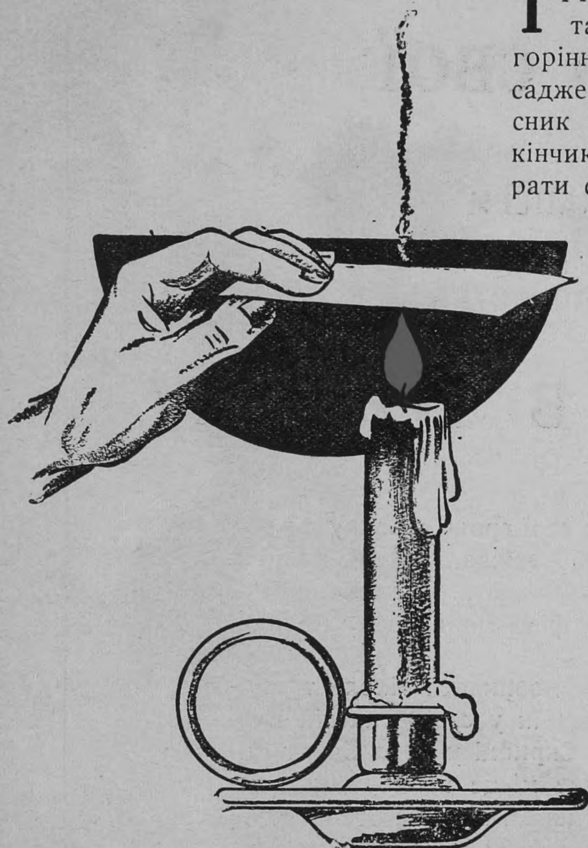
Календар
КАНАДІЙСЬКОГО
ФАРМЕРА

1937

Пекуче Порівнання

ТРИМАЙТЕ кусник скла в поломіни так, щоби то перешкаджало акції горіння. Сейчас скло зістане покрите саджею. Коли тепер будете тримати кусник скла трошки висше, якраз поза кінчиком поломіні, то воно не буде збирати саджі.

Той самий принцип відноситься до процесу спалювання (метаболізм) в нашім тілі. Хибний метаболізм робить то, що зужита матерія нагромаджується. В наслідок того нечистоти скіри можна зауважити, ваш віддих може статися неприємним і можливо ваша вага зростає. Природно се робить вас змученими, сердитими і ви підлягаєте ревматизмови.

Ви можете вплинути на процес спалювання у вашім тілі і так обминути непотрібне терпіння, або усунути неприємні прикмети.

Білий, зернистий, шипучий порошок з приємним смаком подібним до смаку природної мінеральної води, як розвільнюючий тонік.
НА КЛОПОТИ

Нирок і Печінки

"SAL-LITHOFOS" приписують лікарі на ревматизм, нестравність, на розположення недуги мочового квасу, хронічний запір.

Зачніть брати сьогодня, у вашій найблизшій аптиці у фляшках по 35 центів і 75 центів.

ЯК? Довідайтеся про метаболічний реґулятор "Sal-Lithofos" і попросіть о безплатну скількість пишучи до

THE WINGATE CHEMICAL COMPANY, LIMITED, MONTREAL

SAL LITHOFOS

Народний Ілюстрований Календар

КАНАДІЙСЬКОГО ФАРМЕРА

На Рік Звичайний

1937

ЦІНА 40 ЦЕНТІВ

НАКЛАДОМ „КАНАДІЙСЬКОГО ФАРМЕРА"
295 Market Ave. Winnipeg, Man.

PRINTED IN CANADA

Що є в Календарі?

ОГОЛОШЕННЯ

Історичний Календар

I. Українська Держава за княжих часів 800—1340.

800—1240. Київська Держава.
800. Початки Київської Держави.
860. Аскольд і Дир у Київі. Перший похід на Царгород.
900—914. Олег.
907. Війна з Грецією і перший договір Олега.
911. Другий договір Олега з Грецією.
914—946. Ігор.
944. Договір Ігоря з Греками.
946—960. Ольга.
960—972. Святослав.
971. Договір Святослава з Греками.
979—1015. Володимир Великий.
981. Злука Галичини з Київською Державою.
988. Хрещення України.
1018—1054. Ярослав Мудрий.
1054. Поділ України на князівства.
1084—1200. Рід Ростиславичів у Галичині.
1113—1125. Володимир Мономах.
1124—1153. Володимир Галицький.
1153—1187. Ярослав Осьмомисл Галицький.
1169. Руйновання Київа Москалями.
1185. Похід Ігоря на Половців.
1200—1340. Галицько - Володимирська Держава. Рід Романовичів у Галичині.
1200—1205. Роман, галицько - володим. князь.
1205—1264. Данило.
1223. Перший прихід Татар.
1240. Другий прихід Татар. Кінець Київської Держави.
1253. Коронація Данила на короля.
1264—1300. Лев, галицький князь.
1300—1308. Юрій, галицький король.
1340. Кінець Галицько - Володимирської Держави. Кінець княжих часів.

II. Україна під Польщею й Литвою 1340—1648.

1340. Перший похід Поляків на Галичину.
1357. Перше прилучення Галичини до Польщі.
1413. Городельська унія.
1431—1436. Війна Свидригайла з Польщею.
1481. Заговір українсько-литовських князів проти Польщі.
1500. Початки козаччини.
1507—1508. Повстання М. Глинського.
1529. Перший Литовський Статут.
1550. Дмитро Вишневецький укріплює Січ.
1566. Другий Литовський Статут.
1569. Люблинська унія.
1573. Перша українська друкарня у Львові.
1576. Смерть гетьмана Богдана Ружинського під Аслан Городком.
1578. Смерть Івана Підкови у Львові.
1580. Початки Острожської академії.
1586. Львівське братство стає Ставропігією. Початки середньої школи у Львові.
1582—1593. Повстання Криштофа Косинського.

1595—1596. Війна Лободи й Наливайка з Поляками.
1596. Берестейська церковна унія.
1600—1602. Самійло Кішка.
1616—1622. П. Конашевич Сагайдачний.
1620. Обновлення православної єрархії.
1621. Битва з Турками під Хотином.
1625. Повстання Жмайла проти Польщі.
1630. Повстання Тараса Федоровича.
1632. Початки Київської Академії.
1635. Іван Сулима добуває Кодак.
1637—1638. Повстання Павлюка й Острянина.

III. Українська Держава за козацьких часів.

1648—1657. Богдан Хмельницький.
1648. Повстання Б. Хмельницького: Жовті Води, Корсунь, Пилявці, Львів, Замостє.
1649. Зборівська битва і мир.
1651. Битва під Берестечком і мир під Білою Церквою.
1652. Битва під Батогом.
1654. Союз України з Московщиною.
1655. 2-гий похід Хмельницького під Львів.
1657. Смерть Богдана Хмельницького.
1657—1659. Іван Виговський.
1658. Гадяцька умова.
1659. Перша війна з Московщиною. Побіда під Конотопом.
1659—1663. Іван Брюховецький.
1665—1676. Петро Дорошенко.
1667. Андрусівський мир. Поділ України між Московщиною й Польщею.
1668. Друга війна України з Московщиною.
1668—1672. Дамян Многогрішний.
1672. Похід Дорошенка з Турками під Львів і бучацька умова.
1672—1687. Іван Самійлович.
1687. Українська церква віддана московському патріярхатови.
1687—1709. Іван Мазепа.
1690. Смерть Івана Сірка.
1698. Смерть Петра Дорошенка.
1708. Третя війна з Московщиною.
1709—1722. Іван Скоропадський.
1709. Битва під Полтавою. Перше зруйнування Січі. Смерть Мазепи. Пилип Орлик гетьманом.
1710. Конституція Української Держави П. Орлика.
1722—1724. П. Полуботок, наказ. гетьм.
1727—1734. Данило Апостол.
1734. Обновлення Січі.
1750—1764. Кирило Розумовський.
1764. Скасовання гетьманства.
1768. Гайдамацьке повстання. — Коліївщина.
1772. Галичина переходить до Австрії.
1775. Друге зруйновання Січі. Прилучення Буковини до Австрії.
1782. Знесення кріпацтва в Галичині.
1782. Заведення московського ладу на Україні.

IV. Відродження України 1784—1918.

1793. Правобережна Україна переходить до Росії.
1798. „Енеїда“ Івана Котляревського.
1803. Смерть Кальнишевського.
1804. Початки Харківського університету.
1814—1861. Т. Шевченко *9. III., † 10. III.
1834. Початки київського університету.
1838. „Дністрова Русалка“.
1840. „Кобзар“ Тараса Шевченка.
1843. Умер Маркіян Шашкевич, 7. VI.
1846. Кирило-Методіївське братство.
1848. Революція й знесення панщини в Австрії. Головна Українська Рада у Львові. Перші товариства й часописи, орґанізація національного війська в Галичині.
1861. Скасовання кріпацтва в Росії.
1867. Конституція в Австрії; початок свобідного розвитку Українців.
1868. Заснування Т-ва „Просвіта“ у Львові, 8. XII.
1873. Заснування Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові, 23. XII.
1876. Заборона українського письменства в Росії.
1884. Заснування першого Т-ва українських ремісників і промисловців „Зоря“ у Львові.
1898. Святкування 100 - літних роковин українського письменства.
1900. Заснування Української Революційної Партії, 11. II.
1902. Селянські розрухи на Лівобережній Україні.
1903. Перший хліборобський страйк у Галичині.
1903. Заснування 1-го українського робітничого Товариства „Воля“ у Львові, 1. III.

1905. Перша революція в Росії й на Україні.
1905. Перший український часопис на Україні за царського режіму „Хлібороб“ у Лубнях, 25. XI.
1906. Перший український щоденник у Київі „Громадська Думка“, 13. I.
1907. Заснування Українського Наукового Т-ва у Київі, 12. V.
1908. Атентат Мирослава Січинського на намісника Галичини ґрафа А. Потоцького, 12. IV.
1914. Початок світової війни, 25. VII.. Московські війська в Галичині.
1914. Заснування „Союзу визволення України“ у Львові, 4. VIII.
1916. Посол Семен Вітик заявив в австрійськім парляменті, що Українці в Австрії бажають зєдинитися з вільною Україною царського забору, 11. X.
1917. Друга революція в Росії й на Україні. Українська Центральна Рада в Київі, 7. III. — Початок війни з Московщиною.
I. Всеукраїнський Національний Конґрес у Київі, 19. IV.
I. Український військовий Зїзд у Київі, 18. V.
I. Український селянський Зїзд у у Київі, 10. VI.
I. Універсал Центр. Ради 23. VI.
II. Універсал Центр. Ради 16. VII. (Угода з тимчасовим російським урядом).
Український робітничий Зїзд у Київі, 24. VII.
„Зїзд Народів“ у Київі, 21. IX.
Большевицький переворот в Росії, 7. XI.
III. Універсал Центр. Ради, 20. XI. Проголошення України республикою.
Всеукраїнський Зїзд рад робітничих, селянських і жовнірських депутатів, 7. XII. у Харкові.

V. Самостійна Українська Держава від 1918 р. — Боротьба за українські землі.

1918. 22. I. Проголошення самостійности України.
1918. 9. II. Берестейський мир самостійної України з центральними державами.
1918. Українські університети в Київі, 6. X. й Камянці, 1. XI. Українська Академія Наук у Київі, 14. XI.
29. VI. Павло Скоропадський гетьман самостійної України. 19. X. Україн. Національна Рада у Львові і проголошення З. О. Української Народ. Республики.
14. IX. Заснування Всеукраїнської Академії Наук.
Грамота гетьмана Скоропадського про федерацію з Росією, 15. XI. — Повстання проти гетьмана Скоропадського. Директорія У.Н.Р. Війська Директорії займають Київ при допомозі С.С., 14. XII.
1919. I. Трудовий Конґрес у Київі з участю галицьких делеґатів 22—28. I.
22. I. Проголошення зєдинення Соборної України в Київі на Софійській площі.
17. III. Мирова конференція в Парижі признає Закарпатську Україну Чехословацькій Республиці.
20. VIII. Договір у Севр під Парижем визнає Сх. Галичину окремою державною територією й означує її границі між Чехословаччиною, Польщею і Румунією.
10. IX. Договір у Сан Жермен під Парижем, яким держави антанти переняли на себе суверенність над Сх. Галичиною.
6. XI. Умова Української Г. А. з ґен. Денікіном у Ситківцях.
1920. Варшавський договір С. Петлюри з Польщею, 21. IV.
9. V. Заснування Т-ва „Просвіта“ в Ужгороді.
Липень - вересень. Большевицькі війська в Галичині.
1921. 18. III. Мировий трактат у Ризі віддає землі на захід від лінії Збруч-Острог-Сарни — Польщі, на схід від тої лінії Радянському Союзови. В той спосіб дісталися Польщі — Волинь, Полісся, Підляше і Холмщина, а ціла Велика Україна увійшла в склад С.Р.С.Р.
Прилучення Закарпатської України („Угорської Руси“) до Чехословаччини, 8. V.
1922. Вибори до польського Сойму в Польщі, 5. XI. Українці Галичини здержалися — з правно-політичних причин щодо Галичини — від виборів, а Українці Волині, Холмщини, Полісся і Підляша віднесли повну побіду при виборах.

1923. 13. III. Рада амбасадорів антанти прилучила Галичину до Польщі. — Друге отже прилучення Галичини до Польщі.
Ухвалення Конституції Союзу Радянських Республік, в тім і України, 6. VII.

1924. 12. II. Замордовання Ольги Бесарабової у львівській поліційній тюрмі.
31. VII. Польський закон про орґанізацію школи на українських землях а також білоруських.
31. VII. Польський закон про мову, яким обмежено права української мови на території Схід. Галичини.

1925. Шкільний плєбісцит на українських землях під Польщею. Почата але не проведена утраквізація українських державних ґімназій у Львові, Перемишлі та Тернополі польським міністром освіти Стан. Ґрабським.
14. VII. Повстання Українського національно - Демократичного Обєднання.
28. XII. Польський сойм приняв некорисний для Українців закон про земельну реформу.

1926. 25. V. Траґічна смерть б. голови Директорії і б. головн. Отамана військ У.Н.Р. Симона Петлюри з руки жида Шварцбарта на вулиці Парижа.

1928. 4. III. і 11. III. вибори до польських законодатних установ (до сойму і сенату), в яких у перше взяло участь усе українське населення Східньої Галичини.

1929. У серпні загостила до Канади відома українська письменниця й заслужена народня діячка, сенаторка Олена Кисілевська.
Дня 9. вересня Українська Військова Орґанізація урядила у Львові успішний напад на виставу „Тарґі Всходнє", розбила динамітом головний павільон вистави, підпалила головний зелізничий двірець і виконала невдачний бомбовий замах на польського міністра торговлі, Квятковського й воєводу, ґрафа Ґолуховського. Свідками сих подій були запрошені закордонні гості.

1930. Після жнив виконано в Галичині цілий ряд підпалів польського майна й инших актів саботажу. Польське правительство, не могучи винайти дійсних виновників, вислало на українські села численні військові „карні експедиції" котрі понищили там тисячі українських економічних і просвітних установ і побили у звірський спосіб величезну скількість осіб усякого звання, віку й пола. Ще мабуть від часу татарських наїздів не переживала Галицька земля такого лихоліття.
При виборах до варшавського сойму Українці стратили 27 мандатів наслідком нечуваних виборчих надужить з боку польської влади.

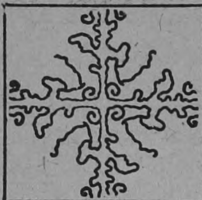
1933. Смерть М. Скрипника, комісара освіти Радянської України, який не міг дивитися дальше на плянове нищення українського народу голодом.

1933—1934. В зимі викликали большевики на Україні штучний голод через то, що ограбили селян зі всего збіжа. Протягом тої зими вмерло з голоду на Україні около 10 міліонів душ. Голодову ситуацію большевицький уряд заострив тим, що на Україну не допустили помочи зза кордону.

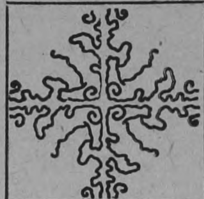
Публичні Свята в Канаді

В цілій Канаді святкується такі свята (голідейс): — День Нового Року, Богоявленнє, Попелець, Велику Пятницю, Великодний Понеділок, Вознесеннє Господнє, Вікторія Дей (24. мая), Уродини короля (4. червня, або котрий буде проголошений), Домініон Дей, (1. липня), Лейбор Дей (перший понеділок в вересни), День Подяки; Армістис Дей 11. листопада, День Різдва Христового.

Для зазначення відмін місяця уживаємо в календарі таких знаків:
● — нів (молодик),
☽ — перша чверть (квадра),
☺ — повня,
☾ — Остання чверть (квадра).

Рік 1937

АСТРОНОМІЧНИЙ КАЛЄНДАР

Рік 1937 представляє: рік 6650 Юліянського періоду; рік 5698 жидівської ери, що починається з заходом сонця 5-го вересня; рік 2690 від основання Риму, після Варра; рік 2597 японської ери; рік 1356 Могамеданської ери, або ери Геджайра, що зачинається з заходом сонця 13-го марта, 1937.

Перший день січня, 1937, є 2,428.535 днем від початку юліянського періоду.

РАННІ І ВЕЧІРНІ ЗОРІ, 1937

Планета Венера є вечірною зорею до 17-го квітня, потім ранньою зорею решту року.

Планета Марс є ранньою зорею до 19. травня а вечірною зорею до кінця року.

Планета Юпітер буде ранньою зорею до 15-го липня а вечірною зорею до кінця року.

Планета Сатурн є вечірною зорею до 16-го марта, потім буде ранньою зорею до 24-го вересня а потім знов вечірною зорею.

ЗАТЬМІННЯ НА 1937

В році 1937 буде три затьміння, два затьміння сонця, а одно затьміння місяця.

1. Цілковите затьміння сонця, 8. червня, не буде видне в Канаді. Дорога цілковитого затьміння буде йти через Центральний Тихий Океан.

2. Частинне затьміння місяця, 18. листопада, буде видне тут. Початок буде видно загально в крайно північній і північно - західній части Европи, на Британських Островах, на Північнім Ледовім Океані, на Північнім Атлянтійськім Океані, в Північній і Полудневій Америці, на Тихім Океані і в північно - східній Азії; кінець затьміння буде видно загально на північнім Ледовім Океані, на північнім Атлянтійськім Океані крім східної части, в Північній Америці, в Полудневій Америці крім східної части, на Тихім Океані, у східній Австралії і північно - східній і центральній Азії.

Час затьміння такий:

Час 75-го Мерідіяна.

Місяць вступає у півтінь 18. листопада, о год. 1-ій 9 мінут рано.

Місяць вступає у тінь 18. листопада, о годині 2-ій 37 мінут рано.

Середина затьміння 18. листопада, о годині 3-ій 19 мінут рано.

Місяць виходить з тіни 18. листопада, о годині 4-ій 1 мінута рано.

Для 90-го Мерідіяна відтягнути одну годину; для 105 Мерідіяна 2 години; для 120 Мерідіяна 3 години.

3. Річне затьміння сонця, 2-3 грудня, невидне тут.

Частинний перехід планети Меркурія через круг сонця буде 11-го травня, тут невидний.

Церковний Калєндар

ПАСХАЛІЯ

Ключ граничний, є буква Ъ.

В руці літо, то є недільна буква до дня 1-го березня В. від 1-го березня буква Г.

Різдво Христове в четвер.

Тріодь починається 21. лютого.

Неділя мясопустна 7. березня.

Неділя сиропустна 14. березня.

Поклони 14. квітня.

Воскресення Христове 2. травня, 5 тижнів пізніше від латинського.

Вознесення Христове 10. червня.

Зелені Свята 20. червня.

Празник Пресвятої Евхаристії 1. липня.

Празник Пресвятого Серця Ісусового, 9. липня, — переноситься на неділю.

Мясниць 8 неділь і 4 дні.

Петрівки 2 тижні.

ПОСТИ.

1. В навечеріє Різдва Христового.

2. В навечеріє Богоявлення, то є 18-го січня.

3. Великий піст від понеділка по неділі сиропустній, то є від 15 березня до Великої Суботи, цебто до 1. травня включно.

4. Петрівка від дня 28. червня до 12 липня включно.

5. Спасівка від 14. до 27. серпня включно.

6. В день Усікновення голови св. Івана Хрестителя дня 11. вересня.

7. В день Воздвиження Чесного Хреста, 27. вересня.

8. Пилипівка від дня 28. листопада включно до Різдва Христового.

9. Піст кождої пятниці через цілий рік, крім загальниць.

ЗАГАЛЬНИЦІ.

(то є часи, коли кождого дня тижня можна їсти з мясом).

1. Від Різдва Христового до навечерія Богоявлення, то є від 7. до 17. січня включно.

2. Від Митаревої неділі до неділі Блудного Сина, то є від 21. лютого до 28. лютого.

3. Від Воскресення до неділі Томиної, то є від 2 травня до 9 травня.

4. Від Зелених Свят до неділі Всіх Святих, то є від 20. червня до 27. червня.

Головні Віри Світа

Всіх людий на світі начисляють тепер около 1,800 міліонів (1,800,000,000). З того числа є християн около 600 міліонів, визнавців Конфуція 340 міл. (Китайці), визнавців Брами 260 міл. (в Індіях), Магометан 250 міл. (Турки, Араби); визнавців Будди 160 міл. (в Японії), инших религій і поган около 200 міліонів.

На 600 міл. християн є: 300 міл. католиків, 180 міл. протестантів, 120 міл. православних.

Найбільше християн є в Европі, около (400 міл.), в Америці 145 міл., в Азії 35 міл., в Африці 15 міл., в Австралії 5 міліонів.

Жидів є на світі 15 міліонів. З того 10 міл. в Европі (з того 2 міл. на Україні), 4 міл. в Америці, пів міл. в Азії (з того в Палестині 80 тисяч), 50 тисяч в Австралії, около пів міл. в Африці.

Січень — МАЄ 31 ДНІВ — January

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко-кат. і Прав.	СВЯТА Римо-кат.	Схід сонця у Манітобі	Захід сонця у Манітобі	Схід сонця у Саскачевані	Захід сонця у Саскачевані	Схід сонця у Алберті	Захід сонця у Алберті	Ман. Схід і Захід місяця
1	19	П.	Груд. 1936. Боніф.	**Нов. Рік 1937**	7 59	4 10	8 19	3 50	8 8	4 0	9 56
2	20	С.	Ігнатія Бог. свмч.	Макарія	7 59	4 11	8 19	3 51	8 8	4 1	11 4
3	**21**	**Н.**	**Св. ОО.** Юліяни	**Імени Ісус**	7 59	4 12	8 19	3 52	8 8	4 2	ран.
4	22	П.	Анастазії вмч.	Тита еп. м.	7 58	4 14	8 18	3 54	8 7	4 3	0 12
5	23	В.	10 м. на Криті	Телесфора м.	7 58	4 15	8 18	3 55	8 7	4 4	1 18
6	24	С.	Нав. Різдва. Евг.	**Тр. Королів**	7 58	4 16	8 17	3 56	8 7	4 5	2 23
7	**25**	**Ч.**	**Різдво Христове**	Валєнтина	7 58	4 17	8 16	3 58	8 6	4 7	3 28
8	**26**	**П.**	**Соб. Пр. Богородиці**	Северина	7 57	4 19	8 16	3 59	8 6	4 8	4 30
9	**27**	**С.**	**Стефана првмч.**	Юліяна	7 56	4 20	8 15	4 1	8 5	4 10	5 30
10	**28**	**Н.**	**по Р.** 2000 м. в Н.	**1 по 3 Кор.**	7 56	4 21	8 15	4 2	8 5	4 11	6 22
11	29	П.	Діт. уб. у Вифл.	Гиґіна папи	7 55	4 22	8 14	4 3	8 4	4 13	7 8
12	30	В.	Анисії мч.	Аркад.. Ернеста	7 55	4 23	8 14	4 4	8 4	4 15	зах.
13	31	С.	Меланії прп.	Леонтія еп.	7 54	4 25	8 13	4 6	8 3	4 17	5 51
14	**1**	**Ч.**	**Нов. Рік. Вас. В.**	Гілярія еп.	7 53	4 26	8 12	4 8	8 2	4 19	7 5
15	2	П.	Сильвестра п.	Мавра	7 53	4 28	8 11	4 10	8 1	4 20	8 20
16	3	С.	Малахії пр.	Марцелля п.	7 52	4 29	8 10	4 12	8 0	4 21	9 37
17	**4**	**Н.**	**пер. Пр.** С. 70 ап.	**2 по 3 Кор.**	7 51	4 30	8 10	4 14	7 59	4 23	10 54
18	5	П.	Нав. Бог. Теоп.	Прест. св. П.	7 50	4 32	8 9	4 16	7 58	4 24	ран.
19	**6**	**В.**	**Богоявл. Господ.**	Канута	7 49	4 33	8 8	4 18	7 57	4 26	0 12
20	7	С.	Собор Ів. Хрест.	Фабіяна і Сев.	7 48	4 35	8 6	4 20	7 56	4 28	1 31
21	8	Ч.	Юрія, Еміліяна	Аґнети д. і мч.	7 47	4 36	8 4	4 21	7 55	4 30	2 50
22	9	П.	Полієвкта мч.	Вінкентія м.	7 46	4 38	8 2	4 23	7 54	4 32	4 4
23	10	С.	Григорія Ніс.	Раймунда	7 45	4 40	8 1	4 25	7 53	4 33	5 11
24	**11**	**Н.**	**1 по Пр.** † Теод.	**Мясоп.** Тимо.	7 43	4 42	7 59	4 27	7 51	4 35	6 6
25	12	П.	Татіяни мч. Евпр.	Нав. Ап. Павла	7 42	4 44	7 58	4 29	7 50	4 37	6 50
26	13	В.	Єрмила мч.	Полікарпа	7 41	4 45	7 56	4 30	7 48	4 38	схд.
27	14	С.	ОО. в С. і Р. убит.	Івана Золотоу.	7 40	4 47	7 54	4 32	7 46	4 40	6 21
28	15	Ч.	Павла з Тиваїди	Флявіяна	7 39	4 48	7 53	4 34	7 45	4 42	7 34
29	16	П.	Поклін ок. Ап. П.	Франца Салез.	7 38	4 50	7 51	4 36	7 43	4 43	8 45
30	17	С.	† Антонія Вел.	Мартини д. м.	7 36	4 52	7 49	4 38	7 42	4 45	9 54
31	**18**	**Н.**	**2 по Пр. Атаназ.**	**Сироп.** Петра	7 35	4 54	7 47	4 40	7 41	4 47	11 1

ПОГОДА: 1—2. грізно. 3—5. сніг і буря. 6—8. низька температура. 9—12 змінно, непривітно. 13—14. бурливо. 15—18. буря. 19—20. змінно. 21—24. зимно. 25—28. лагіднійше. 29—31. бурливо, грізно.

МІСЦЕ НА ЗАПИСКИ

Лютий — МАЄ 28 ДНІВ — February

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко-кат. і Прав.	СВЯТА Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	19	П.	Макарія прп.	Ігнатія еп. м.	7 34	4 55	7 46	4 42	7 40	4 49	ран.
2	20	В.	† Евтимія Вел.	М. Б. Громн.	7 32	4 57	7 44	4 44	7 38	4 51	0 7
3	21	С.	Максима прп.	Власа еп.	7 30	4 59	7 42	4 46	7 36	4 53	1 14
4	22	Ч.	Тимотея ап.	Вероніки	7 28	5 0	7 40	4 48	7 34	4 55	2 16
5	23	П.	Климентія сщм.	Аґати д. і м.	7 27	5 2	7 39	4 50	7 33	4 57	3 17
6	24	С.	Ксенії прп.	Тита еп.	7 26	5 4	7 37	4 52	7 31	4 59	4 12
7	**25**	**Н.**	**3 по Пр.** † Григ.	**Запуст** Ромуал.	7 24	5 6	7 35	4 54	7 29	5 1	5 0
8	26	П.	Ксенофонта прп.	Івана пр. з Мац.	7 22	5 8	7 33	4 56	7 27	5 3	5 41
9	27	В.	† Пер. м. Ів. Зол.	Апольонії	7 20	5 9	7 31	4 58	7 25	5 5	6 16
10	28	С.	Єфрема прп.	Схолястики	7 19	5 11	7 30	5 0	7 24	5 6	6 44
11	29	Ч.	Пер. м. Ігнатія Б.	Поява М.Б.Л.	7 18	5 13	7 28	5 2	7 22	5 8	зах.
12	**30**	**П.**	**Трьох Святителів**	7 Основ Серв.	7 16	5 15	7 26	5 4	7 20	5 10	7 20
13	31	С.	Кира і Івана без.	Григорія іІ. п.	7 14	5 16	7 24	5 6	7 18	5 12	8 40
14	**1**	**Н.**	Лют.. **32 по Сош.**	**Вступ.** Валєнт.	7 12	5 17	7 22	5 8	7 16	5 14	10 0
15	**2**	**П.**	**Стрітення Господне**	Фавст. і Иов.	7 10	5 19	7 19	5 10	7 14	5 15	11 20
16	3	В.	Симеона й Анни	Юліяни	7 8	5 21	7 17	5 12	7 12	5 17	ран.
17	4	С.	Ізидора прп.	Юліяна .	7 6	5 23	7 14	5 14	7 10	5 19	0 39
18	5	Ч.	Агафії мч.	Симеона	7 4	5 25	7 12	5 16	7 8	5 21	1 54
19	6	П.	Вукола прп.	Габіна м.	7 3	5 26	7 10	5 18	7 6	5 23	3 3
20	7	С.	Партенія і Луки	Льва еп.	7 1	5 28	7 7	5 20	7 4	5 24	4 0
21	**8**	**Н.**	**Митаря і Фарисея**	**Суха.** Фелікса	7 0	5 30	7 5	5 22	7 2	5 26	4 47
22	9	П.	Мч. Никифора	Марґарети з К.	6 58	5 31	7 3	5 24	7 0	5 28	5 24
23	10	В.	Харлампія мч.	Петра Дам.	6 56	5 33	7 1	5 26	6 58	5 30	5 54
24	11	С.	Власія сщм.	Попєл. Вігілія	6 53	5 35	6 59	5 28	6 56	5 32	схд.
25	12	Ч.	Мелетія св.	Матея ап.	6 51	5 37	6 57	5 30	6 54	5 34	6 26
26	13	П.	Мартиніяна прп.	Вальп.	6 49	5 39	6 55	5 32	6 52	5 36	7 35
27	14	С.	Авксентія прп.	Александра	6 47	5 41	6 53	5 34	6 50	5 38	8 44
28	**15**	**Н.**	**Блудного сина.** Онис.	**Глуха.** Романа	6 45	5 43	6 50	5 36	6 48	5 40	9 51

ПОГОДА: 1—3. буря. 4—5. змінно. 6—9. великий сніг. 10—14. лагіднійше, хмарно. 15—19. грізно, бурливо. 20—23. сніговиця. 24-го яснійше. 25—28. ясно й зимно.

МІСЦЕ НА ЗАПИСКИ

Березень — МАЄ 31 ДНІВ — March

Нв. ст	Ст. ст	ДНІ	СВЯТА: Греко-кат. і Прав.	СВЯТА: Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі: Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані: Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті: Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	16	П.	Памфила мч.	Альбіна	6 43	5 45	6 48	5 38	6 46	5 42	10 57
2	17	В.	Теодора Тир.	Симплікія	6 41	5 46	6 45	5 40	6 43	5 43	ран.
3	18	С.	Льва папи	Кунеґунди	6 39	5 47	6 43	5 42	6 41	5 45	0 1
4	19	Ч.	Архіпа ап.	Казимира кор.	6 37	5 49	6 40	5 44	6 39	5 47	1 3
5	20	П.	Льва еп. Кат.	Адріяна	6 35	5 50	6 37	5 46	6 36	5 48	2 1
6	21	С.	Тимотея прп.	Перпетуї	6 33	5 52	6 35	5 48	6 34	5 50	2 51
7	**22**	**Н.**	**Мясоп.** Найд. м.	**Середоп.** Томи	6 31	5 53	6 33	5 50	6 32	5 51	3 35
8	23	П.	Полікарпа свмч.	Вінкентія Кад..	6 28	5 55	6 31	5 52	6 29	5 53	4 11
9	24	В.	†112 найд. гол. І. Х.	Франціски	6 26	5 56	6 29	5 54	6 27	5 55	4 42
10	25	С.	Тарасія св.	40 мучеників	6 24	5 58	6 27	5 56	6 25	5 57	5 9
11	26	Ч.	Порфірія св.	Константина	6 22	5 59	6 24	5 58	6 22	5 59	5 33
12	27	П.	Прокопія прп.	Григорія В.	6 20	6 0	6 21	5 59	6 20	6 0	5 56
13	28	С.	Василія ісп..	Христини д. м.	6 18	6 2	6 19	6 1	6 18	6 2	зах.
14	**1**	**Н.**	Бер. **Сиропустна**	**Чорна.** Матил.	6 16	6 4	6 17	6 3	6 16	6 4	8 58
15	2	П.	Теодата свмч.	Климента	6 14	6 6	6 15	6 5	6 14	6 6	10 21
16	3	В.	Евтропія і ин. мч.	Киріяка м.	6 11	6 8	6 12	6 7	6 11	6 8	11 41
17	4	С.	Гарасима прп.	Патрикія	6 9	6 9	6 9	6 9	6 9	6 9	ран.
18	5	Ч.	Конона мч.	Кирила Єр.	6 7	6 11	6 7	6 11	6 7	6 11	0 53
19	6	П.	42 муч. в Аморії	Йосифа Обруч.	6 5	6 13	6 5	6 13	6 5	6 13	1 55
20	7	С.	Василія свмч.	Евфимії д.	6 3	6 15	6 3	6 15	6 3	6 15	2 45
21	**8**	**Н.**	**1 посту.** Теофіл.	**6 Квіт.** Венедик.	6 1	6 16	6 0	6 17	6 1	6 16	3 26
22	9	П.	† 40 Муч. в Севас.	Катерини Ґен.	5 59	6 18	5 58	6 19	5 59	6 18	3 56
23	10	В.	Кондрата і ин. мч.	Пеляґії	5 56	6 20	5 55	6 21	5 56	6 20	4 21
24	11	С.	Софронія пат.	Гавриїла Арх.	5 54	6 22	5 52	6 23	5 53	6 22	4 44
25	12	Ч.	Теофана ісп.	Благ. Д. М.	5 51	6 24	5 49	6 25	5 50	6 24	5 4
26	13	П.	Пер. м. св. Никиф.	В. Пят. Еман.	5 49	6 25	5 47	6 26	5 48	6 25	схд.
27	14	С.	Венедикта прп.	В. Субота Ів. Д.	5 47	6 26	5 44	6 28	5 46	6 27	7 37
28	**15**	**Н.**	**2 пост.** Агапія	**Воскр Христ.**	5 45	6 28	5 42	6 30	5 44	6 29	8 43
29	16	П.	Савина папи	**Світл. Пон.**	5 43	6 29	5 39	6 32	5 42	6 30	9 48
30	17	В.	Алексія прп.	Квірина	5 40	6 30	5 37	6 33	5 39	6 31	10 51
31	18	С.	Кирила Єрус.	Бальбіни	5 38	6 31	5 35	6 35	5 37	6 33	11 51

ПОГОДА: 1—4. бурливо, зимно. 5—6. ясно. 7—9. змінно. 10—13. буря. 14—18. непривітно. 19—21. приємно. 22—23. грізно. 24—27. буря. 28—31. зимно і вітер.

МІСЦЕ НА ЗАПИСКИ

Квітень — МАЄ 30 ДНІВ — April

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко-кат. і Прав.	СВЯТА Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	19	Ч.	Хризанта і Дарії	Гуґона	5 36	6 33	5 32	6 37	5 34	6 35	ран.
2	20	П.	60 убитих в м. С.	Франца з Павлі	5 34	6 35	5 30	6 39	5 32	6 37	0 43
3	21	С.	Якова ісп.	Ришарда	5 32	6 36	5 27	6 41	5 29	6 39	1 28
4	**22**	**Н.**	**3 посту.** Василія	**1. Біла.** Ізидора	5 30	6 38	5 25	6 43	5 27	6 40	2 7
5	23	П.	Нікона мч.	Вінцентія	5 28	6 39	5 23	6 44	5 25	6 41	2 40
6	24	В.	Захарії і Якова	Целестина	5 25	6 40	5 20	6 46	5 22	6 43	3 9
7	**25**	**С.**	**Благов. Пр. Б.**	Епіфанія	5 23	6 42	5 18	6 48	5 20	6 44	3 33
8	26	Ч.	Соб. Арх. Гавриїла	Діонізія еп.	5 21	6 43	5 15	6 50	5 18	6 46	3 57
9	27	П.	Матрони мч.	Марії Клеоп.	5 19	6 45	5 12	6 52	5 15	6 48	4 19
10	28	С.	Іляріона пр.	Езекіїла	5 17	6 47	5 10	6 54	5 13	6 50	4 43
11	**29**	**Н.**	**4 пост.** Марка	**2. по В.** Льва п.	5 14	6 48	5 7	6 56	5 10	6 52	зах.
12	30	П.	Івана Лієтв. прп.	Юліяна пап.	5 12	6 49	5 5	6 58	5 8	6 54	9 16
13	31	В.	Іпатія пр.	Гермен.	5 10	6 51	5 2	7 0	5 6	6 56	10 35
14	1	С.	Квітень. Покл.	Юстина м.	5 8	6 53	5 0	7 2	5 4	6 57	11 44
15	2	Ч.	Тита прп.	Анастазії м.	5 6	6 55	4 58	7 4	5 2	6 59	ран.
16	3	П.	Никита прп.	Венедикта	5 4	6 56	4 56	7 5	5 0	7 0	0 40
17	4	С.	Йосифа, Ґеорґія	Анікита папи	5 2	6 58	4 54	7 7	4 58	7 2	1 24
18	**5**	**Н.**	**5 пост.** Теодула	**3. по В.** Аполь.	5 0	6 59	4 51	7 9	4 56	7 4	1 58
19	6	П.	Евтихія св.	Крескентія	4 58	7 1	4 49	7 11	4 53	7 6	2 26
20	7	В.	Ґеорґія св.	Сульпіція	4 56	7 3	4 46	7 13	4 51	7 8	2 48
21	8	С.	Іродіона ап.	Анзельма еп.	4 54	7 4	4 44	7 14	4 49	7 9	3 9
22	9	Ч.	Евпсихія мч.	Сотера і Кая	4 52	7 5	4 41	7 16	4 47	7 11	3 28
23	10	П.	Терентія мч.	Войтіха еп.	4 50	7 7	4 39	7 18	4 45	7 13	3 49
24	11	С.	Антипи свмч.	Фіделіса	4 48	7 9	4 37	7 20	4 43	7 15	4 9
25	**12**	**Н.**	**6 Квітна.** Васил.	**4. по В.** Марка	4 46	7 10	4 35	7 21	4 41	7 16	схд.
26	13	П.	Артемона свмч.	Клита і Марка	4 44	7 12	4 33	7 23	4 39	7 17	8 42
27	14	В.	Мартина папи	Петра Кан.	4 42	7 14	4 31	7 25	4 37	7 18	9 43
28	15	С.	Аристарха ап.	Павла від Хр.	4 40	7 16	4 28	7 27	4 35	7 20	10 36
29	16	Ч.	Вел. Четвер. Агаф.	Петра з Вер.	4 38	7 17	4 26	7 29	4 33	7 22	11 25
30	**17**	**П.**	**Велика Пятниця**	Катерини Сієн.	4 37	7 19	4 24	7 31	4 31	7 24	ран.

ПОГОДА: 1—3. змінно. 4—8. бурливо, зимно. 9—11. дуже зимно, 12—13. змінно. 14—18. тепло і мрачно. 19—22. змінна погода. 23-го грізно. 24—26. перемінно. 27—30. холодна погода.

МІСЦЕ НА ЗАПИСКИ

Травень — МАЄ 31 ДНІВ — May

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко-кат. і Прав.	СВЯТА Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	18	С.	**Вел. С.** Івана пр.	Филипа і Якова	4 35	7 20	4 22	7 33	4 29	7 26	0 5
2	**19**	**Н.**	**Воскр. Христове**	**5 по В.** Атаназ.	4 33	7 22	4 20	7 35	4 27	7 28	0 40
3	**20**	**П.**	**Світлий Понеділок**	Хр. дні.	4 31	7 23	4 18	7 37	4 25	7 29	1 8
4	**21**	**В.**	**Світлий Втор.**	Зн. св. Хр.	4 29	7 24	4 16	7 39	4 23	7 31	1 33
5	22	С.	Теодора прп.	Пія V. папи	4 28	7 25	4 14	7 41	4 21	7 33	1 57
6	23	Ч.	† Георгія Вмч.	**Вознес Госп.**	4 27	7 27	4 12	7 43	4 20	7 34	2 18
7	24	П.	Сави Стр. мч.	Флявії і Дом.	4 25	7 28	4 10	7 44	4 18	7 36	2 41
8	25	С.	† Марка св.	Станислава еп.	4 23	7 30	4 8	7 46	4 16	7 38	3 6
9	**26**	**Н.**	**1. Том.** Василія	**6. по В.** Григор.	4 21	7 31	4 6	7 47	4 14	7 39	3 35
10	27	П.	Симеона свмч.	Ісидора	4 20	7 33	4 4	7 49	4 12	7 41	зах.
11	28	В.	Ясона і Сосіпат.	Францішка з Г.	4 19	7 34	4 3	7 51	4 11	7 42	9 23
12	29	С.	9 Муч. в Кизиці	Панкратія	4 18	7 36	4 1	7 53	4 9	7 44	10 27
13	30	Ч.	† Якова ап.	Серватія	7 16	7 38	3 59	7 55	4 7	7 46	11 19
14	1	П.	Травень. Єремії п.	Боніфатія	4 14	7 39	3 57	7 56	4 5	7 47	11 57
15	2	С.	Атаназія Вел.	Івана зі Салі	4 12	7 41	3 55	7 58	4 3	7 49	ран.
16	**3**	**Н.**	**2. Мирон.** † Теод.	**Сош. св. Духа**	4 11	7 42	3 54	7 59	4 2	7 50	0 29
17	4	П.	Пелагії прмч.	**Пон. св. Духа**	4 9	7 43	3 52	8 1	4 0	7 52	0 54
18	5	В.	Ірини мч.	Венанція м.	4 8	7 45	3 50	8 3	3 59	7 53	1 15
19	6	С.	Йова Многостр.	Петра Вел.	4 7	7 46	3 49	8 5	3 58	7 55	1 35
20	7	Ч.	†Явл. Ч. Хр. в Є.	Бернардина	4 6	7 47	3 47	8 6	3 57	7 56	1 54
21	8	П.	†Івана Богослова	Тимотея м.	4 5	7 48	3 46	8 7	3 56	7 57	2 15
22	9	С.	† Пер м. св. Н.	Юлії д.	4 4	7 49	3 45	8 9	3 55	7 59	2 37
23	**10**	**Н.**	**3. Розсл.** † Сим.	**Пресв. Тройці**	4 3	7 51	3 43	8 11	3 53	8 0	3 1
24	11	П.	Мокія свмч.	М. Б. сп. вір.	4 2	7 53	3 42	8 13	3 52	8 2	3 30
25	12	В.	Епіфанія еп. і Гер.	Григорія VII. п.	4 1	7 54	3 41	8 14	3 51	8 3	схд.
26	13	С.	Гликерії мч.	Филипа Нер.	4 0	7 55	3 40	8 15	3 50	8 4	9 22
27	14	Ч.	Ісидора мч.	**Боже Тіло**	3 59	7 56	3 38	8 17	3 49	8 6	10 5
28	15	П.	Пахомія Вел.	Авґустина еп.	3 58	7 57	3 37	8 18	3 48	8 7	10 41
29	16	С.	Теодора Освящ.	Марії Магд.	3 57	7 58	3 36	8 20	3 47	8 8	11 12
30	**17**	**Н.**	**4. Самар.** Андр.	**2. по С.** Ферд.	3 56	7 59	3 35	8 21	3 47	8 9	11 38
31	18	П.	Теодота мч.	Петронелі	3 55	8 0	3 34	8 22	3 46	8 10	11 59

ПОГОДА: 1—4. гарно й тепло. 5—6. грізно. 7—9. дощ. 10—14. холодна погода. 15—18. змінно, вохко. 19—23. холодно, непривітно. 24—27. мила погода. 28—31. тепло.

МІСЦЕ НА ЗАПИСКИ

Червень | МАЄ 30 ДНІВ | June

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко-кат. і Прав.	СВЯТА Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	19	В.	Патрикія сщм.	Бл. Якова	3 54	8 1	3 33	8 23	3 45	8 11	ран.
2	20	С.	Талатея мч.	Садока м.	3 53	8 2	3 32	8 24	3 44	8 12	0 23
3	21	Ч.	† Конст. і Єлени	Кльотильди	3 53	8 3	3 32	8 25	3 44	8 13	0 43
4	22	П.	Василіска мч.	Пр. Серця Іс.	3 52	8 4	3 31	8 26	3 43	8 14	1 7
5	23	С.	Михаїла прп.	Боніфатія еп.	3 52	8 5	3 31	8 27	3 43	8 15	1 32
6	**24**	**Н.**	**5. Сліпор.** Симеона	**3. по С.** Норб.	3 51	8 6	3 30	8 28	3 42	8 16	2 3
7	25	П.	† 3-те н. Г. І. Хр.	Роберта еп.	3 51	8 7	3 29	8 29	3 41	8 17	2 42
8	26	В.	Карпа ап.	Медарда еп.	3 50	8 7	3 29	8 30	3 40	8 17	3 32
9	27	С.	Терапонта сщм.	Феліціяна мч.	3 50	8 8	3 28	8 31	3 40	8 18	зах.
10	**28**	**Ч.**	**Вознесен. Господне**	Марґарети кор.	3 50	8 9	3 28	8 32	3 39	8 19	9 51
11	29	П.	Теодосії прмч.	Варвари ап.	3 50	8 10	3 27	8 33	3 39	8 19	10 26
12	30	С.	Ісаакія прп.	Івана Фак.	3 50	8 11	3 27	8 34	3 39	8 20	10 56
13	**31**	**Н.**	**6. Отців.** Єрмія	**4. по С.** Антона	3 50	8 11	3 27	8 35	3 39	8 21	11 18
14	1	П.	Черв. Юстина мч.	Василія еп.	3 49	8 12	3 26	8 35	3 39	8 21	11 40
15	2	В.	Никифора ісп.	Бенона	3 49	8 12	3 26	8 36	3 38	8 22	11 59
16	3	С.	Лукиліяна мч.	Івана Фр. Редж	3 49	8 13	3 26	8 36	3 38	8 22	ран.
17	4	Ч.	Митроф. п. Конст.	Райнерія	3 49	8 13	3 26	8 36	3 38	8 23	0 20
18	5	П.	Доротея сщм.	Ефрема діяк.	3 49	8 13	3 26	8 36	3 38	8 23	0 41
19	6	С.	Заупокійна С. Висар.	Юліяни з Фал.	3 49	8 14	3 26	8 37	3 38	8 24	1 6
20	**7**	**Н.**	**Сошеств. св. Духа**	**5. по С.** Сильв.	3 49	8 14	3 26	8 37	3 38	8 24	1 33
21	**8**	**П.**	**Пресв. Тройці**	Альойзія Гонз.	3 50	8 14	3 26	8 37	3 39	8 24	2 6
22	9	В.	Кирила св.	Павлина еп	3 50	8 14	3 26	8 37	3 39	8 24	2 47
23	10	С.	Тимотея свмч.	Аґрипіни д.	3 50	8 14	3 26	8 37	3 39	8 24	схд.
24	11	Ч.	† Вартол. і Варн.	Різдво Ів. Хр.	3 51	8 14	3 27	8 37	3 39	8 24	8 43
25	12	П.	Онуфрія Вел.	Вільгельма	3 51	8 14	3 27	8 38	3 40	8 25	9 15
26	13	С.	Акилини мч.	Павла і Івана	3 51	8 14	3 27	8 38	3 40	8 25	9 42
27	**14**	**Н.**	**Всіх Святих.** Єлисея	**6. по С.** Владис.	3 52	8 14	3 28	8 38	3 41	8 25	10 6
28	15	П.	Амоса пр..	Іринея еп.	3 52	8 14	3 28	8 38	3 42	8 25	10 29
29	16	В.	Тихона еп.	**Петра і Павла**	3 52	8 14	3 29	8 38	3 42	8 25	10 51
30	17	С.	Мануїла мч.	Пам. св. Павла	3 53	8 14	3 30	8 37	3 43	8 24	11 10

ПОГОДА: 1—3. холодно і гарно. 4—8. мила погода. 9—12. горячо. 13—14. грізно. 15—18. дощ. 19—23. холсдні ночі і гарні дні. 24—27. перемінно, вохко. 28—30 гарна погода.

МІСЦЕ НА ЗАПИСКИ

Липень — МАЄ 31 ДНІВ — July

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко-кат. і Прав.	СВЯТА Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	18	Ч.	† Пресв. Евхар.	Пр. Кр. І. Хр.	3 54	8 14	3 30	8 37	3 44	8 24	11 36
2	19	П.	† Юди Тад. ап.	Посіщ. ПДМ.	3 55	8 14	3 31	8 36	3 44	8 23	ран.
3	20	С.	Методія сщм.	Анатолія мч.	3 56	8 13	3 32	8 35	3 45	8 23	0 3
4	**21**	**Н.**	**2. По С.** Юліяна	**7. по С.** Теодор.	3 56	8 13	3 33	8 35	3 45	8 23	0 38
5	22	П.	Евсевія свщм.	Антонія	3 57	8 12	3 34	8 34	3 46	8 22	1 20
6	23	В.	Агрипіни мч.	Лукії д.	3 58	8 12	3 35	8 34	3 47	8 22	2 13
7	**24**	**С.**	**Різдво Івана Хр.**	Кирила і Мет.	3 59	8 11	3 36	8 33	3 48	8 21	3 20
8	25	Ч.	Февронії мч.	Єлисавети цар.	4 0	8 10	3 37	8 32	3 49	8 20	зах.
9	26	П.	Пр. Серця Ісус.	Вероніки	4 1	8 10	3 38	8 31	3 50	8 19	8 54
10	27	С.	Самсона пр.	7 Братей мч.	4 1	8 9	3 40	8 30	3 51	8 18	9 20
11	**28**	**Н.**	**3 по С.** Пер. м. К.	**8. по С.** Пія І.п.	4 2	8 8	3 41	8 29	3 52	8 17	9 44
12	**29**	**П.**	**Петра і Павла**	Івана Ґваль.	4 3	8 7	3 42	8 27	3 53	8 16	10 8
13	30	В.	Собор 12 Апостолів	Анаклита п. і м.	4 4	8 6	3 44	8 26	3 55	8 16	10 28
14	1	С.	Лип. Космм. і Д.	Бонавентури	4 5	8 5	3 45	8 25	3 56	8 15	10 45
15	2	Ч.	† Пол Ризи ПБ.	Генрика	4 6	8 4	3 46	8 24	3 57	8 14	11 9
16	3	П.	Якинта і Анатол.	МБ. Шкаплір.	4 7	8 3	3 47	8 23	3 58	8 13	11 37
17	4	С.	Андрея Крит.	Алексія	4 8	8 2	3 48	8 22	3 59	8 12	ран.
18	**5**	**Н.**	**4 по С.** † Кирила	**9. по С.** Симео.	4 9	8 1	3 50	8 21	4 1	8 11	0 6
19	6	П.	† Атантазія Ант.	Вінкент з Пав.	4 11	8 0	3 51	8 20	4 3	8 10	0 45
20	7	В.	Томи і Акакія	Чеслава	4 12	7 59	3 53	8 18	4 4	8 8	1 30
21	8	С.	Прокопія мч.	Пракседи	4 13	7 58	3 54	8 16	4 5	8 7	2 23
22	9	Ч.	Панкратія сщм.	Марії Магд.	4 14	7 57	3 56	8 15	4 6	8 6	3 22
23	10	П.	† Антонія Печ.	Аполінарія еп.	4 16	7 56	3 58	8 13	4 8	8 4	схд.
24	11	С.	Евфим мч. Ольги	Кунеґунди кор.	4 17	7 54	4 0	8 12	4 10	8 2	8 13
25	**12**	**Н.**	**5 по С.** Прокла	**10 по С.** Якова	4 19	7 53	4 1	8 11	4 11	8 1	8 36
26	13	П.	Собор Арх. Гавр.	Анни М. ПДМ.	4 21	7 51	4 3	8 9	4 12	7 59	8 57
27	14	В.	Акили ап.	Рудольфа Акв.	4 23	7 50	4 5	8 7	4 14	7 58	9 17
28	15	С.	† Волод. Вел. кн.	Віктора п.	5 24	7 49	4 6	8 5	4 15	7 56	9 40
29	16	Ч.	Атиноґена сщм.	Марти д.	4 25	7 47	4 8	8 3	4 17	7 55	10 6
30	17	П.	Маріни вмч.	Руфіма мч.	4 26	7 46	4 9	8 2	4 18	7 54	10 37
31	18	С.	Якинта і Еміліяна	Ігнатія Льойолі	4 27	7 45	4 10	8 0	4 19	7 53	11 16

ПОГОДА: 1—2. дуже тепло. 3—5. душно, грізно. 6—9. перемінно, бурливо. 10—13. мила погода. 14—19. тепло. 20—24. грізно й перемінно. 25—27. горячо. 28—31. дощі вохко.

МІСЦЕ НА ЗАПИСКИ

Серпень — МАЄ 31 ДНІВ — August

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко-кат. і Прав.	СВЯТА Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	**19**	**Н.**	**6 по С.** Макрини	**11. по С.** Петра	4 28	7 44	4 12	7 58	4 20	7 52	ран.
2	20	П.	† Ілії пророка	МБ. Ангел.	4 30	7 42	4 14	7 56	4 22	7 50	0 4
3	21	В.	Симеона і Івана	Най. св. Стеф.	4 31	7 40	4 16	7 54	4 24	7 47	1 4
4	22	С.	Марії Магдал.	Домініка	4 33	7 38	4 18	7 53	4 26	7 45	2 14
5	23	Ч.	Трофима мч.	МБ. Сніжної	4 35	7 36	4 19	7 51	4 27	7 43	3 30
6	24	П.	† Бориса і Гліба	† Преоб. Госп.	4 36	7 34	4 21	7 49	4 29	7 41	зах.
7	25	С.	† Усп. св. Анни	Каетана	4 37	7 33	4 23	7 47	4 30	7 39	7 45
8	**26**	**Н.**	**7 по С** Єрмолая	**12 по С.** Кирія	4 39	7 31	4 25	7 45	4 32	7 37	8 10
9	27	П.	† Пантелеймона	Романа	4 40	7 30	4 26	7 43	4 34	7 36	8 29
10	28	В.	Прохора і ін. ан.	Лаврентія м.	4 42	7 28	4 28	7 41	4 36	7 34	8 50
11	29	С.	Калиніка мч.	Зузанни д.	4 44	7 26	4 30	7 39	4 38	7 32	9 13
12	30	Ч.	Сили і ін. ап.	Кляри	4 45	7 24	4 32	7 37	4 39	7 30	9 37
13	31	П.	Евдокима прав.	Гіполита	4 46	7 23	4 34	7 35	4 41	7 28	10 8
14	1	С.	Серп. † Макав.	Евзевія	4 47	7 21	4 35	7 33	4 42	7 27	10 42
15	**2**	**Н.**	**8 по С.** Стефана	**13 по С. У.ПБ.**	4 48	7 19	4 37	7 31	4 44	7 24	11 24
16	3	П.	Ісаака і н. прп.	Йоакима	4 50	7 17	4 39	7 29	4 46	7 22	ран.
17	4	В.	7 Мол. в Ефезі мч.	Яцка в.	4 52	7 15	4 41	7 26	4 47	7 20	0 15
18	5	С.	Евсиґнія мч.	Єлени кор.	4 54	7 13	4 43	7 24	4 49	7 18	1 12
19	**6**	**Ч.**	**Преобр. Господне**	Людвика Тол.	4 55	7 11	4 44	7 21	4 50	7 16	2 15
20	7	П.	Дометія і Пасива	Стефана кор.	4 57	7 9	4 46	7 18	4 52	7 14	3 22
21	8	С.	Еміліяна еп.	Іванни Фр. Ш.	4 58	7 7	4 48	7 16	4 54	7 12	схд.
22	**9**	**Н.**	**9 по С.** † Маттія	**14. поС.** Тимот.	4 59	7 5	4 50	7 14	4 55	7 10	7 1
23	10	П.	Лаврентія мч.	Филипа Бен.	5 1	7 3	4 52	7 12	4 57	7 8	7 23
24	11	В.	Евпла мч.	Вартоломея еп.	5 2	7 1	4 53	7 10	4 58	7 5	7 46
25	12	С.	Фотія і Анікити	Людвика кор.	5 4	7 0	4 55	7 8	5 0	7 3	8 13
26	13	Ч.	Максима ісп.	МБ. Ченстох.	5 5	6 58	4 57	7 6	5 1	7 1	8 41
27	14	П.	Михея пр.	Йосифа Каляс.	5 7	6.56	4 59	7 3	5 3	6 58	9 18
28	**15**	**С.**	**Усп. Пр. Богородиці**	Августина еп.	5 9	6 53	5 1	7 0	5 5	6 56	10 1
29	**16**	**Н.**	**10 по С.** Нер. Обр.	**15. по С.** Ус. Ів.	5 10	6 50	5 2	6 58	5 6	6 54	10 56
30	17	П.	Мирона мч.	Рожі Лім.	5 11	6 48	5 4	6 56	5 7	6 52	ран.
31	18	В.	Фльора і Лавра	Раймунда Нон.	5 13	6 46	5 6	6 53	5 9	6 50	0 1

ПОГОДА: 1—5. горячо й душно. 6—9. змінно. 10—13. холодна погода. 14—18. мила погода. 19—22. дощеві бурі. 23—27. холодно й приємно. 28—29. теплійше. 30—31. дощ.

МІСЦЕ НА ЗАПИСКИ

Вересень | МАЄ 30 ДНІВ | September

Нв. ст.	Ст. ст.	Дні	СВЯТА Греко-кат. і Прав.	СВЯТА Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	19	С.	Андрея Стр. мч.	Броніслава	5 15	6 44	5 8	6 50	5 11	6 48	1 14
2	20	Ч.	Самуїла пр.	Стефана кор.	5 17	6 42	5 10	6 48	5 13	6 45	2 28
3	21	П.	Тадея ап.	Зенона м.	5 18	6 40	5 11	6 46	5 15	6 43	3 45
4	22	С.	Аґатоніка і ін.	Розалії д.	5 20	6 38	5 13	6 44	5 17	6 41	5 0
5	**23**	**Н.**	**11 по С.** Лупа мч.	**16. по С.** Лавр.	5 22	6 36	5 15	6 42	5 19	6 39	зах.
6	24	П.	Евтиха свмч.	Захарії пр.	5 23	6 34	5 17	6 40	5 20	6 36	6 53
7	25	В.	Вартол і Тита ап.	Бл. Мельхіора	5 24	6 32	5 19	6 37	5 22	6 33	7 15
8	26	С.	Адріяна і Нат. мч.	Різдво ПДМ.	5 25	6 29	5 20	6 34	5 23	6 31	7 40
9	27	Ч.	Пімена прп.	Петра Кляв.	5 26	6 27	5 22	6 32	5 25	6 29	8 7
10	28	П.	Мойсея прп.	Николая з Тол.	5 28	6 25	5 24	6 29	5 27	6 27	8 40
11	29	С.	† Усік. Г. Ів. Х.	Прота і Якинта	5 30	6 23	5 26	6 26	5 29	6 25	9 21
12	**30**	**Н.**	**12 по С.** Алекс.	**17 по С.** Ім. МБ.	5 31	6 20	5 28	6 23	5 30	6 22	10 6
13	31	П.	† Пол. Пояса ПБ.	Филипа м.	5 32	6 18	5 29	6 21	5 31	6 20	10 58
14	**1**	**В.**	Верес. † Н. Р. цер.	Воз. Ч. Хр.	5 33	6 16	5 31	6 19	5 33	6 18	11 59
15	2	С.	Маманта мч.	Нікодима мч.	5 35	6 14	5 33	6 16	5 35	6 16	ран.
16	3	Ч.	Антима сщм.	Корнилія	5 37	6 12	5 35	6 14	5 37	6 14	1 5
17	4	П.	Вавили свмч.	знаки св. Фр.	5 38	6 9	5 37	6 11	5 38	6 11	2 13
18	5	С.	Захарії і Єл.	Йосифа	5 40	6 7	5 38	6 9	5 39	6 8	3 25
19	**6**	**Н.**	**13 по С.** Чудо М.	**18. по С.** Януар.	5 42	6 5	5 40	6 7	5 41	6 6	4 39
20	7	П.	Созонта мч.	Евстахія м.	5 44	6 3	5 42	6 4	5 43	6 4	схд.
21	**8**	**В.**	**Різдво Пр. Богород.**	Матея ап.	5 45	6 1	5 44	6 1	5 45	6 1	6 15
22	9	С.	Йоакима і Анни	Томи з Віл.	5 47	5 58	5 46	5 58	5 46	5 58	6 44
23	10	Ч.	Минодори і Мит.	Теклі д. м.	5 48	5 56	5 47	5 56	5 47	5 56	7 19
24	11	П.	Теодори прп.	ПД. Викупл.	5 50	5 54	5 49	5 54	5 49	5 54	8 1
25	12	С.	Автонома сщм.	Володислава	5 51	5 52	5 51	5 51	5 51	5 51	8 53
26	**13**	**Н.**	**14 по С.** Об. Хр.	**19. по С.** Кипр.	5 53	5 50	5 53	5 49	5 53	5 49	9 53
27	**14**	**П.**	**Воздв. Чесного Хр.**	Косми і Дамян.	5 54	5 47	5 55	5 46	5 55	5 47	11 5
28	15	В.	Никити вмч.	Вячеслава кор.	5 55	5 45	5 56	5 44	5 56	5 44	ран.
29	16	С.	Евфимії вмч.	Михаїла арха.	5 56	5 43	5 58	5 42	5 58	5 42	0 19
30	17	Ч.	Софії, В. Н. і Л.	Єроніма	5 58	5 41	6 0	5 40	6 0	5 40	1 32

ПОГОДА: 1—3. змінні відносини. 4—9. мила погода. 10—13. тепло й сухо. 14—15. перемінно. 16—18. бурливо. 19—22. сильні вітри. 23—24. грізно. 25—27. місцеві дощі. 28—30. холодна погода.

МІСЦЕ НА ЗАПИСКИ

Жовтень — МАЄ 31 ДНІВ — October

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко-кат. і Прав.	СВЯТА Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	18	П.	Евменія еп.	Бл. Івана з Дук.	6 0	5 39	6 2	5 37	6 2	5 38	2 45
2	19	С.	Трофима мч.	Ангелів Стор.	6 2	5 36	6 4	5 34	6 3	5 35	3 58
3	**20**	**Н.**	**15 по С.** Евстахія	**20. по С.** Канд.	6 3	5 34	6 5	5 32	6 4	5 33	5 10
4	21	П.	Кондрата ап.	Франц. Сераф.	6 5	5 32	6 7	5 30	6 6	5 31	6 17
5	22	В.	Фоки свмч.	Плакида м.	6 7	5 30	6 9	5 27	6 8	5 29	зах.
6	23	С.	Зачат. Івана Хр.	Брунона	6 9	5 28	6 11	5 24	6 10	5 26	6 12
7	24	Ч.	Теклі првмч.	МБ. Рожан.	6 10	5 26	6 13	5 21	6 11	5 24	6 40
8	25	П.	Ефрозини прп.	Бриґіди д.	6 11	5 23	6 14	5 19	6 12	5 22	7 19
9	26	С.	† Пр. Івана Бог.	Людвика Берт.	6 13	5 21	6 16	5 17	6 14	5 20	8 1
10	**27**	**Н.**	**16 по С.** Калистр.	**21. по С.** Фран.	6 15	5 19	6 18	5 14	6 16	5 18	8 51
11	28	П.	† Харитона прп.	Еміліяна	6 16	5 17	6 20	5 11	6 17	5 16	9 48
12	29	В.	Киріяка прп.	Максиміліяна	6 17	5 15	6 22	5 9	6 19	5 13	10 50
13	30	С.	Григорія свмч.	Едварда кор.	6 18	5 13	6 24	5 6	6 21	5 10	11 57
14	1	Ч.	† Покров. Б.	Каликста п. і м.	6 19	5 11	6 26	5 4	6 23	5 8	ран.
15	2	П.	Кипріяна сщм.	Тереси д.	6 21	5 9	6 28	5 2	6 25	5 5	1 5
16	3	С.	Діонізія Ареоп.	Ґерард. Маєллі	6 23	5 7	6 30	5 0	6 27	5 3	2 18
17	**4**	**Н.**	**17 по С.** Єротея	**22. по С.** Марґ.	6 25	5 5	6 32	4 58	6 29	5 1	3 32
18	5	П.	Харитини мч.	Луки ев.	6 27	5 3	6 34	4 56	6 30	4 59	4 46
19	6	В.	† Томи ап.	Петра з Ал.	6 29	5 1	6 36	4 54	6 32	4 57	6 4
20	7	С.	Сергія і Вак. мч.	Івана Кант.	6 30	4 59	6 38	4 51	6 33	4 55	схд.
21	8	Ч.	Пелагії прп.	Уршулі д. і м.	6 32	4 57	6 40	4 49	6 35	4 53	5 55
22	9	П.	† Якова ап.	Кордулі д. і м.	6 34	4 55	6 42	4 47	6 37	4 51	6 45
23	10	С.	Евлампія	Северина еп.	6 35	4 53	6 43	4 45	6 38	4 49	7 45
24	**11**	**Н.**	**18 по С.** Филипа	**23. по С.** Раф.	6 37	4 51	6 45	4 43	6 40	4 47	8 56
25	12	П.	Прова і ін. мч.	Криспіна	6 38	4 49	6 47	4 40	6 42	4 45	10 8
26	13	В.	Карпа м., Косми	Евариста папи	6 40	4 47	6 49	4 38	6 44	4 43	11 23
27	14	С.	Параскеви прп.	Фльорентія	6 41	4 45	6 51	4 36	6 46	4 41	ран.
28	15	Ч.	Евфимія прп.	Симона і Тад.	6 43	4 44	6 53	4 34	6 48	4 39	0 37
29	16	П.	Льонгина сот.	Наркіса еп.	6 45	4 43	6 55	4 32	6 50	4 37	1 49
30	17	С.	Осія пр., Андрія	Альфонс. Родр.	6 47	4 41	6 57	4 30	6 52	4 35	2 59
31	**18**	**Н.**	**19 по С.** Луки ап..	**24. по С. Хр. Ц.**	6 49	4 39	6 59	4 28	6 54	4 33	4 5

ПОГОДА: 1—4. сильні вітри. 5—8. холодно. 9—13. приємно, тепло, 14—18. бурі. 19—22. смутно, немила погода. 23-го ясно, мило. 24—27. бурливо, холодно. 28—31. зимно.

МІСЦЕ НА ЗАПИСКИ

Листопад — МАЄ 30 ДНІВ — November

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко-кат. і Прав.	Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	19	П.	Іоіла пр.	**Всіх Святих**	6 50	4 37	7 1	4 26	6 55	4 31	5 14
2	20	В.	Артемія мч.	День Задуш.	6 51	4 35	7 3	4 24	6 57	4 30	6 23
3	21	С.	Іляріона Вел.	Губерта	6 53	4 33	7 5	4 22	6 59	4 28	зах.
4	22	Ч.	Аверкія еп.	Кароля	6 55	4 31	7 7	4 20	7 1	4 26	5 16
5	23	П.	Якова еп.	Захарії і Єлис.	6 57	4 29	7 9	4 18	7 3	4 24	5 58
6	24	С.	Арети і ін. мч.	Леонарда в.	6 59	4 28	7 11	4 16	7 5	4 22	6 46
7	**25**	**Н.**	**20 по С.** Маркіяна	**25. по С.** Антон.	7 0	4 27	7 12	4 14	7 6	4 21	7 40
8	**26**	**П.**	**Дмитра вмч.**	Ґотфріда еп.	7 2	4 25	7 14	4 12	7 8	4 19	8 39
9	27	В.	Нестора мч.	Теодора м.	7 4	4 23	7 16	4 10	7 10	4 17	9 42
10	28	С.	Параскевії вмч.	Андрія з Авел.	7 6	4 22	7 18	4 9	7 12	4 16	10 47
11	29	Ч.	Анастазії прпмч.	Мартина еп.	7 7	4 21	7 20	4 7	7 13	4 14	11 55
12	30	П.	Зинонія і Зиновії	Мартина папи	7 8	4 20	7 22	4 6	7 14	4 13	ран.
13	31	С.	Стахія і Ампілія	Станіслава Кос.	7 10	4 19	7 24	4 4	7 16	4 11	1 7
14	**1**	**Н.**	**21 по С.** Косми і Д.	**26. по С.** Йос.	7 12	4 17	7 26	4 2	7 17	4 9	2 19
15	2	П.	Акиндина мч.	Ґертруди д.	7 14	4 16	7 28	4 1	7 19	4 8	3 35
16	3	В.	Акепсіма мч.	МБ. Остроб.	7 15	4 15	7 30	4 0	7 21	4 7	4 54
17	4	С.	Иоанікія прп.	Сальомеї д.	7 16	4 14	7 32	3 58	7 23	4 6	6 17
18	5	Ч.	Галактіона мч.	Романа м.	7 18	4 12	7 34	3 56	7 25	4 4	схд.
19	6	П.	Павла св.	Єлисавети кор.	7 20	4 11	7 36	3 55	7 27	4 3	5 28
20	7	С.	Єрона і ін. мч.	Фелікса Вал.	7 21	4 10	7 38	3 54	7 29	4 2	6 35
21	**8**	**Н.**	**Соб. с. А. Мих.**	**27. по С.** В. ПБ.	7 23	4 9	7 40	3 52	7 31	4 1	7 51
22	9	П.	Онисифора мч.	Кекилії д. і м.	7 24	4 8	7 41	3 51	7 32	4 0	9 9
23	10	В.	Єраста і ін. ап.	Климента папи	7 26	4 7	7 43	3 50	7 34	3 59	10 25
24	11	С.	Мін. Кікт. ин. мч.	Івана від Хр.	7 28	4 6	7 45	3 49	7 36	3 58	11 40
25	12	Ч.	† Йосафата сщм.	Катерини д.	7 29	4 5	7 47	3 48	7 38	3 57	ран.
26	13	П.	† Івана Золотуст.	Леонарда з П.М	7 30	4 4	7 49	3 47	7 39	3 57	0 51
27	14	С.	† Филипа ап.	Валєріяна еп.	7 31	4 4	7 50	3 46	7 40	3 56	1 59
28	**15**	**Н.**	**23 по С.** Гурія мч.	**1. Адв.** Здисл.	7 33	4 3	7 52	3 45	7 42	3 55	3 6
29	16	П.	† Матея ап. і єв.	Сатурніна	7 35	4 2	7 54	3 44	7 44	3 54	4 12
30	17	В.	Григорія еп. чуд.	Андрія ап.	7 36	4 2	7 55	3 44	7 45	3 54	5 18

ПОГОДА: 1—3. бурлива погода. 4—9. гарні дні і холодні ночі. 10—11. грізно. 12—14. вохко, перемінно. 15—16. сильні вітри. 17—19. бурі. 20—23. холодна погода. 24—27. бурливо. 28—30. теплійше.

МІСЦЕ НА ЗАПИСКИ

Грудень | МАЄ 31 ДНІВ | December

Нв. ст.	Ст. ст.	ДНІ	СВЯТА Греко-кат. і Прав.	СВЯТА Римо-кат.	Схід і Захід сонця у Манітобі Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Саскачевані Схід	Захід	Схід і Захід сонця у Алберті Схід	Захід	Ман. Схід і Захід місяця
1	18	С.	Платон. і Ром. мч.	Елігія еп.	7 37	4 1	7 56	3 43	7 46	3 53	6 22
2	19	Ч.	Авдія пр.	Бібіяни д.	7 38	4 1	7 57	3 42	7 47	3 52	7 20
3	20	П.	Григор. і Прокла	Франца Ксав.	7 39	4 0	7 59	3 41	7 48	3 52	зах.
4	**21**	**С.**	**Введ. в хр. Б.**	Варвари д. м.	7 41	4 0	8 0	3 41	7 49	3 51	5 35
5	**22**	**Н.**	**24 по С.** Филим.	**2. Адв.** Сави еп.	7 42	3 59	8 1	3 40	7 50	3 51	6 32
6	23	П.	Амфілока і Григ.	Миколая еп.	7 43	3 59	8 3	3 40	7 51	3 51	7 33
7	24	В.	Катерини вмч.	Амврозія еп.	7 44	3 59	8 4	3 39	7 53	3 50	8 38
8	25	С.	Климента п.	**Неп. Зач. ДМ.**	7 45	3 59	8 5	3 39	7 54	3 50	9 45
9	26	Ч.	Алипія Стовп.	Леокадії д.	7 46	3 59	8 6	3 39	7 55	3 50	10 52
10	27	П.	Яков. Персян.	МБ. Льорет.	7 48	3 58	8 8	3 39	7 57	3 50	ран.
11	28	С.	Стеф. прпмч.	Даназія папи	7 49	3 58	8 9	3 39	7 58	3 50	0 3
12	**29**	**Н.**	**25 по С.** Парам.	**3. Адв.** Алекс.	7 50	3 58	8 10	3 38	7 59	3 49	1 14
13	30	П.	† Андрія ап.	Лукії д. і м.	7 51	3 58	8 11	3 38	8 0	3 49	2 28
14	1	В.	Груд. Наум. пр.	Спіридіона еп.	7 52	3 58	8 12	3 38	8 1	3 49	3 44
15	2	С.	Авакума пр.	Валєріяна еп.	7 53	3 59	8 13	3 38	8 2	3 49	5 3
16	3	Ч.	Софронія пр.	Евсевія еп.	7 53	3 59	8 14	3 38	8 2	3 49	6 22
17	4	П.	Варвари і Ів. Д.	Лазаря еп.	7 54	3 59	8 15	3 38	8 3	3 50	схд.
18	5	С.	† Сави Осв.	Очікув. МБ.	7 54	3 59	8 16	3 38	8 3	3 50	5 22
19	**6**	**Н.**	**26 по С. Микол.**	**4. Адв.** Немез.	7 55	3 59	8 16	3 38	8 4	3 50	6 42
20	7	П.	Амврозія еп.	Теофіля м.	7 55	3 59	8 17	3 39	8 5	3 51	8 3
21	8	В.	Патапія еп.	Томи ап.	7 56	3 59	8 17	3 39	8 6	3 51	9 21
22	**9**	**С.**	**Неп. Зач. ПДМ.**	Зенона м.	7 56	4 1	8 18	3 40	8 6	3 52	10 36
23	10	Ч.	Мини і Ермоген.	Вікторії д. і м.	7 56	4 2	8 18	3 40	8 6	3 52	11 47
24	11	П.	Даниїла прп.	Нав. Адам. і Е.	7 57	4 3	8 18	3 41	8 7	3 53	ран.
25	12	С.	Спіридіона еп.	**Різдво Христ.**	7 57	4 4	8 18	3 42	8 7	3 54	0 56
26	**13**	**Н.**	**Праот.** † Евстр.	**по Р. Стефана**	7 57	4 4	8 18	3 43	8 7	3 54	2 3
27	14	П.	Тирса і Лев. мч.	Івана ап. і єв.	7 58	4 5	8 19	3 44	8 8	3 55	3 10
28	15	В.	Елевтерія свмч.	Дітий уб. у В.	7 58	4 6	8 19	3 45	8 8	3 56	4 15
29	16	С.	Аггея пр.	Томи еп.	7 58	4 7	8 19	3 46	8 8	3 57	5 16
30	17	Ч.	Даниїла пр.	Евгенія еп.	7 59	4 9	8 19	3 47	8 8	3 58	6 9
31	**18**	**П.**	Севастіяна мч.	Сильвестра п.	7 59	4 10	8 19	3 49	8 8	3 59	6 59

ПОГОДА: 1—2. грізно. 3—4. буря. 5—9. лагідна погода. 10—11. грізно. 12—14. сніг. і заверуха. 15—19. зимно. 20—24. гарно й бурливо. 25—28. грізно, перемінно. 29—31. сніг і буря.

МІСЦЕ НА ЗАПИСКИ

ЦЕРКОВНИЙ УСТАВ НА 1937 РІК

УСТАВ НА СІЧЕНЬ, 1937.

2.—Предпразденьство Різдва і Субота перед Різдвом:

На Літурґії:—Тропар Предпразденьства. Слава: І нині; кондак Предпразденьства. Прокімен, Аллилуя і Причастен дня. Апостол зачало 205; евангеліє Луки зачало 72.

3.—Неділля перед Різдвом: св. Отців:— Глас 6; еванг. утренне 9.

На великій Вечірни:—„Блажен муж". На „Господи возвах" 10 стихир, воскресних 4, Предпразденьства 3 і Отцям 3, Слава: Отцям, І нині: Предпразденьства. Стиховна воскресна, Слава: Отцям, І нині. Предпразденьства. При кінци Тропар воскресний, Слава: Отцям, І нині: Предпразденьства.

На Утрени:—Тропар воскресний 2 р., Слава: Отцям, І нині: Предпразденьства.

На Літурґії:—Тропар воскресний, Отцям і Предпразденьства, Слава: Кондак Отцям, І нині: Кондак Предпразденьства. Прокімен Отцям. Апостол Отцям, зачало 328, евангеліє Отцям, Матея зачало 1. Причастен „Хвалите" і „Радуйтеся праведнії".

6.—Навечеріє Різдва Христового:—Царські Часи.

На Літурґії св. Василія з Вечірнею: Апостол зачало 303; евангеліє Луки зачало 5.

7.—Різдво Христове:—Повечеріє Велике з Всеночним.

На Літурґії Йоана Золотоустого: Антифони Празника. Місто „Святий Боже" співається „Єлици". Апостол зачало 209; евангеліє Матея зачало 3.

8.—Собор Пресв. Богородиці і Св. Йосифа Обручника:— Всеночне.

На Великій Вечірни: „Блажен Муж". На „Господи Возвах" 8 стихир: 3 Різдва і 5 Обручника, Слава: Обручника, І нині: Різдва. Вход і Прокімен Різдва „Кто Бог велій"; чтенія 3; литія По „Нині отпущаеш" Тропар Обручника 2 р. і „Богородице Діво" 1 р.

На Утрени: На „Бог Господь" Тропар Різдва 2 р., Слава: Обручника, І нині: Різдва. По Сідалнах „Полиєлей" і Величанія. Степенна „От юности". Прокімен „Возвеселится". Еванг. Матея зачало 2. По Великім Славословію Тропар Обручника, Слава, І нині: Різдва.

На Літурґії: Антифони 2 перші Різдва, третий звичайний з припівом Різдва. Тропар Різдва і Обручника, Слава: Кондак Обручника, І нині: Кондак Собора. Прокімен Собора. Апост. зач. 306, еванг. Матея зач. 4.

9.—Субота по Різдві і ПервМ. Стефана:—

На Літурґії: Тропар Різдва і Святого, Слава: Кондак Святого, І нині: Кондак Різдва. Прокімен і Причастен Суботи по Різдві. Апост. зач. 285 і 17. еванг. Матея зач. 46 і 87.

10.—Неділля по Різдві:— Гл. 7, еванг. утр. 10.

На Великій Вечірни: 10 Стихир: воскресні 3, Різдва 4 і Неділі по Різдві 3, Слава: неділлі по Різдві, І нині: Доґмат гласа 7. Стиховна воскресна, Слава: Неділлі по Різдві, І нині: Різдва. При кінци Тропар воскресний, Слава: Неділлі по Різдві, І нині: Різдва.

На Утрени: Тропар воскресний 2 р., Слава: Неділлі по Різдві, І нині: Різдва. До Канова всьо воскресне. Канон воскресний, Катавасія Різдва. На „Хвалитех" Стихири воскр. 4 і Різдва 4, Слава: Нед. по Різдві, І нині: „Преблагословенна".

На Літурґії: Тропар воскресний, Різдва і Неділлі, Слава: кондак Нед. по Різдві, І нині: Кондак Різдва. Прокімен воскресний і Нед. по Різдві. Апостол зачало 200 евангеліє зач. 4.

14.—Новий Рік. Обрізання ГНІХ. і Святого Василія:—Всеночне.

На Великій Вечірни: 8 Стихир: Обрізання 4 і Василія 4, Слава: Василія, І нині: Обрізання. Чтеній 3. Литія. На благословення хлібів Тропар Василія 2. р. і Обрізання 1 р.

На Утрени: Тропар Обрізання 2 р., Слава: Василія, І нині: Обрізання. „Полиєлей" і Величанія. Степенна „От юности"

і Прокімен „Уста моя". Евангеліє Йоана зач. 36. Ірмоси Обрізання, Катавасія „Глубини" Богоявленія. По Славословію великім Тропар Василія, Слава, І нині: Обрізання.

На Літурґії Василія Великого: Тропар Обрізання і Василія, Слава: Кондак Василія, І нині: Обрізання. Прокімен, Аллилуя і Причастен Обрізання і Василія, Апостол зачало 254 і 318, еванг. Луки зач. 6 і Матея з. 11.

16.—Субота перед Просвіщенням і Предпр. Богоявлення:—

На Літурґії: Тропар, Слава і Нині: Кондак Предпразденьства. Прокімен і Причастен дня. Опост. зач. 294, евангелія Матея зачало 5.

17.—Неділля перед Просвіщенням: — Глас 8, еванг. утр. 11. Устав той сам що й на неділлю перед Різдвом, лиш:

На Літурґії: Апостол зач. 295, евангеліє Марка зач. 1.

18.—Навечеріє Богоявлення: — Царські Часи.

На Літурґії св. Василія з Вечірнею: Апост. зач. 143, евангеліє Луки зачало 3.

19.—Богоявлення ГНІХ.: — Повечеріє Велике зі Всеночним, як перед Різдвом.

На Літурґії Йоана Золотоустого: Антифони Празника. Місто „Святий Боже" співається „Єлици". Апостол зачало 302, еванг. Матея зачало 6. По Заамвонній молитві Водосвяття.

24.—Неділля по Просвіщенню і Преп. Теодозія: Глас 1, еванг. утр. 1.

На Великій Вечірни: 10 Стихир: Гласа 4, Богоявл. 3. і Святого 3, Слава: Святого, І нині: Доґмат гл. 1. Чтенія 3. Стиховна Гласа, Слава: Святого, І нині: Богоявлення. При кінці Тропар воскр. гласа, Слава: Святого, І нині: Богоявлення.

На Утрени: Тропар воскресний 2 р., Слава: Святого, І нині: Богоявлення. „Полиєлей", Величанія і „Ангельський Собор".

На Літурґії: Антифони 2 перші Богоявлення, 3-тий недільний з припівом Богоявлення. Тропар воскр,, Богоявлення, Святого і Кондак воскр., Слава: Кондак Святого, І нині: Богоявлення. Прокімен і Причастен Нед. по Просвіщенню і Святого. Апост. зач. 224 і 176, еван. Матея зач. 8 і 43.

31.—Неділля 30 по Сошествію: — Глас 2, еванг. утр. 2.

На Літурґії: Апост. зачало 258, евангеліє Луки зачало 91.

Піст в Навечеріє Різдва і Богоявлення. Від Різдва до Богоявлення Загальниця.

УСТАВ НА ЛЮТИЙ, 1937.

7.—Неділля 31 по Сошествію і † св. Григорія Богослова:— Глас 3. евангеліє утр. 3.

На Великій Вечірни: „Блажен муж". Стихир 10; Гласа і Святого 6. Слава: Святого, І нині: Доґмат. Прокімен і 3 чтенія Святого. Стиховна Гласа, Слава: Святому, І нині: Богородичен воскресний по гласу наславника. При кінци Тропар воскресний, Слава: Тропар Святого, І нині: Богородичен воскресний по гласу Тропаря Святого. Отпуст великий.

На Утрени: На Бог Господь Тропар воскресний 2 р., Слава: Святого, І нині: Богородичен воскресний по гласу Тропаря Святого. Сідални воскресні, „Полиєлей", Величанія Святого і „Ангельський Собор". Іпакой гласа і оба сідални Святого без Богородична, Слава: 3-ий Сідален Святого, І нині: Богородичен його. Степенна гласа. Канон воскресний. По 3-ій пісни Кондак, ікос і Сідален Святого, по 6-ій Кондак і Ікос гласа, по 9-ій Світилен гласа, Слава: Святого, І нині: Богородичен воскресний. На хвалитех 8 стихир: 4 гласа і 4 Святого, Слава: Стихира евангельська, І нині: „Преблагословенна".

На Літурґії: Тропар воскресний і Святого і Кондак воскресний. Слава: Кондак Святого, І нині: Богородичен, Прокімен і Прич. воскресний і Святого; Ап. зачало 280 і 151, евангеліє Луки з. 93 і Йоана зач. 36.

12.—Трйох Святителів: — Всеночне.

На Утрени: Ев Йоана зач. 36.

На Літурґії: Тропарі Святителів. Апостол зач. 335, еванг. Матея зач. 11.

14.—Нед. 32 по Сош. о Закхею: — Гл. 4. ев. утр. 4.

На Великій Вечірни: 10 Стихир: воскр. 7 і Мученика 3. Слава: Мученика, І нині: Доґмат гл. 4. Стиховна воскресна, Слава, Мученика, І нині: Богородичен по гласу Слави. По „Нині отпущаєти" Тропар воскресний. Слава: Тропар Мученика, І нині: Богородичен по гласу Тропара Мученика.

На Утрени: На „Бог Господь" Тропар воскресний 2 р., Слава: Тропар Мученика, І нині: Богородичен. Проче всьо воскресне гласа по порядку. По Славословію великім Тропар „Єгда із гроба".

На Літурґії: Апостол зач. 285. евангеліє Луки зачало 94.

15.—Стрітення ГНІХ: — Всеночне.

На Вечірни: Всьо празника. На благословення хлібів Тропар Празника 3 р.

На Утрени: На „Бог Господь" Тропар Празника 2 р. Слава, І нині: Тропар Празника 1 раз. Всьо проче по порядку Празника. Евангеліє Луки зачало 8.

На Літурґії: Припів до 3-го Антифона є „Молитвами Богородице, Спасе, спаси нас". Місто „Прийдіте поклонімся" береться, лиш в сам день Празника вхоДноє. Ап. з. 316. евангеліє Луки зачало 7.

21.—Нед. Митаря і Фарисея: — Глас 5, е. утр. 5.

На Великій Вечірни: Стихир 10: Воскресних 7 і Митаря 3, Слава: Митаря, І нині: Доґмат гл. 5. Стиховна воскресна, Слава: Митаря, І нині: Богородичен.

На Утрени: До Канона служба воскрена, як звичайно, лиш по Псальмі 50 Слава: „Покаянія отверзи" І нині: „На Спасенія Стези" і по припіві Стихира „Множества". Канон воскресний, Катавасія „Отверзу" гл. 4. На „Хвалитех" 4 стихири гласа і 4 Митаря, Слава: Митаря, І нині: „Преблагословенна".

На Літурґії: Тропар воскресний, Слава: Кондак Митаря, І нині: Богородичен, Прокімен і Прич. воскресний. Апостол зачало 296, евангеліє Луки зачало 89.

28.—Нед. Блудного Сина: — Глас 6, ев. утр. 6.

На Великій Вечірни: 10 Стихир: Гласа 6 і Блудного Сина 4, Слава: Блудного Сина, І нині: Доґмат гл. 6. Проче як в неділлю Митаря.

На Утрени: По уставу неділлі Митаря і Фарисея, з додатком „На ріках Вавилонських".

На Літурґії: Тропар воскресний. Слава: Кондак Блудного, І нині: Богородичен. Апостол зачало 135, евангеліє Луки зачало 79.

УСТАВ НА БЕРЕЗЕНЬ, 1937.

6.—Субота Задушна: —

На Вечірни: Єктенія за „Упокой". На „Господи возвах" Стихир 6: гласа 6-го 3 і Суботи Мясопустної 3, Слава: Суботи, І нині: Доґмат гласа 6-го. Місто Прокімена співається: „Аллилуя". Стиховна гласа 6-го, Слава: Суботи, І нині: Суботи. При кінци Тропар і Богородичен „За Упокой".

На Утрени: Місто „Бог Господь" співається „Аллилуя". Тропар „За Упокой". Проче всьо до канона як в Парастасі. „Хвалитех" за Упокой. Славословіє мале і Стиховна гласа 6. Слава, І нині: Суботи Задушної. Тропар як на вечірни. Отпуст за Упокой.

На Літурґії: Всьо за усопших. Апостол і Евангеліє дня і за усопших.

7.—Нед. Мясопустна: — Глас 7, евангеліє утр. 7.

На Вечірни і Утрени: Устав той сам, що в неділлю Блудного Сина.

На Літурґії: Тропар воскресний, Слава: Кондак неділлі Мясопустної, І нині: Богородичен. Апостол зачало 140, евангеліє Матея зачало 106.

14.—Нед Сиропустна: — Глас 8, еван. утр. 8.

На Вечірни і Утрени: Устав той сам, що в неділлю Блудного Сина.

На Літурґії: Тропар воскресний. Слава, І нині: Кондак неділлі Сиропустної, Апостол зачало 112, евангеліє Матея зачало 17.

15.—Понеділок: Початок Великого Посту.

Устав Служби Божої Преждосвященних Дарів.

На Літурґії Преждосвященних Дарів убирається священик у всі (фіолєтні) ризи, при чім говорить лише слова: Господу помолімся. Відтак бере порожну чашу, дискох і звізду, накриті покровцем твердим, ложочку і ручничок і виходить перед престіл. Царські двері отворені через цілу Літурґію, замкнені лише в часі співання Да ісправиться.

По Благословенно царство: Царю небесний аж до Прийдіте поклонімся. Псалом 103. В часі того псальма читає священик пять послідних молитов Вечірні. Три початкові читає поодиноко по кожнім з трьох антифонів 18. Катизми поділених ектеніями малими. На Господи воздв. Тріоди 6, святого із слідуючого дня 4, Сл. 1. н. Богородичен. Вход з кадилом. Світе тихий. Прокімен Тріоди зі стихом 2 р. Битія Чтеніє. Другий Прокімен Тріоди зі стихом. — Священик бере в руки трійцю і кадильницю, складає їх на хрест і обернений до престола голосить: „Премудрость прости", а звертаючись до людий: „Світ Христов просвіщаєт всіх". Всі роблять три поклони великі. Притчей чтенію. Священик „Вонмім" і замикає царські двері і по чтенію обкадивши передну часть престола зачинає: Да ісправиться. Другу половину

стиха: „Воздіяніє” бере крилос, а священик обкаджує престіл і переходить на слідуючу сторону престола співаючи другий стих. Коли священик співає, нарід клячить, а коли нарід співає, священик клячить. По скінченню „Да ісправиться” священик отвирає царські двері — усі роблять три великі поклони і продовжається Літурґія після Служебника. В часі співання „Нині сили” священик кадить як перед вел. Входом, відтак відмовляє „Нині сили” 3 р., виймає з кивота дароносицю, кадить, бере в руки і з шалем на рамени робить Вхід. По Вході кладе св. Дари, обкаджує, вибирає освященого Агнця і Частиці і ховає Дароносицю. Без ніякої молитви вливає вино і воду до чаші, покриває покровцем, робить з народом 3 великі поклони і продовжає Літурґію.

21.—Нед. 1 Великого Посту: — Глас 1, евангеліє утр. 9.

На Літурґії Василія Великого:

Тропар Воскресний, Образа, Сл. І нині: Кондак Тріоди. За достой. „О тебі радується”. Апостол зачало 329, евангеліє Йоана зачало 5.

28.—Нед. 2 Великого Посту: — Глас 2, еванг. утр. 10.

На Літурґії Василія Великого:

Тропар воскресний, Слава: Кондак Тріоди, І нині: Благородичен. Апост. зачало 304, Еванг. Марка з. 7.

УСТАВ НА КВІТЕНЬ, 1937.

4.—Нед. 3 Великого Посту, Хрестопоклонна: — Глас 3, ев. утр. 11.

На Великій Вечірни: „Блажен муж”. На „Господи Возвах” 10 стихир: воскресні 6 і Тріоди 4, Слава: Тріоди, І нині: Доґмат гласа 3 Стиховна гласа, Слава: І нині: Тріоди: При кінці Тропар воскресний, Слава: „Спаси Господи”, І нині: Богородичен. По отпусті винесення Чесного Хреста зі захристії на великий престіл. Відбувається воно так: Сейчас по отпусті Вечірні священик йде до захристії, — де вже наперід приготував Чесний Хрест, убравши його в васильки і обвив зі споду „Воздухом” а між васильки і Хрест встромивши Дискос. Відтак одітий в епітрахиль і фелон, покадить Хрест і зачинає „начало обичне” від Благословен Бог наш. „Яко твоє єсть царство” бере Хрест у руки і прикладаючи собі його до чола васильками, виносить на престіл і кладе його на місце евангелія, а хор підчас того співає Тропар: „Спаси Господи”, Слава, І нині: „Вознесийся”.

На Утрени: В часі Славословія великого священик убраний у всі ризи фіолєтні, покадить на престолі Хрест, бере його в руки і обійшовши престіл наоколо, стає перед царськими вратами. Коли скінчиться Славословіє і Трисвятоє, священик возглашає: „Премудрость прости!” і заносить хрест на тетрапод а половивши його там кадить з 4 сторін. Хор в тім часі співає „Спаси Господи”, а по відспіванню робиться 3 поклони співаючи „Кресту Твоєму”. Подібно по кожнім богослуженню в церкві, аж до пятниці співається перед чесним Хрестом 3 рази „Кресту Твоєму” з поклонами. В пятницю по богослуженню заносить священик хрест до захристії.

На Літурґії Василія Великого: Тропар воскресний і Хреста. Слава, І нині: Конд. Хреста. Місто „Святий Боже” береться „Кресту Твоєму”. Прокімен і Причастен Хреста. Апост. зач. 311, еванг. Марка зачало 37.

7.—Благовіщення Преч. Діви Марії: Всеночне.

На Великій Вечірни: „Блажен муж” нема. На „Господи Возвах” Стихири Тріоди 3 і Благовіщення 5. Чтенія 5: Тріоди 2 і Благовіщення 3 (перші), зараз „Сподоби Господи”. Стиховна Тріоди, Слава І нині: Благовіщення: По „Нині отпущаєши” Тропар Благовіщення 1 раз.

Повечеріє Велике зі Всеночним: Правиться рано в день Празника. Порядок той сам що на Різдво і на Йордан, лиш Тропар і Кондак Благовіщення на своїм місци.

На Утрени: Всьо Празника. Ев. Луки зач. 4.

На Літурґії Йоана Золотоустого: Апостол зачало 306. Еванг. Луки з. 3.

8.—Віддання Благовіщення:

На Літ.: ап. з. 306, ев. Луки з. 3.

11.—Нед. 4 Посту: — Глас 4, еванг. утр. 1.

На Літурґії Василія Великого: Апост. зач. 314, еванг. Марка з. 40.

14.—Поклони

18.—Нед. 5 Посту: — Глас 5, ев. утр. 2.

На Літурґії Василія Великого: Апост. зач. 321, еванг. Марка зач. 47.

25.—Нед. Квітна: — Всеночне. Вся воскресна служба опускається.

На Великій Вечірни: „Блажен муж”. На „Господи Возвах” 10 стихир. Чтенія

3. Литія. На благословення хліба Тропар „Общеє воскресніє" 2 рази і „Спогребшеся" 1 раз.

На Утрени: „Полиєлей і Величанія". „Ангельський Собор" опускається. По псальмі 50 благословення лози, яку роздається на каноні підчас мировання.

На Літургії Йоана Золотоустого: Осібні антифони Квітної Неділлі. Ап. зачало 246, еванг. Йоана зач. 41.

29.—Великий Четвер:—

Літургія Василія Великого з Вечірнею: 10 стихир. Чтеній 3 і Апост. зач. 149, еванг. Матея зач. 107. Місто „Іже Херувими", співається „Вечери твоєя Тайни". Місто Достойно співається Ірмос „Странствія".

Вечером страсти.

УСТАВ НА ТРАВЕНЬ, 1937.

2.—Воскресення Господне: — Всьо Празника.

Утрення: Осібна, яка береться через цілий наступний тиждень. Евангелія нема.

На Літургії Йоана Золотоустого: Антифони Пасхи. Місто „Святий Боже" береться „Єлици". Апостол з. 1. евангеліє Йоана зачало 1. Місто „Достойно" береться „Ангел Вопіяше" і так аж до віддання Пасхи. Кождого дня світлої седмиці отпуст з хрестом.

3.—Світлий Понеділок: —

На Великій Вечірни: Вхід з Евангеліем. По Прокімени читання евангелія, Йоана зач. 65.

На Літургії: Антифони Пасхи, які береться через цілий тиждень. Тропарі вчерашні. Прокімен „Во всю землю". Ап. зач. 2, ев. Йоана зач. 2.

4.—Світлий Второк: —

На Великій Вечірни: Вхід з кадилом.

На Літургії: Прокімен „Величить душа моя". Апост. зач. 4. еванг. Луки зачало 113.

6.—Святого Великомученика Георгія:— Переноситься на слідуючу неділлю Томину.

9.—Неділля Томина і Великомученика Георгія:— Всеночне.

На Великій Вечірни: „Блажен муж". На „Господи возвах" стихир 10 Неділлі 6 і Святого 4, Слава: Святого, І нині: Неділлі. Чтенія 3. На литії стихири неділлі Томиної і Георгія, Слава: Неділлі, І нині: Георгія. Стиховна нед. Томиної, Слава: Георгія, І нині: Неділлі. На благословення хлібів Тропар Неділлі Томиної 2 р. і Георгія 1 р.

На Утрени: На „Бог Господь" Тропар нед. Томиної 2 р. Слава: Георгія. І нині: Неділлі. Еванг. утр. воскресне 1. Проче, до канона неділлі Томиної. На мированню роздаєсь артос. Канон неділлі Томиної і Георгія, Катавасія Пасхи. По 3-ій пісні Кондак, Ікос і Сідален Георгія, Слава, І нині: Нед. Томиної: по 6-ій пісни Кондак і Ікос Неділлі Томиної; на 9-ій пісні: „Ангел Вопіяше" яке співається аж до віддання Пасхи. Світилен нед., Слава: Георгія, І нині: неділлі. На Хвалитех стихир 6: нед. 3 і Георгія 3 і стихиру Георгія Самогласну зі своїм припівом, Слава: неділлі, І нині: „Преблагословенна".

На Літургії: Антифони недільні, які беруться кождого дня, навіть і в будні, аж до віддання Пасхи. Тропар неділлі і Георгія, Слава: Кондак Георгія, І нині: Пасхи. Апост. зач. 14 і 29, ев. Йоана зач. 65 і 52. Кождої неділлі аж до віддання Пасхи отпуст з хрестом.

16.—Нед. Мироносиць і Преп. Теодозія: — Глас 2, ев. утр. воскр. 3. Устав той сам, що в попередну неділлю лиш без всеночного.

На Літургії: Тропар воскр. і Святого, Слава: Кондак святого, І нині: Мироносиць. (Гляди Типік Дольницького, ст. 322). Апост. зач. 16 і 334, ев. Марка з. 69 і Матея з. 43.

21.—Ап. і Ев. Йоана Богослова: — Служба його переноситься на нед. Розслабленого, а нині береться служба Ап. Симона зилоти, якого припадає в туюж неділлю.

23.—Нед. Розслабленого і Ап. і Ев. Йоана Богослова: — Глас 3, ев. утр. 4. Устав той сам, що й на Георгія в нед. Томину.

На Літургії: Тропар нед. і Йоана, і Кондак Йоана, Слава: Кондак Розслабленого. І нині: Кондак Пасхи. Ап. з. 23 і 68, ев. Йоана з. 14 і 61.

26.—Середа Преполовення: — Це Празник Господський, осмодневний, служба якого береться сама в середу і в середу слідуючу на віддання; в прочі дні і в неділлю Самарянки лучиться з іншими службами.

На Літургії: Тропар, Слава, І нині: Кондак Преполовення. Ап. з. 34. ев. Йоана з. 26. Отпуст Пасхи з хрестом.

30.—Нед. Самарянки: — Гл. 4, еванг. утр. 7.

На Літурґії: Тропар воскр. і Преполов., Слава: Кондак Самарянки, І нині: Преполов. Ап. з. 28, еванг. Йоана зачало 12.

Загальниця від 2 до 9 травня включно.

УСТАВ НА ЧЕРВЕНЬ, 1937.

6.—Нед. Сліпоуродженого: — Глас 5, еванг. утр. 8.

На Великій Вечірни: „Блажен муж". На „Господи возвах" 10 стихир. На Стиховні 1 стихира Сліпоуродженого і Стихири Пасхи з утрені Пасхи. По „Нині отпущаєши" Тропар воскр.., Слава, І нині: Богородичен.

На Утрені: Сідални Сліпоуродженого. „Ангельський Собор", і всьо проче воскресне.

На Літурґії: Тропар воскр., Слава: Кон дак Сліпоуродж., І нині: Кондак Пасхи. Апост. зач. 38, евангеліє Йоана зачало 34. Причастен „Тіло Христово" і „Хвалите".

9.—Віддання Пасхи.

Вечірня Повседневна: На „Господи возвах" 6 стихир і Слава, І нині: Сліпоуродж. На Стиховні: одна стихира воскресна. (гл. 5), решта Пасхи. „Христос воскресе" 1 раз. При кінці: Тропар воскресний. гл. 4. Слава, І нині: Богородичен. Гл. 5. Отпуст середний.

На Літурґії: Антифони недільні. Тропар воскресний. Гл. 5: Слава: Кондак Сліпоуродж., І нині: Пасхи. Ап. зачало 41, евангеліє Йоана зачало 43. Отпуст Пасхи з хрестом. — Нині здіймається з престола Плащаниця і ховається в захристії.

10.—Вознесення Господне: Всеночне.

На Вечірни: „Блажен муж" не співаєть ся.

На Утрени: Полиєлей і величанія. Евангеліє Марка зачало 71.

На Літурґії: Антифони осібні. Апостол зачало 1, Евангеліє Луки зачало 114. Місто „достойно" Ірмос Празника.

13.—Нед. Святих Отців Вселенського Собору: Глас 6, евангеліє утр. 10.

На Великій Вечірни: „Блажен муж". Стихир 10. Чтенія 3. При кінці Тропар воскресний., Слава: Отців, І нині: Вознесення.

На Літурґії: Тропар воскресний, Вознесення і Отців, Слава: Кондак Отців, І нині: Кондак Вознесення. Прокімен і Причастен Отців. Апос., зачало 44, евангеліє Йоана зачало 56. Місто „Достойно" Ірмос Вознесення.

19.—Субота Задушна.

20.—Сошествіє Святого Духа: — Всеночне.

На Великій Вечірни: і на кождім богослуженню через цілий тиждень співається „Царю небесний" з колінопоклоненням.

На Утрени: Евангеліє Йоана з. 65. „Воскресеніє Христово" опускається.

На Літурґії: По „Благословенно Царство" співається „Царю Небесний" з колінопоклоненням. Антифони осібні. Апостол зачало 3, евангеліє Йоана зачало 27. По отпусті сейчас співається Вечірня з колінопоклонними молитвами.

21.—Пресвятої Тройці:

На Літурґії: Антифони 2 перші вчерашні, 3-тий звичайний з припівом „Спаси ни Утішителю благий". Апостол зачало 229 і 197., евангеліє Матея зачало 75 і 116.

27.—Нед. Всіх Святих: — Глас 8, ев. утр 1. Богослуження виду звичайного воскресного.

На Літурґії: Апостол зачало 330, евангеліє зачало 38.

Загальниця від Сошествія Святого Духа до Неділі Всіх Святих, цебто від 20. до 27. червня.

Петрівка — Піст від 28. червня до 11. липня включно.

УСТАВ НА ЛИПЕНЬ, 1937.

1.—Пресвятої Евхаристії:— Празник цей переноситься на слідуючу неділлю. Однак попразденьства береться вже від нині

На Літурґії: Антифони перші 2 празничні, 3-ий звичайний дня з празничним припівом. Тропар, Слава, І нині: Кондак Празника. Прокімен, Аллилуя, Причастен і місто Достойно Празника. Апостол і евангеліє дня: Ап. зач. 89, ев. Матея зач. 27.

4.—Нед. 2 по Сошествію і Празник Пресвятої Евхаристії: — Недільна служ ба опускається, а береться лиш служба Пресв. Евхаристії.

На Літурґії: Антифони всі три Празника. Тропар, Слава, І нині: Кондак Празника. Місто Достойно Ірмос Празника. Апостол зач. 149, ев. Йоана зач. 23.

По заамвонній молитві торжествен-

ний Обхід з Найсв. Тайнами. Підчас него читаються при 4-ох приготовлених Престолах Евангелія.

7.—Різдво Йоана Хрестителя і Попразд. Евхаристії: — Всеночне.

На Вечірни: „Блажен муж". На „Господи возвах" стихир 8, Евхаристії 3 і Йоана 5, Слава: Йоана, І нині: Евхаристії „Прийдіте праздholюбци". Прокімен дня. Чтенія 3. Стихири литійні Йоана, Слава Йоана, І нині: Евхаристії „Тайній днесь". Стиховна Йоана, Слава: Йоана, І нині: Евхаристії „О преславноє чудо". На благословення хлібів Тропар Йоана 2 р. і Богородице Діво 1 р. Отпуст великій з поминанням Празника Евхаристії і Різдва Йоана Хрест.

На Утрени: На „Бог Господь". **Тропар** Евхаристії 2 р., Слава: Йоана, І нині: Тропар Евхарист., Сідални Йоана, Слава, І нині: Евхаристії з Утрені Празника. Полиєлей і величанія Йоана, потім Сідален Йоана, Слава, І нині: Евхаристії. Евангеліє Луки зач. 3 (з переступами). По 3-ій пісни Канона Кондак і Ікос Евхар., Сідален Йоана 2 р., Слава, і нині: Сідален Евхар. По 6-ій пісни Кондак і Ікос Йоана; по 9-ій Світилен Йоана 2 р. Слава і нині: Евхаристії. На хвалитех 4 стихири Йоана, Слава: Йоана, І нині: Евхаристії „Аз єсм хліб". По Славосл. Тропар Йоана, Слава і нині: Евхаристії. Отпуст як на Вечірни.

На Літурґії: Антифони 2 перші **Евхар.**, 3-ій звичайний з припівом Евхар. Тропар Евхар. і Йоана, Слава: Кондак Йоана, І нині: Кондак Евхаристії. Прокімен, Аллилуя і Причастен Евхаристії і Йоана. Апостол зач. 112, еванг. Луки зач. 1 (з переступками). Місто Достойно Ірмос Евхар.

8.—Віддання Пресв. Евхаристії: — Всьо Празника. Служба святого береться в інший день або на Повечерію. На Отпуст поминається також Різдво Йоана Хрестителя і Мц. Февронії.

На Літурґії: Як в попразденьстві. Ап. з. 98, еванг. зач. 37. дня.

9.—Пресвятого Серця Христового і Сострадання Пресвятої Богородиці. Служба Серця Хр. переноситься на слідуючу неділлю, а нині береться лиш служба Сострадання.

На Літурґії: Тропар і Кондак Сострадання. Місто Апостола От Книги Юдит чтеніє глава 13, еванг. Йоана зачало 61.

11.—Нед. 3 по Сошествію і Празник Серця Христового: — Всеночне. Служба недільна опускається, а береться лиш Серця Христового.

На Утрени: Еванг. Йоана з. 36.

На Літурґії: Апост. з. 306, ев. Йоана зач. 9 і 10.

12.—Верховних Апостолів Петра і Павла: — Всеночне.

На Утрени: Еванг. Йоана з. 67.

На Літурґії: Ап. з. 193, еванг. Йоана зачало 67.

18.—Нед. 4 по Сош. і Святих Кирила і Методія: — Гл. 3, ев. утр. 4. Всьо по уставу 9-го і 16-го травня.

На Літурґії: Ап. з. 93 і 318, ев. Матея з. 25 і 11.

25.—Нед. 5 по Сошествію:—Гл. 4. ев. утр. 5.

На Літурґії: Ап. з. 103, ев. Матея зачало 28.

УСТАВ НА СЕРПЕНЬ, 1937.

1.—Нед. 6 по Сошествію: — Глас 5, евангеліє утр. 6.

На Літурґії: Апостол зачало 110, евангеліє Матея зачало 29.

2.—Пророка Ілії: — Служба його переноситься на неділлю 8-го серпня, а служба СвщМ. Єрмолая береться нині. (Де празник і не переноситься на неділлю), то:

На Утрени: Еванг. Матея з. 40

На Літурґії: Апостол зачало 57, евангеліє Луки зачало 14.

8.—Нед. 7 по Сошествію і Пророка Ілії: — Всеночне. Гл. 6, ев. утр. 7.

На Вечірни Великій: „Блажен муж". На „Господи возвах" стихир 10: воскр. (гл. 6) 4 і Пророка 6, Слава: Пророка, І нині: Догмат гл. 6. Вхід і чтеній 3. Литія. Стиховна воскресна. Слава: Пророка, І нині: Богородичен „Творец і Ізбавитель мой". На благословення хлібів Богородице Діво 2 р. і Тропар Пророка 1 р.

На Утрени: На „Бог Господь" Тропар воскр. 2 р., Слава: Пророка, І нині: Богородичен „Єже от віка утаєнноє". Сідални воскресні. „Полиєлей" і величанія Пророка без Слава і нині. „Ангельський Собор", ектенія мала і Іпакой гласа 6-го. Усі Сідални Пророка, Слава: Сідален полиєлейний Пророка, І нині: Богородичен. Степенна гл. 6. Прокімен і еван. воскресне 7-е. Канон воскр. і Пророка, Катавасія „Отверзу". По 3-ій пісни Кондак, Ікос і Сідален Пророка, по 6-ій Кондак — Ікос воскресний; по 9-ій „Свят Господь Бог" 3 р. і Світилен воск. 7-ий,

Слава: Пророка, І нині: Богородичен воскресного Світилна. На Хвалитех стихири воскресні 4 і Пророка 4, Слава: стихира евангельська, І нині: „Преблагословенна". По славословію „Воскрес із гроба".

На Літурґії: Тропар воскресний, Пророка; Кондак воскр., Слава: Кондак Пророка, І нині: Богородичен „Вся наче смисла" гл. 2. Прокімен, Причастен і Аллилуя воскр. і Пророка. Ап. з. 116. і 57, ев. Матея з. 33 і Луки з. 14.

14.—Проісхожденіє Чесного Креста — Початок Спасівки: Піст.

На Вечірни Повседневній: По отпусті винесення чесного хреста подібно, як в Суботу Хрестопоклонну.

На Утрени: По Славословію великім відбувається занесення Чесного Хреста з великого престола на тетрапод подібно, як це було в н. хрестопоклін. По відспіванню 3 р. „Кресту Твоєму" з поклонами, коли люди цілують святий Хрест, хор співає стихири „Прийдіте вірнії".

На Літурґії: Тропар Хреста і Мучеників, Слава: Кондак Мучеників, І нині: Кондак Хреста. Прокімен, Аллилуя і Причастен Хреста і Мучеників. Ап. з. 125 і 330, ев. Йоана з. 60 і Матея з. 38. По заамвонній молитві водосвяття мале на памятку хрещення України, і благословення зілля. Начало обичне, Трисвяте. — По „Прійдіте поклонимся..." 3 р., Псалом 142. „Бог Господь..." на глас 4. Тропар: „Ко Богородиці"; Слава, І нині: „Не умолчим". Псалом 50. Стихири освячення: „Яже радость" і т. д. Стихири самогласні. Трисвяте, Прокімен. Апостол з. 306; ев. Йоана з. 14. Ектен. Молитва: Боже Великий і Вишній" і т.д. Благословення зілля після Требника.

15.—Нед. 8 по Сошествію: — Глас 7. ев. утр. 8.

На Літурґії: Апостол з. 124, ев. Матея з. 58.

19.—Преображення Господне: — Всеночне.

На Утрени: Ев. Луки з. 45.

На Літурґії: Антифони осібні. Ап. з. 65, ев. Матея з. 70 Місто Достойно Ірмос Празника. По заамвонній молитві або по отпусті свячення овочів.

22.—Нед. 9 по Сош. і Ап. Матія: — Глас 8, ев. утр. 9. Устав той сам (без всеночного) що й на Ілії в неділлю.

На Літурґії: Апп. з. 128 і 2, ев. Матея з. 59. і Луки з. 40.

28.—Успення Пресв. Богородиці: — Всеночне.

На Утрени: Ев. Луки з. 4.

На Літурґії: Ап. з. 240, ев. Луки з. 54. По отпусті свячення зілля.

29.—Нед. 10 по Сош.: — Глас 1, ев. утр. 10.

На Літурґії: Ап. з. 131, ев. Мат. з. 72.

УСТАВ НА ВЕРЕСЕНЬ, 1937.

5.—Нед. 11 по Сошествію і Віддання Успення: — Глас 2, ев. утр. 11.

На Великій Вечірни: „Блажен муж". Стихир воскр. 4 і Успення 6. Слава: Успення, І нині: Доґмат. Стиховна воскр., Слава і Нині: Успення. При кінці Тропар воскресний, Слава і нині: Успення.

На Утрени: Тропар воскр. 2 р. Слава і нині: Успення. До Канона всьо служби коскресної. По 3-ій пісни Кондак, Ікос і Сідален Успення; по 6-ій Кондак і Ікос воскресний: по 9-ій Світилен воскр., Слава і нині: Успення. На хвалитех стихир воскр. 4 і Усп. 4. Слава: Стихира евангельська, І нині: „Преблагословенна".

На Літурґії: Антифони недільні. Тропар воскр. і Успення, Слава: Кондак воскр., І нині: Успення. Прокімен, Причастен і Аллилуя воскр. і Успення. Апп. з. 141 і 240, евангеліє Матея зач. 77 і Луки зач. 54.

11.—Усікновення Чес. Глави Йоана Хрестителя:— Празник цей переноситься зі всеночним на завтра, але піст заховується нині.

12.—Нед. 12. по Сошествію і Усікнування Ч. Глави Йоана Хрестителя: — Всеночне, глас 3, ев. утр. 1. Всьо по уставу Пророка Ілії в нед. 8 серпня, лиш:

На Літурґії: Апп. зач. 158 і 33, еванг. Матея зач. 79 і Марка з. 24.

19.—Нед. 13 по Сошествію: — Глас 4, еванг. утр. 2.

На Літурґії: Апост. зач 166, ев. Матея зач. 87.

21.—Різдво Пресвятої Богородиці: — Всеночне. Всьо Празника лиш

На Літурґії: Апост. зач. 240, ев. Луки зач. 54.

25.—Субота перед Воздвиженням і відд. Різдва Пресв. Богородиці: —

На Літурґії: Тропар і Кондак Різдва. Прокімен, Аллилуя і Причастен Різдва. Апп. зач. 126 і 240, еванг. Матея зач. 39 і Луки зач. 54.

26.— Нед. 14 по Сошествію, Предпр. Воздв., Обновлення Храма і Неділля

перед Воздвиженням: — Глас 5, ев. утр. 3.

На Великій Вечірни: „Блажен муж". Стихири воскр. 4, обновлення 3 і Предпр. 3, Слава: Обновлення, І нині: Доґмат. Чтеній 3. Стиховна воскр., Слава. Обновл., І нині: Пред. При кінці Тропар воскр., Слава: Обновлення, І нині: Предпразд.

На Утрени: Тропар воскр. 2 р. Слава: Обновлення, І нині: Предпр. До Канона всьо воскресне. На хвалитех стихири воскр. 4 і Обновлення 4. Слава: Стихира Евангельська, І нині: „Преблагословенна".

На Літурґії: Тропар воскресний, Обновлення і Предпразденьства, і Кондак воскресний, Слава: Кондак Обновлення, І нині: Предпразденьства. Прокімен і Аллилуя нед. перед Воздв. і Обновлення. Апп. нед. перед Воздв. зач. 215, (рядової неділлі 170 під зачало) і Обновл. зач. 307, Еванг. нед. перед Воздв. Йоана зач. 9, (рядової неділлі, Матея зач. 89 під зач.) і Обновл. Матея зач. 67. (Служба Обновлення знаходиться в Служебниках в общині). Причастен „Хвалите" і Обновлення.

27.—Воздвиження Чесного Хреста: — Всеночне. Перед Вечірнею зі всеночним виноситься Чесний Хрест із Захристії на головний престіл подібно, як в нед. Хрестопоклінну, а на Утрені підчас Славословія переноситься його на тетрапод, де по Трисвятім відбуваються „поклонення" при співанню ектенії „Помилуй нас Боже", а на кождий її член хор співає (по нинішньому звичаю) 24 рази „Господи Помилуй".

На Літургії: Апост. з. 125, еванг. Йоана зач. 60.

Піст у дню коли випадає Усікновення цебто 11-го вересня і на Воздвиження Чесного реста, 27-го вересня.

УСТАВ НА ЖОВТЕНЬ, 1937.

2.—Субота по Воздвиженню: —

На Літурґії: 2 перші Антифони Воздв., 3-ий звичайний з припівом Воздвиження. Тропар і Кондак Воздвиження. Прокімен, Аллилуя і Причастен Воздвиження. Апостол з. 125 „Видите званіе ваше", еванг. Йоана зачало 30.

3.—Нед. 15 по Сошествію і по Воздвиженню: — Глас 6. ев. утр. 4.

На Великій Вечірни: „Блажен муж". Стихири воскр. 4. Воздв. 3 і св. ВМ. Евстатія 3, Слава: Евстатія, І нині: Догмат стиховна воскр., Слава: святого, І нині: Воздвиження. При кінці Тропар воскр., Слава: Святого, І нині: Воздвиження.

На Утрени: Тропар воскр. (гл. 6): Дві рядові Катизми з малими Ектеніями: Сідални воскр. з Богород. Непорочні. (Кат. 17-а) „Ангельський Собор": Ект. мала. Іпакой гл. 6. Прокімен. Ев. 4-те (Луки з. 112); стихира по нім: воскр. Канони: воскр. і Воздв. Катав.: „Крест начертав" по 3-ій п.: Кондак — Ікос: Празн.: Кондак: Свят, Слава: Сідален: Свят, І нині: Празн. По 6-ій: Кондак — Ікос: воскр. На 9-ій пісни „Чеснійшую". По 9-ій: Свят Господь Бог наш" 3 р. Світилен: воскр. 4-тий; Слава: Свят. І нині: Празн. Стихири хвалитні: воск. 4; Празн. 4; Слава: стихира евангельська 4-та; І нині: „Преблагословенна" По Славословію великім: „Воскрес із гроба".

На Літурґії: Два перші антифони: Празн. 3-ий звич з припівом: Празн. Тропар: воскр. і Празн.; Слава: Кондак: воскр.; І нині: Празн. Прокімен, Аллилуя: Празн. Задостойник: Празн. Апостол з. 203, ев. Марка з. 37. Причастен „Хвалите" і Воздвиження.

4.—Віддання Воздвиження.

На Літурґії: Апостол дня з. 211, ев. Марка з. 27.

9.—Апост. і Еванг. Йоана Богослова:— Служба ця разом зі всеночним переноситься на завтрішню неділлю і устав той сам що й на Ілії в неділлю 8-го серпня.

10.—Нед. 16 по Сош. і Йоана Богослова: — Всеночне. Глас 7, ев. утр. 5.

На Літурґії: Апп. з. 181 і 73, ев. Матея з. 105 і Йоана з. 61.

14.—Покров Пресвятої Богородиці: — Служба ця зі всеночним переносить ся на слідуючу неділлю, 17-го жовтня.

17.—Нед. 17 по Сош. і Покров Пресвятої Богородиці: Всеночне. Гл. 8, ев. утр. 6.

На Великій Вечірни: „Блажен муж". Стихир воскр. 4 і Покрова 6, Слава і Нині: Покрова. Чтеній 3. Литія Стиховна воскр., Слава і Нині: Покрова. На благословення хлібів Тропар Покрова 3 р.

На Утрени: Тропар воскр. 2. р. Слава і нині: Покрова. Сідалин воскр. зі своїми Богородичними, „Полиєлей", і величанія і „Ангельський Собор". По Іпакой оба сідални Покрова. Степенна гласа. Прокімен Покрова і ев. Покрова Луки з. 4. „Воскресеніє Христово" і стихира По-

крова. Канон воскр. Катавасія „Отверзу”. По 3-ій пісни Кондак і Ікос воскр. і сідален Покрова; по 6-ій Кондак і Ікос Покрова. „Чеснійшую”. Світилен воскр. Слава і Нині: Покрова. На хвалитех стихири воскр. 4 і Покрова 4, Слава: стихира еванг. 6, І нині: „Преблагословенна”.

На Літурґії: Антифони недільні. На „Прійдіте поклонімся” можна брати припів: „Спаси нас Сине Божій, молитвами Богородици, поющія ти, аллилуя”. Тропар воскр., і Покрова, Слава: Кондак воскресний, І нині: Кондак Покрова. Прокімен, Аллилуя і Причастен воскр. і Покрова Апп. з. 182 і 320. ев. Матея з. 62 і Луки зачало 54.

24.—Нед. 18 по Сошествію: Глас 1, ев. утр. 7.

На Літурґії: Ап. з. 188, ев. Луки зачало 17.

31.—Нед. 19 по Сош. і Ап. і Еванг. Луки: — Глас 2, ев. утр. 8. Устав той сам, що й на Ілії в неділлю 8. серпня, тілько без всеночного.

На літурґії: Апп. з. 194 і 260, ев. Луки з. 26 і 51.

УСТАВ НА ЛИСТОПАД, 1937.

7.—Нед. 20 по Сошествію: — Глас 3, еванг. утр. 9.

На Літурґії: Апост. зач. 200, ев. Луки зачало 30.

8.—Великомученика Димитрія: — Всеночне.

На Утрени: Всьо Празника. Ев. Матея зач. 36.

На Літурґії: Апост. зач. 292, ев. Йоана зач. 52..

14.—Нед. 21 по Сошествію: Глас 4, еван. геліє утр. 10.

На Літурґії: Апост. зач. 203, ев. Луки, зачало 33.

21.—Нед. 22 по Сошествію і Архістратига Михаїла: — Всеночне. Глас 5, еванг. утр. 11. Тому, що цей Празник припадає цего року на неділлю, то на богослуженнях треба триматись того самого уставу що й на Ілії 8 серпня, лиш, де храм, там на утрени місто прокімена і еванг. воскр. береться прокімен і еванг. празника, Матея зач. 52.

На Літурґії: Тропар воскр., Михаїла, і Кондак воскресний, Слава: Кондак Михаїла, І нині: Богородичен. Прокімен, Аллилуя і Причастен воскресний і Михаїла. Апп. зач. 215 і 305, еванг. Луки зач. 83 і 51.

25.—Священомученика Йосафата: —
Празник цей разом зі всеночним переноситься на неділлю подібно, як Пророка Ілії з 2-го на 8-го серпня, і того самого устава треба триматися. Лиш там де храм, празник не переноситься на неділлю і всьо береться празнику, а на утрени буде еванг. Йоана зач. 35.

На Літурґії: Апост. зач. 311, ев. Йоана зач 36.

28.—Нед. 23 по Сошествію і Свящм. Йосафата: — Всеночне. Глас 6, еванг. утр. 1. Устав той сам, що 8-го серпня.

На Літурґії: Апостол зач. 220 і 311, еванг. Луки зач. 38 і Йоана зачало 36.

Пилипівка — Піст від 28 листопада до Різдва Христового.

УСТАВ НА ГРУДЕНЬ, 1937.

4.—Введення в Храм Пресв. Богородиці: — Всеночне.

На Утрени: Еванг. Луки зач. 4.

На Літурґії: Апост. зач. 306, ев. Луки зач. 54.

5.—Нед. 24. по Сошествію: — Глас 7, еванг. утр. 2.

На Літурґії: Тропар воскр. і Введення, Слава: Кондак воскресний, І нині: Кондак Введення. Апост. зач. 221, еванг. Луки зач. 39.

8.—Віддання Введення: —

На Літурґії: Всьо Введення. Ап. зач. 306, еванг. Луки зач. 54.

12.—Нед. 25 по Сошествію: Глас 8, еванг. утр. 3.

На Літурґії: Апост. зач. 224, ев. Луки зачало 53.

19.—Нед. 26 по Сошествію і Св. Николая: — Всеночне. Глас 1, ев. утр. 4. Устав той сам, що й на Ілії в неділлю 8 серпня, лиш там, де храм, на утрени еванг. Йоана зач. 36.

На Літурґії: Тропар воскр., Святого і Кондак воскр., Слава: Кондак Святого, І нині: Богородичен. Прокімен, Аллилуя і Причастен воскр. і Святого. Апп. зач. 229 і 335, еванг. Луки зач. 66 і 24.

22.—Непорочне Зачаття Преч. Діви Марії: — Всеночне.

На Утрени: Еванг. Луки. зач. 4.

На Літурґії: Апост. зач. 320, ев. Луки зач. 3.

26.—Нед. Праотців і ММ. Евстратія і прочих: — Глас 2. ев. утр. 5.

На Великій Вечірни: Стихири воскр. 3. Праотців 4 і Мучеників 3, Слава: Праотців, І нині: Доґмат. Чтенія Мучеників

3. На стиховни стихири воскр., Слава: Праотців, І нині: Неп. Зачаття. На кінці Тропар воскр.., Слава: Мучеників, І нині: Праотців.

На Утрени: Непор. Зачаття всьо опускаєсь. Тропар воскр. 2 р., Слава: Мучеників, І нині: Праотців. Полиєлей і величанія. На хвалитех стихири воскр. 3. Праотців 2 і Мучеників 3 зі славою.

На Літурґії: Тропар воскр., Праотців, Слава: Кондак Мучеників, І нині: Праотців. Апп. Праотців зач. 257 і Мучеників 233, еванг. Луки зач. 76 і 106.

29.—Віддання Непорочного Зачаття:

На Літурґії: Ап. зач. 320, ев. Луки зачало 3.

Поеми кращої від дерева нема.

Однаково: чи літо, чи зима —
Поеми кращої від дерева нема.
Уста його припали до землі,
І з лона пють і пють нектар її.

До Бога дивиться воно ввесь день
І шепче безліч молитов — пісень.
Як пильно в кучерях своїх воно
Таїть гніздо пташинне неодно.

В зимі на грудях снігу постіль дасть,
А в дощ — всього себе віддасть!
Поеми створені шаленими, як я,
А дерево — лиш Ним, як небо і земля.

З анґл. переспівав О. Олесь.

Іван Гавірко.

Почтові Приписи

ПОЧТА ЛИСТОВА

Перша Кляса.

Оплата листова в місци 2 центи за першу унцію, 1ц. за кожну слідуючу унцію. За листи в Канаді до Зєдинених Держав, Мексика, Великої Британії та до всіх частей Бритийської Імперії, Полудневої Америки, Арґентини, Бразилії і до всіх місцевостей належачих до північного та полудневого американського континенту, як також до Франції — 3 центи за першу унцію і 2 центи за кожну слідуючу. З винятком повище наведених країв до всіх заграничних держав 5 центів за кожну першю унцію і 3ц. за кожну слідуючу.

Пересилка листова — крім Канади, Зєдинених Держав і Мексика — не може важити більше як 4 фунти і 6 унцій і не може бути більша (крім Канади), як 18x18x18 цалів. Однак пересилка в рульоні може бути 30 цалів довга, наколи промір не перевисшає 4 цалі.

ПОЧТОВІ КАРТКИ.

Карти кореспонденційні в Канаді, до Зєдинених Держав, Мексика, Полудневої Америки і до всіх країв, котрі граничать з північною та полудневою Америкою, до Великої Британії та до її посілостей і до Франції 2 центи. До всіх заграничних країв (крім повище наведених) — 3 центи. Карти з видами, на котрих нема більше як пять святочних желань, написані рукою, оплата однакова всюди — 1 цент. Сі картки з видами не можуть бути більші як 6x4 цалі, ані менші як 4x3 цалі. Оплата за картки в отвертих ковертах — 1 цент за кожних 2 унції.

Друга Кляса.

Часописи, журнали і всякі дневні та періодичні видання. Тільки сі видавництва можуть користати з дешевої оплати, наколи міністерство почт в Оттаві дасть на се окреме позволення. Без сего позволення як для видавництва так і для загалу 1ц. за кожних 2 унції. Звичайна оплата за всякі часописи та журнали в Канаді, до Зєдинених Держав, Мексика, Великої Британії та декотрих її посілостей 1ц. за кожних 4 унцій, а до всіх заграничних країв (крім повище наведених) 1ц. за кожних 2 унцій. Вага і міра така сама як в третій клясі.

Трета Кляса.

Всякі друки, книжки, фотоґрафії, образи, карти з видами, рукописи адресовані до редакції, цінники, циркулярі — можуть бути написані рукою, або ручною машиною, помножені механічно, однак сі циркулярі мусять бути в отворених ковертах і надані почтовому урядникови в руки, найменше 20 зовсім згідних примірників іт. ин. Оплата за сі пересилки як в Канаді так і до всіх заграничних країв однакові, 1ц. за кожних 2 унції. Тягар друкованих посилок в Канаді не може виносити більше як 5 фунтів, (одна книжка 11 фунтів). Ся пересилка не може бути більша як 3 і пів фіти довга, широка або висока а її довжина разом з обємом грубости не може перевисшати 6 фітів. Посилка друків до всіх заграничних країв не може важити більше як 4 фунт. і 6 унцій (одна книжка 6 фунтів і 9 унцій) а котра небудь сторона, не може переходити 18 цалів. Посилка в рульоні не може бути довша як 30 цалів а промір не може перевисшати 4 цалі.

Торговельні та правні документи, як: контракти, рукописи, листи старої дати, шкільні свідоцтва, рахункові справоздання і т. ин., 5ц. за перших 10 унцій і 1 цент за кожних 2 слідуючі унції.

(Сі посилки в Канаді підлягають листовій оплаті).

ПАКУНКОВА ПЕРЕСИЛКА

„Парсел Пост" в Канаді

Почтовою оплатою можна висилати через почту фабричні вироби та фармерські продукти і все, що тільки входить в трету клясу, а то: книжки, образи фотоґрафії іт. п.

Кожна пакункова посилка повинна бути добре опакована. Коли в пакунку знаходяться крихкі річи, або плини в фляшках, то надавець повинен написати на пакунку „FRAGILE” і вручити сей пакунок почтареві і звернути йому увагу, щоби сему пакункови дати осторожну услугу. Коли в пакунку находяться річи, котрі скоро псуються, то треба написати на пакунку „PERISHABLE”.

Всякі плини у фляшках повинні бути обвинені полотном, чи ватою, щоби вразі розбиття, сей плин був втягнений, та не ушкодив других посилок.

Пакунок не може важити більше як 15 фунтів і не може бути довший як 3½ фітів, а довжина пакунка, разом з обємом грубости, не може мати більше як 6 фітів.

Пакункова Асекурація

Єсли надавець бажає, щоби його пакунок був заасекурований, то повинен заявити се на почті і зажадати посвідки асекурації за пакунки в Канаді, котрі не мають більше вартости як 50 долярів, не коштує нічо, однак, коли пакунок має вартість поверх 50 долярів а не більше як 100 долярів, то оплата за асекурацію коштує 12 центів.

Є річи, котрих не можна асекурувати, як: годинники, золоті перстені, фонтанові пера і т. п. Сі річи треба добре опакувати, запечатати і зареґіструвати.

Пакунки в котрих находяться крихкі річи або котрі скоро псуються не можна асекурувати від ушкодження або зіпсуття. Оплата за асекурацію до Зєдинених Держав:

До 5 дол. .... 3ц.
До 10 дол. .... 6ц.
До 50 дол. ....12ц.
До 100 дол. ....30ц.

Асекурація до всіх заграничних та европейських країв, крім Зєдинених Держав однакова, а то:

До 50 дол. ....12ц.
До 100 дол. ....30ц.

Коли асекурована посилка затратилася і надавець має лист від адресата, що посилка не була доручена, то треба зголоситися на почту з посвідкою і зробити аплікацію о відшкодовання. Сю аплікацію треба зробити в протягу 6 місяців від надання посилки.

ТАБЛИЦІ ОПЛАТ ЗА ПАКУНКИ ДО ПООДИНОКИХ ПРОВІНЦІЙ

МАНИТОБА.

Оплата за пакунки і число фунтів.

Де посилаєсь.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11-15
Кругом 20 миль*)	0.05	0.06	0.07	0.08	0.10	0.12	0.14	0.16	0.18	0.20	0.25
Поза 20 милями в Манитобі	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.55
До Саскачевану або Онтеріо	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75
До Алберти або Квебеку	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15
До Бр. Коломбії або Примор. Пров.	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35
До Юкону	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50

*)20 миль числиться кругом почти з котрої пакунок висилається і вони можуть сягати поза границі провінції.

Малі пакунки, котрі важуть від одної до трох унцій, платиться 3ц., наколи пакунок перевисшає 3 унції, то дальша оплата 1ц. за кожну слідуючу унцію аж до оплати цілого фунта. За пакунки, котрих вага перевисшає оден фунт, то за сю частину ваги, платиться 1ц. за кожну унцію аж до оплати цілого фунта. — Взірець:— Пакунок з Виннипеґу до Ванкувер, 2 фунти і 2 унції, оплата 26ц.

САСКАЧЕВАН.

Оплата за пакунки і число фунтів.

Де посилаєсь	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11-15
Кругом 20 миль	0.05	0.06	0.07	0.08	0.10	0.12	0.14	0.16	0.18	0.20	0.25
Поза 20 милями в Саскачевані	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.55
До Манитоби або Алберти	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75
До Онтеріо або Бр. Коломбії	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15
До Квебеку або Юкону	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35
До Приморських Провінцій	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50

АЛБЕРТА.

Оплата за пакунки і число фунтів.

Де посилаєсь	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11-15
Кругом 20 миль	0.05	0.06	0.07	0.08	0.10	0.12	0.14	0.16	0.18	0.20	0.25
Поза 20 милями в Алберті	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.55
До Саскачевану або Бр. Коломбії	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75
До Манитоби або Юкону	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15
До Онтеріо	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35
До Квебеку або Примор Пров.	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50

БРИТИШ КОЛОМБІЯ.

Оплата за пакунки і число фунтів.

Де посилаєсь	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11-15
Кругом 20 миль	0.05	0.06	0.07	0.08	0.10	0.12	0.14	0.16	0.18	0.20	0.25
Поза 20 милями в Бр. Коломбії	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.55
До Алберти або Юкону	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75
До Саскачевану	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15
До Манитоби	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35
До Онтеріо, Квебеку і Прим. Пров.	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50

ОНТЕРІО.

Оплата за пакунки і число фунтів.

Де посилаєсь.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11-15
Кругом 20 миль	0.05	0.06	0.07	0.08	0.10	0.12	0.14	0.16	0.18	0.20	0.25
Поза 20 милями в границях Онтеріо	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.55
До Манитоби або Квебеку	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75
До Саскачевану або Прим. Пров.	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15
До Алберти	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35
До Бр. Коломбії або Юкону	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50

КВЕБЕК.

Оплата за пакунки і число фунтів.

Де посилаєсь.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11-15
Кругом 20 миль	0.05	0.06	0.07	0.08	0.10	0.12	0.14	0.16	0.18	0.20	0.25
Поза 20 милями в границях Квебеку	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.55
До Онтеріо або Прим. Пров.	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75
До Манитоби	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15
До Саскачевану	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35
До Алберти Бр. Кол. або Юкону	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50

ПРИМОРСЬКІ ПРОВІНЦІЇ.

Оплата за пакунки і число фунтів.

Де посилаєсь.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11-15
Кругом 20 миль	0.05	0.06	0.07	0.08	0.10	0.12	0.14	0.16	0.18	0.20	0.25
Поза 20 милями в границях пров.	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.55
До Квебеку	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75
До Онтеріо	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15
До Манитоби	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35
До Саскач. Алберти, Б. Кол. або Юкону	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50

ЮКОН.

Оплата за пакунки і число фунтів.

Де посилаєсь.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11-15
Кругом 20 миль...........	0.05	0.06	0.07	0.08	0.10	0.12	0.14	0.16	0.18	0.20	0.25
Поза 20 милями в границях Юкону...	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.55
До Бр. Коломбії	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75
До Алберти	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15
До Саскачевану...........	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35
До Ман., Онт., Квеб. або Прим. Пров.....	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50

ПОСЛІПЛАТА „КЕШ ОН ДЕЛИВЕРІ"— C.O.D.

Кожна почтова посилка (тільки в Канаді), може бути висилана через „Кеш он Диливері", "С.О.D.", однак можна вислати тільки з тої почти, на котрій можна купити „Моні Ордер". Посилка може бути вислана до кожної почти в Канаді.

Посилка через „Кеш он Деливері" мусить бути замовлена адресатом, а сума до сколєктовання, за одну посилку не може виносити більше як 100 долярів. Оплата, крім звичайної виносить: 15ц. до 50 дол., 30ц. до 100 дол.

ПОСИЛКИ ПОРУЧЕНІ — РЕҐІСТРОВАНІ".

Кожну почтову посилку, крім „Парсел Пост" оплачує надавець і дістає на почті посвідку, або ресіт. Оплата за саму реґістрацію в границях Канади числиться після вартости посилки і наколи би посилка затратилась, надавець, або адресат може жадати відшкодовання дійсної вартости посилки. Оплата за реґістрацію в Канаді:

До 25 дол. — 10ц.; висше 25 дол. до 50 дол. — 20ц.; висше 50 дол. до 75 дол. — 30ц.; висше 75 дол. до 100 дол. — 40ц.

Оплата за саму реґістрацію до всіх заграничних країв 10 центів, однак відшкодовання за затрачену посилку до Зєдинених Держав не може бути більше як 25 долярів, а всіх инших країв 9 дол. і 65 центів. Відшкодовання до заграничних країв є ограничене, позаяк наколи реґістрована посилка затратилась і неможливо було запобічи сему, то жадного відшкодовання не платиться. Тому ніхто не повинен посилати грошей у реґістрованім листі поза границі Канади.

Декотрі люде вірять, що до Старого Краю листову посилку можна асекурувати. Покищо, такої асекурації ще нема.

Єсли надавець хоче знати чи його реґістрована посилка була доручена, повинен зажадати при наданню посилки зворотної посвідки, „Екналеджмент Ресіт", або в скороченню „A.R.", за котру при наданню посилки, треба зокрема заплатити 10ц. Після надання, коли небудь 20 центів.

Реґістровані листи можна реклямувати, се значить, зажадати від почти, щоби вона розслідила, що сталося з посилкою. Реклямацію треба вносити до року від дня надання посилки. За реклямацію платиться 20 центів.

ОКРЕМІ ДОРУЧЕННЯ.

„Спешел Деливері".

Експресові посилки мусять бути оплачені листовою оплатою і висилаються тільки до тих місцевостей, де листоноші доручають почту. „Спешел Деливері" посилки принимаєсь тільки в Канаді та до Зєдинених Держав. Оплата, крім звичайної, 20 центів.

ВОЗДУШНА ПОЧТА.

Воздушною почтою можна висилати всякі посилки, як в Канаді, так майже до всіх заморських країв.

Оплата за воздушну посилку.

1. В Канаді, до Великої Британії, Ірляндії: 6ц. за першу унцію; 5ц. за кожну слідуючу унцію.

2. До Зєдинених Держав: 6ц. за кожну унцію.

3. До Европи: 10ц. за кожну унцію.

4. До Західних Індій, Мексика, Куби, Центральної Америки, Азії і Африки: 25 центів за кожну пів унцію.

5. До Полудневої Америки, Арґентини і Бразилії: 70ц. за кожну пів унцію.

ПАКУНКОВА ПЕРЕСИЛКА ДО ЗЄДИНЕНИХ ДЕРЖАВ І ЕВРОПИ.

Майже до всіх заграничних та европейських держав пакунок може важити 15 фунтів. До Польщі 20 фунтів, однак пакунок не може бути довший як 3½ фітів, а його довжина, разом з обємом грубости не може переходити 6 фітів. Всі пакункові пересилки до заграничних країв мусять мати митову деклярацію „Костом Деклерейшен", на котрій мусить бути описана кожна річ, яка знаходиться в пакунку, та її вартість.

Малі пакунки до Зєдинених Держав, до трох унцій, оплата 3ц., повисше 3 унцій до 8 унцій 1ц. за кожну унцію.

Майже до всіх заграничних країв можна висилати малі пакунки поручені „реґістровані", однак вони мусять бути оплачені листовою оплатою.

В такий пакунок можна вложити лист і є пожаданим, щоби додати достовірний опис річей, та вартість кожної річи.

Така посилка повинна бути добре запечатана і не може важити більше як 4 фунти і 6 унцій.

ЗА ВАГУ ФУНТІВ:

ДЕ ПОСИЛАЄСЬ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	15	20
До Зєдинених Держав	.14	.28	.42	.56	.70	.84	.98	1.12	1.26	1.40	1.75	
ДО ПОЛЬЩІ Прямою дорогою	.20	.30	.55	.65	.75	.85	.95	1.05	1.15	1.25	1.75	2.25
Через Анґлію і Ґданьск	.45	.55	.90	1.00	1.10	1.20	1.30	1.60	1.70	1.80	2.50	3.00
Через Анґлію, Бельґію і Німеччину	.60	.70	1.00	1.10	1.20	1.30	1.40	1.70	1.80	1.90	2.75	3.25
ДО РУМУНІЇ, БУКОВИНИ												
Через Анґлію, Німеччину і Чехословаччину	.65	.75	1.20	1.30	1.40	1.50	1.60	1.75	1.85	1.95	3.00	3.25
Через Францію, Німеччину і Чехословаччину ..	.47	.59	.91	1.03	1.15	1.27	1.39	1.51	1.63	1.75	2.50	2.75
ДО РОСІЇ — УКРАЇНИ Через Анґлію і Естонію	.96	1.08	1.32	1.44	1.56	1.68	1.80	2.04	2.16	2.28	3.50	3.75
Через Анґлію, Бельґію і Німеччину	1.20	1.30	1.70	1.80	1.90	2.00	2.10	2.30	2.40	2.50	4.00	4.50
Через Німеччину і Литву	.82	.94	1.26	1.38	1.50	1.62	1.74	1.86	1.98	2.10	3.25	3.56
ДО РОСІЇ В АЗІЇ Через Францію, Німеччину і Литву	1.22	1.34	1.66	1.78	1.90	2.02	2.14	2.26	2.38	2.50	4.25	4.50
ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ Через Анґлію і Німеччину	.45	.55	.90	1.00	1.10	1.20	1.30	1.50	1.60	1.70	2.50	3.00
Через Францію і Німеччину	.30	.42	.66	.78	.90	1.02	1.14	1.26	1.38	1.50	2.25	2.50

ПОСИЛКА ГРОШЕЙ.

Гроші в Канаді можна вислати через „Моні Ордер" або „Постал Нот", однак поза границі Канади тільки через „Моні Ордер".

При посилці грошей в Канаді, до Зєдинених Держав, Франції, Великої Британії та декотрих її кольоній, „Моні Ордер" треба вложити в лист і вислати до адресата а посвідку треба задержати. До других країв, як до Польщі, Румунії і других, почта висилає „Моні Ордер", тільки задержати собі ресіт, однак щоби вислати гроші до тих країв, то треба зажадати на почті аплікації на заграничний „Моні Ордер". Сі форми звуться: „Апликейшен фор Моні Ордер" або „М. О. No. 1." Сю аплікацію повинен випов-

нити надавець і дати її урядникови почтовому, позаяк сі аплікації висилаються з „Моні Ордер" до тої держави, де вислані гроші.

Оплата за пересилку грошей в Канаді і до Зєдинених Держав:

До 5 долярів	8ц.
Висше 5 дол. до 10 дол.	10ц.
Висше 10 дол. до 30 дол.	15ц.
Висше 30 дол. до 50 дол.	18ц.
Висше 50 дол. до 60 дол.	23ц.
Висше 60 дол. до 100 дол.	28ц.

Майже до всіх заграничних країв — крім Зєдинених Держав:

До 5 долярів	8ц.
Висше 5 дол. до 10 дол.	13ц.
Висше 10 дол. до 20 дол.	23ц.
Висше 20 дол. до 30 дол.	33ц.
Висше 30 дол. до 40 дол.	43ц.
Висше 40 дол. до 50 дол.	53ц.
Висше 50 дол. до 60 дол.	63ц.
Висше 60 дол. до 70 дол.	73ц.
Висше 70 дол. до 80 дол.	83ц.
Висше 80 дол. до 90 дол.	93ц.
Висше 90 дол. до 100 дол.	$1.03

Єсли лист з „Моні Ордер" затратився, а надавець має листи від адресата, що він не отримав грошей, ані листа, то надавець повинен зголоситись на котру небудь почту, там де продають „Моні Ордер" і зробити аплікацію о дуплікат. Се нічого не коштує. До заграничних країв треба зажадати від почти, щоби вона розвідала, що сталось з грішми, або попросити о „Едвайс оф пеймент", в скороченню „А. Р.", за котрий треба заплатити 10 центів.

ПОЧТОВА ЩАДНИЦЯ.

Почтова каса щаднича платить 2 процент, однак одна особа не може вложити до каси більше, як 1,500 долярів в фіскальнім році, а загальна вкладка не може бути більша як 5,000 долярів, не вчисляючи проценту.

Депозитор повинен уважати завжди, щоби отримав потвердження з Оттави за кожну вкладку, а що року, того місяця в котрім були перший раз вложені гроші вислати книжочку до Оттави, щоби зачислити процент.

ПОЧТОВІ НОТИ — „ПОСТАЛ НОТС".

Почтові ноти можна висилати тільки в Канаді і до Нової Фунляндії, однак вони дешевші чим „Моні Ордер", тому на малу суму, лучше висилати ноти. При висилці грошей через почтові ноти, треба уважати, щоби сей нот був виповнений, а то: в першій горішній рубриці написати назву почти, в слідуючій імя і назвиско того кому посилається, а в долішній лінії на правій руці своє імя і назвиско, опісля відірвати посвідку, котру треба задержати а почтовий нот вислати в листі до адресата.

Почтові ноти мусять бути виповнені тому, що за невиповнений нот почта не відповідає. Наколи почтовий нот затратиться, то почтовий департамент в Оттаві видає дуплікат і се нічо не коштує.

Оплата за почтові ноти:

За 10ц.	1ц.	За 80ц.	3ц.
За 20ц.	2ц.	За 90ц.	3ц.
За 25ц.	2ц.	За $1.00	3ц.
За 30ц.	2ц.	За $1.50	6ц.
За 40ц.	2ц.	За $2.00	6ц.
За 50ц.	3ц.	За $2.50	6ц.
За 60ц.	3ц.	За $3.00	6ц.
За 70ц.	3ц.	За $4.00	6ц.
За 75ц.	3ц.	За $5.00	6ц.
		За $10.00	8ц.

На „Постал Нот" можна наліпити окремі на се марки „постал нотс стемпс", однак не більше як на 9 центів до одного адресата, за котрі при виміні, почта заплатить.

БЕЗПЛАТНА ПОЧТА.

Кожна почтова посилка, з винятком „Парсел Пост" і воздушної, адресована до Ґенерального Ґубернатора, його секретаря, до міністрів і всіх департаментів в Оттаві, як також підчас нарад до послів та сенаторів, коли адресована до парляменту або сенату в Оттаві — може бути реґістрована даром, однак, коли посилка адресована до якого небудь департаменту, то за реґістрацію треба заплатити.

ЗАГАЛЬНІ ПОЧТОВІ ІНФОРМАЦІЇ.

Наколи надавець хоче, щоби його реґістрований лист був доручений до рук адресата, то повинен написати на коверті: „Деливер то ди аддресі онлі".

Єсли адресат не може йти на почту, по реґістровану посилку, то повинен дати писемне позволення другому чоловікові. Чоловіки, котрі працюють, повинні уповажнити своїх жінок до відбору листів.

Адреси на всіх посилках повинні бути точно та чисто написані чорнилом, латинською азбукою і мати зворотню адресу.

Всякі українські орґанізації, котрі висилають запрошення і т. ин. в українській мові, повинні писати зворотну адресу латинською азбукою.

Наліпити на яку небудь почтову посилку уживану марку, підлягає грошевій карі.

Легко запальні і вибухові річи є заказані посилати почтою.

За всякі неморальні вислови в листах є строга кара.

За неоплачені або недостаточно оплачені листи, платить адресат подвійну оплату, або подвійно те, що недостає до цілої оплати.

„Дженерал Деливері" — ся услуга почтова є тільки для тих людей, що не мають сталої адреси і хочуть, щоби їм листи задержались на почті. Такі посилки задержуються звичайно 15 днів а з Европи 30 днів.

Адресат може зажадати, щоби його листи задержались на почті 90 днів. Щоби посилка могла задержатись на почті, то мусить мати імя і назвиско адресата, назву почти і вискази: „Дженерал Деливері", в противнім разі посилка буде звернена задля недостаточної адреси.

Єсли яка особа перенеслась з одного місця на друге, то повинна змінити адресу на почті, позаяк недоручені листи, чи які небудь посилки звертаються, а часописи нищуться.

По кольоніях та фармах, всякі посилки задержуються на почті через 15 днів, а з Европи 30 днів.

ЗАКОННІ РОЗПОРЯДЖЕННЯ І ПРИПИСИ ВСЯКОГО РОДА

ДЕРЖАВНІ ЗЕМЛІ У ЗАХІДНИХ ПРОВІНЦІЯХ.

Через то, що Домінія перед кількома літами відступила державні землі поодиноким провінціям, поодинокі уряди західних провінцій видали осібні закони, які управильнюють справи державних земель у тих провінціях.

З огляду на то, що нам неможливо всі ті закони подати у Калєндарі "К. Ф"., ми подаємо адреси дотичних урядів, до яких треба звертатися за інформаціями у справі земель (гомстедів). Акреси є слідуючі:

Government of the Province of Manitoba,
Dept. of Natural Resources,
Winnipeg, Manitoba.

—

Government of the Province of Saskatchewan,
Dept. of Natural Resources,
Regina, Saskatchewan.

—

Government of the Province of Alberta,
Dept. of Natural Resources,
Edmonton, Alberta.

Приписи у справі державних земель у Манитобі.

Департамент природних богацтв у Виннипеґу проголосив отсі правила для тих, що хотять набути від провінції землі на поселення.

Гомстедів вже нема. Від коли провінція перебрала державні землі від домініяльного уряду, перестало обовязувати старе право про гомстеди. Всі землі, які є в посіданню провінції Манитоби, можна від тоді набувати в дорозі купна. Уряд Манитоби продає землі на поселення, які лежать у зорґанізованих муніципалах або у тих околицях, де вже є дороги або де вже мешкає певна скількість поселенців, що вже мають достаточну скількість виробленої землі. Уряд Манитоби не думає тепер про таке поселення, яке би вимагало великих видатків на розбудову доріг, шкіл, і т. д. Через то уряд продає лише такі землі, де вже є дороги, школи і т. д.

Передтим, заки уряд рішиться на продаж землі на поселення, департамент мусить провірити, на що дотичні землі найліпше надаються і яка би була справедлива ціна за ці землі.

Услівя продажи: Поселенець, який купить землю, має вичистити і зорати що року таку скількість землі, як це рішить директор або його помічник. Поселенець має обгородити землю згідно з рішенням директора. Поселенець має побудувати дім і стайню.

У кожнім випадку департамент може установити инше услівє.

Департамент природних богацтв може давати дозволи на кошення сіна на державних землях — за ціну 25 центів від тони в таких випадках, де сіно має бути зужите на корм для скота того чоловіка, що бере дозвіл. Хто однак хоче брати дозвіл на кошення сіна для продажі, виміни або для експорту, той за тону мусить заплатити одного доляра. В обох випадках за дозвіл треба заплатити з гори одного доляра а кромі того треба також з гори заплатити по 25 центів від тони зглядно по одному долярови від тони. Департамент видає дозволи не більше як на кводер секції землі. Хто хоче дозволу на більше землі, ніж на кводер секції, той мусить постаратися о дальші дозволи. Департамент видає дозволи на уживання державної землі на пасовиско, на протяг одного року або арендує землю на протяг кількох літ. При дозволі на однорічне уживання землі на пасо-

виско платиться один доляр за перміт і чатири центи від акра. При вирентованню державної землі на пасовиско на довший протяг літ, платиться пять долярів за перміт і чотири центи за один акер пасовиска.

Хто одержав однорічний перміт або вирентував землю на довший протяг часу, мусить на двайцятьох акрах землі пасти бодай одну штуку власного скота. Він не сміє приймати на випас чужої худоби.

Ті, що одержують перміт на пасовиско, могуть на тій самій землі косити сіно, потрібне для їх власного ужитку. Коли би хто хотів сіно продавати або вимінювати, то мусить заплатити до департаменту по одному долярови за тону.

Приписи що до державних земель в Саскачевані.

Саскачеванський уряд видав отсі зарядження в справі державних земель в провінції. Приписи, про які нище буде мова, відносяться до всіх земель ще незанятих, котрі не є зарезервовані на пасовиска або на инші ціли.

Хто може набути землю на поселення. Землю на поселення може набути британський горожанин, що досягнув вісімнайцятий рік життя. Вимагається, щоб аплікант перед внесенням своєї просьби о землю, жив у провінції через чотири роки. Аплікацію можна внести особисто або через почту на приписаних формулярах. Аплікації треба вручити або післати до того дистриктового офісу, у якім лежить дотична земля.

Ціна за землю. За кводер землі треба заплатити мінімальну ціну в сумі $160.00. Десять процент ціни купна муситься заплатити з гори. Решту ціни поселенець має заплатити рівними ратами у протягу десяти літ, починаючи три роки після довершеного купна.

Коли є більше аплікацій на ту саму землю.

Колиб того самого дня до дистриктового офісу вплинуло більше аплікацій на одну і ту саму землю, тоді офіс має на відповідних формулярах повідомити заінтересованих, що вони мають предложити офісови свої конкуренційні ціни (тендерс).

Услівя поселення. У перших трох роках аплікант мусить що року жити на купленій землі через протяг чотирох місяців. В тім часі він мусить виробити не менше як двайцять акрів землі.

Уліпшення землі. Хто бажає купити землю державну, то він має вже перед тим особисто ту землю оглянути і переконатися, чи хто случайно на тій землі вже не сидить. Він далі має ствердити всі уліпшення на землі і ті уліпшення оцінити, бо уряд буде від нього вимагати присяги на обставину, що на дотичній землі ніхто не жиє. Кромі того той, що старається о державну землю, має подати попередні уліпшення на землі і вартість тих уліпшень. Вартість уліпшень він має урядови заплатити. Про висоту заплати остаточно рішає дистриктовий офіс.

Збіжжа на засів. В разі, коли б на тій самій землі залягали довги за попередні засіви, або за допомогу попередним мешканцям, то аплікант має підписати заяву, що він згадані довги виплатить у протягу чотирох літ. Ту справу треба предложити Сід Ґрейн Аджастмент Бордови.

Продаж державних земель відбувається при узглядненню застережень условій Провіншіал Лендс Акту.

Увага: Аплікацію муситься виповнити перед урядником департаменту або перед особою, що має право відбирати присягу.

Так як уряд має право продавати землю на поселення, так само уряд має право землю арендувати на довший або коротший час. Хто інтересується справою аренди державної землі, нехай звернеться до департаменту природних богацтв до відділу публичних земель. Як відомо, секція 11 і секція 29 кожного тавншипу у Саскачевані є так званою шкільною секцією. Шкільні землі є в посіданню провінціонального уряду, який тою землею заряджує або її продає відповідно до потреб дотичної школи.

Земельні дистрикти. Провінція Саскачеван є поділена на пять земельних дистриктів і кожний з них на своїй території має право землю продавати або рентувати, так, як про це висше сказано. Ті дистрикти є в слідуючих місцевостях: Реджайна, Мус Джо, Принс Алберт, Годсон Бей Джонкшен і Медов Лейк.

Коли провінція продає державні землі, то ті мінерали і металі, які на тій землі могуть находитися, є зарезервовані для провінції. Провінція також застерігає собі право до вільного вступу на землю для пошукуваннями за металями і мінералами. Під словом металі і мінерали треба розуміти золото, срібло, ріднкі або шляхотні каміння, мідь, залізо, цина або другі мінерали, сіль, нафта, природний ґаз, олива, уголь, ґраніт, мармор і другі каміння, далі ґіпс, пісок і інші.

Щодо дерева на державній землі, яке має комерційну вартість, то провінція задержує собі право розпоряджатися тим деревом згідно з Форест Акт, 1931.

Ті, що набули державну землю, без осібного дозволу міністра, не сміють вирубувати дерева на просторі 60 стіп по обох боках публичної дороги.

Провінція Алберта.

Провінція Альберта видала в 1931 році закон, що відноситься до державних земель. До сего закону ухвалений додаток в р. 1933. Приписи тих законів є слідуючі:

1. Всі, вже вимірені державні землі в границях земельних аґенцій Едмонтону, Піс Рівер і Ґренд Прері можуть бути заселені як гомстеди. Ті, що хотять набути державні землі, мусять мешкати в Альберті у протягу трох літ, перед внесенням аплікації, мусять мати найменше 18 літ життя, і мусять бути британськими горожанами або висловити намір, що хотять набути британське горожанство. Згідно з приписом албертійського земельного закону ті особи, які дня 1-го січня 1935 року мали право титулу до гомстеду або які титул до гомстеду вже набули, такі особи мають право набути другий раз гомстед.

2. Всі вимірені землі в провінції, які лежать поза в горі означеними земельними аґентурами, можна надавати як гомстеди, як другі гомстеди, або так зване поселення жовнірів.

3. Аплікант має заплатити десять долярів при кожній аплікації о гомстед, другий гомстед,

або о т. зв. землю на поселення жовнірів. Кромі того дотичний чоловік має заплатити сорок долярів перед осягненням титулу посідання.

Вільне дерево для поселенців Канади.

Кожний справдішний поселенець Канади, що самий не має дерева на фармі, може дістати для свойого ужитку позволення (перміт) рубати дрова на державній землі, на сухі чвертки.

Властитель гомстеду, що самий не має на своїй фармі дров одержує, коли о те просить, позволення зрубати для свого власного ужитку слідуючу скількість будівельного дерева: 3000 рівних стіп будівельного дерева, не грубшого як на 12 цалів на грубшому кінці; щодо сухого дерева, то дозволяється якунебідь грубість;; дальше 400 кроків кізлів, а 200 слупків на огорожу; сі можуть бути по 7 стіп довгі, а не грубші як на 5 цалів на тонкому кінці. Позволення виставляє "Кравн Тимбер Аґент" або земельний уряд по заплаченню 25 центів належитости.

Не сміється давати жадних дров як заплату за пилення; вони мають бути зужиті лише на гомстеді того, що одержав на них позволення. Поселенець на непоміряній землі може зрубати ту саму скількість дров на підставі, що він заявляє охоту вписатися, щоби одержати землю, коли її лише поміряється.

Властитель гомстеду не сміє продавати дерева, що рубається на його гомстеді, другим поселенцям для їх власної користи — з виїмком коли ті заплатять належитість по 25 центів за 1000 стіп дошкової міри. Ті належитости можеться звернути, як виставиться патент на ту землю. В сей спосіб він може дістати позволення зрубати і продати пятьдесять кортів дров зі свойого гомстеду.

Поселенці й особи, що живуть у містах, містечках і селах, можуть що року одержати таке позволення без застереження, щоби зрубати 100 кортів дров на продаж.

Спекулянтам і перекупцям не дається жадного позволення. Коли властитель гомстеду продає дерево на своїй фармі другим приватним особам для власної користи, нім він одержав титул посілости, підпадає грошевій карі не вищій як 100 долярів або шістьмісячній тюрмі і губить заразом всякі права до своєї землі.

Хто бере без позволення з державного ліса дрова, підлягає грошевій карі в сумі трох долярів за кожне зрубане дерево.

Зазначення границь.

Коли властитель землі хоче означити звичайну межу, то мусить повідомити о тім писемно всі інтересуючі особи, опісля по упливі одного місяця він може спровадити землеміра до затвердження межі, а всі межуючі з ним властителі поносять свою частку коштів. Жадного плота, що стоїть на межі, не сміється забрати без згоди сусіда. Коли ставить хтось на межі пліт, то сусід, що його земля припирає до даної межі, поносить також частину коштів. Щоби вдержати такий пліт у порядку, — лежить в обовязку обох сусідів. Граничного плота, що заключає також землю сусіда, не сміється забрати, якщо не повідомилося о тім сусіда на письмі щонайменше 12 місяців перед тим. Спори за межі полагоджують три судді, яких вибирається до кожної такої справи; вони рішають більшістю голосів. Поняття "законний фенс" означене додатковим законом муніципалів.

Шкільні розпорядження.

В Манитобі може рада кожного муніципалу перемінити части поодиноких муніципалів, де немає шкіл, на шкільні дистрикти. Такий шкільний округ не сміє займати більше як двайцять квадратових миль (виключаючи публичні дороги) і мусить мати найменше десятеро дітей, що обовязані ходити до школи. Для кожного провінціонального шкільного дистрикту вибирають податковці даного округа трох тростісів, котрих обовязком наглядати над школою, вибудувавши її та придбавши для ньої учителя; дальшим обовязком тростісів наглядати над управою школи, установляти податкові рати і т. д. Провінціональний уряд доплачує 65 долярів що пів року до платні кожного учителя такого шкільного дистрикту, — коли учитель був попередних шість місяців занятий учительованням. Муніципальна рада має видати для кожного шкільного дистрикту двайцять долярів Ґаля 3. Законні розпорядження.
кожного місяця, в котрім відбувалася шкільна наука.

Усі публичні школи мають бути чисто безконфесійні і не сміють там відбуватися жадні інші релігійні виклади, крім тих, на які дозволяють тростіси і шкільна управа. Шкільний вік включає дітей від 5—16 років, але до школи може ходити молодіж аж до 21. року життя, як що в школі є досить місця. Леґальні свята Канади, крім суботи (яка все є вільна від науки), є всі шкільними святами.

Коли до публичної школи ходить на науку 25 католицьких дітей, там може управа приняти католицького учителя; а в місті тоді, коли до публичної школи учащає 40 католицьких дітей. Всі учителі публичних шкіл мусять бути екзаміновані департаментом освіти.

В Алберті й Саскачевані є мішані школи з дітей католицьких і протестантських родичів; тому й управа школи складається з двох католицьких і двох протестантських урядовців.

Трох людей, що платять в данім окрузі податок, можуть подати просьбу о утворення шкільного округа. Шкільний дистрикт не сміє займати більше як 20 квадратових миль (виключаючи публичні дороги), і мусить в тому дистрикті мешкати що найменше чотирох людей, які платять податок і найменше десятеро дітей у віці від 5 до 16 років. Коли такий дистрикт вже сформовано, вибирають люде, що платять в данім дистрикті податок, на публичному мітинґу трох тростісів, котрі мають управляти школою, постаратись о вчителя, назначити податкові рати і т. д. Шкільний будинок нового дистрикту не сміє коштувати більше як пять тисяч долярів, яку то суму можна визичити, доки не напливуть податки.

Коли у зорґанізованому шкільному дистрикті меншість податковців (католиків чи протестантів), бажає окремої (сепаратної) школи, то вони можуть дістати на це позволення, коли є потрібне число податковців і дітей зобовязаних ходити до школи. Тоді податковці мають пла-

тити податок лише за свою сепаратну школу.

Коли податковці бажають, щоб у їхній школі учено науки релїґї, тоді по розпорядженню тростісів така наука має ограничитися до пів години при кінці шкільної науки.

Урядова допомога для публичних шкіл не переходить суми 70 процент платні учителя даної школи. Шкільна управа якоїнебудь школи, чи вона зорґанізована по мисли закона, чи ні, може просити уряд о спеціяльний ґрент. В такому разі ґрент платить провінціональний уряд зі своїх фондів. Шкільний податок не сміє бути висший як 12 милсів на доляра. Всі учителі публичних шкіл мусять бути іспитовані властями і виказатися свідоцтвом здібности.

ЗАКОН ПРАЦІ.

МАНИТОБА. — Властителі, що посідають посілости на 200 долярів під оподаткування, є зобовязані на один день праці на дорогах, ті, що посідають на 500 долярів до оподаткування — на два дні, а за кожних дальших пятьсот долярів вартости маєтку або частину з нього, на один день більше. Праця на дорогах має відбуватися в границях трох миль від землі властителя і то в часі між 1. травня а 1. серпня; в разі, коли рада муніципалу не дасть іншого розпорядження. Хто до першого жовтня не сповнить свойого обовязку, може бути покараний сумою у висоті 150 долярів за кожний невідроблений день. Муніципальна рада може замінити обовязок праці при дорогах на додатковий податок, який в такому разі не сміє бути висший як один доляр і пятьдесять центів за день. Гроші стягнені у формі податку за роботу при дорогах, мають бути ужиті лише на направу доріг.

В Саскачевані та Алберті називають па анґлійськи цей закон дорогових робіт "Локал Імпрувемент Ординенс", який врадив північно-західний сойм ще в 1903 році, а який увійшов в силу з днем 1 січня 1904 року.

Відносно сього розпорядження може кабінет міністрів установляти дорогові дистрикти (Локал Імпрувемент Дистриктс); такі дистрикти можуть займати найменше 108, а не більше як 216 квадратових миль. Сей простір має замешкувати найменше один мешканець на дві квадратові милі. Кабінет міністрів має означувати границі таких дистриктів і давати їм числа, та настановляти в них дорогових радних.

На просьбу мешканців певного обсягу землі може лефтенант-ґовернор створити дистрикт згаданої величини, і в такому разі може на три квадратові милі припадати лише один мешканець. Просьба мусить бути зроблена на формі приписаній міністром публичих робіт і повинна приблизно подати число мешканців в даному дистрикті. Коли в протягу одного місяця не було жадного спротиву на створення такого дистрикту, — то кабінет міністрів може такий дистрикт створити.

Кожним дороговим дистриктом управляє рара, яку творить не більше як шість а не менше як три члени, з котрих по одному вибирають всі повіти дистрикту, які кабінет вже заздалегідь має на увазі.

На члена дорогової ради може бути вибраний кожний, що осягнув 21. рік життя і оплачує податок за землю, яку посідає в тому дистрикті. Коли вибраний член ради не мешкає в дистрикті, не сміє домагатися жадної винагороди щодо мильового за те, що брав участь в засіданнях ради за ту часть дороги, яка лежить поза дистриктом.

Вибраним до ради або зіставати в раді не може бути ніхто, що бере уласть в користях з контракту, заключеного з радою, або що був караний тюрмою до трох літ або більше, або що має ще відсиджувати свою кару. Зате посесії, купна землі, всякі угоди дотикаючі купна землі або продажі, або позичок чи контрактів, котрі заключила якась інкорпорована компанія для своєї власної користи, або контракт що дотикає ґазетного оголошення — не мають уважатися за речі, які можуть когонебудь виключити з права бути вибраним до угоди у справах доріг.

Уряд члена або предсідателя дорогової ради тратить силу:

1. Коли він був нездібний або є нездібний;
2. Коли він не брав участи більше як через три слідуючі по собі рази на засіданню ради;
3. Коли засуд суддів відібрав йому уряд;

Член або предсідатель може заявити свій виступ з дорогової ради, заявляючи це на письмі секретареві такої ради; зложення такого уряду входить в силу з днем, коли секретар ради одержав ту писемну заяву виступу.

Коли мешканці повіту відтягаються і спізнять ся дати свій голос на кандидата до згаданої ради, — то кабінет міністрів може вибрати одного; кабінет має також право призначити урядника на кілька повітів і запорядити його платню з фондів дорогового дистрикту.

Проти вибору якогонебудь члена дорогової ради або предсідателя можна внести протест, зложивши 25 долярів, але не пізнійше як місяць по виборах, коли такий член після розпорядження не мав права бути вибраним.

Обставина, що неправно вибраний член дорогової ради брав участь в якійсь постанові раки, не робить тої постанови неважною.

Вибраним може бути кожний, що має 21 років життя, що має в дистрикті свою власну землю й платить податок.

По зложенню уряду зі сторони якогось члена дорогової ради, треба зарядити новий вибір.

Члени такої ради мають — в часі першого засідання після свойого вибору, котре має відбутися найпізнійше два місяці після того — вибрати одного зпоміж себе за предсідателя.

Дорогова рада має право настановляти платних урядників. Такого рода уряди не сміють сповняти члени ради в справах доріг за виїмком секретаря.

Секретар-скарбник повинен перед 15. травня кожного року предложити лїсту податку.

Для перепровадження розпоряджень відносно нищення бурянів, може дорогова рада назначити спеціяльного урядника.

В спільних справах повинні такі ради кількох дистриктів сходитися на спільні наради.

Дорогова рада може накладати податок, який може виносити оден і чверть а найвисше пять милсів. Закон податковий ухвалюється постановою ради.

Проти наложення податку можна внести відклик у мирового судді, якого рішення є рішаючим. До плачення податку рада в справах доріг

може кожного присилувати. Податок в справі доріг має право першенства перед всіма іншими вимогами державних чинників.

Від оподаткования увільнені:

1. Індіялські резерви;
2. До два акри землі, які знаходяться при публичній або сепаратній школі;
3. Аж до одного акра в посіданню церкви, або одного будинку, що належить до церкви.
4. Аж до 50 акрів, які уживається на цвинтар.

Дорогова рада має право установляти нагороди за працю на шляхах. Плату дається за 10-годинний день праці і не висшу як у сусідному дистрикті і в жадному разі (без дозволу міністра публичних робіт) не більше як два доляри денно чоловікови, а чотири доляри за фіру. Та платня не відноситься до людей, що працюють як надзирателі, формани, або при будові мостів чи при водопроводах.

ЛОВЕЦЬКІ ЗАКОНИ.

Тому, що ловецькі закони в західних провінціях дуже часто зміняються, радимо всякому, хто в них заінтересований, постаратися з департаменту рільництва дотичної провінції о відбитку ловецьких законів (ґейм лавс). Уряди всіх трох провінцій дають ті поодинокі відбитки ловецького закону безплатно. Додаємо, що ті приписи, які ми містимо в календарі "Канадійського Фармера" не є повні. Звертаємо також увагу, що ті мешканці Канади, які не мають горожанських прав, без дозволу поліції не сміють держати у себе ніякого оружжа.

МАНИТОБА. Ловецький закон Манитоби забороняє ловити звірину межи одною годиною по заході сонця в суботу і одною годиною перед сходом сонця у слідуючий понеділок.

Не вільно ні ловити ні полювати на звірину на чужій землі без дозволу властителя або посідача.

Коли лови в Манитобі заборонені.

Не вільно на полюванню уживати автоматичної рушниці на шріт.

При ловах на качки не вільно уживати рушниці, якою можна також стріляти кулями.

На польованню не вільно уживати рушниці з більшою цівкою як 10.

Не вільно возити з собою наладованої рушниці.

Не вільно стріляти з літака, автомобіля або з якогонебудь воза.

Не вільно мати в посіданню убитих диких качок після 31-го марта.

Не вільно уживати як приман живучих сотворінь або живучих птахів.

Не вільно купувати або продавати упольованої звірини, ані частини забитої звірини.

Не вільно забивати ніяких птахів з виїмкою курячих яструбів, білих совів, ворон, сорок та воробців.

Не вільно забирати ані нищити яєць пташні, яка є охоронена законом.

Не вільно без дозволу (лайсенсу) ані полювати, ані стріляти, ані ловити.

В часі польовання треба мати дозвіл коло себе.

Не вільно без дозволу експортувати дикої убитої звірини, ані сирих, ані виправлених шкірок зі звірят.

Не вільно висилати забитої грубшої звірини пізнійше, ніж сім днів після сезону польовання.

На польованню на велику звірину не вільно уживати пса.

Не вільно польовати на велику звірину, не маючи поверх звичайного одіння білого плаща.

У лісових кемпах або у інших складах, призначених до комерційних цілей, не вільно держати дикої звірини.

Не вільно бути провідником на польованню без осібного дозволу.

Провідник не сміє ні брати звірини, ні її убивати на польованню.

Не вільно нищити хаток москретів і бобрів, і нищити тами бобрів.

Москретів, бобрів і видрів не вільно стріляти.

Не вільно ні нищити ні ушкоджувати ям ані місця перебування звірят, що на них полюється із-за їх шкірок, за виїмкою вовків.

Не вільно уживати псів при пошукуванню і польованню москретів.

Не вільно мати зі собою пса у багнистих околицях в часі отвореного сезону на москретів.

Не вільно більше як одного пса приучувати до ловів, хиба мається на це осібний дозвіл.

Без дозволу не можна торгувати шкірками диких звірят.

Не вільно під ніяким услівям ні продавати, ні виправляти шкірок, які не є зрілі (анпраймт).

Десять днів по закінченню сезону ніхто не має права посідати сирі шкірки без осібного на це дозволу.

Особи, що не жиють в Манитобі через шість місяців, уважаються законом, що вони тут не є замешкалі.

На дикі гуси, дикі качки й іншу водну птицю, не вільно польовати від 1-го січня до 19-го вересня і від 1-го грудня до 31-го грудня.

На так звані птаміґен (снігові курочки), від 1-го січня до 30-го вересня і від 21-го жовтня до 31-го грудня.

На диких голубів, журавлів ріжного рода, лебедів, та пташок, помічних в рільництві, на прибережні птахи, на лісові качки, на фазани, перепелиці і на дикі індики не вільно польовати через цілий рік.

На лісові курочки, на степові курочки й на патриджі не вільно польовати від 1-го січня до 5-го жовтня і від 10-го жовтня до 31-го грудня.

На самців карібу, мусів, ренів, і оленів не вільно польовати від 1-го січня до 15-го листопада і від 5-го грудня до 31-го грудня.

На самичок карібу, мусів і оленів і на самців, що не мають одного року, не вільно взагалі полювати.

Не вільно взагалі полювати на антельопи, карбрів, і вапітів.

На видру не вільно полювати від 1-го травня до 31-го жовтня.

На бобри, мардир, рекуни, борсуки, і бофало, не вільно полювати цілий рік.

На пекани, соболі і мінки вільно полювати від 15-го марта до 31-го жовтня.

На ріжного рода лисів вільно полювати від 15-го лютого до 31-го жовтня.

На сині й білі лиси польовання дозволене від 1-го квітня до 31-го жовтня.

Москрети вільно ловити від 1-го січня до 31. марта і від 15-го травля до 31-го грудня.

Кілько можна уполювати звірини або пташні.

Гусей десять штук на день, а 50 в цілім сезоні. Нараз можна мати в своїм посіданню не більше як 15 штук.

Качок 15 денно перед 1-го жовтня. Після того 30 штук денно. В цілім сезоні не більше як 150 штук. Нараз в посіданню не можна мати більше як 50 штук.

Так званих снігових курочок (птеміґен) 15 на день і не більше як 50 в цілім сезоні.

Лісових курей, степових курей і патриджів 10 на день. В цілім сезоні не більше як 20 штук.

Оленів можна вбити тільки одного самця.

САСКАЧЕВАН І АЛБЕРТА.

Коли не вільно полювати в Саскачевані.

На мусів, оленів і карібу тільки на північ від 34-го тавншіпу від 17-го січня до 15. листопада і від 15-го грудня до 31-го грудня. Можна убивати тілько самців. Один ловець може застрілити тільки одного муса або одного оленя і одного карібу або два олені.

На качки, гуси, снігові курочки і т. зв. "джек снапс": на північ від тавншіпу 60-го від 1-го січня до 1-го листопада і від 31-го жовтня до 31-го грудня. На полудне від 60-го тавншіпу від 1-го січня до 15-го вересня і від 15. листопада до 31-го грудня.

Вільно вполювати 15 качок, 5 гусок, 30 снігових курочок денно.

При собі вільно мати найбільше подвійне число птахів, яких закон позволяє вбивати, протягом одного дня.

На угорські патриджі від 1-го січня до 15-го вересня і від 15-го листопада до 31-го грудня. Можна застрілити 15 штук денно і нараз не сміється посідати більше як 30штук.

Степові курочки від 1-го січня до 31-го вересня і від 1-го листопада до кінця грудня. Вільно застрілити пять штук і вільно мати при собі нараз не більше як 10 штук.

На лісові курочки тілько на північ від 30-го тавншипа від 15-го січня до 30-го вересня включно і від 1-го листопада до кінця року. Вільно застрілити денно пять штук.

На лиси і рекуни від 15-го січня до 20-го жовтня.

На бурсуки від 1-го лютого до 1-го грудня.

На мінки, мардер і линкси від 1-го квітня до 31-го жовтня.

На видри від 1-го травня до 31-го жовтня.

На москретів, на північ від тавншипа 52, від 1-го січня до 31-го марта і від 15-го травня до 31-го грудня.

На полудне від 52 тавншипа від 1-го січня до 31-го марця і від 15-го квітня до 31-го грудня.

На бобри вільно полювати на північ від 55. тавншипа. Можна полювати тільки в квітни. Один трепер може зловити найбільше десять штук бобрів.

Круглий рік не вільно полювати на антельопи, на самички мусів, оленів, на птеміґен, на журавлів, на пеліканів, на меви, на фазани і на другі птиці, що кормляться хробаками й комахами. В неділю ніхто не сміє в Саскачевані полювати. Хто в неділю несе рушницю, то тим дає доказ, що він полює.

ВАЖНІ ЛОВЕЦЬКІ ПРИПИСИ.

Взагалі не вільно убивати бофало, антильопи, елк і вапіти.

При польованню диких птиць не вільно уживати: отруї, опіюм, наркотиків, ліхтарень, лапок, сіток, стричків, автоматичних і машинових шротових рушниць.

На ловах не вільно штучно ослаблювати силу вистрілу (голосу), не вільно уживати живих приман ані живих птиць як примани.

Качок, гусей і взагалі водних птахів не вільно ловити ані стріляти з парусників, (з човнів з вітрилами), з яхтів, з ґазолінових і парових човнів, і човнів та возів, що їх гонить електрична сила.

Не вільно убивати, ловити ані ранити дику звірину на чужій землі, що є обгороджена в якийнебудь спосіб. Ані на землі, що є під управою або на якій є будинки. На таких землях не вільно уживати ловчих псів.

Не вільно ні полювти, ні ловити дикої звірини по заході сонця і одну годину перед сходом сонця.

Не вільно ані забирати ані нищити яєць дикої пташні.

Не вільно полювати без дозволу, однак властитель землі має право польовання на своїй власности без позволення у дозволенім на це часі.

Коли заборонене польовання в Алберті.

Один ловець має право вполювати одного гірського баранця, одного оленя, одного муса і одного карібу, одну гірську козу, одного медведя, десять гусок на день,а 25 у цілім сезоні, 15 качок на день, перед першим жовтня, а 25 денно після 1-го жовтня. Не більше як 100 штук в цілім сезоні. 25 снігових курочок денно, а найбільше 100 в цілім сезоні. Пять лісових курочок денно, а 50 в цілім сезоні на північ від сіпіярської лінії Лекомб-Кероберт а 25 на полудне від тої лінії. Угорських патриджів 15 на день а найбільше 200 штук в сезоні.

Не вільно ловити гірських овець і гірських кіз від 1-го січня до 31-го серпня і від 1-го листопада до 31-го грудня.

На бофало, антельопи, вапіті не вільно полювати круглий рік.

На оленів, мусів і карібу польовання не дозволене від 1-го січня до 31-го жовтня і від 15-го грудня до 31-го грудня.

На медведів не вільно полювати від 15-го червня до 31-го серпня. На медведиць з малими і на медведят не вільно полювати.

На кури, гуси, на лісові курочки не вільно полювати від 1-го січня до 15-го вересня і від 15-го листопада до 31-го грудня на просторі, що лежить на полудне від Клірвотер і Атабаска ріки. На північ від тої лінії не вільно полювати від 1-го січня до 31-го серпня і від 15-го травня до 31-го грудня.

На вапіти можна полювати тільки на осібний перміт в резерві Пембіна-Браґлан межи 1-го жовтня і 15-го грудня.

На фазанів, лебедів, лісові курочки, на журавлів не вільно полювати круглий рік.

На інших лісових курочок і на патриджів не

вільно полювати від 1-го січня до 30-го вересня і від 15-го жовтня до 31-го грудня

На так звані степові кури з острими хвостами можна полювати в жовтні. Однак на полудне від сіпіярської лінії Лекомб-Керроґен і лінії Ред Дір ривер можна полювати вд 1-го до 15-го жовтня.

На угорських патриджів не вільно полювати від 1-го січня до 15-го вересня і від 1-го грудня до 31-го грудня.

Слідуючі птахи не підлягають під охорону закона: ворони, яструби, орли, сови, блекбирдс, сороки і воробці.

Бобрів в Алберті взагалі не вільно ловити.

Лисів не вільно ловити від 1-го лютого до 31-го жовтня.

Мінків, видрів і червоних вивірок не вільно ловити від 1-го квітня до 31-го жовтня.

Москретів не вільно ловити (на північ вд 90. тавншипа) від 1-го січня до кінця лютого і від 15-го травня до 31-го грудня. Межи рікою Норт Саскачеван Ривер і тавншип 91, від 1-го січня до кінця лютого і від 1-го травня до кінця року. На полудне від Норт Саскачеван Ривер не вільно ловити через цілий рік.

Загальні ловецькі приписи в Алберті.

Без дозволу не вільно полювати ні на дику пташню ні на звірину. Хто полює на велику звірину, той на польованню мусить носити плащ і шапку з червоної матерії.

Ні на возі, ні на автомобілю не вільно мати наладованої рушниці. Польовання в неділю заборонене На чужій обгородженій землі не вільно полювати без дозволу властителя. Не вільно забивати звірини, що не має року, або що не має рогів, довгих на чотири цалі.

Не вільно торгувати забитою звіриною і пташнею. На польованню не сміється уживати ловчого пса. Без дозволу не вільно трепувати. Без дозволу не вільно торгувати шкірками.

РИБАЦЬКІ ПРИПИСИ В МАНИТОБІ, САСКАЧЕВАНІ І В АЛБЕРТІ.

Кожний фармер, поселенець, або той, що ловить вудкою, індіянин або пів-індіянин, що дійсно мешкає в данім окрузі, має право на дозвіл ловити рибу. Сітей не вільно уживати на просторі пів милі перед впливом ріки до озера, або перед випливом потока чи ріки. Величина сіток не більша як 300 ярдів.

На сторджен 300 ярдові сіти, 12 цалеві дірки.

На білу рибу і форелі 5-цалеві дірки. На ріці Ред Ривер можна уживати сіти о 3 цалевих дірках. Для тих, що мешкають у дистрикті, дозвіл на ловлення риби коштує $25.00.

Хто при ловлі риб сітями молодих рибок не вкине назад до води, і то сейчас після витягнення з води, той підлягає карі. Не вільно ловити межи 15-го квітня а 15-го травня: пітерс фіш, ґолд айс, джекфіш, маскі. Сторджен не вільно ловити від 15-го травня до 30-го червня. Форелів не вільно ловити від 15-го березня до 15-го травня. Морських форелів або тулібі не вільно ловити від 5-го жовтня до 15-го грудня. На озері Виннипеґ не вільно ловити від 5-го жовтня до 15-го листопада. А в Саскачевані від Норт Саскачеван від 15-го жовтня до 15-го листопада, а на полудне від Саскачеван Ривер від 15-го жовтня до 15-го грудня.

При ловлі риб не вільно уживати списів, вибухових матеріялів, гаків ані пального оружжа.

ЗАКОН ДОТИЧНИЙ ВОГНЮ.

Хто ставить на вільній прерії стирту сіна, то мусить обвести її навкруги 60 стіп яким 8 стіп широким зораним або перепаленим колом, котрий для більшої безпеки можна перепалити в присутности кількох мужчин. Таку саму осторогу треба предприняти при створенню більших огневих перепон. Хто цьому противиться, підлягає карі двіста долярів або однорічній вязниці.

Такій самій карі підлягає кожний, що розложить на преріях або в корчах огонь, який може розширятися і наробити шкоди сусідам.

Хто для самооборони запалить противний огонь, який поширяється, не підлягає карі.

Коли вибухає степовий або лісовий пожар, то найблищий сторож вогню, мировий суддя, війт чи громадський радник мусить скоро скликати всіх мешканців дистрикту, що лише можуть робити, до безпроволочного поборювання пожару. Хто відтягається від праці — підпадає карі пяти долярів за кожний переступок.

У Саскачевані й Алберті можна розложувати вогні для чищення землі й то лиш перед семим травня кожного року. Площа, яку треба очистити вогнем, не сміє бути більша як 320 акрів і мусить бути обведена на 10 стіп широким ораним колом, щоб вогонь не перейшов на сусідний простір. Такий вогонь мусять стерегти три дорослі мужчини. Хто буде робити противно, підпадає карі в сумі сто долярів.

1. Хто запалює на полі чи в лісі вогонь або кладе вогонь, щоби розпікати пятна на худобу, а потім того вогню не згасить, підлягає карі у висоті сто долярів, коли такий вогонь йому докажеться.

2. Хто розкладає вогонь для самооборони, може це робити лише в присутности трох мужчин і то лише тоді, коли його власність є обведена колом виораним на 20 стіп широко. За спротивлення сього розпорядження сто долярів кари.

3. Залізнодорожні компанії можуть чисто попалювати всякі буряни на залізній дорозі, алевсеж такий вогонь мусить стерегти чотири особи з потрібними апаратами до гашення вогню.

Котел молотільні мусить бути віддалений 13 стіп від стирти або від якогонебудь будинка. Водою наповнена металева посудина мусить знаходитися під кітлом, щоби кидати в ню попіл.

Нім розкладеться в кітлі вогонь і протягом цілого часу, як котел працює, мусить посудина в комині бути наповнена водою.

Все вугля, потім і іскри муситься погасити, нім відійде молотільня.

Біля машини мусить стояти тенка з водою і дві путні, щоби в разі потреби згасити вогонь.

Коли машина працює, мусить апаратик, що стримує іскри, все бути запертим.

Хто противиться цим приписам, платить пять долярів кари.

У всякому разі вдповідає за вчинені вогнем

з машини шкоди сторож машини до молочення; він оминає кару, коли дотримується повищих приписів.

ЗГОЛОШЕННЯ НАРОДЖЕНЬ І Т. Д.

В Манитобі.

Всі народження, шлюби та похорони муситься зголошувати в муніципального писаря в протягу 30 днів.

Про народження мають повідомити батько, мати, лікар або повитуха, які були помічними при народженню.

Звідомлення про шлюб має подати урядуючий священик чи проповідник.

Про смерть має дати відомість батько родини або властитель дому. Лікар, що обходив хорого, має подати причину смерти, при похороні має подати про те відомість урядуючий священик.

Формулярі на такі річи можна одержати у начальника почти або у муніципального писаря. Хто відтягається або спізниться у таких справах підпадає карі не висшій як 25 долярів.

Алберті і Саскачевані.

Всі народження, шлюби, смертні припадки муситься зголосити у муніципального писаря у протягу 30 днів.

Про народження має зголосити батько або мама. Коли цего не може зробити батько або мама, то мусять це зробити ті, що щось знають про народження.

Звідомлення про шлюб має подати урядуючий священик або проповідник.

Про припадок смерти має донести батько родини або властитель дому; в таких випадках, коли хтось вмер поза домом — особа, котра про те щось знає. Лікар, що обходить покійного, мусить подати причину смерти; також при похороні урядуючий священик мусить внести про це звіт.

Формулярі на такі звідомлення можна одержати в начальника почти або в муніципального секретаря.

Хто спізниться або не хоче виповнити таких звідомлень — підлягає карі грошевій, але не висшій як 50 долярів.

НАБУТТЯ ПРАВА ГОРОЖАНСТВА.

Кожний уроженець за границею може набути право горожанства, коли він мешкає цілком бездоганно вже 5 літ на цій землі, володіє анґлійською або французькою мовою і може доказати, що він від початку війни (1. серпня, 1914 року) був безперестанно горожанином котроїнебудь з Британією в союзі стоячої держави, або був горожанином невтральної держави, коли йому минуло 21 рік життя і коли він присяг королеви Анґлії вірність. Котрийнебудь суддя, — що належить до "Кінґс Бенч Корт" або "Кавнті Корт" в Манитобі; хи "Супрім Корт" або "Кавнті Корт" в Бритиш Коломбії, — має право рішати чи прохаючий може дістати і чи має право на горожанські папери. Про це рішення повідомляється державного секретаря в Оттаві, котрий виставляє остаточно рішення чи прохаючий дістане свій горожанський документ — коли той передше підписав присягу вірности власноручно і виповнив — або ні, защо має заплатити судовому секретареви пять долярів. На батьковому документі горожанства можуть бути виповнені імена всіх його дітей навіть неповнолітних; так вони разом з батьком одержують право горожанства.

ЗАКОН ВИНЯТКОВИЙ.

В Манитобі увільняється слідуючі власности від заставлення; вони є законом хоронені:

Ліжка, домашнє знаряддя у висоті 500 долярів а також конечна одіж для довжника та його родини. Потрібна пожива для родини на 11 місяців, припускаючи, що знаходиться тільки або більше середників поживи підчас фантовання. Книжки професіоналіста. Ручне знаряддя або фармерські прибори до вартости 50 долярів. Гомстед висоти 160 акрів, на котрому мешкає довжник, дальше дім, стайня, стодола, огорожа на землі, збіжжа на засів тої землі у висоті 80 акрів. Три коні, мули або воли, шість коров, 10 овець, 10 свиней, 50 штук дробу, включаючи для того всього поживу на 11 місяців; поверх чотири роки старі коні виключаються лише тоді від зафантовання, коли вони потрібні до вдержання життя довжника. Для не-фармера хоронить закон домівство у вартости тисячу пятьсот долярів від зафантовання. Контракти і всякі заключення, після яких довжник зрікається таких прав, є неважними. Збіжжа на пни не можна ані заставляти ані фантувати. Повисші розпорядження відносяться лише до довгів, котрі поповнено по 1. марті 1894 року. Відносно давніщих довгів остається в силі старий закон, котрий мало що обороняє від зафантовання.

В Саскачевані й Алберті хоронится перед зафантованям: Домашне знаряддя і т. д. у вартости 500 долярів, а також конечна одіж і пожива на протяг 6 місяців. Книжки професіоналіста. Ручне знаряддя та інструменти у вартости 200 долярів. Гомстед у висоті 160 акрів разом з будинками, чотири воли, коні або мули, 6 коров, 6 овець, 4 свині, 50 штук дробу, а також пожива для них від листіпада до квітня; упряж для трох штук до тягла, один великий віз або дві карі, одна косарка або одна коса, два плуги ріжного роду, одна борона, одна грабарка, сівачка, байндер, сани, машиновий сверлик, насіння на 80 акрів, рахуючи два бушлі на кожний акер, і 14 бушлів бараболі. Для не-фармера виключається від фантовання домівство у вартости 3,000 долярів.

В Манитобі а також в Саскачевані і Алберті не виключається від фантовання в горі наведених річей (за виїмком одежі і ліжок), коли предметом судового поступовання є ціна їх купна.

СІ, ЩО ПОТРЕБУЮТЬ РОБІТНИКІВ І РОБІТНИКИ САМІ.

Щоби зробити контракт праці важним, муситься зробити писемну або устну угоду, при

якій одна сторона годиться платити, а друга сповняти службу на протягу певно означеного часу. Коли господар платить свому робітникови так довго, кілько той в нього робить, без означеного часу на виповідженя з будь котрої сторони, тоді контракту не треба.

Контракт праці, чи писемний чи устний, між господарем і робітником, є в кожному ремеслі і в кожному заняттю обовязуючим, коли він виставлений не на довший час як на один рік.

Коли він відноситься до довшого часу, тоді він мусить бути на письмі і мусить бути підписаний обома сторонами. Коли він відноситься на коротший час, але припадає так, що він не може скінчитися одного року, тоді мається його зробити також на письмі.

Добровільний контракт, заключений обома сторонами, не може бути для них довше зобовязуючий, як на 9 років, починаючи з днем заключення тої угоди.

Коли контракт найму між сторонами не є зроблений виразно, то його вважається за зроблений, коли виповняється працю; виключаються такі випадки, коли вони мають місце між родиною, як пр. вуйком, або родичами.

Як службу сповнювано без заплати, то закон припускає, що вони погодилися за таку заплату, яку платиться загально в тій громаді. Але закон не признає жадного подібного контракту між близькими рідними або родичами. В такому разі наймлення мусить бути точно означене і контрактом доказане, доки позиваючий може внести скаргу.

Коли інакше в контракті не зазначено, то гроші платиться на кінці уплилого часу.

Жадна особа, що стоїть в роботі або в уряді, не може бути присилувана докінчити свою угоду, але вона може бути оскаржена о відшкодування зломання контракту.

Той, що дає комусь роботу, і що наймає когось на день, на тиждень або на місяць, не може бути спонуканим давати роботу, але коли хтось вже впроситься в роботу, то має жадати за те плати і йому мається заплатити.

Контракт для орударів.

Урядник мусить свою угоду виповнити на кожний спосіб, а щоби добре сповняти свою службу має він бути не лише пильним, але також працювати з цілою своєю здібностею і увагою. Знаряддя, машини чи яке інше майно, за помочею яких він працює, або які стоять під його контролею, має він не то що вживати в порядку, але повинен вважати, щоб їх не украдено. За коні і худобу, яку дають йому до розпорядку, має совісно старатися. Його господар чи шеф платить йому за роботу так само як і за його здібність та його дбайливість. Від нього ожидається точности й чемности супроти його роботодавця і щоби він працював кожного дня за виїмкою неділь і свят. Його свавільне недотриманнн згоди може привести до того, що його віддалять з роботи, а крім цего можуть зажадати ще й відшкодовання.

Відправа зі служби, або виповідження.

Коли хтось стає на службу на означений час, на день, на тиждень, на місяць або рік, — по упливі певного часу він може опустити службу, або його роботодавець може йому виповісти роботу.

Як контракт робиться на неограничений час а плату виплачується денно, тижнево, місячно чи річно і одна зі сторін хоче закінчити угоду, то друга сторона оправдана на час виповідження.

При тижневій платні виповідається тиждень наперед.

При місячній платні виповідається місяць наперед.

При річній платні виповідається три місяці наперед.

Виповідженя не мусить бути писемне, але, коли тичиться більшого часу, як тиждень, то краще дати писемну заяву виповідження.

Орударя (робітника чи урядника) можна відпустити зі служби без виповідження, коли тому дається плату тижнево, місячно, відповідно як справа мається.

Відпущення зі служби без виповідження.

Орудар має як найточнійше сповняти свій обовязок, мусить бути точним і слухняним, а всі шкоди, які поповнить, має старатися направити. Коли він цього не зробить — то його можуть віддалити зі служби без жадного попередного виповідження, коли йому заплатиться належито заслужену платню; віддалити можна за:—

1. Непослух супроти законного припорученя свого роботодавця.
2. Грубе, неморальне поведення.
3. Постійне недбальство у заняттях, торзі, чи підприняттях та коли він своїм захованням шкодить у торзі свому роботодавцю.
4. Нездібність до вищого становища, де вимагається надзвичайних здібностей та знання, або постійне недомагання з причини хороби. Переминаюча хороба не може бути підставою, щоб віддалено кого з роботи, коли праця того не вимагає.

Плата, яку в таких випадках виплачується, не потребує стояти в пропорції до часу праці орударя.

Остаюча надгорода муситься також виплатити, але платня незаслужена не мусить бути виплаченою.

Коли в Алберті або в північно-західних територіях поводиться орудар неприлично, піячить, або віддалюється без відома роботодавця, не повинується приказам, або нищить майно роботодавця, то може його покарати поліційний суддя сумою 30 долярів; коли він цього не може заплатити, може бути покараний тюрмою аж до 30 днів.

Неправне відпущення зі служби.

Коли орудар (робітник, урядник) зістане неправною дорогою усунений зі служби, то має право скаржити свого роботодавця за зломання контракту й угоди. Коли цей не може подати певної причини, на підставі якої видалив орудара з роботи; тоді може орудар оскаржити свого роботодавця і вимагати від нього заплати за цілий час, але орудар мусить старагися у протягу того часу дістати десь в иншому місці посаду чи заняття, а коли йому це вдасться, то тоді відтягнеться суму, яку він заробить, від відшкодовання. Так отже одержить він дійсну

суму відшкодовання, яку втратив через усунення зі служби.

Причина до опущення служби.

Прикази роботодавця мусять при заключенню контракту бути розважними, законними і такі, щоби могли бути робітниками виконані. Машини і знаряддя мусять находитись в порядку і без жадного побоювання брати до вживання. Колиж до того роботодавець дає нерозважні припоручення і стараеться, щоби їх перепроваджено, то орудар має повне право опустити свою службу.

Коли робітник на ріллі опускає свою службу навмисно, то тим самим губить право на заплату, яка йому могла б належатися від останнього дня виплати.

Для кожного орударя, що опускає свою службу перед упливом означеного часу, а має на се причини, або як його неправно відправляють, має право домагатися за той час платні, який він працював. А коли він не може подати певної причини, або коли його правно відправиться, тоді він не може домагатися платні т. зв. "про рата".

Коли орудар не одержить платні по заключеній угоді, тоді він може домагатися відпущення з роботи, а також остаточної платні, передаючи цю справу мировому судді, який має в сьому рішаючий голос.

Орударі і свята.

Чи орудар може бути примушений працювати в неділі і свята, залежить від заключеного контракту праці. Ріжні праці муситься сповняти кожного дня, як напр. годовання й поєння худоби і т. п., коли нема зробленої угоди, що це виключається.

Це саме тичиться й хатних слуг.

Коли не зробиться виразного контракту, то орударі не можуть бути спонуканими працювати у законні свята, а також не вільно їх віддалити зі служби за то, що вони в такі дні можуть десь віддалитися від господарства.

Люде, що стоять в службі тиждень, місяць чи рік, мають право на платню і за свята, хіба що їх контракт звучить інакше.

Кілько триває праця дня.

Для фармерських робітників нема стало визначеної довжини праці законом. Коли нема назначеної довжини праці дня для робітника в контракті, то час праці означується після звичаю. До того треба взяти під розвагу пору року і спосіб праці. Коли орудар не хоче робити, як що час праці зістав розумно означений — тоді можна його віддалити зі служби.

Законне поступовання.

Коли межи роботодавцем а орударем приходить до непорозумінь, тоді може мировий суддя рішати справу.

Коли мировий суддя приймає свідчення орударя то заразом мусить приймати їх і зі сторони оскарженого роботодавця.

Як присуджена платня повинна бути сколектована, то мусить це статися в Онтеріо місяць по скінченню праці. Подібно річ мається у других провінціях.

Але в Алберті, Саскачевані і північно-західних територіях дається на це три місяці. Коли роботодавець спізниться платити довше як три місяці і коли його оскаржиться, або коли він зле трактує орударя або не по законі віддаляє зі служби, тоді може орудар внести скаргу на роботодавця до мирового судді або до поліційного суду. Цей перепитає справу і прикаже щоб орударя віддалити і щоби дати йому остаючу платню — не висше двох місяців. Але скарга мусить відбуватися або в протягу трох місяців по скінченню праці або в бігу трох місяців по послідній виплаті. В Саскачевані, Алберті і в північних територіях мають робітники першенство перед усім на жадання збіжжа аж до висоти 75 долярів.

В Алберті, Саскачевані та північних територіях приписує зміна з 1904 року, що мировий суддя, коли після його осуду віддалено орударя з роботи неправно, може зарядити, що крім остаючої платні мається орудареви заплатити чотири тижні наперед.

Коли з переслухання виходить, що роботодавець має противимоги і право на вільну скаргу — тоді мусить мировий суддя відіслати всі папери клєркови Найвисшого Суду, де справу рішиться.

Додаток з 1902 року призначує для Британської Колюмбії, що коли працює 20 або більше робітників в одного роботодавця і домагається відтягнення їм місячної певної суми з грошей для лікарського лічення, то роботодавець мусить в цьому разі сповнити це бажання. Кожний робітник може імя лікаря, котрий його обходить і суму, яку йому повинносяя відтягнути, записувати в книжку. Коли роботодавець відтягнеться від сього закону, тоді підпадає він грошевій карі в сумі 50 долярів.

Відвічальність роботодавця за ушкодження.

Коли робітник при злій будові якогось будинку або при устрою машини і при браку охоронного пристрою при машині ушкодиться, тоді має він право жадати від свого роботодавця відшкодовання.

Коли робітник ушкодиться припадково без жадної вини роботодавця, тоді не може він вимагати ні відшкодовання ні платні за той час, коли він не працював, ані вимагати, щоб за нього заплачено лікаря.

Як яканебудь машина або часть машини уважається робітником не досить безпечною, а він зробить на те уважним роботодавця, який все таки вимагає, щоб при тій небезпечній машині працювати, то це може бути причиною лишити роботу.

Коли станеться в такому разі якесь нещастя, тоді роботодавець мусить відповідати відшкодованням.

Як орудар користується машиною, про яку він знає, що вона не є досить безпечною, а роботодавцеви він цього не заявить, то він не може по нещасливому припадкови вимагати відшкодовання.

"MORTGAGES"

"Морґедж" (гіпотека) — се законне право вірителя на власність посілости свого довжника;

коли віддасться довг, це право тратить своє значіння.

Вірителя називають "Mortgagee" а довжника "Мюрґейджор". Гіпотеку повинно виповнятися завсігди у двох примірниках, з котрих одну дістає віритель.

Нім визичиться гроші на таку гіпотеку треба передовсім оглянути, чи титул посілости, що називається "Торенс Тайтел або Дід" є вільний від всяких правних обтяжень. Коли такі є, то перше муситься їх усунути.

Реґістрація. Гіпотека є зобовязуючою, коли вона є зареґістрована, і гіпотека, котра є перша зареґістрована, має також перше право до власности. Примірник такої гіпотеки остається в "Titles Office" дотичного краю де та гіпотека зістала зареґістрованою, доки вона не стратить значіння (доки її не вимажеться).

Точки угоди в такій гіпотеці є слідуючі:—

1. Треба віддати всі гроші гіпотеки і відсотки.
2. Добрий титул посілости.
3. Право продавати, міняти і т. д.
4. Що віритель перебирає посілість без перепони, коли не заплатиться довгу.
5. Власности не сміється обтяжувати дальшими довгами.
6. Що довжник має заасекурувати свої будинки так, як лише вважає конечним.
7. Що довжник не зробить нічого, що може дальше задовжувати його землі.

Позичкові компанії і приватні особи застерігають для себе деколи ще й другі точки угоди, котрі опісля докладнійше переводиться.

ОСОБОВА ТОЧКА УГОДИ.
(Personal Covenant)

Майже у всіх гіпотеках зобовязується довжник виплатити вірителеви всю позичену суму разом з відсотками. Коли якась посілість затягнена на гіпотеку, продається, то не вистарчає, що разом з тим перебирається й гіпотеку. Попередний властитель остається дальше відвічальним за довги, а не лише новий властитель посілости. Тому гіпотека мусить бути або віддана, або під печаткою перенесена на нового властителя (Release).

Відсотки гіпотеки якоїсь посілости можуть бути зазначені для кожної чиншової стопи.. Коли про чиншову стопу не згадується, то вона виносить пять процентів. Коли процентів не заплатиться, то віритель може забрати землю або заявити її пропавшою або продати її або заскаржити за процента.

Коли це де може торкається і товарів або рухомого майна, які також знаходяться і належуть до задовженої посілости, то віритель може їх забрати на покриття процентів.

Лише ті проценти, що не старші року, можна вимагати законною дорогою.

Плачення гіпотеки.

Клявзуля плачення мусить бути точно контрольована; коли гіпотека є платною, то вона може бути заплачена без попередної примітки.

Коли вона є захопленою, а віритель жадає одної части з нього, то довжник може заплатити цілу суму. Колиж платиться лише одну частку відсотками і так приписується у гіпотеці, то довжник може цілу суму лише тоді заплатити, як він шість місяців передтим повідомив про те свого вірителя, або заплатив відсотки шість місяців наперед.

Плачення наперед гіпотеки.

Віритель не може бути спонуканим приняти цілу платню скорше, як це призначено в гіпотеці. Лише два випадки творять виїмки:—

1. Коли гіпотека триває довше як пять років, кромі плачення трьохмісячних окремих відсотків.

2. Коли віритель оскаржив довжника за остаточну заплату капіталу або відсотків.

Права вірителя при терміні платности гіпотеки.

Як гіпотека при терміні платности не виплатиться, то віритель може підприняти слідуючі кроки:

1. Він може заскаржити дожника за суму і за проценти.

2. Він може його заскаржити і рішенням судовим держати так довго його майно у користаючім посіданню, доки довжник не виплатить йому цілої суми і відсотків.

3 Він може його заскаржити, щоби заявити гіпотеку платною, в цьому випадку він стає абсолютним властителем землі.

4. Як гіпотека (морґедж) має право продажі, то він може зробити законні кроки взглядом продажі і як цього в тім не заключається, то може продати землю судовою дорогою.

Перенесення гіпотеки.

"Морґедж" може бути перенесений; тоді документ перенесення муситься передати до уряду, де морґедж зареґістровано. Той, що перебирає морґедж мусить заразом перебрати всі зобовязання і сповнити всі услівя.

Змазання гіпотеки.

Як "морґедж" вже заплачено, то віритель мусить дати доказ змазання документу, або, коли цього вимагають, документу перенесення, який довжник мусить зареґіструвати. Вірителя законно спонукується видати їх, а також віддати всі документи, які він держав відносно "морґеджу".

Право продажі.

Кожна гіпотека занимає рубрику, що земля може бути проданою, коли плата стоїть в залеглости в бігу десятьох місяців. Кромі того муситься прислати довжникови примітку, в якій дається йому ще десять місяців часу. Аж тоді як сей час промине, а він довгу не віддасть, можна землю продати.

Продаж другим вірителям.

Коли землю продасть другий віритель маючи право продажи (Павер оф Сейл), але не викупивши першого морґеджу, тоді стає той, що купив, на місце довжника, винявши "Personal Covenant".

Заява платности „морґеджу"
(Foreclosure).

Як не наступить у "морґеджу" назначена виплата, то суд може по внесеній скарзі приписати землю вірителеви. Звичайно дається довжникови шість місяців часу заплатити всі довги разом з відсотками. Кромі того може він також продати землю, щоби виповнити свої повинности супроти вірителя. Коли цього не станеться, то він стратить свою землю, яку йому забере віритель.

Не повно виплачені „морґеджі"

Коли якусь землю на якій тяжить "морґедж" продасться, а продаж не принесе потрібної суми, тоді віритель може свого довжника запізвати до "Персонал Ковенент", щоби його першенство перенесли ще й на другі власности довжника.

Chattel Mortgages.

Так званий "Четел Морґедж" є законним першенством до особистого рухомого майна. Се є гіпотека перенесення або зафантовання титулу посілости, не посілости власности, котра по заплаченню довгу тратить значіння. Віритель може забрати власність у посідання, як довжник не дотримує услівя зазначеного у "Четел Морґеджу", або коли йому предложена безпечність не видається для него достаточною. У морґеджу мусять бути предмети так описані, щоби усяка заміна була виключена.

Реґістрація.

Щоби охоронити майно перед судовим орченням (джаджмент) пізніщими купцями та "морґеджом", треба той "Четел Морґедж" зареґіструвати, значить, зарепортувати таку справу клєркови в "Кавнті Корт" в дистрикті, де знаходиться власність, і то в Манитобі в протягу 20 днів а в Саскачевані й Алберті у протягу 30 днв. "Четел Морґедж" має в Манитобі 2 роки значіння, а в других провінціях лише рік. Коли його тоді не вимажеться, то муситься все що року, а в Манитобі все що два роки, відновлювати.

"Морґеджі" відносні до жнив мають право лише на заплату насіння.

Удалення зафантованих дібр.

Зафантоване добро можеться лише тоді переносити на друге місце, коли зложиться довірену відпись "Четел Морґедж-у" в суді, де лежить та місцевість, і дістанеться зізволення вірителя на таке удалення.

Час платности.

Коли "Четел Морґедж" промине, а заплачення не відбулося, може віритель предприняти слідуючі кроки:—

1. Може занятися продажею зафантованих предметів самий, або за його припорученням може це зробити "бейлиф".

Потім мусить він продати ті предмети, а надвишку й готівку "морґеджу" вислати властителеви.

2. Він (віритель) може заскаржити свого довжника за готівку "морґеджу".

3. Він може продовжати "Четел Морґедж" аж до 20 років, але завше мусить реґіструвати відновлення.

Підстави до загорнення майна.
(Займанщина).

Віритель може лише тоді забрати зафантовані предмети у посілість, як "морґедж" є платний або як не додержалося якоїсь певної угоди, приміром:

1. Запізнення платні.
2. Удалення предметів з реґістраційного дистрикту без писемного зізволення.
3. Займанщина предметів на виплачення й податки.
4. Виповнення судового оречення супроти предметів.
5. Коли довжник старається продати деякі предмети без позволення вірителя і без віддання свому вірителеви його зиску з такої продажи.

Відновлення.

"Четел Морґедж" задержує право на 20 років. Але коли його не заплатиться у призначеному часі, і тим самим може він вязати вже третю партію, муситься його все відновляти.

Перенесення.

"Четел Морґедж" можна переносити. Документ перенесення (Assignment) муситься зареґіструвати в тому самому уряді, де зареґістровано "морґедж".

Трачення значіння.

Коли "Четел Морґедж" виплатиться, то повинно се зареґіструватися у документі страчених значінь (Discharge).

РОЗПОРЯДЖЕННЯ ДОТИЧНО ЖЕРЕБЦІВ І БУГАЇВ.

Короткий правний титул.

1. Се розпорядження треба коротко називати: "The Entire Animals Ordinance."

Судова інтерпретація.

2. Де в сьому розпорядженню лучаються слідуючі вирази, повиннося їх після слідуючого способу вияснити:

(a) Вираз "властитель" означає особу, що посідає жеребця або бугая, яких саме це розпорядження доторкається.

Вираз "піймач" означає всякого, що злапає бугая або жеребця (оґера), або запре їх на безпечне місце відповідно до цього припису.

Вираз "пустопашем" означає не бути під контролею властителя, або під прямим постійним надзором пастуха, ані під дахом ні в огорожі, однаково чи огорожа зроблена законно чи ні. Щодо "законно зробленої огорожі" — гляди "Розпорядження про огорожі".

Коли вільно пускати „пустопашем" жеребців і бугаїв?

3. Не дозволено пускати пустопашем (в цілому Саскачевані й Алберті) жеребця, що має більше як один рік.

4. З виїмкою пізніше наведених випадків не дозволяється ніколи пускати пустопашем бугая, що має девять місяців або більше (в Саскачевані й Алберті).

5. Не вільно також, щоб ходили пустопашем кнурі й барани, що мають понад чотири місяці і то від 1-го цвітня до 31-го липня. Муситься їх тримати у відповідно загороджених кошарах, стайнях і т. п. або щоби їх стеріг пастух.

(а) Міністер рільництва може в двох звідомленнях, поочередно слідуючих, виданих в офіціяльній "Ґазетт", дозволити, що в дистриктах, котрих описується у звідомленнях, можна пустити бугая пустопашем в часі між 1-им червня в році і 31-им грудня того самого року, обидві дати вчисляється.

Бугаїв і жеребців, що ходять „пустопашем" можна лапати.

5. (а). Хто бачить бугая або жеребця, яких бугая або жеребця і заперти, та як найскорше проти в горі наведених законів пущено "пустопашем" — з виїмкою коли вони находяться в дистрикті череди — має право злапати такого повідомити про це властителя, коли він йому відомий, і коли такий властитель в протягу 3-х днів, коли він одержав таке повідомлення, не забере свого жеребця або бугая, а тому, що злапав, не заплатить пять долярів за труд, а по 25 центів за кожний день за поживу, то мається вважати такого властителя як провиненого проти закона; його повинносе покарати грошевою карою у висоті 20 долярів кромі належитостей заплачення і годовання такого жеребця чи бугая. Належитости повинносе заплатити, коли вже їх набудеться, тому, що злапав жеребця чи бугая.

6. Коли властитель такого бугая чи жеребця, котрого злапалося після права і законів, незнакомий піймачеви, тоді повинен дотичний піймач в протягу 48 годин по злапанню дати оголошення, після форми "А", яку залучено в цьому розпорядженню, в трох офіціяльних місцевостях сусідства, поприбивавши такі оголошення, а відпис їх заславши до департаменту рільництва до розголошення в двох поочередно слідуючих виданнях офіціяльної ґазети, а властитель такого бугая чи жеребця має мати право одержати свою худобу назад, коли він заплатить піймачеви пять долярів за труд а по 25 центів за кожний день в якому годувалося те звіря і за кошта, що він подав до ґазети.

(а) Кромі подання цього зголошення, що злапано бугая чи жеребця, як тут приписано, має піймач також прадо подати це оголошення у трох посередно виходячих тижневиках; такий тижневик має видаватися в найблизшій місцевости місця знайдення. Заплата може виносити близько доляра. Коли вона не виносить понад доляра, то, в такому разі повинен властитель віддати й ті гроші піймачеви. Коли в такий спосіб злапаний жеребець або бугай опиниться знова в руках свого властителя, який забере їх, або після продажі суддею такого бугая чи жеребця, на доказ, що видатки зробилися, треба їх звернути піймачеви.

Коли можна продати злапане звіря.

7. Коли до 20 днів по першому оголошенню в ґазеті властитель такого жеребця чи бугая не зявиться, або не дасть належної заплати, про яку в цьому розпорядженню згадується, тоді може мировий суддя на прохання зроблене після форми "В" прилученого пляну, який мусить ся оправдати присягою по упливі вісім днів як зробилося розголошення про продаж з поданням часу на трох ріжних видних місцях було розліплене близько місцевости знайдення (одно з цих оголошень має находитися на найблищій почті) згаданого жеребця або бугая продати або дати їх на публичну ліцитацію, а з приходу продажи мається заплатити всі кошта за годовання, мається звернути піймачеви пять долярів за зловлення, а що останеться, треба відіслати міністрови рільництва.

(в) Мировий суддя має безпосередно по продажі повідомити в цій справі департамент рільництва, подаючи докладний опис звіряти, яке продалося, та день продажі, а також подати суму грошей, за яку продалося звіря, та що з тими грішми зробилося.

8. Всі гроші, які віддасться міністрови рільництва після приписів семого параґрафу, мають вручитися властителеви проданого звіряти, коли він може досить точно доказати міністрови або його урядникам, що продане звіря належало до него, і коли зробить аплікацію в тій справі до ґенерального ґубернатора в протягу 12 місяців по продажі, в противному разі ті гроші входять в касу якогось доходового фонду.

Хто сміє продавати злапане звіря.

9. Суддя, до якого засилається прохання о уповажнення продати злапаного жеребця чи бугая після приписів цього розпорядження, може або самий продати звіря або через сторожа, котрий держить в управі стайні для знайденої худоби, і який не знаходиться далеко від того місця, де знайдено те звіря, або коли такого нема, то суддя може повідомити когось писемно, щоби продати таке звіря. Особа, що дістала такий приказ, не потребує більше жадного дозволу.

10. Суддя, або яканебудь особа, що дістала приказ після цього розпорядження продати жеребця чи бугая має право взяти собі з тої продажі для свойого хісна два і пів процент комісового з кожного зиску.

Стайня заставу і дистрикти черед.

11. В якійнебудь стайні заставу або дистрикті, яку ставиться після розпорядження дотично територій, не сміється ні заперти ні продати ані жеребця ані бугая після приписів цього розпорядження. Коли піймач приведе звіря до такої стайні там мається його приняти й трактувати законом як звірят, котрими занимається закон про згублених звірят.

Призначення кари і належитостей.

12. Коли властитель такого жеребця або бугая зістане повідомлений зі сторони мирового

судді, що його жеребець чи бугай ходить "пустопашем" проти приписів закону і коли його спонукують, щоби забрав свої звірята і запер, а він того не робить, або відтягається зробити в протягу 48 годин по цьому наказі, тоді потягає він за собою вину і має бути мировим суддею покараний у висоті пятьох долярів, коли жеребець або бугай по часі згаданого часу зістають ще на волі.

ЗАКОН ДОТИЧНИЙ ОГОРОЖІ В ПРОВІНЦІЯХ САСКАЧЕВАНІ Й АЛБЕРТІ.

Короткий заголовок.

1. Як короткий заголовок цього закону має мати назву "Fence Ordinance".

Брак законно достаточного плота.

2. В разі коли земля не є обгороджена законно достаточним плотом, тоді не дозволено вносити скаргу на когось, що от чиясь худоба наробила шкоди, хоч би як велика та шкода була. Також такої худоби не вільно займати.

Що значить ,законно достаточний' пілт?

3. Повинноси вважати кожний пліт, який описується в слідуючих параґрафах "законно достаточним плотом".

(1). Кожний моцний пліт, найменше 4 стопі високий, коли лише складається з слідуючої будови:

(а) Жердок або дощок, не менше як чотири в числі, яких найнизша часть має мати при землі не висше як 18 цалів, а кожна жердка чи дошка на 12 стіп довга.

(б) Прямо стоячих стовпців, дощок і жердок, котрі найвище стоять на шість цалів одні від других.

(в) Колючого дроту і сильної лати верх дротів, найменше двох числом, найнизший віддалений від землі на 20 цалів. Злучуючі палі не можуть бути дальше віддалені як на 16½ стіп.

(г) З трох або більше колючих дротів. Найнизший найвище 20 цалів від землі, злучуючі палі не дальше як 16½ стіп.

(д) З неменше як трох дротів, коли такі злучені палями, що стоять від себе віддалені на 50 стіп, коли межи ними все що сім стіп стоять деревляні підпори, котрі найменше є два цалі широкі а 1 цаль грубі, або лозина або инші колики, котрі найменше мають два цалі ширини а 1 цаль грубости, або лозини і коли, котрих промір виносить найменше один цаль на найтоншому кінці.

(е) З двох коликів, які в горі злучені і виглядають так як "А", спочиваючи на землі своїми розкріпленими кінцями. Їх мається споїти або гаком або скобкою, або підпорою, яка при землі є кріпко прицвячкована, трома жердками, щоби те "А" укріпити з одного боку; горішна жердка (поперечка) 4 стопи а долішня не менше як 18 цалів від землі, кромі того треба прибити ще з одного боку одну жердку до "А", а жердка та має стояти не вище як 20 цалів від землі.

(є) З дротяної линви, що злучена з палями, які не стоять від себе дальше як на 35 стіп.

(ж) Кожний берег ріки або инша природна границя, що вистарчить аби здержати худобу.

Огорожа збіжжя.

4. Пліт, що огороджує збіжжа на пні або готове на жаття, можеться лиш тоді вважати "законно достаточний", коли він віддалений щонайменше 8 стіп від збіжжа і відповідає повищим законам.

Огорожа стирти — стогів.

5. Кожний пліт, яким обгороджено стіг сіна або стирту соломи, можеться вважати за "законно достаточний", коли його зроблено після точки ч. 3. і коли він віддалений найменше 10 стіп від стирти чи стога.

Хто платить за граничні плоти?

Коли два властителі хотять поставити на межі між своїми власностями пліт, то повинні вони дати кошта по половині. Так само повинні вони робити при направі таких плотів, чи вони властителі чи рентівники — все по половині мають поносити такі кошта.

Коли властитель чи посідач землі поставить на межі пліт, то властитель чи посідач сусідного кавалка землі, коли він має якусь користь або вигоду з того плота, повинен відповідно понести кошта. Так само повинні робити при репаратурі таких плотів, чи вони властителі чи ні, та через огородження свого ґрунту або части тогож, або у інший спосіб, повинен заплатити вище згаданому посідачеви або властителеви означену часть тодішної вартости граничного плота і кошта удержання у добрім стані і направи таких плотів через обох сусідів повинні бути завше рівно полагоджені.

Відвічальність властителів за те, що їх худоба ходить по чужих землях.

7. Властитель домашнього звіряти, що заходить на сусідну посілість, яка є обгороджена законно достаточним плотом є зобовязаний коли така звірина наробить шкоди всю ту шкоду свойому сусідови винагородити.

Суперечки, що доторкають справ наробленої шкоди і граничного плота.

8. Коли властитель або посідач посваряться в справі положення "законно достаточного" плота або про те де той пліт повинен стояти, або про висоту суми кошту на той пліт, — зі своїм сусідом; або коли між ними зайде непорозуміння зібрання грошей на направу або поставлення такого плота, або про суму, якої бажає один в другого як відшкодовання за поставлення плота на межі; або коли обі сторони не можуть погодитися через великі шкоди накоєні звірятами, що вдерлися через 'законно достаточний пліт", — повинні обидва вибрати собі суддів, яких обовязком було би ті справи полагодити а спори усунути. Ці суді повинні перше в означений час подати незгідливим партіям відомість про час і місце, де то і коли ті повинні зійтися, щоб залагодити свої спори. В призначений час мають вони зійтися, вислухати партій

і їх свідків і рішити справу; в разі коли розємчі суді не можуть погодитися, тоді повинні вони вибрати якогось безпартійного розсудця, котрий має рішити справу; коли одна з партій вагує погодитися, або залишає вибрати розсудця в протягу 48 годин, коли йому далося на це завізвання від другої змагаючоїся партії, тоді ся друга невдоволена партія може вдатися до мирового судді; тоді той, коли переконається на підставі присяги одного з довірочних свідків, що таке завізвання було зроблене без жадного успіху, тоді має він призначити розсудця замість особи, яка передше на це не годилася або залишила таку справу; той розсудця має поводитися рішучо, предприняти всі кроки після тут наведених приписів і мається все до чиста подати, як би той другий розсудця був вибраний партією, яка відтягалася від вибрання, або не хотіла вибрати.

(а) Цю вказівку номінувати розсудця треба вважати як рубрику розпорядження в справі розсудця (Арбітрейшен Ордіненс), а приписи такого розпорядження зістають для неї в значінню.

(б) Рішення розсудця, відносно певного місця для плота, який малобся поставити або котрий вже поставлено, не може мати на титул посілости дотично землі жадного впливу і може бути звязуючим лише на час, де сумнівний граничний пліт існує як дійсно "законно достаточний" пліт.

Виїмки для дистриктів стайні заставу і черед.

9. Жадне услівя в попередних приписах не сміє бути так виложене, щоби могло виглядати, що воно ограничує якимсь способом комусь право забирати худобу з якогось дистрикту стайнів заставу і черед, або заводити в стайню заставу худоби; дальше не сміється ограничувати вимагати або побирати відшкодовання наведеного способом сього розпорядження.

Плоти почерез замкнені дороги.

10. Є обовязком кожного, що будує впоперек дротяний пліт почерез дорогу, яка б була в офіціяльному користуванні безпосередно найменше три місяці перед збудованням дороги, треба положити на цей пліт жердку там де дорога перехрещується. Ся жердка повинна простиратися на дві лозині на боки від середини дороги.

11. Заголовок 77 консолідованих розпоряджень в 1898., заголовок 21 розпоряджень з р. 1899 і заголовок 23 розпоряджень з 1900 року, — сим стають скасовані.

Заразливі хороби.

1. Се розпорядження треба коротко називати: "The Public Health Ordinance of Alberta."

2. Заразливі хороби такі: віспа, вітрова віспа, шкарлятина, дифтерія, азійська холєра і всі ті хороби, які заявив заразливими кабінет мініcтрів на раді.

3. Дім в якому жиє особа, що терпить на заразливу хоробу, може бути обходжений лише лікарем або людьми, які ходять коло хорих. Інші особи, що не стоять під кварантаною можуть це лише тоді робити, коли одержуть на це позволення від урядника здоровля.

(а) Дім, в котрому лучився припадок заразливої хороби, не може бути ні проданим ні винаймленим, доки в ньому не відбудеться дезінфекція.

(б) Діти, що слабували на заразливу хоробу, або мешкали в домі, де була якась з осіб заразливо хора, не сміють йти до школи, хіба учитель дістав від лікаря посвідку що ті діти й їх одежа були у відповідний спосіб переведені через десинфекцію.

Хто таким розпорядженням міг би противитися, зістане покараний грішми в сумі 100 долярів і всіми коштами, або три-місячною тюрмою, або також грішми й тюрмою. З сього виключається всі особи, котрі удаляються з дому з тою цілею, щоби закликати лікаря.

(в) Лікар, що ходить коло зараженої особи, або урядник здоровля, може передати ту особу до шпиталю або ізольований дім.

4. Мешканець дому, в якому лучиться припадок заразливої хороби, мусить зараз на приказ лікаря або урядника здоровля прибити картку на зовнішних дверях, зазначуючи назву хороби. Карта не сміє бути меншою як 4 до 6 цалів і мусить зістатися доти, доки не перепровадять в хаті дезінфекції. Хто в цьому не буде повинуватися, підпаде грошевій карі у висоті 50 долярів.

Розпорядження відносно шкідливих бурянів.

1. Це розпорядження титулується коротко як: "The Noxious Weeds Ordinance."

2. Слідуючі рослини вважаються за шкідливий бурян: Тамблінґ Мастард, Фальшивий лен, Тенсі Мастард, Вормсід, Балл Мастард, Канадійське та Російське перекотиполе, Блю Бар. Дикий овес, волохач, "Королівський бурян" і тим подібні.

3. Комісар Департаменту Рільництва буде від часу до часу назначувати урядників та інспекторів, котрі за тим будуть глядіти, щоби сього розпорядження всі притримувалися. Комісар означує також обовязки та винагороди для тих урядників і інспекторів.

4. Кожний властитель або пахтяр мусить буряни на своїх посілостях чисто винищувати. Хто сьому буде противитися, буде підлягати грошевій карі у висоті 100 долярів, а також буде спонуканий заплатити всі кошта.

(а) Коли офіціяльна дорога тичиться якоїсь посілости, то властитель чи пахтяр є зобовязаний вичистити від бурянів половину тої дороги.

5.Коли інспектор запримітить в засіяному полі буряни, то може спонукати властителя скосити все збіжжа у протязі певного часу (15 днів по такому спостереженню) і спалити його, або обгородити поле 10 днів по молоченню збіжжа, або спалити солому, висіяне збіжжа і буряни.

(а) Бурян на незасіяному полі мусить властитель до пять днів по замітці інспектора знищити цілковито.

(б) Коли і залізна дорога заросла буряном— тоді інспектор повідомляє о сім формана, котрому віддано певний кусень дороги під контролю, щоби знищити весь бурян, що форман до пять днів мусить зробити.

В усіх випадках непослух зарядженню ін-

спектора карається грішми до 100 долярів і коштами.

6. Торговля збіжжам, насінням травки й трави, в яких находиться бурян, недозволена.

7. Молотільники мусять свої машини, коли вони перемолотили на одному місці, чисто перечистити, нім вони перевезуть машину на инше поле. Кромі цього муситься на кожну машину наліпити картку, на котрій мають бути виписані дотичні закони і то так, щоби кожний міг їх виразно бачити.

НАТУРАЛІЗАЦІЯ В КАНАДІ.

Існуючий Натуралізаційний Акт увійшов в силу 1-го січня 1915. Він є знаний як Імперіяльний Натуралізаційний Акт тому, що у всіх важних точках він є подібний до закону в Злученім Королівстві і Домініях. Державний Секретар Канади має тепер право видавати цертифікати натуралізації, які мають ширшу силу. Перше цертифікати надавали горожанство лише в Канаді.

Кваліфікації й услівя натуралізації є такі: —

1. Резиденція в Домініях Його Величества через не менше як пять літ, або державна служба через такий самий час в послідних вісьмох літах перед аплікацією, то значить:

Резиденція в Канаді не менше як один рік безпосередно перед аплікацією й попередна резиденція будьто в Канаді, будьто в якійсь іншій части домінії Його Величества через чотири роки в послідних вісьмох літах перед аплікацією;

Час проведений в державній службі уважається за час резиденції.

2. Добрий характер.

3. Достаточне знання анґлійської мови.

Під достаточним знанням мови треба розуміти здібність апліканта зробити себе зрозумілим в тій мові.

4. Намір мешкати в домініях Його Величества, або увійти до державної служби або продовжати таку службу.

5. Після секції 4-ої замужна жінка, малолітні, люнатики або ідіоти не можуть набути права горожанства.

Аплікацію о натуралізацію, крім означених случаїв, вноситься до клерка Суду в дистрикті, в якім аплікант мешкає. Суддя переслухує їх за три місяці і дає звіт Державному Секретареви про кваліфікації аплікантів. Коли Державний Секретар одобрить аплікацію, то видає цертифікат по зложенню аплікантом присяги приналежности.

Особи натуралізовані після попередного закона можуть внести подання о цертифікати після існуючого закона. Аплікації треба вносити просто до Державного Секретаря Канади, формулярі на такі аплікації достарчить на жадання Департамент, по справдженню попередної натуралізації.

Жінки.

Жінка британського підданого уважається заґально британською підданою а жінка чужинця уважається чужинкою.

Після поправки Натуралізаційного Акту, яка увійшла в силу 15-го січня 1932, британська женщина, яка вийшла замуж за не Британця, остає британською підданою, хіба що через супружество набула національність свого чоловіка. Коли протягом супружого життя її чоловік перестане бути британським підданим, вона не перестає бути британською підданою, хіба що набуде національність свого чоловіка. Однак, коли вона перестане бути британською підданою, вона має право внести до Державного Секретаря деклярацію, що бажає задержати свою британську національність. Державний Секретар може тоді видати її Цертифікат Задержання британської національности.

Заки поправка Натуралізаційного Акту увійшла в силу 15-го січня 1932, натуралізація чужинця мала в собі силу натуралізації його жінки, але від тої дати жінка чужинка, щоби стати британською підданою, мусить протягом шість місяців від видання цертифікату її мужови зробити деклярацію, що бажає стати британською підданою. Тоді Державний Секретар може видати її цертифікат, що вона набула британське горожанство.

Діти

Після Натуралізаційного Акту в силі перед 1. січня 1915, малолітні діти ставали британськими підданими через натуралізацію їх батьків, коли мешкали з ними. Від коли Натуралізаційний Акт з 1915 увійшов в силу, малолітні діти стають британськими підданими лише тоді, коли їх імена є записані на батьковім цертифікаті. А се діється лише тоді, коли вони мешкають в Канаді.

Оплата.

При усіх аплікаціях натуралізації, які вислухує Суд, оплата виносить 5 долярів й є платною Клеркови згаданого Суду.

При всіх інших аплікаціях або деклярціях після сего Акту, оплата також виносить 5 долярів й є платною Ґенеральному Ресіверови Канади.

ВІДВАЖНИЙ СВІДОК.

Суддя: Як далеко били ви від місця стрілянини?

Свідок: При першім стрілі пять ярдів, при другім сто, а при третім двісті!

СКУПІ СКАЧМЕНИ.

Бездітне скачменське супружжа дуже хотіло, щоб їм вродилася дівчинка, але адоптували хлопчика.

— Чому ви, — питалися їх знакомі — адоптували хлопчика, а не дівчинку, хоч ви все говорили, що так дуже хотілиб, щоб вам народилася донечка?

— Годі було, — відповіла скачменка — бо ми маємо хлопячу шапочку з тих часів, як мій чоловік був ще малим хлопчиком....

Ідуть Роки...

Ідуть роки. Їх крок твердий. Їх слід глибокий.
Їм вічність шлях безкраїй простелила...
На ньому рік один — момент, одна хвилина
Для Нації, що тисячліттє пережила.

Ідуть роки... За кожним з них ми хочемо счислити,
Що дав він нам, які наніс нам страти...
Яке для Нації, що вічно хоче жити —
Минулий рік значіння може мати?!...

Ідуть роки... Такі тяжкі, такі жорстокі.
І всі вони один нам оставляють досвід:
Лиш цей йде на кінці у поході народів —
Хто без ідеї йде і манівцем, наосліп.

Ідуть роки та оставляють людям досвід:
Живий народ потрапить кожну втрату
Відзискати колись в наступних роках,
Якщо лиш віри він в своє призначення не втратив...

Бо знов прийдуть роки бурхливі і суворі.
І скажуть: „Здобувай, як ти готовий!"
Тоді така лиш сила вдержить прапор в горі,
Що з віри виросла й з великої любови.

ЯРЗА.

ДЖОН ВОКЕР, Б.С.А., М.С.
Спеціяліст Садівництва в Департаменті
Рільництва Манитоби.

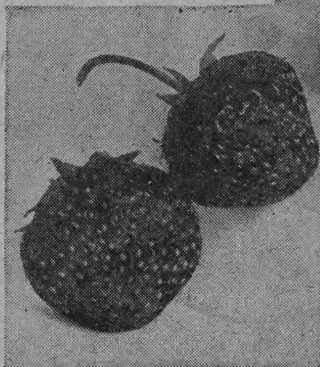
Плекання Суниць в Західній Канаді

Огородники повинні плекати досить суниць на своє домашне запотребовання. Так як тепер воно є, то мало огородів має суниці. Сей обіжник приготовано в тій надії, що він спричинить більше заінтересування й успіх в плеканню сих ягід.

Довкола грядок суниць і других ягід добре мати осоронний пояс з живоплоту. Він буде хоронити вохкість порти випарування а також буде охороною проти вітру і піскових бурей. Також добре обвести дротом, який допустить худоби ні курей.

ГАРНІ ПРИМІРНИКИ ВСЕРОДЮЧИХ СУНИЦЬ.

Вибрана під суниці земля не повинна скоро висихати, ані вода зі снігу на весні ані по великих дощах не повинна на ній стояти. Солені місця оминату. Де є можливим то вибирати землю з північ., північ.-східним або північно - західним виглядом. Тоді на весні вони не будуть рости надто вчасно, і так оминеться богато шкоди від пізних весняних морозів. Для всіх ягід піскована глинкова земля, природно плідна або уліпшена глибокою управою і грубим навозом стаєнного гною щонайменше рік перед садженням, є найліпшою.

Совершенні і несовершенні роди цвітів

Між родами суниць є такі, що мають совершенний цвіт (то є цвіт, що містить пиляки і прутики) і другі знані як несовершенні роди (яких цвіт містить лиш прутики). Совершенні роди можна садити самі, але коли садиться несовершенний рід, то близько него треба посадити також совершенний рід, щоби цвіти могли запилитись і видати овоч. Совершенні роди є зазначені знаком „сов", а несовершенні знаком „несов".

Порівнання родючих в червні і всеродючих відмін.

Маємо родючі в червні і всеродючі відміни суниць. Перші дають один збір ягід в літі, другі дають збір ягід так в осени як і в літі. Родючі в червні роди витворюють звичайно парости у великій скількости протягом літа, міжтим коли всеродючі роди творять звичайно в літі пупінки цвітів замість паростів. Між тими двома скрайними родами є середні роди, як Мастадон, всеродючий рід, що творить парости а також овочеві пупінки протягом літа.

Родючі в червні відміни.

Для загальної управи де нема наводнювання поручається родючі в червні роди суниць і так:

ДОНЛАП (сенатор Донлап) (сов.) — „Походження непевне. Започаткований

1890. Дж. Р. Різонер, Урбана, Ілл., впровадив його в 1900. Овоч кінчастий, стіжковатий, середний або великий, темночервоний; насіння не дуже визначне; ягоди червоні, сочисті, ніжні; не квасні; мірно тверді; повисше середньої якости; доходять скоро; ростини сильні, велика скількість паростів; листя мірно добре, ржавіє значно на старих грядках".

ПРЕМІЄР (сов.) — „Впровадив Келлоґ. Ягоди короткі, стіжковаті; радше малої величини; ясно червоні, в середині рожеві; якість середна; досить твердаві". Не дуже розростається; земля повинна містити багато перегнитої ростинности.

ДАКОТА (сов.) — „Джесі дикі суниці Манитоби. Запровадив їх Н. Е. Гансен, Брукінґс, Савт Дакота. Ягоди менші від середних або малі; ясно червоні; якість ліпша від середньої; паростиі дуже численні. Сей рід показався більш витревалим ніж другі роди в пробах на експеріментальних стаціях степових околиць. Опирається сухій погоді.

ІЗІ ПІКЕР (несов.) — „Дуже продуктивний, витревалий рід, надзвичайно легкий до збирання. Листя середно густе, листки великі. Цвіт несовершенний і видасть ягоди лиш тоді, коли сей рід посадиться близько другого з совершенним цвітом. Ягоди великі, правильні, майже округлі; кольор середно червоний; в середині темно червоні, досить твердаві; солодкі, лагідні, дуже добрі. Добрі на торг, добрі до перевозу й їх величина тримається великою через цілий сезон. Дозрівають в середині сезону. Звичайно не ростуть так сильно як Донлап або Ґлен Мері в Манитобі.

ҐЛЕН МЕРІ (сов). — „Витворив Дж. А. Інґрам, Іст Бредфорд, Па. Сей рід впроваджено 1896. Ягоди неправильні, круглаво - стіжковаті, великі й дуже великі, темно - червоні в споді, блідші до кінчика; насіння не визначне; в середині ясно червоні, сочисті, радше водяні; твердаві; не квасні; середна якість; середний сезон; середно сильні, численні парости, листя добре, часами ржавіє значно; сей рід дуже добрий до запилювання".

ДОРСЕТ — Гибрід з Роял Соверень і Премієр, впровадив його Департамент Рільництва Зєдинених Держав. Сей новий рід може видати більше як Премієр. Є то вчасний рід, сильно росте, богато видає; ягоди круглаві, великі, твердаві, червоні, доброї якости; добрі на презерви і до висилки.

Всеродючі відміни.

Тут є всеродючі роди суниць, які поручається для огородників, що мають систему наводнювання. Вони найдуть їх інтересними і корисними.

ЧЕМПІОН. — Дуже вчасний і певний рід, витворює сильні ростини; ростини, що пускають численні парости можуть не бути найліпшими на ягоди; ягоди доброї величини, знаменитої якости і богатого кольогу; ростини опірні на посуху.

МАСТОДОН. — Виплекав його Дж. Вер, Перу, Індіяна, около 1917; гибрід із Суперб і Келлоґс Прайз. Ростина дуже сильна, витворює численні парости; листя є велике й охороняє ягоди проти осінних морозів; ягоди великі, тверді, середної якости; кольор середини не такий добрий як у Чемпіон; видають добре.

ДУЛУТ. — Впровадила його Фарма Плекання Овочів в Миннесоті. Дуже витревалий рід, видає добрі ростини; ягоди доброї якости; не видає так богато ягід як другі роди.

ДЖЕМ. — Вчасний рід, що дає велику надію з ограничених проб в Манитобі.

ЕКСЕЛЗІОР. — Надійний рід впроваджений Фармою Плекання Овочів в Миннесоті.

ЕМПАЙР АЛЛ РЕД. — Вважається спортом Мастодону, видає середно сильні ростини; витревалий; ягоди подовгасті, великі, тверді, червоні наскрізь, і доброї якости.

ВЕЙЗЕТА. — Великі блискучо червоні, тверді без осередка ягоди доброї якости. „Дуже надійний рід суниць на торзі, що родить в осени".

Віднова Плянтації.

Недостаточна скількість вохкости в землі для всіх ростин є одною з найзвичайнійших причин невдоволяючих зборів суниць. Головною причиною однак є то, що ростини є надто численні, засадженя їх за старе і, по думці многих що пробували плекати суниці з малим успіхом, їх скоро „спалює" горяча погода. Ті, що успішно плекають суниці, трактують їх як однорічні ростини; то є, засаджують нові ростини кожного року. Ся система вимагає трох відділів на суничнім полі; іншими словами, се є трирічна ротація.

Перший рік. — Нова грядка де садиться ростини на весні, так скоро в маю як

лиш можливо (се є важне), 18 цалів одалеки в рядах 4 до 5 стіп віддалених від себе.

Другий рік. — Головна грядка з якої збирається ягоди.

Третий рік. — Стара грядка, яку гноїться й ореться глибоко сейчас по вибранню молодих ростин на нову грядку, і лишається на паренину. Її садиться на слідуючу весну. (При добрих обставинах, гноїння й орання можна стримати аж до збору ягід).

Досвід учить, що сильно ростучі ростини з численними паростами, такі як родючі в червні роди, як Сенатор Донлап, стають звичайно надто численними третого року, щоб навіть мала їх скількість могла видати доспілі ягоди. Навіть коли уживається старанно чистої соломи до накриття і стримується буряни попередного сезону, ріст бурянів є звичайно так сильним третого року, що дуже зменшує збір ягід. Се є дві головні причини, чому добре є збирати ягоди з суничного поля лиш раз.

Другою дуже інтересною обставиною в рості суничних ростин з року на рік є витворювання кожного року свіжих корінів і нових верхів. Вони повстають з била висше від тих з попередного сезону. В той спосіб ростина, коли стає старшою, зростає у величині і виглядає піднесеною понад поверхню землі, звичайний вид на старих суничних грядках. Наслідком того нове коріння старих ростин має щораз більшу трудність продовжуватись і закорінюватись в землі, і серед таких обставин на старих грядках легко повстає „спалений” вигляд в часі горячої й сухої погоди.

Лиш сильні, добре розвинені нові ростини, такі як сі, треба уживати.

Вибір ростин до садження.

Часто буває, що посаджені ростини не ростуть. Причини сего не можна завсігди точно означити, але ростини часто завмирають по посадженню тому, що задовго не були в землі. Їх привозять часами з далеких околиць, або спроваджують їх з інших провінцій або стейтів, розпаковують і наново пакують перед висилкою до купуючих. Пакування до висилки найліпших ростин є ризиком, але розпакувати і наново пакувати прискорює їх знищення.

Дуже добре є дістати домашно виплекані ростини від місцевих огородників, або щонайменше від успішних і певних купців. Суничні ростини скоро гріються в пересилці, і не повинні бути довше без землі, як се є абсолютно конечним, навіть коли береться їх з одної части городу до другої.

Садження ростин старших як один рік також не є добрим. Молоді однорічні паростні ростини, що мають гнучке біляво кольорове коріння, скоро приймаються по пересадженню. З другого боку, старші ростини, що мають коріння темнійшого кольору, рідко коли виглядають добре по пересадженню. Тому то до садження нових грядок треба старанно вибирати або купувати лиш сильні однорічні паростні ростини.

Охорона проти хороби.

Часами появляються ростини, що дістали хороби, які спричиняють утрату кольору для листя й ягід, спиняють ріст, вкорочують і зменшують паристи, і роблять видаток ягід меншим. Такі ростини не є пожадані до плекання і найліпшою порою позначити або відкинути їх є місяць серпень або вересень, або в часі збирання ягід, бо їх здоровля і силу не можна пізнати так добре слідуючої весни, коли викопується молоді ростини.

Садження ростин і паростів

Про вагу здорових ростин і ростин певного віку для успішного плекання суниць вже говорилося. Орудування ними в часі садження є зарівно важним. Їх треба посадити як найскорше по отриманню або перебранню зі старої грядки. Ростини отримані почтою або експресом треба сейчас розпакувати і розложити в путні, в якій є настільки води, що цілком закриє коріння, на яку годину перед садженням. Се дасть їм змогу втягнути досить вохкости, яка зможе тримати їх при життю аж доки їх власне коріння буде годно брати воду із землі.

При вибиранню ростин зі старої грядки треба їх підносити осторожно, щоби не ушкодити коріння й не зтрясти землі з коріння.

При добрих відносинах ростини можна викопати в осени і „заховати”, то є, покласти разом у скибу і поховати добре коріння, верхи на рівні з поверхнею землі, у затишнім, добре осушенім місці аж до весни. „Заховання” є добрим також тоді, коли дістанеться ростини від купців так вчасно на весні, що не можна їх посадити на сталім місці за кілька годин.

Хмурний, холодний день є добрий до садження ростин. Про віддалі вже говорилося. Садити так глибоко, щоби верх ростини був на рівні з поверхнею землі. Ямки треба робити досить великі, щоб помістити розпростерте в долину коріння, не збите в купі як шнур, для кожної ростини. Кінчики листя і корінів можна пообтинати острим ножем, щоб улекшити садження. Землю довкруги корінів треба втиснути, щоб трималася міцно, але довкруги верха вона повинна бути досить мілкою і крихкою.

„Заховання” суничних ростин.

Як дбати в часі першого сезону.

Протягом першого року садження суниць треба мати на цілі осягнення вчасно доброго росту ростин і численних паростів. Зірвання всіх цвітних бил в перших місяцях літа заохотить сильний ріст ростин і скору продукцію паростів. Парости є дуже великої ваги бо вони видають найбільшу частину головного збору ягід.

Доказаним є також, що пізно розвинені паростні ростини дають мало ягід слідуючого року або й ніщо. Тому треба памятати о тім, і як тільки на перших паростах видно завязки корінів або корінні ґудзи, то треба їх пришпилити шпилькою від волосся або чимсь подібним, щоби вони скоро розташувались на

Ротація для суниць.

		1-ший рік	2-гий рік	3-тий рік
Грядка ч. 1.	ПЛОЩА А.	Посадження ростин. Закорінення паростів.	ЗБІР ЯГІД.	Вибрання ростин; гноїння, орання і сомефалов.
	ПЛОЩА Б.	Посадження ростин. Закорінення паростів.	ЗБІР ЯГІД.	Вибрання ростин; ЗБІР ЯГІД; гноїння, орання й управа.
Грядка ч. 2.	ПЛОЩА А.	ЗБІР ЯГІД.	Вибір ростин; гноїння, орання і сомерфалов.	Садження ростин. Закорінення паростів.
	ПЛОЩА Б.	ЗБІР ЯГІД.	Вибір ростин; ЗБІР Ягід; гноїння, орання й управа.	Садження ростин. Закорінення паростів.
Грядка ч. 3.	ПЛОЩА А.	Вибір ростин; гноїння, орання і сомерфалов.	Садження ростин. Закорінення паростів.	ЗБІР ЯГІД.
	ПЛОЩА Б.	Вибір ростин ЗБІР ЯГІД; гноїння, орання й управа.	Садження ростин. Закорінення паростів.	ЗБІР ЯГІД.

своїх власних корінях і стали незалежні від матерних ростин. Про уставлення пять або шість таких паростних ростин довкруги матірної ростини у рівній віддалі від себе і яких шість цалів від неї треба подбати як найвчаснійше в сезоні, щоб слідуючого року дістати як найбільший збір ягід. Ціле літо грядки ті треба тримати в добрій управі і при кінці сезону пообтинати з матірної ростини пізно вирослі парости і вчасно розвинені паростні ростини.

У більшости всеродючих відмін розвій паростів є менше визначним а на їх місце виростають пізно в сезоні цвітні била. Ті парости, однак, що появляються, треба добре пришпилити до землі, щоби

Коли садите рискалем, то дивіть щоб не робити широких заглиблень рухом долішної части рискаля

вони закорінились. В осени першого року можна сподіватися збору ягід зі всеродючих матірних і паростних ростин, але обходитися з ними так як з ростинами, що родять в червні.

Як дбати протягом другого літа.

Протягом другого року можна сподіватися повного збору ягід. Се може статися лиш тоді, коли ростини держиться здоровими і сильними. Буряни треба нищити, щоб не марнувалась вохкість, і треба зробити всьо можливе, щоб недопустити до утрати води. Випаровування буде стримане, коли лишиться дещо з зимового накриття між рядами і між ростинами, і коли в часі довшої сухої погоди буде підливатися ростини де лиш можливо. Закорінення паростних ростин не є так дуже важним другого року, звинятком достаточного числа ростин на нову грядку слідуючої весни.

Як дбати протягом третого літа.

Як попередно було згадано, молоді ростини на нову грядку береться зі старої грядки вчасно на весні в третім році. Заки зачнеться викопувати молоді ростини, треба відзначити місце на ряди на новій грядці. На то легко можна зробити собі відповідний приряд до значення, щоби приспішити ту роботу. Ряди можна також позначити на поперек у віддалі вісімнайцять цалів, щоб улекшити садження у рівних віддалях.

Хотяй була згадка, щоби стару грядку нагноїти і зорати зараз по вибранню потрібного числа молодих ростин на нову грядку, в деяких обставинах сю ро-

Коли нема місця, щоб завести якусь певну систему ротації, огородники можуть держати свої грядки суниць в сильнім і продуктивнім стані відновляючи щороку одну смугу кожного рядка.

боту можна відложити аж до другого збору ягід. Але при такім поступованню земля не була б в найліпшім стані на садження слідуючої весни.

Накриття на зиму.

Вартість зимового накриття, як поміч для корисного плекання суниць, була давно признаною. Хотяй се дає певну охорону ростинам проти великого зимна, то найбільшою вартістю такого накриття є удержування рівномірних відносин довкруги ростин і припинення росту на весні. Мерзнення і таяння ранньою весною ушкоджує суничні ростини, ушкоджує їх також творення леду близько ростин. Під охороною накриття, яке недопускає скорих змін, шкоди того роду в більшій части уникається.

Суничні ростини є мілко закорінені, і скоро зачинають рости з приходом теплих весняних днів. Між першими частинами, які появляються, є розположення цвітів, яке не витримає великого зимна, коли ріст вже раз зачався. З того ясно видно велику потребу охорони тої части ростини, яка родить ягоди, а накриття стримає ріст на весні і в той спосіб недопустить до ушкоджения цвітів.

Чиста солома є найліпшим матеріялом на зимове накриття для суниць. Вона є легка, не притисне і не здусить ростин, і легко її дістати. Треба розстелити її по замерзненню землі, а ще ліпше потім, як сніг покриє землю. Сніг під накриттям не стопиться так скоро, як сніг на верху накриття, і поможе, тому, до удержання рівномірних температур довкола ростин. Інший грубий матеріял, як била тометів і бараболиння, можна також уживати на накриття. Грубе сіно з мочарів є також добре.

Суниці виплекані в Іст Килдонан, Манітоба.

В околицях де снігу є богато кожного року, накривати не треба аж на весні. В сей спосіб не допуститься до мерзнення і таяння і стримається ріст. Огородники часто говорять, що суничні ростини не потребують охорони. О скільки се дотичить самих ростин, то се правда, але надія на добрий збір ягід є далеко менша, коли занедбається накриття.

Накриття на яких 4 цалі грубо є достаточним. Скількість матеріялу на покриття досить великого простору не є тому велика, ані не треба богато часу на розстелення її. Коли площа є виставлена на сильні вітри, то здовж країв треба покласти галуззя дерев або вічнозелені галузки, щоб не допустити до здуття соломи. Як тільки раз впаде добрий сніг, то вітер вже не забере накриття. Галуззя поможе також до затримання снігу, який буде дуже корисним для ростин на весні.

Точної дати, коли забрати накриття на весні, не можна подати. Се залежить вповні від того, на скільки ростини вислідуючого року. В половині серпня, однак, матеріял з накриття зникне на стільки, що паростні ростини зможуть легко закорінитися.

Функції накриття є такі:

1. Дати охорону ростинам недопускаючи до мерзнення і таяння, і задержати верству снігу над ними.
2. Стримати ріст на весні тримаючи землю замерзлою а ростини дрімучими так довго, як лиш можна, щоб обминути ушкодження від пізних весняних морозів.
3. Тримати ягоди чистими й усунути надмір випаровування вохкости.

Донлап суниці виплекані в Морден, Манітоба.

росли, і чи небезпека тяжких морозів вже минула. Се буває звичайно в половині мая, але оглядаючи ростини від часу до часу, можна слідити за їх розвитком, і коли появилися два нові листки, накриття забрати.

Є звичай забирати лиш найгрубшу частину накриття, а дрібнійший матеріял лишати між рядами і довкруги ростин. Він помагає тримати ягоди чистими бо недопускає до забрискування їх піском і землею в часі дощів, а також перемагає за велике випаровування вохкости і надмірно високі температури землі в часі дуже горячих літніх днів.

Найбільші буряни треба вирвати руками заки вони витворять насіння.

Закорінення паростів не є важною справою по першім зборі ягід, хіба що, як вже сказано, певна їх скількість буде потрібна до посадження на новій грядці

4. Розвязати в деякій мірі проблєму удержування грядок вільними від бурянів.

Плідність землі.

Експеріменти з торговельними навозами показали, що орґанічні салітрові навози, такі як вишушена кров, є майже одинокими, що дають надію на корисні результати. Вплинути на продукцію ягід радше ніж на ріст листя, найліпшим часом на розкинення сего навозу є місяць серпень, коли то розвиваються пупінки овочів. На один акер не треба розкидати більше як 100 фунтів.

Додання доброї верстви перегнилого стаєнного гною на старі грядки сейчас перед оркою або копанням, богато причиниться до удержання землі плідною, й у фізичнім стані відповідним до сильного росту ростини. Систематичне трак-

товання сего роду усуне, по більшій части конечність уживання торговельних навозів.

Охорона проти птахів.

Хотяй воно се не є в типічно західнім дусі забороняти птахам частини огородних овочів, то все таки шкода, яку вони наносять в деяких сезонах, є прямо застрашаючою. Се є передовсім правдивим щодо збору в червні. Осінний збір зі всеродючих ростин є рідко ушкоджений, без сумніву тому, що тоді є богато диких овочів.

Якийсь незвичайний прилад, такий як шелестіння паперу, тарахкання бляшанок, або мертва ворона на стовпі буде тримати птахів одалеки якийсь час, але найпевнійшим способом охоронити ягоди, то накрити грядку. Ріденьке полотно — чіз клат, — яке можна дістати за 5 до 7 центів за квадратовий ярд, можна положити на ростини і приложити камінням або чимсь іншим. Або дріт на кури з одноцалевими дірками можна купити у Виннипеґу за $6.90 один звій на один ярд широкий а 50 ярдів довгий. Коли його уживається то треба покласти на рами яких 6½ стіп високі. Щоб обвести площу 100 стіп довгу а 100 стіп широку в горі і по боках то треба около $70,00 на дріт попри колики, стовпці і гачки або щось іншого до закріплення. Сітка на кури буде служити літами; полотно може скоро зігнити.

Простір Плянтації.

Для домашного ужитку можна досить точно обрахувати, кілько посадити ростин. Одну кварту ягід можна сподіватися з кожної первісної ростини, яка перетриває перший сезон. Отже, коли пятьдесять ростин перебудуть першу зиму (і витворять кругом себе певне число паростних ростин), то можна сподіватися збору яких 50 кварт ягід. Се було б найбільшим збором.

Панна МЕРІ С. ГІЛЦ,, М.А.
Асист. професорка Пожив на
Університеті Манитоби.

Паковання в Слоїки, Маринати і Презерви

ПАКОВАННЯ В СЛОЇКИ

Паковання в слоїки є способом до переховання поживи, щоби вона була о вишки, але пакована пожива не повинна займати місця свіжих овочів й ярини в часі сезону.

скільки можна такою, як свіжо зварений продукт. Се дає господині змогу мати ріжні овочі й ярину до стола через цілий рік замість лиш в часі сезону.

Не завсігди є можливим ані корисним пакувати в слоїки кожний овоч і ярину, бо інші способи перехову є часто більше відповідні. Треба старанно розважити скількість і продукт, який мається пакувати в слоїки, беручи під увагу кошт і працю. Пакування треба вважати одним способом перехову над-

ЧОМУ ПОЖИВА ПСУЄТЬСЯ

Є дві головні причини, чому пожива псується: Перше, є певні єства, звані ензіми, завсігди присутні, яких одиноким обовязком є спричиняти природне дозрівання і вкінци зіпсуття всьої поживи. Тому то всьо паковання треба робити скоро — протягом кількох годин по зірванню — як хочеться дістати найліпші результати. Друге, є малесенькі ростини присутні скрізь, які живляться на ріжних поживах і псують

їх. Декотрі з тих ростин є бактерії, декотрі дріжджі а декотрі плісні, й їх всіх треба знищити протягом пакованого варення, як що пожива має добре переховатись.

Природні ензіми в поживі і дріжджі і плісні, які ростуть на поживі, легко знищити, і вони не справляють трудности при пакованню в слоїки. А що до бактерій, то справа мається зовсім інакше. Вони мають дві форми, одну рослинну форму, що росте, і насіння, або форму зародку. Рослинна форма гине при температурі кипячої води, але форма зародку є дуже опірна на горяч і може жити навіть потім, як її трималося в температурі кипячої води через кілька годин.

Колиж воно так тяжко вбити в температурі кипячої води бактерії, які витворюють зародки, більшість авторітетів поручає уживання баняка під тисненням пари при пакованню в слоїки мяса і багато ярин — на яких вони жиють. Під тисненням пари можна дістати висшу температуру від температури кипячої води і бактерії вбивається далеко лекше.

ТИСНЕННЯ І ТЕМПЕРАТУРА В БАНЯКАХ ПІД ТИСНЕННЯМ

Тиснення пари Фунти	Температура оФ	оЦ
5	228	109
10	240	115
15	250	121
20	259	126
25	267	131

Більшість бактерій не росте добре в квасній поживі, і тому не робить клопоту при пакованню в слоїки овочів і тометів. При варенню сих пожив уживати звичайну горячу купіль або паровий баняк.

БОТУЛІЗМ

Одна з ростин, що може появитися в дуже опірній формі зародку на поживі, є відвічальною за отрую звану ботулізм. Сі ростини зістануть знищені при температурі кипячої води, коли розпуск є достаточно квасним. Найдені на неквасних яринах і мясах, вони зістануть знищені при температурі кипячої води лиш через довге постійне огрівання — декотрі авторітети кажуть, що на то треба шість годин. Сей час можна значно зменшити, коли піднесеться температуру, як се робиться в баняку під тисненням. Тому, що є небезпека отруї ботулізму, безпечнійше є пакувати неквасну ярину і мясо під тисненням. Коли се не є можливим, і коли уживається горячої купілі, **всю паковану в дома ярину і мясо треба загріти до точки кипіння і нехай киплять відкриті через пять мінут перед поданням до стола.** В той спосіб небезпека затроєння від ботулізму стає меншою, бо кипіння вбиває зародки токсін.

ПОДІЛ ЧАСУ ДЛЯ ПРЕЗЕРВОВАННЯ ТОМЕТІВ И ІНШИХ ОВОЧІВ

ПРОДУКТ	Спосіб трактовання перед варенням	Час варення при температурі 212° Ф. в горячій купелі або парнику	Варення в печі при 275° Ф.
		Мінут	Мінут
Яблука	Покрайте на платки, четвертинки, або половинки, пакуйте в слоїки і налийте зверхом кипячого сиропу. Або варіть цілими в сиропі, або печіть як до стола і налийте сиропом і пакуйте горячими. Або пакуйте горячими в формі яблучного сосу.	*Паковане зимно; 20 †Паковане горячо; 5	30
Апрікози	Так само як бросквині (Пічес).		
Ожини Черниці Саскатун Малини	Пакуйте в слоїки. Наповніть кипячим, середним сиропом.	20	30
Вишні	Пакуйте в горячі слоїки, налийте зверхом кипячого сиропу; уживайте густого сиропу для квасних вишень а середного для солодких.	Паковане зимно; 25	35
	Або добудьте кістки, додайте цукру, нехай закипить, пакуйте.	Паковане горячо; 5	10
Аґрест	Так само як інші ягоди, але уживайте густого сиропу.	Паковане зимно; 20	30
	Або зробіть сос, беручи цукру після бажання. Наповняйте горячим.	Паковане горячо; 5	10
Бросквині (Пічес)	Попарте, змочіть зимною водою і обирайте. Покрайте на куски, добуваючи кістки. Наповніть слоїки, додайте сиропу бажаної густоти, в якім варилося кілька розбитих кісток бросквинь.	20—40	30—45
Грушки	Оберіть і варіть через 4 до 8 мінут в кипячім середнім сиропі. Пакуйте гарячі в слоїки і наповніть кипячим сиропом.	20—45	30—50
Ананаси (Пайнепелс)	Оберіть, виріжте осередки, очі. Покрайте на куски. Пакуйте в слоїки. Наповніть кипячим тонким сиропом.	30	40—50
Сливки	Поколіть. Наповніть слоїки. Налийте кипячого середнього сиропу.	Паковане зимно; 20	30
	Або нехай закиплять з цукром до вподоби. Кладіть горячими в слоїки	Паковане горячо; 5	10
Рубарб	Покрайте на ½-цалеві куски. Дайте одну четверту стільки цукру, що є рубарбу на міру. Печіть в накритій посуді аж змякне. Пакуйте в горячі слоїки. Рубарб можна також консервувати так як аґрест.	5	5—10
Суниці	До кожної кварти додайте 1 горня цукру і 2 столові ложки води. Нехай кипить помалу через 15 мінут. Нехай стоїть через ніч в баняку. Грійте аж знов закипить. Наповніть горячими. Суниці можна також консервувати так як малини.	5	5—10
Томета	Попарте й оберіть. Пакуйте цілими або покраяними. Налийте горячого соку з тометів. Додайте 1 чайну ложечку соли до кожної кварти.	25	35
Сік з Тометів	Покрайте томета на куски. Нехай закиплять. Перепустіть через сито. На кожну кварту дайте ложечку соли. Наповняйте горячим. Коли уживаєте фляшки, замочіть корки у віск по завареню соку. Якийнебудь овочевий сік можна консервувати в той спосіб.	5	5—10

ПОДІЛ ЧАСУ НА ПАКОВАННЯ НЕКВАСНОЇ ЯРИНИ І МЯСА

ПРОДУКТ	Спосіб трактовання перед варенням	Час варення: В баняку під тисненням	Час варення: В горячій воді або парнику (Мінут)
Шпараґи	Повяжіть у вязки, покладіть в ринку у кипячу воду, щоб закрила низші тугійші частини, накрийте тісно і нехай кипить 4 до 5 мінут. Або покрайте на ½-цалеві куски, нехай закипить і пакуйте в слоїки.	40 мінут при 10 фунтах тиснення, або 240° Ф.	120
Фасоля, Стручкова	Грійте, щоб закипіла, в воді до верху. Пакуйте в слоїки.	40 мінут при 10 фунтах тиснення, або 240° Ф.	180
Бураки	Малі, 1-1½ цаля в промірі є найліпші до паковання. Обчистіть і варіть через 15 мінут. Оберіть лупину і пакуйте горячими. До кожного пайнтового слоїка додайте столову ложку оцту.	40 мінут при 10 фунтах тиснення, або 240° Ф.	90
Морква	Пакувати лиш молоду моркву. Обмийте добре і варіть 5 мінут. Обстружіть добре й пакуйте.	40 мінут при 10 фунтах тиснення, або 240° Ф.	90
Каліфлавер	Поломіть на малі куски і нехай стоїть в соленій воді пів години. Відцідіть, налийте водою і нехай закипить. Пакуйте горячим.	40 мінут при 10 фунтах тиснення, або 240° Ф.	120
Кукурудза	Пообтинайте без попередного варення. Дайте кипятку і добре грійте.	80 мінут при 15 фунтах тиснення, або 250° Ф.	180
Зеленина включаючи Спінач	Грійте в накритій посуді доки не змякне, уживаючи досить води лиш на те, щоб не пригоріла. Пакуйте горячою в слоїки уважаючи, щоб не надто твердо і щоб був плин до закриття.	90 мінут при 10 фунтах тиснення, або 240° Ф.	180
Гриби	Обчистьте з коріння. Варіть 5 мінут і пакуйте горячо. Уживайте сю воду до наповнення слоїка.	40 мінут при 10 фунтах тиснення, або 240° Ф.	90
Горох	Уживайте лиш молодого гороху. Налийте водою і нехай закипить.	50 мінут при 10 фунтах тиснення, або 240° Ф.	180
Риба	Риба мусить бути абсолютно свіжа. Луска зістружеться лекше, коли рибу вложите на хвильку у кипяток.. Коли шкіра тверда, то здерти. Очистити і вибрати хребетну кість.. Покласти в ропу (унція соли на кварту води), щоб вибрати кров перед пакованням. Се забере 10 мінут до 1 години. Відцідити, покраяти на куски і пакувати слоїк солідно на цаль від верху. Додайте соли, але не давайте води.	90 мінут при 10 фунтах тиснення, або 240° Ф.	240
Мясо	Виберіть кости і покрайте на куски.. Напакуйте слоїк солідно на цаль від верху. Дайте соли й інших приправ. Не додавайте води. Сей спосіб можна уживати для мяса всякого роду.	105 мінут при 10 фунтах тиснення, або 240° Ф.	240
Курятина	Обчистити добре зверху, витерти добре і покраяти на куски. Стегна можна відтяти, а як є місце в слоїку, то кости можна запакувати. Кінці крил й інші кусники можна ужити на росіл. Напакуйте слоїк солідно; додайте соли. Не додавайте води.	105 мінут при 10 фунтах тиснення, або 240° Ф.	240

* Паковане зимно—овоч або ярина зимні, коли пакується в слоїк.
† Паковане горячо—овоч або ярина горячі, коли пакується в слоїк.

СПОСОБИ УЖИВАНІ ПРИ ПАКОВАННЮ В СЛОЇКИ

Є два загальні способи паковання, які звичайно уживаються. Першим є спосіб варення в баняку, то є отвертий спосіб, а другим є спосіб варення в слоїках, то є спосіб паковання на зимно або паковання на горячо.

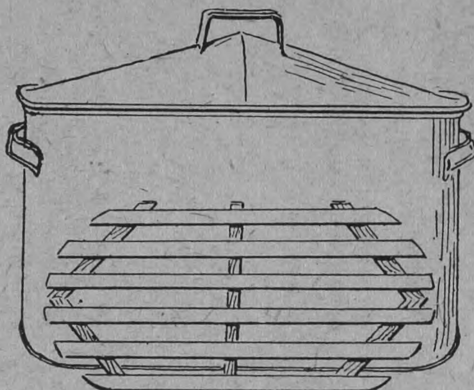
1. Варення в баняку.

Сей спосіб має сю назву тому, що поживу, яку мається пакувати, вариться добре в баняку і потім наливається в слоїки. При тім слоїки, накривки, робери, і всьо начиння, яке стикається з поживою, треба добре очистити вивареннням їх через кілька мінут перед наповненям слоїків, і всю роботу виконати обережно, бо в противнім случаю запакована пожива може зіпсутися по запечатанню слоїків. Для деяких продуктів, таких як презерви, консерви, джеми і мармаляди, для котрих згущення і більша горяч від кипячої води є потрібна, спосіб варення в отвертім баняку все ще треба уживати. Багато осіб воліє спосіб отвертого баняка для паковання суниць і тометів.

2. Варення в слоїках.

Сей спосіб полягає в тім, що неварені або вчасти варені овочі, ярину або іншу поживу пакується в слоїки; наливається плином, таким як вода, сироп або сік; і тоді напаковані слоїки вариться в кипячій воді або парі. Сей спосіб можна уживати майже для всіх овочів і всьої ярини. Його поручається для мяс, бо він затримує смак ліпше ніж варення в отвертім баняку. Його уживають всі фабрики паковання для звичайних ярин, овочів і мяс. Його приймають постепенно господині, бо взагалі він є безпечнійшим і лекшим способом паковання в слоїки пожив ніж старий спосіб варення в отвертім баняку, і продукти задержують багато зі свого природного смаку. По напакованню поживи в слоїки її можна варити на чотири способи: (а) В горячій купелі, (б) в парнику, (в) в печі, (г) в баняку під тисненням пари.

(а) **Горяча купіль:** Є багато добрих прирядів на торзі, але домашний приряд дасть так само добрі результати. Всьо чого треба, то посуди з тісною накривкою і досить глубокої, щоб вода цілком закрила слоїки, і підставки на дні, щоб слоїки не стояли на самім дні. Се дозволить воді кружити довкруги слоїків. На то можна ужити бойлєра від шмаття або великого баняка з тісною накривкою. Сю посуду наповнити водою так високо, щоб вона закрила слоїки щонайменше на один цаль. Колиб в часі варення вода википіла понизше верхів слоїків, то накривки не треба здіймати, щоб додати більше води.

Бойлєр від шмаття, як стерилізатор, показує підставку на дні.

Парник—Продукт вариться парою, яка переходить довкруги слоїків. Парник уживається в многих домах до варення ярин, овочів і мяс.

(б) **Парник:** Є багато користей з уживання парника до варення. Він є економічним на час і паливо і дуже легко ним робити. Місце на воду наповняєть ся майже до рисітки і коли вода зачинає кипіти вставити слоїки в парову переділку і замкнути дверці. Коли вода кипить, то час варення почався. Важним є то, щоб вода постійно кипіла через цілий час так, щоб температура в парнику не впала.

(в) **Піч:** Варення пакованих пожив в печі є ще в експеріментальнім стані, і тому поручається його лиш з обережністю. Воно уважається більше вдоволяючим для овочів ніж для мяс й ярин. Суха горяч не проникає так легко як вохка горяч, тому треба висшої температури, щоб дістати добрі результати при варенню в печі ніж при варенню в горячій купелі. При уживанню сего способу треба накрити спід печі поверхнею асбесту, або слоїки вставити в бляхи містячі кипячу воду на пару цалів. В часі варення сироп в овочах збігає зі слоїків, тому поручається другий спосіб.

Баняк під тисненням пари

(г) **Баняк під тисненням:** Користь паковання під тисненням лежить в тім, що під тисненням можна дістати значно висшу температуру ніж від кипячої води. Ся висша температура запевняє стерилізацію в коротшім часі. Уживання його поручається при пакованню мяс і неквасних ярин. Сі приряди коштують $17.50 і більше і кожний парник має при собі повні вказівки.

Инший модель

КРОКИ ПРИ ВАРЕННЮ В СЛОЇКАХ

1. Виберіть слоїки і випробуйте їх.
2. Виберіть продукт.
3. Поклясуйте, обмийте, пообрізуйте і т. д.
4. Парте після поділу часу.
5. Пакуйте старанно в чисті слоїки з припасованими роберами.
6. Додайте сиропу або соли й води
7. Покладіть накривки легко.
8. Стерилізуйте після поділу часу.
9. Вийміть слоїки сейчас і закрутіть тісно.
10. Переверніть, щоб вистигли, і щоб пізнати, чи добре закриті.
11. Поставте в темнім місці.

I. ВИБІР СЛОЇКІВ: При пробі слоїків обведіть пальцем довкола верха слоїка і накривки де пристає робер. Спилуйте всі острі кінці. Найліпшою пробою є наповнити слоїк вчасти водою, припасувати робер і тісно закрутити. Перевернути слоїк і лишити на кілька мінут а буде видно чи тече.

II. ВИБІР ПРОДУКТУ: Вибирайте свіжо зібрану ярину або овоч і дивіться, щоб як найменше часу минуло між збором а пакованням. Вибирайте тверді продукти. Ліпше є, щоб овоч був трошки недозрілий ніж надто дозрілий.

III. ҐРЕЙДОВАННЯ ПРОДУКТУ: — Ґрейдуйте матеріял щодо величини, форми, степення дозрілости і кольору. Подібні продукти кладіть разом. Всі овочі й ярини треба добре обмити. Пообрізуйте всі небажані частинки. Добудьте осередки або кістки, як треба. Коли продукт париться, то добування осередків й обрізування робиться по пареню.

Всі овочі, обібрані з лупини або покраяні на кусники, тратять кольор протягом кількох мінут, коли є виставлені на воздух. До сего можна недопустити, коли вложиться обібрані або покраяні овочі до слабої ропи (одна столова ложка соли на кварту води) або до легкого цукрового сиропу (1 горня цукру на ґальон води). Сироп той можна по ужиттю відцідити і зміцнити на сироп до паковання.

IV. ПАРЕННЯ: Парення значить вложити продукт в кипячу воду і дати кипіти якийсь певний час. Час ріжниться для ріжних продуктів. Дуже важним є, щоби вода кипіла цілий час. Парення служить чотиром цілям:

(а) звільнити лупину,

(б) усунути небажані кваси і смаки.

(в) спонукати наплив кольорової матерії.

(г) зменшити обєм.

Слоїк зі спружиновою накривкою є ліпший від слоїка, що закручується.

Слоїк зі спружиновою накривкою, показує позицію накривки в часі варення.

До парення продукту можна ужити дротяного кошика, в якім продукт вкладається до кипячої води. Квадратовий кусник рідкого полотна (чізклот) можна ужити на ту саму ціль, але не треба тримати тісно довкруги продукту. Парте зеленину в сильній парі.

V. ПАКОВАННЯ: Пакуйте продукти старанно в слоїки. Не пакуйте так тісно, щоб цілковита стерилізація не була можливою. З другого-ж боку, не пакуйте так легко, щоб марнувати місце.

Всі продукти треба пакувати в горячі, добре вимиті і випробовані слоїки. Заложіть робер на слоїк перед пакованням. Уживайте лиш найліпших роберів. З ними не треба бавитися. Робер повинен пасувати тісно довкола шийки слоїка і повинен бути трошки меншим від верха слоїка. Лиш мягкі робери належить уживати. Робери, що мають в собі волокна, є більше відповідні від інших. Добрі робери коштують більше від гірших, але вкінці вони є більше економічними.

Уживайте нові робери кожного року. Уживайте відповідні робери до слоїків: широкі робери до слоїків зі спружиновою накривкою, вузкі робери до слоїків з закрутками.

VI. СИРОП або ВОДА: До овочів додайте кипячого сиропу бажаної густоти. Наповніть слоїки на чверть цаля від верху. До ярин додайте одну чайну ложечку соли і налийте кипячої води на чверть цаля від верху.

VII. ЗАКРУТІТЬ ВЧАСТИ ЗАКРУТКИ: Коли уживаєте слоїків з закрутками, то закрутіть накривки аж вони вхоплять, потім відкрутіть одну осьму обороту, або накривку можна закрутити так тісно як лиш можна великим і малим пальцем без натиску.

VIII: СТЕРИЛІЗАЦІЯ: Є два способи варення, (1) постійний, (2) переривний. Постійний уживається загально і значить, що слоїки піддається горячі постійно якийсь час, щоб знищити всі бактерії. Потрібний на то час є поданий в поділі часу на 78 стороні. Переривний спосіб значить, що слоїки піддається горячі через три наступаючі дні, одну годину кожного дня. Слоїки закручуеться тісно по кожнім періоді стерилізації і отвирається вчасти перед слідуючим періодом стерилізації. Є надія, що в сей спосіб бактерія в зародку має час розвинутися в рослинну форму і бути знищеною слідуючим варенням.

IX. Слоїки закрутити тісно.

X. Перевернути, щоб вистигли і щоб випробувати чи добре закручені.

XI. Уставити в темнім місці.

СПЕЦІЯЛЬНІ СПОСОБИ ПРЕЗЕРВОВАННЯ ПОЖИВИ

I—Паковання сирих овочів

Спосіб 1: Дрібні овочі, такі як суниці і малини, можна стерилізувати так, що

затримають свою форму і кольор і природний смак без варення. Пакуйте овоч у стерилізовані слоїки. Зробіть середно густий сироп і, коли він кипить, налийте ним ягоди і закрутіть тісно. Поставте слоїки в баняк або бойлер від шмаття і налийте кипячою водою так, щоб вода закрила слоїки. Накрийте тісно і нехай стоїть аж вода стане зимною.

Спосіб 2: Виберіть свіжо збирані суниці або малини, які є здорові і тверді. Суниці треба перше обмити, потім обібрати так, щоб не допустити до утрати соку і кольору. Наповніть стерилізовані горячі слоїки ягодами і напакуйте твердо. Налийте з верхом середно густого сиропу (1½ горняти цукру на одно горня води), який кипить. Стерилізованими виделками піднесіть ягоди, щоб вийшов воздух, і знов наповніть сиропом. Закрутіть добре сейчас.

Увага: Лекшого сиропу не уживати, бо в нім нема досить горячі, щоб стерилізувати ягоди. Малини й суниці звичайно псуються тому, що на них є зародки дріжджів і плісней. Сі зародки є на поверхні ягід і кипячий сироп їх нищить.

Спосіб 3: Сей спосіб звуть часами способом "зимної води" і він є успішним для рубарбу й аґресту. Овочі треба добре обмити, вложити в цідилко, полити горячою водою, і сейчас пакувати в слоїки. Слоїки наповнити потім зверхом зимною водою і тісно закрутити. Тому, що рубарб і аґрест є квасні, то сей спосіб є звичайно добрим щодо прикмет перехову, але кольор, смак і тканини не є так добрі, якщо ужиється сиропу.

II—Паковання в слоїки без додатку інших матеріялів.

Спосіб 1: ПАРЕННЯ: Парте овочі в кипячій воді так довго як можна без значної утрати соку; замочіть в зимній воді, добре відцідіть і пакуйте тісно в слоїки. Потім варіть після поділу часу на 79 стороні. Сей спосіб є дуже добрий для таких ягід як черниці, саскатун й ожини.

Спосіб 2: ТІСНЕ ПАКОВАННЯ: Сочисті овочі, такі як виноград і вишні без кісток, витворять досить соку до заповнення слоїків, коли напакується тісно. Коли пакується старанно, дуже мало овочів буде подушених.

III—Квасний спосіб паковання.

Для тих ярин, яких спеціяльно тяжко пакувати з успіхом, коли нема баняка під тисненням, можна ужити трохи оцту або цитринового соку. Квас здається збільшувати успіх в пакованню кукурудзи, гороху, фасолі, шпараґів і зеленин тому, що додаток квасу збільшує вплив варення у нищенню бактерій. Квасковатий смак в тих яринах заледви можна запримітити і для більшости осіб він не є неприємним. На кожний пайнтовий слоїк ярини уживається одну чайну ложечку соли і одну столову ложку оцту або цитринового соку і слоїки вариться в горячій купелі через 1½ години. (Сей спосіб поручає Колеґія Рільництва в Ітака, Ню Йорк).

IV—Спосіб соли і цукру для ярин.

2 горнят води	1 горня соли
8 горнят ярини	1 горня цукру

Вкиньте всі складники в баняк і нехай закипить. Накладіть в слоїки і закрутіть тісно. Коли вибираєте зі слоїка, зцідіть плин, налийте свіжою водою і нехай закипить. Відцідіть і повторіть кілька разів. Потім робіть так, як зі свіжою яриною.

СИРОП ДО ПАКОВАННЯ ОВОЧІВ

Всі овочі можна пакувати успішно без цукру для будучого ужитку, до роблення джеллі, до наповнювання паїв, до салат і т. д., прямо додаючи горячої води замість горячого сиропу; але дуже бажаним є, щоби овочі пакувати того самого дня, що їх зривається.

Сиропи звичайно уживаються до паковання овочів, але се не є конечним. Густота сиропу залежить від роду овочів, до яких його уживається і від бажаного продукту.

Слідуюча таблиця може послужити за взірець:

Рідкий сироп—Беріть одно горня цукру на 2 горнят води.

Середний сироп—Беріть одно горня цукру на 1 горня води.

Густий сироп—Беріть 2 горнят цукру на 1 горня води.

Варіть цукор і воду в накритій ринці через пять мінут. Загально, рахуйте 2/3 горняти сиропу на кожний пайнтовий слоїк. Сироп можна робити також з овочевого соку замісць води.

СПЕЦІЯЛЬНІ ПРИПИСИ ПАКОВАННЯ.

Черниці або саскатун.

Приготовані ягоди кладіть в мішок з рідкого полотна (чізклот) в скількости по одній або дві кварті. Вложіть у кипячу воду на 20 до 30 секунд або так довго аж кілька кольорових плям на полотні покаже, що вони тратять сік. Сейчас остудити в зимній воді, сцідити і пакувати так тісно, як лиш можна без здушення, в чисті, сухі слоїки. Не додавати жадного плину. Слоїки варити в водній купелі через 12 до 15 мінут. Потім вибрати, добре закрутити і переховати.

Суниці

На кожну кварту ягід рахуйте 3 до 5 унцій цукру, відповідно до їх квасности. Ягоди і цукор кладіть в баняку на переміну верствами, лишаючи досить цукру, щоб закрити цілком верхну верству. Накрийте баняк і відставте на кілька годин, через ніч як можливо. По вистоянню буде видно, що цукор спричинив наплив соку з ягід і що близько весь цукор є розпущений в тім сокови. Тепер ягоди обережно помішати і гріти, щоб оставший цукор розпустився. Наповнити слоїки і варити в водній купелі 12 до 15 мінут. По вивареню слоїки відставити, закрутити і переховати в темнім місци.

Шульки кукурудзи

Пакуйте кукурудзу того самого дня, що її зірвете. Оберіть лупину, волоски і ґрейдуйте після величини. Парте шульки в кипячій воді через 15 мінут. Пакуйте на переміну сподами і верхами в пів ґальонових склянних слоїках. Наляйте кипячою водою і додайте дві рівні чайні ложечки соли до кожного ґальона. Заложіть робери і закрутіть вчасти, але не тісно. Стерилізуйте в горячій купелі 180 мінут, один період; або 50 мінут в баняку під тисненням 10 фунтів пари. Відставте слоїки. Закрутіть тісно. Переверніть, щоб остигли і щоб пізнати, чи добре закручені. Обвиніть склянні слоїки папером і переховайте.

Паковання збірки ярин.

При пакованню ріжних родів ярини лишаються часто останки, які самі не наповнять слоїка. Ті останки можна зужити. Покладіть їх верствами в слоїк, приміром, верству гороху, верству кусників моркви, верству фасолі, верству кукурудзи, ітд. Додайте соли, пів чайної ложечки до пайнтового слоїка. Налийте горячою водою. Закрутіть вчасти і варіть після способу горячого паковання. Стерилізуйте 180 мінут в горячій купелі або 60 мінут під тисненням 10 фунтів пари.

Паковання курей, індиків, воловини, свинини, ітд.

Уживайте свіже мясо. Відберіть від костей і покрайте у вигідні до паковання кусники. Варіть мясо з костями 15 до 30 мінут, бо незварене мясо корчить ся в слоїку около 17 процент. Виберіть кости, хрустки і жилаві частинки, які не надаються на поживу. Пакуйте мясо в слоїки. Налийте росолом, в якім мясо варилося, повно як можна. Товщ або масть з мяса розтопити і налити зверха в слоїки, бо се помагає тримати продукт. Положіть робери і вчасти закрутіть накривки. Стерилізуйте чотири години в горячій купелі або парнику, або 105 мінут при 10 фунтах тиснення пари. Добудьте і добре закрутіть.

Слоїків, які містять мясо, не лишати перевернениими, щоб остигли, бо товщ затвердне на дні радше ніж на верху слоїка.

Смажена курятина: Молоді курята від 2 до 3 фунти надаються найліпше до паковання сего роду. Покрайте курята і смажте в товщі як до стола, але лиш так довго, щоб мясо було на дві третих печене. Горяче мясо пакувати в чисті, сухі слоїки, які є наповнені тонким сосом, зробленим з присмаження в ринці троха муки в товщі і розпущеним до бажаної густоти. Стерилізуйте через 60 мінут при 15 фунтів тиснення або чотири години в горячій купелі.

ДЕЯКІ ПЕРЕСТОРОГИ

Прочитайте їх, заки вам не вдасться; то не треба вам буде потім читати.

Не пробуйте, зразу, пакувати **ярину** в більші слоїки від одної кварти. Чим менший слоїк, тим лекше його стерилізувати.

Не уживайте старих роберів. Воно дешевше є купити нові робери, як утратити свою ярину.

Не пробуйте уживати широкого робера до слоїка з закручуваним верхом.

Широкий робер пасує до слоїків зі спружиновим верхом а вузкий до слоїків з закручуваним верхом.

Не скорочуйте часу стерилізації.

Не забудьте закрутити слоїків тісно. Дивіть, щоб спружина добре притискала спружинові верхи а закрутки щоб не зсовгувались.

Не дайте, щоб горяч зменшилась так, щоб вода перестала кипіти. Нехай перевертається.

Не уживайте непевного слоїка на ярину. Кладіть рубарб або інший легкий до перехову продукт у пощерблені або нерівні слоїки.

Не уживайте брудної шмати до обтирання верху слоїка. Се може зіпсути всю роботу.

Не уживайте неквасної ярини або мяса пакованих у парнику або горячій купелі без приведення їх до точки кипіння.

Маринати

ЗАГАЛЬНІ ВКАЗІВКИ

1. Завсігди приготовляйте в порцеляновім баняку і ніколи не уживайте бляшаних або алюмінових ложок.

2. Зелені ярини потребують мочення в ропі і доброго осушення, щоб усунути сильний смак і надмір води. Беріть 1½ до 2 горнят грубої соли до 1 ґальона води.

3. Уживайте найліпший оцет і не варіть оцту довше як потрібно, бо варення ослаблює його.

4. Для солодких маринат сироп повинен бути досить багатим, щоби стояв без тісного накриття. Брунатний цукор робить сироп багатшим і смачнійшим від сиропу з білого цукру.

Зелені мариновані огірки

4 кварті малих зелених огірків.
2 кварті кипячої води.
3 чайні ложечки соли.

Обмийте й обітріть огірки. Вложіть до камінної посуди. Додайте ропи з соли і кипячої води. Нехай стоїть три дни. Відцідіть. Парте в слідуючій мішанині:

1 ґальон оцту.
4 кусники червоного перцю (посічені).
2 кусники цинамону.
2 чайні ложечки "алспайс".
2 чайні ложечки цілих гвоздиків ("кловс").

Пакуйте в камінну посуду і налийте плином.

Зелені томета мариновані.

4 кварті зелених descriptionтометів.
2 кварті цибулі.
1 кварта оцту.
3 горнятка брунатного цукру.
½ горняти мішаного коріння.

Покрайте томета і цибулю і налийте ропою. Відцідіть ропу й обмийте в зимній воді. Додайте оцту, цукру і коріння (звязаного в мішочку). Варіть дуже повільно аж цибуля і томета стануть дуже ніжні і темні в кольорі. Накладіть в слоїки і закрутіть.

Калиновий Кечоп

Зваріть перше калину, перетисніть через друшляк і вложіть в мішочок, щоб стекла. Плин уживається на джеллі а густу масу на кечоп.

8 цибуль (середньої величини)
3 кварті калинової маси.
1 кварта оцту
2 ф. брунатного цукру.
1 чайна ложечка мелених гвоздиків.
1 чайна ложечка цинамону.
½ чайної ложечки джінджер.
¼ чайної ложечки червоного перцю.

Варіть одну годину і налийте у фляшки для ужитку.

Муштардова марината (5 до 6 кварт)

2 головки каліфлавер.
1 мала голов. капусти.
1 кварта малих огірків.
2 кварті зелених тометів.
2 кусники червоного перцю.
1 кварта цибулі з срібною лупиною.
1 пайнт стручкової фасолі.
1 пайнт посіченої селери.
1½ кварти сайдрового оцту.
¼ фунта або менше змеленої муштарди.
1 пайнт води.
½ унції турмерик.
¾ горняти муки.
3 горнят брунатного цукру.
2 чайні ложечки насіння селери.

Очистьте ярину. Покрайте капусту, томета, селеру ітд. Налийте ропою. Відцідіть і полощіть зимною водою, як дуже солена. Додайте води і загрійте до точки кипіння. Приготовте дрессінґ з оцту, турмерик, муштарди, муки і цукру. Коли густе і гладке, додайте горячу ярину і варіть помалу 10 до 20 мінут, мішаючи постійно. Додайте порізаний червоний перець 5 до 10 мінут перед докінченням варення. Вложіть до камінних посуд або слоїків.

Солодко маринований овоч

3 горнят оцту.
1 горня води.
2/3 фунта брунатного цукру.
¼ горняти мішаного цілого коріння.
7 фунтів овочу.

Зробіть сироп з цукру, оцту і коріння, варіть 12 до 15 мінут. Приготовте овоч і варіть помалу в сиропі аж стане ніжним. Зложіть у слоїки і закрутіть. Коли овоч є дуже твердий, як маленькі яблука, то треба його парити аж стане мягким перед вложенням до сиропу. Гвоздики корінів можна встромити в цілий овоч.

Томето Кечоп

Вибирайте лиш доспілі томета на кечоп. Обмийте але не обирайте. Витніть зелені осередки і зігнилі місця. Покрайте на четвертинки, відмірте і вложіть в баняк. До кожного ґальона тометів додайте повне горня дрібно посіченої цибулі. Варіть аж томета і цибуля станують мягкі. Перецідіть, виминаючи наскрізь всю можливу масу. Відмірте. До 1 ґальона сего додайте: ½ чайної ложечки гвоздиків, 1½ чайної ложечки джінджер, 1 чайну ложечку червоного перцю, 1½ чайної ложечки цинамону, 1 чайну ложечку "аллспайс", 1 чайну ложечку чорного перцю, ¾ горняти цукру, ¼ горняти соли, 1 пайнт оцту. Варіть аж стане густе, потім злийте у фляшки.

Чілі Сос

12 дозрілих тометів.
1 перець (мілко посічений).
2 горнят оцту.
1 чайна ложечка соли.
½ головки селери.
1 цибуля.
3 чайні ложечки цукру.
2 чайні ложечки кожного: гвоздиків, цинамону і "алспайс".

Варіть 45 мінут або аж доки мішанина зменшиться о одну трету.

Квашені Огірки

До квашення вибирати огірки тверді, доброї форми около 5 цалів довгі. Пакувати верствами напереміну, верству огірків і тонку верству кропу (била, листя і галки з насінням), у великій камяній посуді. Налийте розпуском 10 процентової ропи й оцту (2 фунти соли і 1½ кварти оцту на 3 ґальони води) та приложіть каменем, щоб ропа закрила огірки. Нехай киснуть через 3 до 4 тижні. Коли огірки вибирається, то вони повинні бути тверді, доброї якости і готові до ужитку.

Маринована цибуля

Оберіть дрібну білу цибулю, налийте ропою (1 горня соли до 2 кварт кипячої води); нехай стоїть два дни; відцідіть, налийте більше ропи, загрійте до точки кипіння і нехай кипить 3 мінути. Кладіть цибулю в слоїки, додаючи кусники "мейс", білого перцю, червоного перцю, ітд. Наповніть слоїки зверхом оцтом па-

реним з цукром (1 ґальон оцту на 1 горня цукру). Запечатайте сейчас.

Мішана марината

2 кварти зелених тометів.	2 кварті стручкової фасолі.
12 малих огірків.	¼ фунта насіння муштарди.
3 кусники червоного перцю.	½ унції перцю.
1 каліфлавер.	*) ½ унції "алспайс"
2 вязки селері.	*) ½ унції гвоздиків.
1 пайнт дрібної цибулі.	1 ґальон оцту.
	2 горнят цукру.
	*) Можна опустити.

Приготовте ярину. Покрайте на малі кусники. Налийте ропою на ніч. Відцідіть й обмийте старанно. Грійте оцет, цукор і "аллспайс" до точки кипіння, додайте ярину і варіть аж стане мягка. Запечатайте.

Ситрон марината

2 горнят брунатного цукру.	1½ горняти сайдер оцту.
3 фунти ситрон.	2 чайні ложечки коріння до маринати (завя заного в мішочку).

Оберіть ситрон. Покрайте на малі кубічні кусники. Нехай стоїть через ніч в слабій ропі. Вранці відцідіть. Варіть у свіжій воді аж ситрон стане ніжним. Відцідіть знов. Додайте другі складники і варіть помалу 1 до 1½ години. Запечатайте.

Кечоп з грибів

Назбирайте поверх оден пек грибів. Покрайте й покладіть на вогонь в трошки води, на стілько щоб не горіли. Накрийте і нехай варяться, мішаючи часто, аж гриби стануть мягкі. Перетисніть через густе ситко. До маси додайте слідуюче:

1 пайнт оцту.	1 столову ложку цинамону.
2 столові ложки соли.	½ чайної ложечки мушкату (мейс).
½ чайної ложечки "кеєн" перцю.	½ чайної ложечки мелених гвоздиків.
2 столові ложки муштарди.	

Варіть ½ години довше, або аж загусне. Налийте у фляшки і запечатайте.

Презерви

Овочі презервовані в густім сиропі мають ріжні назви відповідно до способу їх виробу. **Презервами** звемо цілі овочі або великі кусники овочів зварені в густім розпусці цукру. Якщо овочі є дрібно покраяні або збиті на масу, то се звемо **Джем.** Коли овоч є покраяний на тоненькі паски, тоді маємо **мармаляду.** Назву **Консерви** даємо комбінації овочів, краяних на кусники. До консерви можна додати також оріхів і родзинків. **Джеллі** (ґалярета) робиться з овочевого соку, що містить пектин і квас. **Овочеве масло** робиться з овочевої маси, з якої усунено всю лупину і насіння.

I—ПРЕЗЕРВИ

Зважте овочі і рахуйте ¾ фунта цукру на 1 фунт овочів. Додайте 1 горнятко води на кожний фунт цукру. Грійте воду і приготовані овочі аж закипить. Додайте цукор і варіть дальше аж сироп стане густим.

II—Джеми

Зважте овочі і рахуйте ¾ фунта цукру на 1 фунт овочів. Додайте 2 горнят води на кожний фунт цукру. Грійте воду і приготовані овочі до точки кипіння і нехай кипить через пять мінут. Додайте цукор і варіть дальше аж зробить ся густий джем.

III—Мармаляди

КОМБІНАЦІЯ ОВОЧІВ:

1. Уживайте всі квасні помаранчі.
2. Уживайте 2 помаранчі й 1 цитрину.
3. Уживайте самий ґрейпфрут.
4. Уживайте 4 ґрейпфрут, 1 цитрину, 1 квасну помаранчу.
5. Уживайте 4 квасні помаранчі, 8 солодких помаранч, 2 цитрині.
6. Уживайте 1 ґрейпфрут, 1 помаранчу, 1 цитрину.

Спосіб 1. АМБРОВА МАРМАЛЯДА— Обмийте добре овочі і викрійте всі темні місця на лупині, ітд. Покрайте весь овоч дуже тоненько, виберіть насіння. (Налийте насіння водою, щоб їх закрила). На кожну міру овочів додайте 3 міри води і поставте на ніч. Слідуючого дня варіть 30 мінут і знов поставте на ніч. Додайте води з насіння, відмірте й грійте таку саму міру цукру. Варіть овочі накриті, через 20 мінут. Додайте цукор і варіть аж зробиться джеллі.

Спосіб 2. ЧИСТА МАРМАЛЯДА— Обмийте овочі добре та обирайте як яблука, але грубо. Покрайте ті лупинки на дуже тоненькі паски і завяжіть в мозлинові мішочки. Покрайте решту ово-

чів і тримайте насіння осібно. Вложіть овочі і мішочки і лупину разом. Відмірте і додайте 2½ разів стільки води. Закрийте насіння також водою. Нехай стоїть 24 годині. Відцідіть воду з насіння і додайте до овочу. Варіть помалу 2 години. Виверніть у мішочки на джеллі і нехай стече. Виберіть лупину з мішочків і додайте до проціdженого соку. Відмірте се і намірте рівну частину цукру. Варіть 40 мінут. Додайте цукор і варіть аж зробиться джеллі.

IV—КОНСЕРВИ

Консерва з винограду

8 фунтів винограду. ½ фунта ядер волоских оріхів.
6 фунтів цукру.
½ фунта родзинків.

Обмийте овочі і повідривайте з бил; оберіть лупинки, перетисніть масу через друшляк, щоб усунути насіння. Посічіть лупинки, родзинки і додайте до цукру і маси. Варіть аж стане густе. Додайте оріхів перед докінченням. Кладіть у стерилізовані слоїки.

Консерва зі сливок

5 фунтів синих сливок без кісток.
4 фунти цукру.
1½ фунта родзинків
3 помаранчі.
сік з 2 цитрин.

Виберіть кістки зі сливок, але не обирайте лупин. Розпустіть цукор в овочевім соці і додайте овочі. Варіть помалу аж стане густе як джеллі. Зложіть в склянки.

Консерва з рубарбу

4 фунти рубарбу.
1 фунт родзинків.
1 цитрина.
2 помаранчі.
4 фунти цукру.

Обмийте і покрайте рубарб на півцалеві кусники. Варіть рубарб, родзинки і цукор лагідно 20 мінут. Додайте сік з помаранч і цитрини і лупину з помаранч. Варіть аж сироп стане густий і подібний до джеллі.

Консерва з апрікози

1 фунт сухих априкоз.
1½ кварт води.
3 ананаси або одна велика бляшанка.
Цукор.
1 горня султана родзинків.
1 горня води.

Обмийте апрікози і намочіть їх в зимній воді на ніч. Варіть в тій самій воді аж стануть мягкі. Передусіть масу через друшляк. Покрайте на тонко ананаси, а як свіжі варіть в малій скількости води і родзинків. Зважте і додайте половину стільки цукру. Додайте одно горня води і варіть аж сироп стане густий і подібний до джеллі.

Консерва з ситрону

2 фунти ситрону.
2 фунти цукру.
2 горнят води.
2 цитрині.
малий кусник джінджер коріння.

Оберіть і покрайте ситрон на малі кусники, вложіть в слабу ропу на ніч, відцідіть, налийте чистої зимної води на 4 або 5 годин. Відцідіть, зробіть сироп з води і цукру, додайте тонко покраяну цитрину і джінджер коріння, додайте ситрон, і варіть помалу аж ситрон стане ніжним. Запечатайте.

Консерва з грушок і яблук.

1 пайнт грушок покраяних на кістки.
1 пайнт квасних яблук, покраяних на кістки.
1 цитрина. Сік з неї і потерта скірка.
1 горня родзинків без кісток.
¼ горняти презервованого джінджер.
3½ горняти цукру.

Обмийте родзинки і парте їх 30 мінут, щоб стали повні. Додайте до других складників і варіть аж стане густе і чисте.

Джінджер грушки

4 фунти грушок (досить твердих) в тонких платках.
2 цитрині.
3 фунти цукру.
⅛ фунта джінджер коріння.
1 кварта води.

Варіть грушки, цитрини (покраяні в тонкі платки) і посічене джінджер коріння в воді аж овоч стане майже прозрачним. Додайте цукор і варіть лагідно аж сироп обернеться в джеллі й овоч стане чистим і прозрачним.

V—ДЖЕЛЛІ

Загальні вказівки

1. Вибирайте чисті, не дуже доспілі овочі.

2. Обмийте овочі.

3. Варіть в "еґейт" баняку до презервовання. Коли овочі є дуже сочисті додайте лиш досить води, щоб не пригоріло (около 1 горня на 4 кварті овочів). Коли вони є менше сочисті, відкиньте нездорові частинки, покрайте на малі кусники, без обирання або викраювання осередків, і налийте водою, щоб їх закрила.

4. Грійте помалу до точки кипіння, подушіть добре і варіть дальше аж буде наскрізь огріте й овоч стане ніжним.

5. Перекиньте до мішочка на джеллі викрученого в горячій воді, і нехай стікає через ніч.

6. Зробіть пробу щодо пектину додаючи 1 чайну ложечку алькоголю до 1 чайної ложечки овочевого соку. Коли є тяжкий осід і сік є квасним, можна ужити найбільшу скількість цукру (1 горня цукру на 1 горня соку). Коли осід є лекшим, ужийте менше цукру.

7. Варіть сік від 8 до 12 мінут, в міру скількости води доданої при першім варенню. Збирайте шуму добре. Змірте сік.

8. Грійте цукор в кухонній печі в часі, коли вариться сік. Змірте і додайте до звареного овочевого соку. Мішайте аж цукор розпуститься. Варіть 3 до 10 мінут, або так довго аж джеллі буде відриватися від ложки або утворяться 2 кроплі в той самий час, одна коло другої на краю ложки. Коли уживаєте термометру, то він повинен показувати 102 до 103 степенів С, або як сироп ґейдж, то 25 степенів В.

9. Злийте джеллі в огріті, стерилізовані склянки і відставте, щоб остигло і ствердло, закрийте розтопленою парафіною і зложіть в холоднім, сухім місці.

10. З овочами багатими у пектин, такими як дикі яблука, можна зробити другий витяг соку.

Джеллі з яблук заправлений коріннями

1 кварта яблук.
1½ горняти калини.
1½ горняти оцту і води.
1 чайна ложечка цинамону.
1 чайна ложечка цілих гвоздиків, (кловс)— завязаних у рідкім полотні.

Варіть всьо разом, відцідіть і поступайте після вказівок для роблення джеллі.

VI—ОВОЧЕВІ МАСЛА

Щоб зробити овочеве масло, варіть овочі з водою аж стануть мягкі і потім перетисніть через сито. Змірте масу і грійте її через 5 мінут. Додайте дві третих стільки цукру, що є овочів, на міру і заправте корінням, як сего бажаєте. Варіть аж стане густе і чисте. А що овочеве масло легко пригарює, то треба постійно уважати і мішати. Дуже добрі овочеві масла можна зробити з овочів, які ужилося на джеллі. По однім витягненню додайте води до маси у мішочку, варіть через кілька мінут і передушіть через сито. Потім поступайте після загальних вказівок для роблення овочевого масла.

Масло з винограду й яблук

1 пайнт цукру.
1 пайнт яблучної маси.
1 пайнт виноградної маси.

Приготовте овочеву масу звваренням овочів і перетисненням через сито. Змішайте складники і варіть аж мішанина стане густою, яких 20 мінут. Запечатайте в горячих, чистих слоїках.

Масло з яблук заправлене корінням

2 ґальони солодкого яблучного сайдру.
2 ґальони яблучного сосу.
1 фунт цукру.
½ чайної ложечки гвоздиків.
¼ чайної ложечки коріння "алспайс".
½ чайної ложечки меленого цинамону

Варіть сайдер аж вивариться до половини. Додайте яблучний сос і варіть помалу аж стане густе. (4 до 6 годин). Коли вже близько готове, додайте коріння і цукор. Якщо нема сайдру, то можна його занехати і зміцнити яблучний сос, засолодити і заправити корінням. Ужийте ½ горняти яблучного сосу і ½ чайної ложечки цитринового квасу.

Виноград заправлений корінням

6 фунтів винограду.
3 фунти цукру.
1½ горняти оцту.
¼ горняти коріння. (цинамону, гвоздиків, "алспайс")

Обмийте виноград і пообривайте з бил. Вложіть масу до ринки (відложіть лупини). Варіть масу доти, аж буде можна відібрати насіння. Вкиньте до друшляка і передусіть масу, додайте лупини і другі складники і варіть аж лупини стануть мягкі і мішанина буде густа та подібна до джеллі.

НАДІЙНИЙ БАНКОВЕЦЬ.

— Я чув, що ви дістали посаду в банку. Це певно тому, що ви знаєте менаджера.

— Може й тому, що його знаю, але більше тому, що він мене не знає.

НОВІ ПРИПИСИ ІЗ
"Magic Baking Powder Cook Book"

ПРОСТІ ДОВНАТС

2½ столових ложок масла
1 горня цукру
3 яйця
3½ горнят хлібної муки (около)
½ чайної ложочки натмеґ
1 чайна ложечка соли
½ чайної ложочки цинамону
1 горня молока
4 чайні ложочки Меджик Бейкінґ Павдер

Розбийте на сметану разом масло і половину цукру. Бийте решту цукру з яйцями аж стане дуже легке і злучіть мішанини. Пересійте разом три горнята хлібної муки, бейпершої мішанини на переміну з молоком, допершої мішанини на переміну з молоком, додайте досить муки, щоб розкачати до ¼" грубости, покрайте і смажте в горячім товщі 375° Ф. на легко брунатні. Вони повинні вийти на верх скоро. Переверніть лиш раз. Виложіть на брунатний папір й обмочіть в цукрі.

Проба товщу:— Поставте ринку на вогонь і коли повстає дим, вкиньте малий кусник тіста. Як що він піднесеться скоро в гору, товщ є готовий.

ҐРИДЕЛ КЕЙКИ З КВАСНОГО МОЛОКА

1½ горняти муки
½ чайної лож. соли
2 чайні лож. Меджик Бейкінґ Павдер
⅓ чайної лож. Меджик Соди
1 яйце
1½ горняти квасного молока
2 столові ложки розтопленого шортенінґ

Пересійте сухі складники разом; додайте яйце, молоко і розтоплений шортенінґ. Перемішайте добре і печіть на горячій, легко посмарованій ринці, перевертаючи лиш раз.

МЕДЖИК ҐРИДЕЛ КЕЙКИ

2 горнят муки
½ чайної лож. соли
4 чайні лож. Меджик Бейкінґ Павдер
2 яйця
1½ горняти молока
2 столові ложки ростопленого шортенінґ.

Пересійте сухі складники в глибоку миску; додайте вибиті яйця, молоко і розтоплений шортенінґ. Змішайте добре і кидайте повною ложкою на легко посмаровану горячу ринку. Коли показуються бульки, переверніть кейки і присмажте їх на брунатно з другого боку. Не перевертайте другий раз. Подавайте сейчас на горячім тарелі з маслом і мейпел сирупом.

БОСТОН КРІМ ПАЙ

3 яйця
1 горня цукру.
1¾ горняти муки
2 чайні лож. Меджик Бейкінґ Павдер
¼ чайної лож. соли
¼ горняти молока

Вибийте яйця аж станугь густі, помалу додаючи цукру. Пересійте разом чотири рази муку, бейкінґ павдер і сіль; додавайте легко до яєчної мішанини на переміну з молоком. Печіть верствами 15 до 20 мінут в уміркованій печі 350°Ф. Коли остигнуть наповніть трошки засолодженою вибитою сметаною.

ЗВИЧАЙНИЙ ВЕРСТВОВИЙ КЕЙК

¼ горняти масла
1 горня цукру
2 яєць
1½ горняти муки
2½ чайних лож Меджик Бейкінґ Павдер
⅛ чайної лож. соли
½ горняти молока
½ чайної лож. флейворінґ.

Розбийте масло аж стане так легке як вибита сметана, додавайте постепенно цукру вибиваючи постійно. Додайте цілі яйця одно нараз, вибиваючи добре перед доданням яйця. Пересійте разом муку, бейкінґ павдер і сіль, і замішайте одну трету з того до мішанини масла, й одну трету молока, і продовжайте аж зужиєте всю муку і молоко. Додайте флейворінґ. Наповніть до половини бляхи посмаровані маслом і посипані мукою. Печіть в печі при 350°Ф. аж спечеться.

Коли остигне, кладіть фростінґ між верстви і на верх кейка.

ЗВИЧАЙНИЙ КЕЙК ДО КАВИ

2 горнят муки
½ чайної лож. соли
4 чайні лож. Меджик Бейкінґ Павдер
3 столові ложки цукру
3 столові ложки шортенінґ
1 горня молока (около)

Пересійте разом сухі складники, додайте цукру потім ростоплений шортенінґ і досить молока, щоб стало штивним. Накладіть ½ цаля грубо на посмаровану плитку бляху, посипте скрізь верхною мішаниною і печіть 30 мінут в уміркованій печі (400° Ф.)

Верхня Мішанина

3 столові ложки муки
½ чайної ложочки цинамону
3 столові ложки цукру
3 столові ложки масла

Змішайте сухі складники, втріть масло.

КОЛД ВАТЕР СПОНДЖ КЕЙК

3 яєць
8 столових ложок зимної води
1½ горняти мілкого зернистого цукру
Потерта лупина з 1 цитрини
2 горнят муки
½ чайної лож. соли
2 чайні лож. Меджик Бейкінґ Павдр

Бийте жовтки Довер бітером аж станугь густі і цитринового кольору. Додайте 4 столові ложки зимної води і дальше бийте. Додайте цукор, цитринову скірку і 1 горня муки і бийте аж стане густе. Додайте решту 4 столові ложки зимної води і муку, яку пересіяно вже чотири рази з бейкінґ павдром і солею. Бийте три мінути. Замішайте штивно вибиті білки і наповніть до половини несмаровану бляху. Печіть 45 до 50 мінут в печі при 350° Ф.

СИЛЬВЕСТЕР КАЛИНЕЦЬ.

ДВА УКРАЇНСЬКІ ЛИЦАРІ

ВОЛЬГА СВЯТОСЛАВИЧ І МИКУЛА СЕЛЯНИНОВИЧ.

Народня леґенда.

ПРИСПІВ:

Гірко жилося в давнину,
Перед Ярославом,
Як в народі панувала
Сила понад правом.
Заки чоловік двигнувся,
З півдикого стану,
Перейшов і на культурний
Вищий ступень станув.
Тоді на світ видавала
Із себе природа,
Лицарів сильних, завзятих
Для свого народа.
Котрі мали післанництво,
Природою дане,
Боронити Україну
Перед ворогами.
Про такі два лицарі я
Хочу розказати.
А так, як чув від лірників,
Як ще був хлопятем.
Як чув від них, й вам розкажу,
Минуле згадаю,
Чим лицарі прославились
Для рідного краю.
Перший з них, то лицар - воїн,
Вольга Святославич,
Другий лицар землі - неньки,
Звавсь Селянинович

1. ВОЛЬГА СВЯТОСЛАВИЧ

Лицар Вольга Святославич,
Сильний і завзятий,
Ніхто в світі з ним до бою
Не відваживсь стати.
В жилах кров самої змії,
Гралась у ньому,
А родивсь так, як ніхто ще
З людий в світі цьому.
Каже казка:
Сонце в ранці,
Що йно в Дніпрі вмилось,
Виринуло на світ Божий,
Київ освітило,
І сяєвом звеселило,
Гарну Україну,
Прибудило людий в місті
А в лісах пташину.
Рух у городі почався
В життя оживляти,
Співаючи ішли в поли
Хлопці і дівчата,
Всьо збудилось з вчасним ранком
До життя нового,
І з світанком, із хутора
До садочку свого,
Княжна Марта Всеславєвна
Вийшла погуляти,
Враз з веселим соловейком,
Собі заспівати.
Йде весела стежечкою,
До цвітника свого,
А стрінеться з соловейком
Підійде до нього.
А він тьох, тьох защебече,
А вона щось скаже,
Гарних квітів назбирає
І в китичку звяже,
Та любуючись ними,
Пісоньку співає.
І радненька, веселенька
У хутір вертає.
Вертаючи княжна в хутір,
Поміж деревину,
Вибігла на білий камень
Й скочила в долину,
Скочила та на нещастя
Змію придавила,
А змія ноги обвилась
І її вкусила.

Від дня того, як раз девять,
Місяців минуло,
Княжна Марта Всеславєвна
Сина повинула.
І в ту хвилю у хуторі
Стовпи задріжали,
Що родився дивний лицар,
Вольга Святославич.

І ріс малий Святославич,
І вже як дитина,
Відзначався силою він,

Як жадна людина.
Його голос, так сильний був,
Що від нього море
Пінилось, земля тряслася
Й розпадались гори.
А як часом гукне в хаті,
Як що йому треба,
То здавалося, що в хату
Грім вдаряє з неба.

Опріч сили фізичної,
В Вольги молодого,
Була сила наприродна,
Й мудрість як в нікого.
Він умів перемінятись,
В сокола вільного,
У сірого вовка, тура,
І у льва страшного.
І саме та переміна,
Лицареві стала,
Всім оружієм завзяття,
Й повної відваги.
Тож не дивно то, що Вольга
Вже на пятім годі,
Силою своєю, дався
Відчути природі.

Був то лицар, якого ще
Земля не видала,
У борні постійній в него
Сила розвивалась,
Не лиш йому підчинялись
Дружинники його,
Але всьо, що тільки жило
Наоколо нього.
Навіть риби на дно морське
Перед ним тікали,
Птахи в хмарах, звірі дикі
По лісах скривались.

Раз рознеслась по Вкраїні,
Сумна вість, стрілою,
Що індійський цар на Київ
Хоче йти війною.
Щоб ограбить Україну
Народи побити,
Знищити усьо і з димом
Весь Київ пустити.
Почув теє Святославич,
Й щоб не допустити,
Рішив, царя індійського
В тім випередити.
Зібрав своїх дружинників
Молодих завзятих,
Пішов в похід, щоб Індію
За те покарати.
А щоб легше міг дістатись,
У город горою,
Переміняв у муравлів
Себе з дружиною.
А як уже за мурами
Города вказались
Зараз знову із муравлів
Дружинники стали.
І тоді як загуляв там
Свій танок кровавий,
Та не пощадив нікого
Вольга Святославич.
Лиш пожалував царицю,
Молоду, вродливу,
Котру взяв собі за жінку,
Й з нею жив щасливо.
А дружинникам роздав він
Кожному дівчину,
Й здобичею богатою
Вернув на Вкраїну.
Вернув з золотом і сріблом
З повними возами,
І за ті добра, богацтва
Київські міщани
В привіт його, тріумфальну
Браму збудували,
Якою то вїхав в Київ
В славі Святославич.

Раз якось рознеслась вістка
Що на Україні,
Десь за Київом далеко
На полях в долині,
Живе богатир сильніший,
Так що Святославич,
Проти нього є безсильний,
Це Селянинович.

МИКУЛА СЕЛЯНИНОВИЧ.

Микула Селянинович,
Силою багатий
Як ніхто, його родила
На світ земля - мати. е
І до тої то землі він
Привязався з роду,
Покохав її і станув
Щирим хліборобом.
За те щедро одержував,
За труд нагороди,
Від своєї землі - мами
Пребогаті плоди.
Збирав він їх, й до стодоли,
Відвозив щасливо,
Молотив, молов на муку
Або варив пиво.
Тим він мав, не тільки можність
Себе прокормити,
Але часто своїх добрих
Сусідів гостити.
Свої сили віддавав він
Виключно єдиній

Праці на земли — ніколи
В поході воєннім
Не шукав Селянинович
Лицарської слави,
Те все зіставляв для інших,
А сам без похвали,
Щоб достарчить хліба, пива,
Сповнював важке завдання
В праці хлібороба,
Для свого народа.
Зі сусідами жив в згоді,
Не чинив нікому
Зла ні прикрости, одначе
Горе було тому
Хто відважився, зачіпити
Микулу невинно,
Він таких вже не пожалів
А пімстивсь страшенно

Раз якось Селянинович
Віз три вози соли,
Й випало переїздити
Гурчевельким полем,
Й горожани гурчевецькі
Його задержали,
І великої заплати
В нього зажадали.
Але він їм так богато
Відказавсь платити,
А гурцевці не хотіли
З солею пустити.
Він не граючися довго,
Стримався з возами,
І самосуд сам вчинивши
З тими гурчевцями,
Скочив з коня, а маючи
Нагайку з собою,
Завинувся і вбив тисяч,
Противників, нею.
І тоді в спокою дальше
Поїхав возами,
А тимчасом із Гурчевця
Міста, горожани,
За те, що їх святославич
Не йшов боронити,
Горожан тих згодом
Бунт вчинили, й відказались
Дань йому платити.
Отже проти непокірних
Святославич з дружиною
Виступив з походом.

Усідлав коня, удався,
За київські гори,
Виїхав на чисте поле,
Як безмежне море.
В тиші тій, вчув сильний голос,
Орача якогось
Зараз звернув конем, звідки
Добувався голос.
І за три дни, швидким бігом,
Віхав на долину,
І на полі орючого
Стрінув селянина.
Поздоровив чемно, наче
Приятеля свого,
І над рівень став цінити
Важку працю його.

Подобались Микулові
Щирі ті похвали,
І оба таки на поли
Союз завязали —
Між собою, бо поняли
Вони в тій хвилині,
Що такий союз принесе
Користь Україні.
І подали собі руки
Взнак згоди, умови.
Відтак прохав Святославич
Щоб Селянинович
З ним поїхав до Гурченців
Угоду зробити,
Котрі йому відмовились
Данину платити.

Вчув лиш те, таки в тій хвили,
Встав Селянинович,
І перервав свою працю
Орання на поли.
Випрягнув кобилку з сохи
Якою оравши,
Сів на неї і з Вольгою
В дорогу пігнавши.
Віхали вже з пів дороги
І Селянинович,
Пригадав собі, що соху
Полишив на поли.
В борозні в землю зариту,
Близько роздорожа.
Так, що звідтам соха легко
Затратитись може.
Вольга, щоб не турбувати,
На це селянина,
Вислав пять сильніших хлопців
З своєї дружини
На те місце, в поле, щоб там
Справу поладнали,
Витягнули з землі соху
Й за кущі сховали.
Але, якже здивувались,
Хлопці ті не трохи,
Що вони не могли навіть
З місця рушить сохи.
Аж самий Селяниновий,
На кони прилинув,
І без труду вирвав соху,
І поза кущ кинув.

Здивувався Вольга, як вздрів
Таку перемогу,
Врадуваний, й відїхали
У дальшу дорогу.
Лиш лицарі показались
В Гурчевцях, в тій хвили,
З жахалися горожани,
Й данину зложили.
Від тоді, Селянинович,
Й Вольга Святославич
Жили в дружбі і трудились
Щиро для держави.

І щасливі народові
Дні за днями плили,
Увесь час, як вірно в дружбі,
Два лицарі жили.
Святославич, як вожд здібний,
Займався війнами,
Обороняв Україну
Перед ворогами.
А Микула віддавсь праці,
На земленці - мати,
Мав завдання, Україні
Хліба достарчати.

Батько: Чому ти не пильнуєш інтересу? Як я мав тільки літ що ти, то я мав уже 150 долярів на місяць, а через 10 літ стор уже був мій.

Син: Спробуйте ви сьогодні таке, як тепер всюди контрольні комісії.

— Говорять, що жонатий чоловік довше жиє від нежонатого.

— То брехня. Час йому довший видається, — от що!

— Ти знаєш, що Ромкови втікла жінка?

— Ну, а він що на це?

— Тепер вже троха заспокоївся, а то ми з початку думали, що бідачисько здуріє . . . з радости.

— Де мама, Івасю?

— Перед двома годинами пішли на пять мінут до сусідки.

Містечко Мондер в Алберті

Яких 63 милі на схід від Едмонтону, коли їдеться попри Елк Парк, лежить містечко а по анґлійськи „виледж”, себто село Мондер. Відповідно до минулорічного обчислення числить воно 775 мешканців. Пять літ тому назад числило воно відповідно до тодішнього обчислення, 832 мешканців. Як бачимо, то населення сього містечка в наслідок економічної кризи трохи зменшилось. Населення містечка Мондер складається у переважній більшости з українців, є дещо поляків та жидів а 15 відсотків становлять анґлійці. Михайло Корчинський, що перебуває у тій місцевости понад 33 роки, оповідає, що околиці нинішнього містечка Мондер почали заселюватись пришельцями ще у 1898 році. З початку місцевість містечка Мондер звалась Бівер Лейк, від почти тогож імени. Щойно при кінці 1905, коли тут збудовано залізницю, названо сю місцевість Мондер. Від чого властиво походить ся назва містечка, годі довідатись. Щодо почти Бівер Лейк, то вона лежить шість миль від нинішнього Мондер.

До околиць нинішнього Мондер прибули оо. Василіяни десь около 1902 року. Взяли вони від уряду дарований наділ або гомстед у 1902 році. Першим василіянином, що тут поселився був о. Плятонід Філяс, пізніший протоігумен оо. Василіян у Галицькій Провінції. По нім прийшли наступні оо. Василіяни:— Пок. о. Тимочко, о. А. Филипів та вкінці о. Крижановський. ОО. Василіяни, осівши тут, збудували 3 милі від нинішнього Мондер першу каплицю та монастир. Нинішню церкву св. Петра й Павла, муровану й зо сутеринами почали будувати у 1910 р. Коли преміер Канади Лорієр обізджав нашу домінію, він теж закла дав вугольний камінь під цю церкву. Опісля зачали теж будувати нинішній гарний монастир, що має два поверхи і високі сутерини.

Днесь попри монастир маємо у Мондері іще Український Загаль. Шпиталь, збудований у 1929 році, де находиться 30 ліжок для хорих, а який обслугують Сестри Служебниці.

Конвент св. Йосифа, в якім є 38 Сестер; ся вища школа має 12 канадійських ґрейдів, та має право публичности. У Монастирі є цілий греко - католицький семінар, ведений самими оо. Василіянами, в якім є 12 теольоґів, а крім сього є ще слухачі реторики і фільософії. На фармі є ще мала семінарія та сиротинець. Разом усіх священиків, клириків та братів у монастири є 75 душ. Ігуменом монастиря є Впрп. о. Атаназій Филипів а протоігуменом Канадійсько - Американської Провінції Впр. о. Навкратій Крижановський. У згананій Провінції є 32 єромонахів, з того 28 у Канаді, 43 схолястиків та 20 братів.

О. Порфірій Боднар, уроженець зборівської землі на Західній Україні та внук першого українського посла до австрійського парляменту, будує підземну каплицю у Мондері, на городі оо. Василіян напроти церкви св. Петра й Павла. Згадана каплиця присвячена є мукам Христа Спасителя. У горішній части находиться каплиця, долом вхід до підземних катакомб. Перед каплицею буде находитися простора площа для вірних, на ній є вже 12 стацій на памятку Христових мук. Сю каплицю будують вже кілька років браття та клирики Чина С.В.В. під проводом о. П. Боднаря.

У Мондері є понад 40 українських родин. Трохи понижче монастиря оо. Василіян находиться мурований з червоної цегли Український Народній Гр.-Кат. Дім. Має він під сю пору 50 членів та членок. На жаль є тут теж і большевицький Робітничий Дім, збудований з дерева, та представляючийся куди гірше від Українського Народнього Дому. Згаданий вище дім має мати около 30 членів.

Є тут ще й 12 ґрейдова вища школа. У ній учить 8 учителів та учительок. Є серед них також 3 українські учительські сили а іменно. панни Марія Баран, Марія Осьмак та Катерина Гаврилюк. До школи учащало минулого року 275 учеників і учениць.

У Мондері є теж польський костел, російська православна церква, яку обслугує галицький українець свящ. Івахнюк,

що був у Галичині дяком і має там брата українським гр. кат. священиком. Є тут теж анґлійська „Юнайтед Чорч".

Мондер звісний з того, що тут виходив український ліберальний часопис, що звався „Наш Поступ". Почали його видавати у 1914 році й виходив він щось через 2 роки. Першим його редактором був пок. Яремко, по нім Т. Томашевський а останнім був п. М. Стечишин, теперішній редактор „Українського Голосу". Видавцями „Нашого Поступу" були пп.: М. Корчинський, др. Новак, п. Купровський та п. Осип МекКаллум, властитель продажі реальностей та бувший посол, який, хоч з роду анґлієць, володіє теж українською мовою. Складачами згаданої ґазети були: пп. Іван Фербей та Кузик. Коли згаданий часопис перестав виходити, його черенки відпродали п. Кремареви видавцеви едмонтонських „Новин".

У Мондері живуть теж українські професіоналісти. Є ними: Др. Микола Стрільчук, що обслугує також місцевий Український Загальний шпиталь, та адвокат п. Юрко Шкварок, та анґлійські адвокати Гвайт і О'Брайен.

(Др. Стрільчук недавно перенісся до Едмонтону. — Ред.).

Є тут і пожарна стація з пожарною дружиною, якої головою є Альберт Лесник. Також і фінансовою інституцією може похвалитись Мондер, бо має філію Канадійського Комерційного Банку. У Мондер є теж новий, модерно збудований, двоповерховий готель. У готелі є реставрант та пивний парльор. Власником готелю є молодий українець, п. Михайло Пелехатий. Є се людина щастя, якій пощастилось виграти гроші й купити за них готель. Коли перший готель згорів, збудував він у літі 1936 р. новий і уладив його за смаком та у модерний спосіб. Таким гарним готелем не повстидався би й Едмонтон.

У Мондер є 11 українських склепів, один анґлійський та два жидівські. Найбільший склеп мають брати Паламарки. Можна там купити всілякі товари; є се щось в роді малого департаментального склепу. Дочка п. Паламарка є вчителькою а син має скінчену торговельну школу. Пан Іван Фербей, перший мондерський друкар, держить крамницю в однім великім домі з п. Заозірним. Одна по-

ловина дому належить до п. Фербея а друга до п. Заозірного. Крамниця п. Івана Фербея се поперше мала книгарня й склад шкільних приборів, опісля також продається там солоджені напитки, цукорки й всякі інші ласощі та овочі. Можна тут теж купити й інший товар, який продається у склепах з мішаними товарами.

У Мондері находиться теж аптика, якої власником є анґлієць. Є почта, яку веде теж анґлієць. Є залінича стація й телеґрафічне бюро. Є склади й продаж мяса, один такий склеп веде українець Федір Онищук а другий поляк Варшавський. Є 4 ґараджі, один з них мають українці Кошур та Гаврилюк, один провідник місцевих комуністів К. М. Нowaковський званий теж Навальковський, також поляк Нєвчас і анґлієць МекКаллум мають по одному ґараджеви.

У Мондері є також і свій пекар українець Юрко Душинський, що продає теж і цукорки. Не бракує також і шевців, бо є їх щось аж чотирьох і тому мондерці не потребують боятись, що будуть ходити у подертих, непідшитих чи там без добрих золів черевиках. Ті, що люблять розривки та гратись кістяними кулями, мають тут свій білярд або по канадійськи „пул рум", якого власниками є пп. Василь Войтків та Гриць Боднар. Є тут і млин до мелення ґрису т. зв. з анґлійська „чоп мил", якого власником є п. Іван Рогаль, є також китайський реставрант.

Доказом, що Мондер то околиця, де пшениці, ячменя й де вівса є досить служить та обставина, що є там аж 8 збіжевих спілок, що торгують збіжжям, мають тут свої збіжжеві маґазини, чи там по канадійські елевейтори. Так, дійсно, збіжжя родиться тут досить, але часом ушкодить його заскорий приморозок, вибе град, висушить посуха або обнижить його ціну до мінімум всесвітна економічна кріза або надпродукція і наш бідака фармер, що у поті чола та у мозолях своїх рук натрудився над його управою, не має з нього великої користи.

Через Мондер іде шутрований гостинець, що лучить його з Едмонтоном, зо заходу а Саскатуном зо сходу. Крім залізничого получення є тут теж і получення омнібусове з Едмонтоном. Омнібус, що їде з Едмонтону через Мондер, кінчить свою дорогу аж у Саскатуні.

Містечко Мондерщ гарне, чисте, приємне, притягаюче, симпатичне, обросле майже з усіх сторін осиковими лісками, одначе, на жаль, його краса, його симпатичність неповна. Недостає йому річки або бодай малого озера, бо малу саджавку коло монастиря оо. Василіян навіть ставком назвати не можна. Більше озеро лежить у якій 8 милевій віддалі від Мондер.

Трийцять миль на захід він Мондер лежить Елк Парк, де у свободі живуть всілякі дикі канадійські звірі, як наприклад, бізони або бофали, медведі, олені та інші. Їх стріляти не вільно, вони цілком без печні за своє життя.

Оттак менше більше представляється у більшости українська оселя Мондер. Українська гр.-кат. семінарія, де вчать виключно лиш українські оо. професори, се дійсний здобуток для канадійських українців. Дай Боже, щоб виховались там правдиві народолюбні священики в роді старокраєвих оо. Маркіяна Шашкевича, Степана Качали, Данила Танячкевича та інших. Якщо будемо мати тут у Канаді таких священиків, як вище згадані, то не страшні нам будуть ніякі вороги ні релігійні ні національні а проклята мара асиміляції незагрожуватиме нашому народови ще богато а богато літ.

Писано в Едмонтоні, Алта, 29. вересня, 1936 року.

М. С.

ЛЮБА — ЗГУБА.

Люба моя, скажи мені
Доки тебе любити?

Знаю гаразд, ти не моя

Розєднала нас доля раз,
То вічная розлука —
Як біг ріки не поверта!
— Та серцю мому мука.

Нехай і так! — Любов наша
Була одная злуда,
Всеж таки ти коханая,
Моя ти люба - згуба!

Сильвестер Калинець.

КНЯЗЬ РУРИК.
(862—879).

Український перший князь,
Що прибув княжити,
Від Варягів до Слов'ян
Й ними володіти.
Звався Рурик. Він прийшов,
З княжеським прибором,
З двома братами разом
Синевсом, Трувором.
Заволодів Рурик князь,
Перше Новгородом,
І дружинників своїх,
Ставив над народом.
І по других ще містах
Став він володіти
Та дав приказ, щоб йому
Данину платити.
Та піднесли бунт тоді
Люди з Новгорода,
Побідив їх Рурик Князь,
Властитель народа.

КНЯЗЬ ОЛЕГ.
(879—912).

Вмер князь Рурик і по нім
Син його остався,
Сиротою молодий,
Ігорем він звався.
Тоді його опікун,
Олег став княжити,
І всякої мудрости
Ігора учити.
З Олега був мудрий князь,
До всякого діла,
Та й у него все була
Відвага і сила.
І за мудрість ту його
Віщим називали,
І честь княжеську усі
Йому віддавали.

КНЯЗЬ ІГОР.
(912—945).

Помер Олег Віщий князь,
Ігор став княжити,
Лиш як Олег, він не знав
Так краєм рядити.
Раз задумав він якось
Греків воювати,
Та почав він на війну
Дружину збирати.
А як греків побідив.
Вертав в Київ з бою,
Задумав на Дерев'ян
Ще піти війною.
Дерев'яни тим часом,
На бій виступили
В більшій силі і князя
Ігора убили.

КНЯГИНЯ ОЛЬГА.
(945—957).

Ігор вмер, по ньому Ольга
Остала вдовою,
І син її Святославик
Остав сиротою.
А премудра Ольга була,
До всякого діла,
За смерть мужа до Дерев'ян
Местю загоріла.
Обдумала хитрий плян свій,
Поминки зробила,
На могилі свого мужа,
Відтак запросила
Всю старшину Дерев'янську,
Дала меду пити,
А коли вже удалося
Всіх їх підпоїти,
А всі пяні Дерев'яни
Спати полягали,
Тоді княжі дружинникі
Голови стинали.
Кілька тисяч Дерв'ян там
На смерть повбивали,
Такі Ігора криваві
Поминки справляли.

КНЯЗЬ СВЯТОСЛАВ.
(957—972).

Князь Святослав був хоробрий,
А при тім завзятий,
Та нічого не любив він,
Тільки воювати.
Не сидів ніколи в дома,
Лиш ходив світами,
То Вятичан боронив він,
Бився з Хазарями.
Трьох синів було у нього,
Ярополк найперший,
Олег, а так Володимир
них трьох був найменший.
Перед смертю, розділив він
Велику державу,
Між синів, однак цей поділ
Вийшов на неславу.
Ярополкові дав Київ,
Олегу Древляни,

Новгород Володимиру
Й стали всі князями.
При тім стали ворогами,
Всі три брати рідні,
Все з собою воювали,
А народ був бідний.

КНЯЗЬ ЯРОПОЛК.
(972—980).

Ой не довго брати жили
В згоді між собою,
За марнії лови пішов
Ярополк війною,
На Олега, брата свого,
І так обступили
Сильні війська Ярополка
Й Олега убили.
Вчув про це князь Володимир
І став тим сердитий,
І за цеє постановив
Братові пімститись.
Запросив собі Варягів,
Почав воювати,
І Ярополк в біді мусів
Браторі піддатись.
І війська Володимира
Ярополка вбили,
Тоді землі українські
Знов в одно злучили.

КНЯЗЬ ВОЛОДИМИР ВЕЛИКИЙ
(980—1015).

Князь Володимир Великий
В Києві остався,
І влаштованням держави
Щиро він занявся.
Все свій меч кривавив кровю,
В боях наче дикий,
Перуну божниці ставив
В Києві великім.
Врешті він пішов на Корсунь,
Греків воювати,
Там йому вдалося гарну
Царівну пізнати.
Й над життя в ній залюбився,
Став її просити,
Щоб з ним їхала у Київ
І з ним подружитись.
А вона йому на теє:
— „Ухрестись водою,
А тоді аж одружитись
Можеш ти зі мною!"
Він згодивсь, ухрестився,
І став чесно жити,
І весь нарід український
Приказав вхрестити.

ЛІТОПИСЕЦЬ НЕСТОР.
(1056—1120).

Все, що діється на світі,
Пишуть це в книжках учені,
Щоб могли потомки знати,
Як колись було в давнині.
Таким першим літописцем,
В Києві був, Нестор звався,
Був чернцем. Він історію
Написати перший взявся.
Дещо з грецьких книг дізнався,
Що старі оповідали,
Як Вишатич і Рогович,
Що старину добре знали.
І так Несторові вдалось
Всьо від Рурика дізнатить,
І до тих часів, що жив він,
І літопись написати.
А літопись, це найстарша
Історія у нас нині,
З неї черпаєм і знаєм
Про початки в Україні.

ВЕЛИКИЙ КНЯЗЬ ЯРОСЛАВ МУДРИЙ.
(1019—1054).

На Вкраїні блисло світло,
Ярослав начав княжити,
А з ним разом і брат його
Князь Мстислав, начав трудитись.
Разом брати в спільній силі,
На ворогів нападають,
Свої землі запропащі
Огнем, мечем відбирають.
Лях уже вертає Червень,
Вже й Перемишль князі мають,
Йдуть на Литву, бють Ятвягів,
І все дальше поступають.
У трівозі Мазовшане,
Їх хоробрість всі пізнали,
Повертає Ярослав князь,
Повний чести, повний слави.
Щоб Україну піднести,
Книгу він писать береться,
Для народу, а та книга
„Руська Правда". — Нині зветься.

КНЯЗЬ ВОЛОДИМИР МОНОМАХ.
(1113—1125).

На Вкраїні страшне пекло,
Спір, незгода між князями,
Все війни братоубійчі,
Всюда кров пливе ріками.
Брат із братом, батько з сином,
Тимчасом Половець дикий,
Українські землиці
Вже заграбив шмат великий.

А тут лях знов напастує,
Нарід гине із розпуки,
Молить Бога щастя, долі,
І до неба взносить руки.
Втішив Бог вкраїнський нарід,
І засмутив за те ляха,
Нарід вибрав собі князем
Володимира Мономаха.
І знов стало у державі
Щастя кожному спріяти,
А князь Мудрий почав книгу
„Руську Правду” — доповняти.

КНЯЗЬ ВОЛОДИМИРКО
(1124—1153).

Після смерти Мономаха
Україна, що пишалась,
В славі, в щастю так по смерти
Знову тяжко застогнала.
Брат на брата в дикій злобі,
Гострив меч, ішов війною,
В княжім Галичі не було,
Щастя, долі ні спокою.
Ось Перемишль вже в руїні,
Лях береться в нім княжити,
А Половці дикі й Угри
Край вогнем хотять спалити.
І прийшлося народові,
Бідувати дуже гірко,
Аж нарешті освободив
Галич, князь Воломирко.
І Україна Галицька
Знов віджила, щастям блисла,
А найкраще, вже за його
Сина князя Осмомисла.

КНЯЗЬ ЯРОСЛАВ ОСМОМИСЛ.
(1153—1187).

По смерти Володимирка,
Наче з Божої це волі,
Князь Ярослав Осмомисл сів
На галицькому престолі.
Був він за всіх наймудріший,
Найславніший часу свого,
Всі війни його кінчились
Завжди славою для нього.
Володів Галичиною
Все розумно, справедливо,
В свого народу дожив він
В почесті літа щасливо.
А що в почесті дожив він,
Це свідчить спів з давнини,
„Слово о полку Ігоря”,
Що осталось в нас до нині.

Короткий Начерк Історії Української Кольонії в Монтреалі

Перші українські іміґранти приїхали до Монтреалу 35 до 40 літ тому назад. Першими нашими іміґрантами, які приїхали до Монтреалу були українці з галицького Поділля, пізнійше зачали їхати українці з Покуття і Буковини, а кілька літ перед світовою війною українці з під російського пановання.

Українська іміґрація, яка приїзджала тоді до Монтреалу була іміґрацією часовою. Кождий іміґрант перебував в Монтреалі рік-два або і три і підробившись вертав в рідні сторони. Були і такі головно українці з під російського пановання, що приїзджали до Монтреалу в марті або квітні, звідси виїздили до робіт на зелізничих дорогах і в жовтні або листопаді вертали домів. Перезимувавши зиму на Україні, ранною весною приїзджали знова до Монтреалу.

Робили наші люде по фабриках, готелях, реставрантах та виїзджали до робіт в лісах, на зелізних дорогах, до трачок та папірень. Пересічна платня була півтора доляра на день, хто мав два доляри, сей мав вже добру платню.

Настала війна в 1914 р. Українці з Галичини і Буковини як чужинці знайшлися в дуже прикрих обставинах. Робіт не було, заробити не було де. Крім цего більшість наших людей були національно несвідомі і представляли себе всюди за австрійців. Не були поінформовані про нас українців також і канадійські власти. Вони нас мали також за австрійців і многі з них навіть не знали, що жадної австрійської мови нема. З сеї то причини много наших людей дісталось в воєнні табори. Були і такі, що самі йшли в табори добровільно, та в більшости забирали до таборів канадійські військові власти.

Війна продовжалась. Канада, крім своєї роботи, дістала також ріжні воєнні замовлення. Молоді канадійці пішли на війну, забракло тому в Канаді рук до роботи. Се і було причиною, що військові власти повипускали з малим виїмком інтернованих людей і післали до ріжних робіт.

При кінці війни Україна була вибилась часово на волю. Піднесло це на дусі наших українців і многі думали вертати на вільну Україну.

Та сталося, мимо сподівань, що Україна на волю не вибилась і з сеї причини тільки якась частина тодішних українців в Монтреалі вернула домів, більшість остали в Канаді робити життя в новоприбраній вітчині.

По війні Україна зістала поділена між чотирох окупантів. Тяжко жилось українцям під чужим ярмом і тому многі хотіли вирватися з неволі і зажити вільним життям. А що Канада була одним з країв, що допускали іміґрантів, зачали напливати з України до Канади іміґранти зразу в невеликім числі, а пізнійше, коли отворено іміґрацію на фарми то і масово. З прибувших іміґрантів не всі полишались на фармах. Много було таких, що повиїзджали до міст а многі з них прибули і до Монтреалу. Сі то іміґранти збільшили число українців в Монтреалі і хотяй офіціяльна статистика виказує українців в Монтреалі ледви понад 1,000 осіб, є нас в дійсности в Монтреалі понад 10,000 осіб.

Першим українським товариством в Монтреалі було, як мене інформують Т-во Українських Переселенців. Товариство це перемінено пізнійше на Запомогове Товариство „Самопоміч", яке істнує і тепер і дуже гарно розвивається.

Кілька літ перед війною заложено українсько - католицьку церкву. Церква містилася зразу в французькій католицькій церкві на розі вулиць Плесі і Лаґучестер, підчас війни побудовано свою власну церкву на розі вулиць Гошеляґа і Ібервіл. Першим українським католицьким парохом в Монтреалі був о. Дволіт, підчас війни і кілька літ по війні о. Др. Амброзій Редкевич. По нім парохи часто змінялись. Останними часами обслугують цю церкву оо. Василіяне. Ігуменом Чина оо. Василіян в Монтреалі є

о. І. Тимочко. З приїздом оо. Василіян до Монтреалу повстали крім українськ. кат. парохії в околиці Фронтенаку також: українська католицька парохія в околиці Пойнт Ст. Чарс, українська кат. парохія в Лашін і укр. кат. парохія в Віл Емар.

Підчас війни піддержували укр. кат. церкву отсі товариства. Тов. ім. Т. Шевченка в околиці Пойнт Ст. Чарлс, тов. ім. М. Шашкевича в середині міста і Тов. ім. Івана Франка в околиці Фронтенак. Товариства ім. М. Шашкевича і Івана Франка перестали істнувати по війні задля браку членів. Тов. ім. Т. Шевченка розвивалось і розвивається дуже гарно. Має воно свій власний гарний будинок на Ст. Чарлс вул., в якім містяться також: — Жіноче Тов. ім. Лесі Українки і Український Горожанський Клюб в околиці Пойнт Ст. Чарлс. Членами Тов. ім. Шевченка і з ним злучених товариств є люде по більшій части безпартійні.

В теперішніх часах гуртуються при укр. кат. церквах отсі товариства: в околиці Фронтенак: Братство Українців Католиків, Брацтво Укр. Кат. Молодіжи, Відділ Гетьманської Січи і церковна Оркестра, в околиці Пойнт Ст. Чарлс: — Брацтво Українців Католиків, Брацтво Укр. Кат. Молодіжи, Сестрицтво Серця Ісусового, і Відділ Гетьманської Січи, в Віл Емар є при укр. кат. церкві також просвітне товариство. Членами тих товариств є люде католицько - гетьманськ - монархістичного переконання.

Одинайцять літ тому назад основано в Монтреалі Українське Православне Брацтво, яке в скорім часі заложило Українську Православну Церкву. Богослуження відправлялись з початку в сирійській церкві, відтак куплено церкву протестанську на розі вулиць Делорімiє і Онтеріо. При церкві цій гуртуються такі товариства: — Т-во „Взаїмна Поміч", відділ 13, Т-во Українських Студентів ім. Ів. Котляревського" і Відділ „Союза Української Молодіжи в Канаді". Люде, які належать до цих товариств, є републиканського переконання.

Одним з найстарших товариств в Монтреалі є Т-во ім. Михайла Драгаманова. Товариство заложене ще перед війною і гуртуються коло него тепер такі товариства: „Жіноче Т-во ім. Ольги Басарабової", Т-во „Взаїмна Поміч", Відділ 19. і Т-во „Молоді Каменярі". Много членів цих товариств є також членами Українсько-Канадійського Горожанського Клюбу в околиці Фронтенак. Членами цих товариств є люде радикального переконання.

Недалеко Монтреалу є місто Лашін. В місті цім заложено кілька літ тому назад Т-во ім. Т. Шевченка. При цім товаристві гуртуються також: „Жіноче Т-во ім. Ольги Бесарабової і „Українсько - Канадійський Горожанський Клюб в Лашін". — Членами цих товариств є в більшости люде безпартійні.

З заснованням партії націоналістів в Канаді, повстав в Монтреалі також відділ Української Националістичної Партії. При цім відділі гуртуються також отсі товариства: „Гурток Стрілецької Громади", „Жіноче Т-во ім. Ольги Бесарабової" і Т-во „Взаїмної Помочі", Відділ 45. Членами цих товариств є люде „фашистівського" переконання.

Крім вичислених церков і товариств є ще в Лашінах українська буковинська православна церква, а в Монтреалі українська протестантська церква. При українській протестантській церкві є Т-во ім. Ів. Франка.

Для доповнення додам, що в Монтреалі є ще з тузін українських большевицьких товариств.

Користну народню роботу роблять тільки ці товариства, в яких програмою є осягнення вільної і незалежної України. Сі товариства освідомляють народ національно і стараються піднести на вищий степень культури.

Через влаштовування народних маніфестацій, відчитів, концертів і представлень. Майже при кождім з більших товариств є українська вечірна школа для дітей.

Щодо національної свідомости, то українці з Галичини і Буковини є найбільше національно свідомі, а українці з Подільської, Київської, Волинської і Гроженської ґубернії найменше. З малим виїмком українці цих ґуберній це темна безпросвітна до того гордо зарозуміла маса, яких зобачите тільки в російських большевицьких товариствах або в російських православних церквах. Про Україну нема їм що і згадувати. Російська царська неволя витиснула на цих людях своє пятно і українців з них зробити трудно.

ДР. ІВАН КУРОВЕЦЬ.

ПРО ГОЛОВНІ ОСНОВИ ЗДОРОВЛЯ ЧОЛОВІКА

Кождий свідомий, розумний чоловік повинен знати основні условини життя й здоровля. Здоровля чоловіка, се великий його скарб, його родини і цілого народу. Здоровий чоловік, хоч бідний, є щасливий, веселий, охочий до праці, він може заробити стільки, щоби виживити себе і цілу родину. Найбідніший чоловік здоровий умом і тілом є більшим паном, ніж великий богач каліка або хорий. Здорові одиниці є основою здоровля і щастя родин, а здорові родини основою здоровля і сили цілого народу. Здоровий та кріпкий нарід є працювитий, охочий, стремить до висших ідеалів — до культури. Наш нарід, хоч займає добру, урожайну землю, має добрий, корисний клімат, є слабосильний, не виявляє достаточної життєвої енерґії, його десяткують пошести і заразьні хороби, він досі хоч дуже чисельний не здобув собі свого независимого буту, своєї власної хати, незалежної держави. Ті самі наші люде — повільні, мало енерґічні, байдужі, невитревалі в праці, переселені до Америки виявили богато енерґії, в короткім часі перетворилися, стали роботящими, охочими до праці, здоровими, веселими, збогатіли, стали спосібними до високої культури. Варта проте подумати над причинами сего явища. Вони прості: їх условини життя змінилися, вони почали добре живитися, мешкати в здорових хатах і жити серед инших корисних життєвих условин. — Головними основними условинами здоровля чоловіка є добра здорова хата, добрий здоровий воздух, здорова вода і добра віджива і тому з тими основами життя та здоровля треба добре запізнатися.

І. Добра здорова хата, воздух і вода.

Добра здорова хата повинна бути зимою тепла а не за горяча літом, не сміє бути вогка, темна, повинна бути простора, мати в собі богато здорового воздуху й богато соняшнього світла. Місце під будову хати, повинно бути сухе, на легкім підвисшенні ґрунту, звернене до сонця, троха подальше від вулиці, так щоби дощ та сніг могли легко стікати і не затримуватися, щоби соняшні проміння як найбільше цілу забудовану площу просвітляли через цілий день. Місце забудовання має бути продальше від цвинтаря, різні, фабрик і забезпечене від вітрів. При будові хати треба уміти пристосуватися до пануючих вітрів в тій околиці і місцевости. Положення хати має бути рівнобіжне з напрямом вітрів, а не проти вітру. Хата має бути так побудована, щоби як найбільше воздуху й сонця входило до середини. Одна хата від другої повинна бути побудована як найдальше, подвіря повинно бути просторе. Деревляна хата може бути здорова, тепла коли деревляний будівельний матеріял є добрий, сухий, старанно оброблений, припасований, щоби не було за великих щілин, а через се надмірного приступу для вогкости, нечистоти і вітрів. Підвалини, фундамент хати повинні бути сухі з цегли або з дубини на відсипці з сухого шкруму, то є відпадків сухої цегли, камінчиків, сухого річного жвиру, грубого сухого піску. В кождій мешкальній комнаті повинна бути доконче підлога — хата без підлоги є дуже нездорова, бо в землі збирається легко вогкість і всяка нечистота, котра в теплій хаті сприяє розвоєви хорів. Підлога повинна бути на сліпій підлозі, а сама підлога з сухого матеріялу, добре обтесаного, обгибльованого і добре припасована, щоби між поодинокими дошками були як найменші щілини. Через щілини дістається з внутра хати всяка нечисть, вогкість, котрі пособляють розвоєви бактерій і зародків недуг. Насип під підлогу не сміє бути з чорнозему, бо він сприяє гниттю орґанічних відпадків, котрі щілинами підлоги дістаються до землі і пособляють ровоєві бактерій, плісні і домашньому грибови. Гриб в хаті се велике нещастя, бо спричинює несвіжий, затухлий, нездоровий воздух і нищить весь будівельний матеріял — че-

рез що хата робиться холодна і нездорова. Мешкальна комната має бути простора так, щоби на одного чоловіка родини припадало що найменше 10 кубічних метрів воздушного простору. Спальня і мешкальна комната, в котрій родина більшу часть днини пробуває, має мати богато соняшнього світла і доволі тепла літом і зимою, тому повинна бути звернена до полудня. Кухня, комора, де переховуються харчі, можуть бути звернені до півночі. Пил і порох в хаті треба стирати мокрою шматою. Замітання хати віниками і щітками, спричинює, що порох уноситься легко в воздух й осідає знов на одіж, їду, а через віддих вдихується до легких, і тим способом зародки хоріб дістаються до грудей і до устрою людського тіла. В здоровій хаті, в спальні, мешкальній комнаті, в робітні не повинно бути обстанови як фіранки, коци, дивани, а вся хатня обстанова як ліжка, крісла мають бути деревляні або залізні, гладкі не накриті тканинами, бо вони набирають в себе пороху й ріжної нечистоти, не даються добре відчистити, і робляться розсадниками ріжних хоріб. В хаті повинні бути великі вікна, щоби як найбільше соняшнього світла входило до середини. Вікна мають бути так зладжені, щоби їх можна легко відчиняти і провітрювати. В кождій здоровій хаті повинно бути зладжене добре провітрення через осібний легко замикальнфй отвір до комина. При кождій хаті повинен бути в певнім віддалені виходок, так збудований, щоби не затікало під хату і до студні. Кожда хата повинна мати свою добру по можности жерельну воду, здорову до пиття і до домашнього ужитку. Дуже важне, щоби злив кухонної води, помий і гноївки мав свій відплив, щоби не занечищувати хати і землі довкола неї; тому, де нема каналізації, треба подбати о зливну яму в подвірю. Кожда хата повинна бути тепла й соняшня. Тепло хати є зависим від ділання соняшнього світла й від опалення, від доброго заосмотрення хати. В мешкальній хаті, щоби працювати без шкоди для здоровля, повинна бути стала температура 70° Ф. Комната, щоби була ясна, тепла та доволі простора, повинна мати около 30 квадратових метрів площі, а 3½—4 м. висоти. Стіни повинні бути гладкі і з часта білені вапном. В хаті повинно бути як найбільше соняшнього світла, бо воно є для чоловіка, його життя, здоровля, доконче потрібне. Воно є так сказати його благодатю. Міжнародний конґрес лікарів і природознавців для народнього здоровля, що відбувся в Відні в 1887. році, в своїй оцінці про значіння соняшнього світла для здоровля висказався так: „Вага соняшнього світла для здоровля чоловіка так велика, що чоловік повинен як найбільші матеріяльні жертви повести, щоби собі зберегти благодатню силу світла. Соняшнє світло ділає благодатно на шкіру чоловіка, прискорює виміну воздуха при віддиху, прибільшує крови, заострює апетит, причиняється до ліпшого росту і розвою дітей, дає всім людям фізичну і моральну силу. Брак сонця пригнобляє душу чоловіка є частою причиною життєвих і душевних хоріб. Соняшнє світло оздоровляє хату, бо забиває зародки пошестних недуг. Сосяшнє світло має свою цілющу оздоровляючу силу в своїх лучах, а не в розлитім світлі".

Дуже важне для здоровля й життя чоловіка, щоби коло хати був огород, бо через огородові ростини і деревину відчущується воздух і осушується ґрунт землі довкола хати. Плекання ростин, цвітів, впливає благодатно на змисл краси чоловіка.

Дуже важне для здоровля є добрий комин в хаті, щоби в хаті не було диму й задухи. Для здоровля людей по селах і місточках є потрібне, щоби вулиці були доволі широкі і давали вільний прохід вітрови, — вулиці повинні бути обсаджені деревами і мати по обох сторонах добре удержані і часто чищені рови для відпливу води. Весною і осінью повинно згортатися болото з вулиць, а рови чистити, бо нечисті зарослі рови се збір всякої нечистоти, й гнізда зародків пошестних та заразьних хоріб. Громадська управа повинна подбати, щоби гноївка з обійстя не затікала на вулицю до придорожних ровів, а дальше, щоби в селі як найбільше було добрих кирниць, засібних в жерельну здорову воду, бо добра здорова вода для цілого села чи місточка — се велика благодать для здоровля людей, тому на вишукання добрих кирниць жадна громада не сміє жаліти труду і грошей, бо добра вода в здоровлю людей виплатиться великими відсотками. Всюди у нас мож натрафити на жерела доброї води, тільки треба доброї охоти і досвідчених людей, що уміють вишукати жерела.

Дуже важною річю для здоровля є — берегти чистість тіла, а то через часте змивання цілого тіла або купіль. Купіль незмірно важний чинник в здоровлю чоловіка; вона відчищує шкіру нашого тіла з поту, пороху і всякої нечистоти, отвирає пори скіри з виділин поту, ріжних трійок, які через горіння в тілі витворюються. Купіль впливає на загальний устрій чоловіка через відрух на осередки віддихання та обіг крови. Кожде більше село повинно мати свою громадську парню, мале купелеве заведення, що складалобися з кілька ваннів і натрисків — тушів. Малоби то великий, дуже корисний вплив на здоровля людей, що в наслідок тяжких часів, лихої відживи підупали на здоровлю й є мало відпорні на пошестні хороби, чого доказом надзвичайне поширення пятнистого тифу. Для поборення сего пятнистого тифу і других пошестних хоріб громадська купіль в селі малаби неоцінену вартість і виплатилобися побудовання такого поєдинчого закладу, що остаточно не коштувалоби богато. Наша сільська інтеліґенція повинна би в тій мірі працювати і поучувати людей о вазі чистоти тіла для здоровля, частого купання тіла літом в ріці, а зимою в теплій воді.

Вижива людей.

Вижива чоловіка повинна бути така, щоби він діставав правильно, достаточно, відповідно до віку, пола, стану здоровля здорові живні страви, щоби міг сповняти свої життєві чинности і був відпорний на всі шкідні ділання зверха. Вижива чоловіка є мішанина ріжних страв, що так є зложені, що спожиті дають йому все те, чого потреба до будови тіла і сповнювання всіх чинностей поодиноких орґанів чоловіка. Головною основою всеї нашої поживи є складні: білковина, вуглеводні, товщі, вода і сіль. Добре і правильне віджившлення засібне в повисші складові части впливає дуже корисно на здоровля чоловіка. Лихо відживлювані люде не виявляють життєвої енерґії, меткости, бистрости ума, підприємчивости, є байдужі на все. Лиха й одностайна вижива впливає лихо на ціле життя і здоровля чоловіка.

ДР. ІВАН КУРОВЕЦЬ.

Пошестні Заразьні Хороби

1. Причини сих хоріб й їх поширення.

З усіх случаїв смерти людей є найбільший відсоток з причини пошестних і заразьних хоріб. Учені дослідники лікарі доказали, що бактерії, то є дрібонькі грибки голим оком невидимі а видні доперва через дрібновид, є причиною пошестних і заразних хоріб і що ріжні осібні бактерії спричиняють своєрідну хоробу: туберкулічні бактерії спричиняють лише туберкульозу — сухоти, — дифтеричні лише дифтерію, холєричні лише холєру, а не иншу пошестну чи заразьну хоробу. Щоби пошестна, заразьна хороба повстала, мусять осібні бактерії дістатися до устрою людського тіла через ніс, уста до орґанів віддихання, жолудка , кишок або через шкіру, як отверту рану, укушення заражених насікомих як воші, блохи, комарі, блощиці, щурі і т. д. — Бактерії жиють і розвиваються в воздусі, воді, землі, з відки ріжними дорогами дістаються до внутра устрою людського тіла, а звідки плювинами, слиною, калом, мочю дістаються на вні до воздуха, води, землі, звідки через занечищення кухонного начиння, білля одежі, постелі, води, поживи переходять з одного чоловіка на другого. До поширення пошестних і заразьних хоріб причиняються також насікомі як воші, блохи, мухи, комарі, блощиці домашні звірята, мисі, щурі, пси, коти. Через покусання людської шкіри через воші та блохи розносяться заразки плямистого тифу. Комарі розносять заразки пропасниці. — Бактерії діставшися до тіла на принагідний ґрунт, множаться дуже скоро і виділюють із себе осібні трійки, що викликують своєрідну чоробу. З досвіду знаємо, що пошестні хороби не всіх людей чіпляються однаково, одні скоро заражуються, а другі мимо сего, що щодень стикаються з хорими на пошестні хороби, є дуже відпорні й їх хороба не імається. Відпорність на хороби є вроджена і набута. Вроджена відпорність є в особенній спосібности крови чоловіка в віці, в расі.

Здорового, кріпкого, добре виживленого чоловіка менче чіпляється хороба, слабосильного, перемученого, утомленого, лихо відживленого імається легко.— На шкарлятину захоровують легко діти і молоді люде до 35 літ віку найдальше, в старшім віці ніколи. На відпорність проти пошестних і заразьних хоріб благодатно впливають добрі условини життя, як добра сонішня хата, здоровий воздух, добра вода, соняшне світло і добра вижива. Відпорність проти пошестних хоріб може бути набута. Люде, що вже раз перехоровалися на тиф, кир, віспу, шкарлятину не захоровують на сю хоробу другий раз майже ніколи. Наукові досліди виказали, що в крови людей, що вже перебули віспу, тиф, шкарлятину витворилася протиотруя, котра протиділає повторному зараженню.

Відпорність проти деяких пошестних хоріб як дифтерія, віспа, скаженина, можна штучно витворити через щіплення, або заприснення відповідної сироватки. Пошестні хороби, які щодень в нашім життю стрічаємо, а котрі є спричинені бактеріями є слідуючі: кир, шкарлятина, віспа, дифтерія, мумс — запалення пришних зелезів, — дифтерія, коклюш, черевний, пятнистий, поворотний тиф, інфлюенца, спячка, пошестне запалення мозково стрижефих опон, пологова горячка, холєра, джума — дальше заразьні хороби — трахома, сухоти, сіфіліс, трипер. Хороби сі спричинені осібними заразками роблять величезні шкоди людям. На пошестні і заразьні хороби вмирає дуже богато людей, богато окалічує, стає на цілий свій вік нездалими до праці. На пошестні і заразьні хороби вмирає далеко більше людей, як на війні від арматних і крісових куль.

2. Способи поборювання пошестних і заразьних хоріб.

Щоби чоловік захорував на пошестну хоробу, мусить мати до сего певний наклін, мусять в певній скількости пошестні, доволі сильні бактерії дістатися до середини тіла чоловіка, до кровокруження. Повинні проте ми все дбати о добру і до-

статочну виживу, здоровий воздух, добру здорову хату, щоби все бути здоровими, а в часі пошести правильно жити, щоби не нарушувати легких, жолудка, кишок, берегти чистоти тіла — через часті змивання тіла — купелі, чисте білля, чисту одіж, а відпорність свого тіла проти пануючої пошести піднести через щіплення, заприснення своєрідної сироватки.

Щоби усунути можність зараження, потреба пошестні бактерії, як зайде якхий случай пошестної хороби, знищити через відкаження т. є. дезінфекцію всіх виділин хорого — як його харкотіння, кал, моч, білля, одіння, постіль і саму хату. При виборі дезінфекційних середників треба уважати, щоби тіло чоловіка, тканини, білля, одіж, постіль, домашню обстанову не ушкодити.

Дезінфекційні середники — є ріжні хемічні середники, огонь і виварення заражених річей в кипячій воді. Найважніші хемічні середники є: просте мило, негашене вапно, чистий карболевий квас, луг, сублімат, лізоль, формаліна, для нищення насікомих, як вошей, блох, нафта і нафтоль. Негашене вапно уживається до дезінфекції виходків, калу, стін, подвіря, як вапняне молоко через поливання, скроплювання, мащення стін, землі. Є се добрий і дешевий середник. — Карболевий квас уживається як 5% розчин води, сублімат в розчині як 1 : 1000 води, лізоль 1—3% розчин. Се є добрі відкажуючі середники до чищення і відкаження рук і хатної обстанови. Формаліну уживається до відкаження домів. Занечищену одіж, білля, постіль найлучше відкажується через виварення в кипячій воді або парі. До дезінфекції потрібні: коновка, цебрик, миdниця, щітка до білення, ручник, стирка до шурования, паровий прилад до відкаження білля, одіжи, формаліновий прилад до відкаження хати і цінних річей, як образи, ріжні тканини.

Відкаження повинно відбуватися через цілий час хороби в ціли охорони співмешканців від закаження і по подужанню або смерти хорого. В часі хороби співмешкаючі повинні часто змивати руки 5% карболевою водою або однотисячним розчином сублімату або 2—3% розчином лізолю по кождім зіткненню з хорим, його постілю. Уста й горло треба полокати соленою водою, 3—5% боровою водою, або легким розчином надмангану калія. Всі відходи — виділини хорого як кал, моч, плювання треба відкажувати негашеним вапном і закопувати в осібній до того приладженій ямі. Невідкажених відходів не вільно зливати до виходка або на подвіря. Брудну постіль, білля, одіж треба відказити 5% розчином карболевої води або вилугувати, а ще ліпше виварити в кипячій воді. Начиння, посудини як миски, ложки, склянки і все, що хорий уживає, треба за кождим разом виварити в кипячій воді і давати те саме начиння на час хороби лише для ужитку, хорого. Пожива в закаженім домі повинна бути добре захована й накрита, щоби яка нечисть не дісталася і щоби мухи не сідали на неї.

Підлогу і порох треба стирати лише мокрими шматами намоченими в 5% карболевій воді. Остаточну дезінфекцію виконується аж тоді, коли в закаженій хаті нема вже хорого. Відкаження повинна переводити до того вишколена служба. Кожда громада повинна в власнім інтересі жадати від повітових властей урядження санітарних курсів, котрі тревали би коротко, кілька день, а на ті курси повинна громада висилати кількох людей, до того спосібних на науку. Дезінфекцію закаженої мешкальної хати переводиться звичайно в сей спосіб: — З закаженої хати усувається всі особи, що не беруть участи в відкаженню. Всі річи виноситься на подвіря як нема місця в сінях, вікна, двері треба отворити, долівку змити 5% карболевою водою, або однотисячним розчином сублімату. Сміття і солому з сінника, на котрім лежав хорий треба змести, зложити до плахти змоченої 5% карболевою водою і винести осторожно на призначене місце — на поле — або огород, — до спалення, але не заблизько обійстя, щоби, не спричинити огню. Сміття і соломи не вільно виносити на подвіря на гній, або до стайні на підстілку для худоби. Підлогу, стіни, стелю треба змити 5% карболевою водою або вибілити свіжо згашеним вапном. Дерев'яну підлогу змивається карболевою водою або лугом, те саме треба зробити з усею домашньою обстановою як ліжка, крісла, столи й проче. Кухонну посудину треба виварити в кипячій воді, образи змити карболевою водою. Одіж, білля, постіль найліпше відчистити в кипячій парі в осібнім паровім залізнім приладі, який повинен бути в кождій громаді. Хорого, що вже поздо-

ровів, треба викупати і убрати в чисте білля. По відкаженню хати, сіней, треба подвіря наокола хати і виходок вибілити і викропити свіжим вапняним молоком. Всі люде, що мали стичність з хорим по переведенім відкаженню повинні добре вимитися і перебратися в чисте білля. Обув змити карболевою водою. По відкаженню хати мож вносити всі відкажені річи назад до хати. В сей спосіб найлучше відказити заражені хати на селі в літі. В зимі треба відкажувати хати і річи формаліною за помічю до того зладженого домашного приладу.

В кождій громаді повинні бути до відкаження річей і хат паровий залізний прилад, що складається з кітла і бляшаної скрині, приладу до формалінової дезінфекції і вишколена санітарна служба.

Кромі острих пошестних хоріб є ще хронічні довго треваючі заразьні хороби, котрі наносять великі шкоди здоровлю і життю людей. Хороби ті не спричиняють нагло шкоди, захоровання і смерти, але вкрадаються поволи до людського устрою, загніздجуються поволи в тілі, і спричиняють тяжкі, довгі хороби, велику смертність і хирлявість цілих поколінь. Сі хороби се туберкульоза — сухоти — і полові хороби, а найстрашніша з них сіфіліс. — Туберкульоза є спричинена бактерією трутнем Коха, котрий знаходиться всюди в поросі, в заражених хатах, одежі і ріжними дорогами дістається до устрою чоловіка. Найчастіше дістається через дихання до легких, через легко зранену шкіру, жолудок, і в міру способу зараження спричиняє закаження легких, шкіри, костей, суставів, жолудка, кишок, нирок і мозку. Хороба ся розвивається незамітно, поволи — нераз місяцями. Дуже часто при корисних условинах життя і здоровля хорий чоловік здоровіє, але в більшій части при лихих умовах життя, в мокрій темній хаті, при лихій відживі, при надмірній праці, по тяжких хоробах недуга розвивається поволи або скоро спричинює смерть.

Чоловік, що захорів на сю недугу сохне, марніє, стає до праці неспосібний, а в кінці вмирає. На сю хоробу вмирає найбільше людей, а головно робітних людей. Хороба ся у нас дуже поширена, а головно тепер — по тяжкій війні в наслідок лихих условин життя, лихої виживи,

лихих хат. Щоби устерегтися сеї страшної слабости, треба уважати на се, щоби бути все в добрих условинах, добре живитися, пробувати богато на вольнім воздусі, на сонці, мешкати в добрій, просторій, соняшній хаті, старатися, щоби сі бактерії не діставалися до нашого устрою, і там не загнізджувалися. Проте треба виділини хорих на сухоти відкажувати, як висше згадано, треба уважати, щоби хорий не плював на землю, але до хустини або до осібних начинь. Треба уважати, щоби не їсти і не пити з посудин, котрих вживають сухітники, треба уважати на молоко і в випадку підозріння корови о туберкульозу уживати переварене молоко. Ся хороба спричинює великі економічні шкоди в суспільности тому, що на неї хорує богато людей, що хороба треває довгий час і через то хорий є неспосібний до праці.

Друга страшна хороба, котра сильно нищить людство, се венерична хороба — сіфіліс. Вона рівно як туберкульоза на цілім світі, а особенно тепер по війні по наших селах, дуже поширена і спричинює великі знищення фізичного і душевного здоровля наших людей. Полова хороба, сіфіліс, повстає через зараження тіла чоловіка бактерією, котру називаємо спірохета: Зараження наступає в сей спосіб, що ро ранки, малої задирки наскірки дістанеться заразок. Зараження виступає не лише на полових орґанах чоловіка — мужа або жінки, але й на других частях тіла, на пальцях рук, устах, лици, язиці, горлі, коло відходової кишки в міру способу зараження. Сіфілістичний заразок малої ранки дістається скоро до кровокруження і в сей спосіб заражуеся ціле тіло. Ся полова хороба не лічена за свіжа, викликує великі спустошення в устрою чоловіка. Вона є заразьна через прямий дотик зараженого людського тіла. Заразок мусить дістатися через маленьку ранку, задерку, слизну оболону до крови. Заразитися можна не лише через полові зносини, але і через пиття, курення, їду з занечищеного заразком начиння, посудини, склянки, ложки, файки, цигарниці. В теперішній повоєнній порі сіфіліс дуже поширений, тому порадно дуже уважати на все, що може спричинити зараження. На селі люде гостинні, приймають всякого чоловіка, їдять часто з одної миски, пють з одної посудини, дуже часто непотрібно цілуються і даються ціловати в руки. Хороба ся вимагає від початку старанного, розумного лічення через довгий час 2—3 роки і є цілком вилічима. Але нелічена або лихо лічена в дальших наслідках нищить цілий устрій чоловіка, затроює його зовсім, перекидується на ріжні знаряди людського устрою, на шкіру, мясні, кости, нервні ткани, очі і мозок. Сіфіліс переходить на потомство і є причиною ріжних хоріб нервів і ума, є дуже добрим підложжем для поширення туберкульози, і умових хоріб. З полових заказьних хоріб є також дуже поширений трипер — капанка.

Хороба ся не лічена спричинює великі шкоди в здоровлю чоловіка, тяжкі захорування міхура, яєць, ͡нирок, запаління серця, безплідність, а часто ропне трипове запалення очей новонароджених дітей, котре спричинює сліпоту дітей. В теперішний час, де богато заразьних хоріб, є пожадана велика чистота і вздержність нашого тіла, бо брак вздержливости, чистоти, піянство богато причиняються до поширення всяких пошестних, заказьних шкірних і полових хоріб.

Сильвестер Калинець.

ЖИТТЯ А ЖИТТЯ.

Сонет

По салі згуки орхестри лунають,
А з уст несуться і жарти і сміхи,
Пани й паната посеред утіхи,
Мазура, вальса безжурно гуляють.

На столах повно, чого забагають,
Мясива ріжні, торти і горіхи,
Вина, шампани в золоті келіхи
Панам пузатим, слуги наливають,

А в сутеринах, де мешкають бідні,
Там голод, нужду в них переживають.
Не згуки щастя несуться вигідні,

А згуки нужди і горя лунають,
Та живуть в розпуці, з діточками бідні,
Бо шматка хліба для дітей не мають.

М. П.

Поворот з „Червоного Раю"

(Автентичне оповідання).

Комунізм це зараза XX-го століття. Це така зараза, що чіпається кожної людини. Чіпається вона передусім тоді, коли шлунок порожній, або ще скорше коли голова порожня. Кожне століття людської історії навіщене є певною язвою, через яку люди по цілому світу терпять. Язва комунізму є гірша від чуми, від азійської холери. Коли прийде чума, чи холера навістить якусь частину світа, то вигубить трохи людей, тай зникне, Терпіння людей коротке, ограничене до тілесної слабости, якій часто можна зарадити. З комунізмом, одначе, не те. Бакцилі його розсипані поміж усіма верствами людей, по цілому світі, і заражують вони людину не тільки тілом, але умом і душею. Нічо не вилічить зараженої комунізмом людини. Іноді людина, що найдеться в „червоному чистилищі" — Совєтах — де перейде період пробудження, де захитається в глибині сумління віра в спасенність і справедливість комунізму... розчаровується... тікає звідтіля чим-духу назад у „бурзуазне пекло", щоб забути прикрий сон, який пережив.

Звичайний наш робітник - комуніст, що став Лєніновим поклонником ізза порожнього шлунка, стане так швидко й ворогом Лєніна, якщо подасться в обіцяний „рай" його — Совіти — та не найде там чим наповнити свого голодного шлунка, ні задовольнить своїх надій. Багато таких є між нами у Канаді.

Недавно тому загостив до мене освічений мій друг зо Зєдинених Держав. Слово по слові, ми розбалакалися про комунізм. Не балакали ми про теорію комунізму, не оцінювали його з практичного боку, але більше говорили про наслідки, що їх комунізм лишає на людях в Америці і Канаді. Свому гостеві я росказав кілька цікавих випадків із життя знайомих мені комуністів, а він росповів мені один випадок, одну пригоду, якої досвідчив один американський українець — друг мого приятеля.

Майже годину оповідав мій гість події з досвіду свого приятеля комуніста. Вислухав я усьо, мов загипнотизований, а коли він докінчив, я вирішив у свій час все те передати друком, бо се цікавий епізод з життя комуніста, що вернув із „червоного раю" — тимбільше цікавий, що правдивий.

Перекажу все так, як я чув.

Ілля Дорош був інжинером у славнім, промисловім місті Пітсбурґу в Пенсилвенії. Ступня інжинера добився з великим трудом, бо був бідний. Прибув до Америки з родичами в підростаючому віці. Мав труднощі у вивченню анґлійщини. З труднощами й при малій допомозі батька якось переліз середню школу. Працею в фабриці заробив собі трохи гроша та записався на курс інжинєрії. Гроші вийшли, ішов знов на роботу, і так було щось із сім літ, доки він закінчив чотирорічний курс науки. Це було вельми тяжке змагання молодого чоловіка. Се був процес невигід, розчарувань, словом, — боротьби, що в житті людини перетворює світогляд людини по кілька разів, гартує його характер, або щербить, робить з неї людину досконалу, або нездарною. Життя Дороша кинуло його між комуністів.

Багато можна сказати про це, як він зайшов між комуністів, яких центр в Пітсбурґу міститься в Робітничому Домі. Коротко тільки скажемо, що при кінці своїх студій Дорош найшовся там і став діяльним членом, виголошував доклади на тему марксізму, і всі знали його в місті як запеклого комуніста.

Наш Ілля тоді став комуністом, коли по скінченню студій дістав посаду у великій сталевій фабриці. Його платня доходила до чотири тисячі долярів річно, що відразу дало йому спромогу зажити як справжній буржуй, але це не змінило його доґматичних переконань щодо комунізму, бо пересяк ним уже до кости. Не мав у що іншого вірити. На життя дивився з цинізмом. Був крайнім матеріялістом. Не міг забути своїх давніх злиднів і нишком жаждів мести на

капіталістів, яких винував за своє і цілого світа лихоліття. Він вірив, що пролєратіят зрушиться, що повторяться картини російської революції, і що месть буде доконана. Перенятий такими ідеями, він іще ревніше брався до аґітації, і його коштовне авто можна було що-вечера бачити перед входом до Робітничого Дому.

Врешті прийшла кріза. Його віддалили з праці. Був він лютий ізза того, хотяй голоду не боявся, бо заощадив собі в банку щось із вісім тисяч долярів. Більше там було, але два роки тому оженився — збільшилися видатки на дім і жінку. Одначе сидіти безлично він не міг.

Дорош постановив виїхати до Совєтів. Там становище для нього готове. Буде помагати своїй духовій вітчині розбудовуватись. Чинно допоможе Пятилітці, про яку цілий світ росписувався. Чому не має виїхати він туди, коли уряд Совєтів навіть чужих спеців і техніків спроваджував? З Пітсбурґа виїхали кілька десятків найкращих інжинєрів, і усім там добре поводиться. І він там найде добре місце для себе, добру платню і почесті, бо ж він не звичайний технік - наємник, що ради зарібку там поїде, але член комуністичної партії, що з ідеї, власним коштом вибірається у Вітчину Пролєтаріяту. Жінка тому плянові цілком не противилися.

Думка стала ділом: інжинєр Ілля Дорош стояв на залізничому двірці, вижидаючи потягу до Ню Йорку, звідкіля мав відплисти пароходом до Совєтів. Не стояв він самий на салі старого понурого двірця. Сотки його товаришів комуністів зібралися відправити його в робітничій „рай". На двірці аж гуділо від крикливої, словянської гутірки й викликів. Червоний кольор відзначався кругом, бо „товариші" прийшли з відзнаками на грудях, з червоними краватками. А вже осередком цікавости була таки його жінка, Марія, що приковувала увагу усіх своєю красою, румяними личками та великою китицею червоних рож у руці. Китицю принесли жінки з Жінсекції. Вона держалась рамена свого Іллі, почуваючись дійсною героїнею хвилі.

Героєм хвилі почувався і сам Дорош. Кругом його стояли провідні комуністи з Робітничого Дому, свої й чужі. Був між ними його ближчжй товариш Алек Бриндзак, секретар; був Федь Цибульський, голова та много других. Всі вони стежили за кожнім словом, яке Дорош переказував репортерам місцевої преси. Журналісти зацікавилися його виїздом і тому прибули громадно зі своїми фотоґрафами, щоб написати щось сензаційного про відїзд провідника комуністів в „убітований край пролєтаріяту". Дорош у розмові з репортерами говорив, що має надію, що вже не поверне назад до Зєдинених Держав, що осяде в Совєтах, спровадить жінку і разом будуть працювати за своє і нової вітчини щастя. Фотоґрафи негайно висвітлили кілька поз із Дороша та його жінки, а репортери нотували в своїх зошитах, що Дорош говорив.

Присопів потяг, і згромаджені комуністи майже занесли Дороша на перон. Дорош іще оглянувся по салі двірця, чи часом не прибув його батько попращатись з ним, але його не було. Це його болюче вразило. Та він і не сподівався, щоб батько його попращав. Він завжди дивився на сина як на відступника, і він сам від батька сторонив. Заки сів у поїзд, Дорош відтягнув на сторону свого товариша Алека Бриндзака, попрохав його, щоб опікувався в його відявности Марією. „Ти знаєш, якими є декотрі наші товариші: цілком не шанують жінки другого", він сказав. Бриндзак перекинувся поглядом із недалеко стоячою Марією — котра дочула про що говориться — всміхнулася, Бриндзак потиском руки приобіцяв заопікуватися жінкою. За пару хвиль Дорош уже був у дорозі до Совєтів.

— — — — — — —

Минув рік.

Інжинєр Ілля Дорош вернув із „червоного раю". Але який то був поворот:

Він стояв на салі цього самого двірця в Пітсбурґу, з якого рік тому виїхав у Совєти — стояв і розглядався кругом не своїми очима та недовіряючи собі,що це те саме місце з якого виїхав і що це він дійсно є колишнім інжинєром Іллю Дорошем?

Колись його всі знали як все гарно вдітого в одіж послідньої моди. Тепер виглядав гірше на волокиту, або чоловіка, що був десять літ на допомозі. Його темне обличчя — колись гарне здорове й чистеньке — було заросле, змарґане й хоровите, а його очі нагадували того, що щойно вийшов із закладу для божевільних. Ніхто його не пізнав би.

так змінився він за один рік. А щоби пояснити цю переміну в Дороші, всі причини його вигляду, те все, що він перебув від хвилі виїзду в Совєти до хвилі його повороту — це все описати забрало б цілий том. Ціла історія Дороша в „червонім раю" виражалась таки в його вигляді. Сам факт його наглого й незаповідженого повороту говорив голосно сам про себе. Свідомий цього факту був і сам Дорош.

Він хотів якнайшвидше дістатися до дому, до своєї Марії, а відтак усе буде гаразд. Нагло змінив свій намір, коли пригадав собі свій запущений вигляд. Він не бажав настрашити її собою. Він постановив поступити до свого банку, де оставив звиш пять тисяч долярів на спільний рахунок з жінкою. Витягне одну сотку, поступить до лазні, до голярні, а відтак до торговлі з убранням та перемінить себе на нового чоловіка. Він мусить представитись своїй любій Марії пристойно, навіть у своїй соромній невдачі. З тим пляном він вийшов на вулицю.

Найшовшися на вулиці, Дорош почувся зараз інакшим чоловіком. Любо йому було знов бути в Америці — хоч в країні міліонів безробітних, часами навіть й голодних, але все таки у своїй рідній країні. Йому пригадався Совєтський Союз. Гидко було йому згадувати про те пекло, яке пережив там упродовж року. Це все брехня, що про Совєти говорять, пишуть і вірять усі такі, яким був і він. Він чхає тепер на комунізм і на комуну та воліє тут голод терпіти, ходити обдертим, ніж находитися один місяць у божевільних Совєтах. Побут у Совєтах се для нього був прикрий сон. Він його зітре зі своєї памяті. Розібє він ту велику брехню, якою обдурюють американські комуністи несвідомих робітників про спасенність комунізму й „рай" у Совєтах. Це блахман. Він здемаскує їхню роботу. Посвідчиться сам собою і своїм досвідом. Не забуде він комуністам того, що за рік там пережив.

Своїй жінці він в листах натякав про життя в Совєтах, але пізніше боявся і натякати, бо знав, що його листи цензурували, а відтак листів від Марії цілком не одержував. Певно закрадали червоні злодії на почті. Вісім місяців не обмінявся з жінкою! Нічо. Він Марії все устно вияснить. Про свій досвід скаже вкоротці: Ошукався, жінко, на комуні. Як тобі вже писав, прибув до Харкова, де старався найти відповідну працю, а вони мене давай кудись у Сибір, між дикунів призначувати. І то, щоб свій, український начальник тебе там висилав, то ще розумів би, а то собі товариш із закрученим носом... та ще й російською мовою. Чи не мав я права висваритись з ним і отверто йому сказати, що я думаю про нього та його намір мене призначити кудисьінди, а не в Україні. Куди я приїхав? Кожний би таке зробив, Але за те зробив собі ворога з підкомісарчика жида. Нікуди було й ворухнутися, бо всюди про мене були упереджені. Не помогли мені протести ні прохання до Петровського, Порайки й других „своїх" комісарів. І так, жінко моя люба, я місяці витратив, а з тим витратився і з тих кількох тисях, що зі собою привіз. Всюди там друть з тебе шкіру. Стала біда коло мене, і таки мусів вклонитися носатому та просити його, щоб і на Ураль вислав. Тоді мене вислав, Дали мені найгіршу роботу, хоч і по інжинєрії, зазначуючи, що я комуніст - ударник, з Америки приїхав, щоб помочи пятилітці. Вже робота роботою — її я ніколи не боявся, але не міг знести тих своїх начальників, котрі тобі все над карком стояли. Ще зніс би їх, якщоб це були люди діла, твого фаху, чи знання, а то собі звичайні політичні жандарми, котрі пильнували кожнього, чи з нього добрий комуніст, чи якого саботажу критьцем не плянує... Нікуди тобі вийти, ні з ким поговорити, бо кожний боїться говорити. Не наїжся бо не має що, добре не виспишся, бо вуши й другі насікомі тобі не дадуть. Чиста неволя. З першого дня вирішив тікати з Уралю, а то й з самих Совєтів. Був би утік, коли би був трохи грошей оставив. Півроку забрало мені зложити собі на поворот. І тоді не хотіли пускати, аж мусів у Москву, до американського амбасадора їхати, щоб той напер на комісарів. Щойно тоді дали дозвіл на виїзд. Так, так, моя люба жінко, виїхав із Совєтів, мов останній жебрак, а прибув туди як дійсний буржуй. Годі тобі всьо росказати, бо не повіриш, що зі мною за ввесь час перейшло...

Більше і тепер годі було Дорошові роздумувати, бо дійшов до свого банку. Зайшов ніяково до середини, приступив до столика й написав чека на сто доля-

рів, та приступив до контори його виміняти на готівку. Урядник був йому знайомий. Поглянувши на підпис на чеку, він кинув оком на Дороша та довго дивився на нього.

„Це я... у власній особі, пане Гопкинс", Дорош запевнив і всміхнувся.

„Пане Дорош, а ви що тут робите? Я думав, що ви в Совєтах. Так нагло вернулись", сказав счудовано Гопкинс.

„Точно. Наглий поворот із тамтого світу... з пекла. Зміняйте, пане Гопкинс чека, бо невигідно мені тут стояти", відказав Дорош нетерпеливо.

Гопкинс пересунув чека через ґратки своєї загороди книговодчикові до перевірення. Це була для нього неприємна процедура, бо знав він це, чого Дорош не знав, але не бажав відразу інжинєра вражати. Це вчинив сам книговодчик.

„Пане Дорош", звернувся книговодчик до Дороша, „ваші спільні ощадні вкладки вичерпані. Остается на книжці всього девятьнацять центів готівки".

Дорош зблід і недовірчиво видивився на касієра і на другого урядника. Це було неможливо! Щоб жінка витягнула звиш пять тисяч долярів ощадностей у банку? — ні, це не можливо!

„Жалую, пане Дорош", запевнив його Гопкинс. „Пані Дорош витягнула усі ощадности, кромі осталих 19 центів".

Мов приголомшений, Дорош вийшов на вулицю та насліпо пішов в сторону свого дому. Він мусить там якнайшвидше бути. Він відчував, що щось недоброго скоїлося. Всілякі припущення роєм на ум находили, а вже найбільше турбувала його причина, що спонукала Марію витягнути з банку всю готівку. Нещастя, слабість, або ще що гіршого її стрінуло? Може позичила кому? І такі запити без кінця. Він не бажав нічого страшнішого припускати, навіть уявою, бо любив її без міри. Все, що він бажав, то якнайскорше добитися домів, і запевнити себе, що Марія здорова, що все з нею впорядку. Він же-ж оставив її в опіці свого товариша, Алека, котрий не допустив би нічого лихого до неї, порятував би її у якімбудь нещастю.

Немав він і цента на трамвай, отже мусів пішки йти на самий кінець міста, де в гарнішій частині задимленого міста находився його дім. По дорозі думав тільки про свою Марію. Мов образки в калейдоскопі переходили картини з його подружого життя з нею, а вже найяркішими представлялися ті, що відносились до його романсу з нею.

Цікавим був початок їхнього романсу. Було це вчас, коли він вибився на інжинєра. Побачив її спершу одної неділі, як виходила з церкви, і відразу її сподобав —сподобав не тільки її ніжну красу, але і її побожну скромність і невинність. Він пристанув своїм новим автом на вулиці, щоб купити собі циґара в склепі перед церквою; з ним був Алек Бриндзак. Коли він придивився добре до дівчини, постановив, що її здобуде для себе. Незнайома? Нічо. Він її пізнає! Релігійна? Він її розведе з церквою, зробить безбожною і комуністкою. Всі ті заміри йому вдалося здійснити. По кількох тижнях він уже підвозив Марію з церкви домів. До кількох місяців вони вже любилися, а до року подружилися. Коли подружилися, йому не трудно було перевести жінку на комуністку та відорвати від церкви. За час романсу він не чіпав її релігійности, бо ходило йому скорше добитися до її серця, отже грав ролю тільки закоханого. Він навіть у церкві з нею звінчав-

ся. Коли вже мав її в себе, дома, мав приковане до себе її серце, йому дуже легко пішло навертання жінки на комунізм. До року з неї стала така завзята комуністка, якими були й жінки других передових товаришів... Дурак з нього! Навіщо було її навертати на комунізм, щоб тепер її знов відвертати? — подумав він та сплюнув у бік з досади.

Вже вечоріло, коли показався на узгірю його дім, на вид якого його серце з радости заворушилося. Забуваючи на свій вигляд, на все інше, він чим духу почав спинатися похилим хідником. У передній кімнаті світло. Він уже на ґанку, очі його на вікні... „Маріє! Маріє! Це я... прибув..." він скрикнув засапаний, і йому здавалося, що в кімнаті хтось заворушився. Глядить через вікно, і замітив тінь жінки — його жінки. З іншої кімнати виринула тінь чоловіка — це Алек! „Добрий друг", прошепотів, хоч не рад у душі, що в тій хвилі навинувся, але добре, що прийшов. Не мав часу розважитись, бо кинувся до дверей, які однак були замкнені, але які Марія зараз відчинить та... найдеться в його обіймах.

Тимчасом його Марія, як виглядало, не спішилась відчиняти дверей. Вчувши голос перед домом, вона відслонила фіранку й виглянула крізь вікно... Він припав до вікна, радісно називаючи її по імені. Марія на його вид перестрашилася, нею потрясло, і бліда на лиці швидко подалась в сусідну кімнату, а за часочок він бачив її, як вона пустилася до вхідних дверей.

Дивувало його те неясне поведення жінки, а в нутрі його щось так і давило. Припав до дверей...

"Маріє! Жінко люба..." Дорош скрикнув на вид жінки, коли та частинно відчинила двері, і хотів кидатися їй в обняття.

„А це що за пуджало приїхало! Чого ти хочеш у мене?" Марія шорстко привитала його та відштовхнула від себе ліктем.

„Та ж це я... я — твій Ілько! Що тобі, жінко, не пізнаєш мене?" Дорош загикав і видивився на жінку, чуючись, мов громом поражений.

„Я ж бачу, пізнаю, хоч як на бома схожий", відповіла жінка холодно, продовжуючи. „Але я вже не твоя — з Алеком сиджу..."

„З Алеком? А то як? Куди?" — він питався, невірючи словам, які від жінки почув. „Та ж то неможливо. Ти, Маріє, моя законна й власна жінка".

Марія на це сухо засміялась. „А бачиш, що можливо! Смішний ти, товаришу, коли говориш про „закон" і „приватну власність", будучи комуністом. Бо яка я твоя власність? Ти ж сам навчив мене вірити в совітський розвід, у вільну любов, отже тепер я поступила так, як навчив мене. Розвелась з тобою і ось заживаю вільної любови. Алек милійший мені", жінка пояснила йому таким холодним тоном, як він їй нераз обяснював засади марксиських теорій.

За Марією показався сам Алек, щоб підкреслити собою правдивість її тверджень. „Шкода балачок, товаришу. Я любив Марію перед твоїм виїздом. Казав допильнувати, отже й допильнував. Другі товариші лакомилися і накидалися, отже годі було інакше".

Дорош стояв хвилинку як закаменілий, а коли відзискав свої змисли, ним потрясло з обурення і кинувся хижо в сторону своїх зрадників.

Але Марія була на такий рух приготована. Зпід її фартушка блиснув револьвер і Дорош глядів у його небезпечне дуло. „Зроби один більше рух, а випалю", жінка перестерігла. Її палець на язичку курка. „Я знала, що до такого прийде".

„Ти... ти мене стріляла б?" він запитався жінки розбитим голосом.

„А вже ж бачиш, що не для забави револьвер держу, товаришу Дорош", відпалила йому Марія.

Це вибило, так би сказати, дно з Дороша. Він з докором видивився на Марію, кинув згірдливим поглядом на Алека і без слова відійшов. Він був настільки свідомий, що тепер ясно бачив, що комунізм цілком його зруйнував.

— — — — — — —

На тому місці можна би закінчити це правдиве оповідання про розчарованого поворотця з совєтського „раю". Ми вже самі можемо уявити собі те все, що Дорош переживав і як почувався по втраті своєї жінки. Але про це годі розводитися, бо в кількох словах не роскажеш про його душевні настрої, ту бурю, що здіймалася в його умі або болі, що огортали серце. Те все, що він пережив в Совєтах, його соромний поворот і розчарування в порівнанню з втратою жінки було нічим. Жінку він лю-

бив більш за все в світі та до неї линув з другого кінця світу, щоб найти біля неї нове щастя, віддатися їй усім своїм чувством і кругом неї почати будову свого родинного щастя на нових основах, як це роблять другі, шукати раю в себе в дома, а не в злудливій комуністичній утопії. Тепер його надії розвіялись. Лучше смерть, чим це... І якщо б це наше оповідання було фіктивне, то у смерті Дороша, його жінки й зрадливого товариша ми б може шукали розвязки цієї події, але з уваги на те, що наше оповідання правдиве, ми є зневолені закінчити його так, як сама судьба його розвязала для Дороша.

Дорош найшовся — сам не знав як — в околиці Робітничого Дому. Доля хотіла, що він зійшовся на вулиці з головою комуністичної орґанізації, Цибульським.

І це, що прийшлося Цибульському почути від Дороша в пару хвилях, оставило його приголомшеним, остовпілим на повних десять хвиль. Коли одначе прийшов до рівноваги, непевним голосом запитався: „А що тепер думаєте робити, товаришу Дорош?"

„Буду бити вас! Здемаскую цілу вашу огидну комуну... Пімщусь на батярах з Робітничого Дому, котрі не вміють пошанувати жінки другого... Буду валити вашу комуністичну гниль... Йду зараз до націоналістів і зголошуся виступити на їх сцені, щоб відкрити людям очі про совєтську брехню і ганебну роботу комуністів в Америці... Собою посвідчусь... Багато можу сказати про комуну... Оце, що я зроблю „товаришу". Дорош прямо кричав до Цибульського. Серед того його думки вияснювалися і він знав, що тепер йому робити, аби відплатитися комуністам за своє зруйноване щастя.

Але Цибульський теж швидко думав і вирішав.

„Це тобі не вдасться, товаришу Дорош", він перестеріг його холодним і твердим голосом. „Ми тобі не дамо зробити такої дурниці. До салі націоналістів ти не дійдеш, бо ми тобі перед тим ноги поломимо. Не думай собі, що ми дозволимо тобі скомпромітувати нашу діяльність, осмішити сотки свідомих комуністів, мимо цего, що ти може й справді розчарувався в комунізмі й Совєтському Союзі. Якщо ходить тобі про жінку, то ми жінку тобі ще нині віддамо. Ходи зо мною до хати, а я вже усім займуся".

Дорош завагався. Він оцінював слова Цибульського, розважаючи яку альтернативу йому вибрати. Погроза Цибульського не була висказана на жарт. Він знав, що комуністи не дадуть йому ногою на салю націоналістів ступити. З другого боку він був рад відзискати Марію. Рад-не-рад, він без слова пішов з Цибульським до його дому.

Цибульський привів Дороша до свого дому та сказав жінці його нагодувати. Перед Дорошом поставив фляшку горівки, а сам подався до Робітничого Дому, щоби там обговорити несподівану й неприємну справу.

Довго прийшлося Дорошові ждати на поворот господаря дому, і аж десь поза північ його діждався. Дороша найшов уже спячого, самого в гостиннім покою.

„Усе залагоджене, товаришу Дорош", заявив Цибульський змученим голосом. „Я тебе заберу до Марії — переспишся дома".

Дорош видивився на комуніста. — „Марія!... вона мене хоче? А Алек?"

„Марія тебе казала покликати. Алек виїхав з міста й тут надовго вже не поверне", пояснив Цибульський.

Дорош не ждав на більше пояснень — натягнув капелюх на чоло та пішов з Цибульським.

Таксівкою спішили до Марії. Дорош мовчав цілу дорогу і Цибульський нічого не говорив. Заговорив комуніст уже тоді, коли доїзджали до цілі.

„Твоя жінка, товаришу, згодилася приняти тебе до себе на однім услівю", надмінив Цибульський.

„Услівя! Яке її услівя?" запитав Дорош.

„Вона тобі сама це скаже, і ми домагаємося і доглянемо цього, щоб ти його приняв".

— — — — — — —

І хто читає ці слова, здивується, коли довідається, що це були за услівя жінки Дороша. Його жінка зажадала, щоб він поїхав із нею там, звідкіля повернув — до Совєтського Союзу, у „червоний рай", з якого він утік.

На превелике зчудованя жінки й Цибульського Дорош це услівя з великою охотою приняв. За яких 14 днів вони вибралися в подорож у Совєти. Дорош підсміхався з жінки та радий був, що вона на власні очи побачить те пекло.

з якого він утік, знаючи, що жінка по кількох місяцях знову буде в Америці, розчарована з комунізму, ще більше ніж він. Це був найкращий вихід з положення та спосіб вилікувати жінку з комунізму, яким він сам її заразив. І маючи це на увазі, він купив поворотні карти подорожі.

НЕПОРОЗУМІННЯ.

Хтось дзвонить. Служниця отвирає. Перед рверима якась пані, що прийшла до її господині.

Служниця: Пані в купелі.

Прихожа сідає в гостинній й нервово чекає. Минуло дві годині і питається служниці:

— Чи пані ще купається?

— Так, пані верне щойно за місяць.

Панна бере науку господарства в рільничій школі, де подають також практичні лекції. В якийсь час пише вона до дому:

— "Вчать нас також доїти, але я дуже боюся великих коров. Тому я просила учительку, щоб позволила мені зачинати доєння від телят....

— Чи це правда, що ви сказали, що я ідіот?

— Це правда, що ви ідіот, але це неправда, що я то сказав.

Лежить чоловік із жінкою в саду під яблунею, а на дворі дуже душно — пече, аж вялить. Чоловік і каже:

— От булоб добре, якби так оце яблуко впало просто мені в рот саме!

А жінка:

— І хочеться ото тобі говорити у таку спеку!

КАПЕЛЮХ.

Жінка купує капелюх. Перебирає вже зо дві години.

— Може возьмеш цей? — радить їй чоловік.

— Не хочу. Такого капелюха ніхто не носить.

— То возьми цей другий.

— Чи ти здурів? Таж в такім капелюсі пів міста ходить!

ІВАН БОБЕРСЬКИЙ.

Як перших двох українців заїхало до Канади, в р. 1891.

Наспіла до мене вістка, що фармар Іван Пилипів не жиє. Веселий був і говіркий і весело закінчив життя, бо на весіллю двох доньок свого свояка в Нартбенку, Алберта. В кімнаті було душно і вікна підчас весілля були отверті. Небіщик сів на вікно, вихилився за далеко на двір і злетів з другої підлоги на діл. Упав так тяжко, що люди, які по-

ІВАН ПИЛИПІВ
Світнив Іван Боберський дня 2. квітня, 1922, в Ламонт, Алта.

бігли йому на поміч, знайшли його неживим. Це сталося 10-го жовтня, 1936. Похоронено його 14-го жовтня. Мав 77 літ.

Хочу тут подати оповідання Івана Пилипова про його подорож до Канади разом із Василем Іліняком а також витяг із судових актів про карний процес Івана Пилипова за Канаду.

Було для мене мрією стрінути обох українців, про котрих всі розповідали, що вони перші приїхали до Канади. Длятого вибрався я нарошно в подорож з Виннипеґу до них і дня 2-го квітня, 1932-го року зійшовся я з Іваном Пилиповим в Ламонті, Алта. Слідуючого дня, 3-го квітня, відвідав я Василя Іліняка на його фармі коло Чіпману, Алта.

Підчас розмови записав я це, що вони розповіли про свій приїзд до Канади 1891 р. і про їх роботу в цім новім для них краю. Спомини Іліняка були оголошені друком в Канаді в "Провіднику" "Товариства Опіки" за рік 1933.

Оповідання Пилипова було в дійсности розмовою між мною а ним. Не подаю однак моїх питань, щоб був дійсний перегляд його переживання.

Він оповідав так:

"Ми з Небилова перші поїхали до Канади. Це село коло Калуша. Я ходив до школи і навчився читати і писати. Учитель уже в школі говорив про Америку і Канаду, а потім чули ми від німців, що мали тамки своїх кревних. З нашого села працювали люди при сплавах на Лімниці, а тамки говорили про Канаду, бо то такий був час тоді, що люди говорили про цей край.

"Маєте адресу свого кревного?" — питаю одного німця.

"Маємо."

"Напишіть мені."

"Добре."

Гарвей написав мені адресу сина і доньки і я написав лист. На мій лист прийшла відповідь. Відписали мені:

"Лиши гори й доли і ходи сюда. Тут усе зробиться. Хліба досить, худоба дешева, місце всюди."

Я відписав:

"Добре, я поїду."

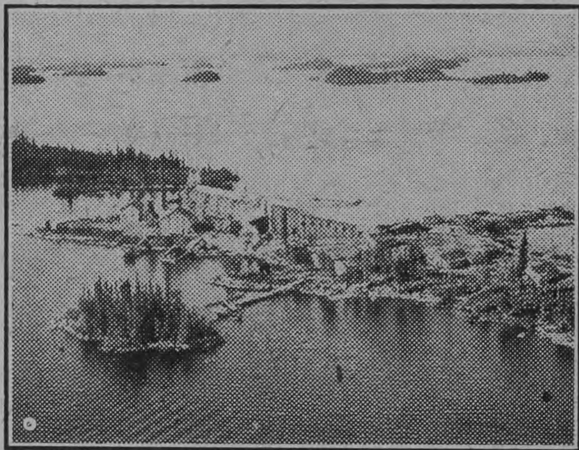
Набрав я великої охоти. Зараз поїду. Буду мати тамки хліб, вмію писати, читати і трохи по німецьки. А там в Канаді не всі такі вчені. В нашім селі мало хто з моїх ровесників умів читати. Такі

(Продовження на стор. 124)

МЕТАЛЕВІ КОПАЛЬНІ І ЗАГАЛЬНИЙ ДОБРОБУТ

Великі розвитки в промислі копалень металів протягом послідних кількох літ дали думаючим людям в провінції до зрозуміння, що в сподіваній новій ері загального добробуту копальні металів відограють важну, як не провідну ролю. Манитоба, протягом послідних 2 або 3 років зробила поступ, який рівняється найліпшому поступови в розвитку копалень і рекорд продукції 1935 року в сумі понад $12,500,000 є дуже важним додатком до бизнесу провінції. Вплив нового богатства і гроші видані, щоб то богатство добути, були поширені на всі галузи бизнесу.

Візьмім примітром, їх вплив на рільництво. Копальні витворили ринок для збуту за готівку майже кожного фармерського продукту як пшениці, молочних продуктів, дробу й яєць або ярини й овочів. Копальні створили нові місточка а нові місточка означають нових костомерів для продуктів з фарми. Десятки фармерських синів, які не бачили будучности для себе на фармах, шукали і найшли заняття з доброю платнею в майнах і богато з них зроблять якусь копальняну фазу задачею свого життя.

Один з гарних видів в околицях Ґод'с Лейк.

Промисли ломбру і будівельних достав найшли в копальняних околицях добрий ринок на свої товари. Сотки тисяч стіп дощок; великі скількости токарних виробів, зелізних товарів, скла, ітд., доставлено до тих нових місточок на будову домів, шторів, шкіл, готелів, банків й інших будівель. Майни самі уживають великих скількостей матеріялу з грубого дерева для ґалерій, рам і будинків. Сталеві будівельні штаби, вироблені в Манитобі, найшли собі дорогу в копальняні околиці. Сильні вибухові матеріяли находять найбільший свій ринок у майнерських роботах. Поверх пів міліона долярів видано в Манитобі на вибухові матеріяли лишень протягом послідного року. Три рази стільки видано на фабричні товари такі як тяжка машинерія, зелізничі сталеві шини, відливані річи, рури, мотори, батерії, свердли до каменя, ітд., для ужитку по копальнях. Весь промисл завдячує у великій мірі свою спосібність продовжування своєї діяльности, копальняному рухови на великій новій Півночі.

Майни є великими консументами електричної енергії, яка витворюється й розсилається в границях провінції. Копальні творять бизнес для зелізниць, воздушних і водних доріг, які затруднюють сотки людей. Далекий перевіз засобів і відсиланих продуктів дає дохід зелізницям, яких існування було загрожене браком зелізничого бизнесу. Доносять, що майни є відвічальні за більше як половину зросту зелізничого руху в послїднім році.

Ледве найдеться бизнес—ледве найдеться чоловік в Манитобі, яких особистий успіх і добробут не були збільшені в прямий або непрямий спосіб діяльностями копалень.

Також в ширшім значінню треба признати вартість копалень металів для загального добра. Продукт майни є продуктом на експорт в заміну за світові товари, яких ми потребуємо але не продукуємо. Він є продуктом, що має попит на торгах світа і за него другі люди радо заміняють свої товари й богатства. Експорт металів удержує прихильні торгові білянси з націями світа і тримає канадійський доляр в вартості на грошевих ринках світа.

Манитоба і ті, яких обовязком є адміністративна відвічальність за її справи, розуміють вагу копалень. — Манитоба є свідома своїх копалень.

часи були. Але жінка не хотіла їхати. Боялася моря і чужої сторони. Каже до мене щодня:

"Не поїду, не поїду, не поїду!"

А я сказав її щодня:

"То сиди!"

Я пристав до неї, це була донька мого сусіда.

Продав я пару коней і воли, щоб мати гроші на шифкарту, але виглядало, що не вистарчить на дорогу. Тато також не потягали за тим, війт і писар громадський відраджували і відстрашували. Продав я ще дещо ґрунту, щоб заплатити дорогу.

Тато каже до моєї жінки: "Абись тепер не їхала. Нехай уже їде сам, щоби придивився, як там виглядає земля, потім будемо видіти, що з того буде."

Старався я за пашпорт. Ледви мені його видали в старостві. Вже його не маю; згорів десь на фармі. Але я просив виписати пашпорт на мене і на жінку. Я родився в році 1859. Мав я тоді троє дітей: Василь вісім літ, Юрко три роки, Никола також три роки.

Але хотяй я вистарався о пашпорт на цілу родину, то поїхав я сам. Жінка не відважилася їхати, лишилася з дітьми в дома. Це було в осени 1891 року.

Виїхало нас трьох: Василь Ілиняк, Паніщак Юрко і я, Іван Пилипів. Вони два також з Небилова. Оба жонаті, але їхали без жінок, так само як і я. На мою раду старалися вони за пашпорти. Паніщак Юрко то мій шваґер, брат моєї жінки. Але я ходив до школи в селі чотири роки і вчився тамки, а учитель добре вчив; а вони не були в школі, письма не знали. Тепер послухали моєї ради і пустилися до Канади.

Приїхали ми до Стрия, потім до Перемишля, а відти до Освєнціма. Тутка переглядали урядники наші папери.

"Покажіть гроші", — сказав один з них.

Я мав 600 ринських, Ілиняк мав 190 ринських, а Паніщак мав 120 ринських. Урядники сказали, щоби Паніщак вернувся назад до села і він мусів сісти на залізницю, яка повезла його назад до Калуша. В Гамбурзі, куди нас двох доїхало, був аґент, який посадив нас на велику шифу, щоби ми їхали через море.

Їхалося 22 дні. В дорозі було всіляко: було так, було інак. Корабель їхав морем а потім рікою до якогось великого міста. То був Монтреаль. Рано злізли ми із шифи, а пополудни сіли на трен і поїхали впоперек Канади. Дорога була якась довга, два і пів дня воліклися ми через скали, ліси, води, пусті поля. Видно було, що ми в дикім краю. Приїхали ми до якогось невеликого міста, де стояли деревляні будинки. На стації казали нам висісти урядники, що вміли говорити по нашому, але виглядало, що то не були наші; видно німці. Це був Виннипеґ.

Котрого дня ми виїхали з Гамбурґа, а котрого дня приїхали ми до Монтреалю, а котрого дня до Виннипеґу, то, бігме, собі не пригадую. Це було в осени, 1891 року. Мого пашпорту вже нема. Згорів на фармі у Брудергаймі.

На стації, у Виннiпезі, дали нам чоловіка, що говорив по німецьки, але також по нашому, як тепер кажемо, по українськи. Він мав нам показувати поля, а ми могли їздити куди захочемо, бо залізниця була для нас задармо. Той аґент завіз нас до Лянґенбурґа, до одного фармера. Забув я його імя. Ми оба лишилися у того фармера цілий тиждень. Возили нас возом і показували землі, щоби ми могли вибрати поле для себе. Я застав тут знайомих німців з ліса, які робили під моїм проводом над Лімницею. Сподобалися нам фарми. Я записав числа одної фарми на себе, а другі числа записав на Ілиняка, бо він не вмів писати. Ми вернули до Виннипеґу й поплатили по десять долярів за землі, які ми мали взяти як "гомштад".

Один німець від Калуша латав черевики у Виннипеґу і він мені сказав: —

"В Алберті теплійше, поїдьте подивитися."

Пійшов я до бюра і кажу:

"Хочу їхати в Альберту подивитися на землі."

"Добре!" — сказали мені. "Дістанете тикети на їзду за дармо. Їдьте, щоби вибрати собі добре поле. Землі маємо подостатком."

Ми поїхали до Калґар, бо залізниці до Едмонтону ще тоді не було. Дісталися ми до Ґрінфельду. Землі всюди, землі, куди лише рушитися, порожні. Бери плуг та ори! Не так, як в краю, що люди на вузоньких загониках сидять, або навіть городця не мають. Але

ліса ми не виділи. З тим вернули з Калґар назад до Виннипеґу.

Тутка стрінули ми жидів з Росії і вони нам сказали:

Поїдьте до Ґретни, в Манитобі, недалеко відти, там найдете добру землю."

Купили ми тикети до Ґретни і поїхали подивитися. На стації стрінули німців, які говорили також по українськи. Один німець взяв нас до молочення, було що їсти і пити. Говорили ми із старшими по нашому, а молоді знали вже лиш по анґлійськи. Оповідали, як з початку бідили. Бідували три-чотири роки, а потому дороблялися і приходили до гаразду.

Я подумав, щоб вернути до краю та привезти свою жінку з дітьми. Ілиняк просив, щоби взяти і його жінку разом, а сам хотів лишитися в Ґретні на роботі. Я міркував, щоби було добре спровадити більше родин з нашого села. Вони моглиб дістати землі разом, то не вкучилобся в чужім краю. Я погадав собі, щоб можна взяти і цілий тавншип. Знаєте, що тавншип? То є 36 секцій; одна секція має чотири фарми; цілий тавншип має 144 фармів, кожна по 160 акрів, по нашому 113 морґів. Отже 144 родин може замешкати одна при другій.

З Ґретни виїхав я 12-го грудня, з Виннипеґу виїхав 15-го грудня до Монтреалу, а звідси до Бостону. Тутки треба було чекати пять днів на шифу. Морем їхалося щось 22 днів до Лондону. Тут перечекав я два дни, щоби переїхати до Гамбурґа. Відти поїхав я через Берлін, Освєнцім, Краків, Креховичі. Наняв я фіру з стації до Небилова і четвертого дня по Різдві приїхав до села. То було 1892 року.

Люди питали, куди я їздив і що я бачив. Розповідав я про Канаду і говорив: "Тікай, тікай відси, бо тут нічого не маєш, а тамки будеш мати землю за дурно і будеш ґаздувати!" Але нарід був темний. "То далеко, за морем", кажуть. Мати плаче, хотяй має девятеро дітий; не хоче їхати, але хоче, щоби всі здихали разом із нею з голоду. Люди приходили до моєї хати; повна хата

людий, кожний питає мене наново: "де ти був?"

Нарід не розумів, що за морем може бути свобідна земля без гоподара, яку можна дістати даром, або за малі гроші. Слухали, що я розповідав і дивувалися.

Пішла поговірка по селах, що приїхав чоловік Бог знає звідки і хоче провадити людий до якоїсь Америки і хоче провадити людий Бог зна. куди. Одного дня прийшли до моеї хати війт, священик, писар і провізор. Зачали випитувати, чи я говорю правду. Положили мапу на столі і казали мені стати з боку.

Писар питав мене: "Де ти був?"

Я сказав: "В Америці." Мало хто знав, де той край і нині тяжко сказати такому, який не знає світа.

"Кудись їхав?" — питає війт.

Я кажу: "Їхав до Кракова, відти до Берліна, відти до Гамбурґа. Потім їхав через море до Монтреалю, а звідси сів на колію до Виннипеґу. Я їхав залізницями і шіфою."

Стою з боку і говорю, а вони дивлять ся на якусь карту.

"Де ви тамки були?" — питає священик.

Я кажу: "Край зоветься Канада. Я був у Вінніпезі, в Калґарах, у Ґретні. Ілиняк Василь лишився у Ґретні у господаря."

Нічого не порадили, мусіли вірити.

Війт сказав лише до мене: "Уважай на себе!"

Пішов я до Перегінська. Там здибав мене шандар і каже: "Пилипів, майся на увазі, бо тя скую колись!"

"Защо?"

"Будеш видів! Уважай, що говориш!"

Я собі з того нічо не робив. Сяду в коршмі і пю пиво. Плачу сам, або платять другі. Люди цікаві, стоять довкола.

Розповідаю, що хотять знати. Кажу їм: "Тікайте, тікайте! бо тут не маєте землі, а там є земля. Ви тут попихачі, а там будете господарями".

Зібралося дванайцять родин, готовилися до виїзду: Паіш Юзько, Паіш Антін, Романяк Михайло, Тичковський Никола, Чічак Стефан, Паніщак Юрко, Паніщак Іван, його брат, Паніщак Іван, його кревний, Фединяк Василь, Піцик Василь, Вижнович Дмитро, Сенюк Василь, Ілиняк Михайло, старий. Ще були инші, але не памятаю їх уже. Вони продали поле і мали пашпорти, щоб їхати. Я помагав їм: ходив з ними до Калуша, старався; мені троха заплатили за поміч. Годі задармо журитися, тратити час та старатися, щоб другі все мали в порядку. Мав я згоду з аґентом в Гамбурзі, що як я наведу людий на його бюро і на його кораблі, то дістану пять долярів від одної родини. Така угода в Канаді то звичайна річ, бо люди мусять тратити час і мусять ходити сюди і туди, і мусять жити. Заплата за роботу потрібна. Але нарід наш не мудрий, лише на селі виріс. Довідалися люди, що моя робота принесе мені заплату за мій труд і зачали приговорювати.

Одного дня рано прийшов шандар до моеї хати. Забув я, як він звався. Сказав до мене: "Ходіть до війта."

Прийшов я з шандаром до війта; звав ся він Гриників Іван. І писар був тамки. Мого шваґра також привели, бо помагав мені людий збирати, хотяй в Канаді не був; але помагав мені як шваґер.

Війт боронив нас, казав, що ми нічого злого не робили, але шандар повів нас піхотою до Калуша і запровадив до шандарського бюра. Стягнули з нас обох протокол і запровадили до арешту в Калуши.

На другий день запровадив нас шандар до суду і показав протокол і листи від аґента в Гамбурзі, що я мав дістати нагороду за то, що показав людям дорогу до Канади. Я міг йому цього листа не показувати, але я не міркував, що я що злого зробив. Судія говорив по нашому, але не годен нас випустити та казав нас завезти до Станиславова. Другий шандар з Калуша попровадив нас на залізницю і завіз до Станиславова. Ані один ані другий нас не ковав, але провадив під баґнетом. Їхали ми дві години до Станиславова і сиділи тамки в арешті, як то кажуть "інквізитом". Кожний осібно сидів. Потім ми стaнули на суд. Я мав адвоката, але я забув його назвище. Я платив, а він боронив нас обох. На суді нас знова переслухували.

Судия каже до мене: "Тобі на що землі? Ще ти тутка замало?"

Я кажу: "Землі нам замало!"

Судия каже: "Ти нарід провадиш, щоб їхав."

Я кажу: "Ні, вони сами хотять їхати."

Судия до мене: "Ти чому язик не тримав за зубами? Треба їхати самому, а

HUDSON'S BAY

Good Spirits
Добрі Спіритуси

Hudson's Bay
F.O.B. Scotch Whisky
$2.30 фляшка.

Hudson's Bay
Very Old Rye Whisky
$2.15 фляшка.

Hudson's Bay
London Dry Gin
$2.00 фляшка.

Hudson's Bay
Special Cognac Brandy
$2.90 квартова фляшка.
$1.50 фляшка 13 унцій.

Hudson's Bay

Demerara Rum
32 оверпруф $3.70 фляшка.

Jamaica Rum
ондерпруф $2.80 фляшка.

Hudson's Bay Company.
INCORPORATED 2ND MAY 1670.

This advertisement is not inserted by the Government Liquor Control Commission. The Commission is not responsible for statements made as to the quality of products advertised.

не стягати других людий за собою. Ти продав нарід аґентови. Наш найяснійший цісар поміг людям вернути з Арґентини, трицять родинам на свій власний кошт, а ти хочеш, щоби цісар знова помагав, як людям щось злого станеться?

Той цілий суд тревав щось три години і вони нас засудили на один місяць.

Ми пішли оба до арешту, але люди їхали до нового краю, бо пустилися в дорогу. Поїхали так: Романяк Михайло, живе в Чіпмані; Іліняк Михайло, поселився у Чіпмані, але помер на флю; Паїш Йосиф, живе на Делф; Паїш Антін, жив на Мирнамі, але помер уже; Тичковський Микола, помер у Старі; Вижнович Дмитро, помер у Чіпмані Всі вони поселилися в Алберті. Лише Яців Василь, що його син скінчив високі школи, той фармує в Манитобі, в Лейдивуді. Він не їздив до Алберти. Інші родини покищо не їхали з краю зараз, але пізнійше.

Коли я скінчив кару, постарався я, щоб дістатися до Канади з цілою моєю родиною. На весні, в третий день по Великодні, 1893 р., виїхав я в дорогу. Їхала зі мною жінка і четверо дітей. Наймолодша Анна мала пів року. З нами їхав Паніщак Юрко з жінкою і двома дітьми, Чічак Стефан з жінкою і чотирма дітьми.

Але щоб ми могли їхати, мусів я заробити гроші на дорогу. Взяв я замову збирати дерево для купця в Одесі за ціну 5 центів від одного кубіка. Мав я пять людий і платив їм денно. Найшов я коні і стягав дерево, щоб його вислати Лімницею, а відтак Дністром до Одеси. До самої зими робив я в лісі, а зиму зимував у своїй хаті.

Три родини їхало нас разом через Лавочне, Будапешт, Відень, Париж, Ротердам. Відти дісталися ми шифою через море, а потім рікою до Квебеку. Відти заїхали ми треном до Виннипеґу.

Тут лишив я родину в наймленій хаті і поїхав на роботу до Норд-Дакоти, заробив дещо гроша і вернув у грудні. Їхали німці до Атабаски і я прилучився до них. Закупив у Виннипеґу два воли, одну корову, плуг, віз, мішок муки. соли, цукру і все, що я купив, забрав на залізницю до товарового воза. Один такий віз платиться 40 долярів, а люди їдуть даром. Так я заїхав до Едмонтону, а звідти до Брудергайм і взяв тамки гомстед. Побув я тамки щось шість місяців і перейшов до місцевости Стар, що тоді звалася Една. Тепер стація і почта Стар. Сиджу тутка від 1903 р до нині. Взяв я фарму, яка назначена так: рендж 56, тавншип 19, секція 22, західно-полудневий кводер, 160 акрів.

За ті довгі роки доробив я чотири фарми, так що тепер маю їх пять, виплачених і на мене записаних. Купував я лоти в Едмонтоні і Вінніпезі, і продавав дорозше, або тратив на них.

Купували наші люди, українці, склеп у анґлійця за 16,000 долярів, то закупив я 50 шерів по 25 долярів. Склеп провадили Шкраба і Брикс, але це все пропало.

Тепер не посідаю в Едмонтоні нічого. Лише у Вінніпезі маю 15 лотів землі і мушу платити яких 40 долярів річного податку.

Найстарший мій син Василь має тепер 48 років, посідає пять фармів, жонатий, має сина. Син Микола пішов як робітник в місто і жиє з того, що сам заробить. Донька Анна вийшла за Йосифа Пікелеса, німця, який робить у фабриці Свифта коло мяса. Син Михайло, ще парібок, уродився слабоумним і перебуває в домі для слабоумних.

Літа минають. Тепер мені 73 роки. Весело мені поговорити з людьми і зійтися з ними при склянці пива. Я ще держуся добре, але жінка якась нездорова. Нездужає і длятого держиться в хаті, щоб шанувати здоровля. Держимо слуги, щоб обійти господарку, бо нам самим вже тяжко допильнувати всьої роботи.

Наш нарід поступив у Канаді, навчився багато. Тай Канада поступила. Люди робили волами, потім кіньми, а тепер машинами. Кіньми їхати йде вже за поволи, то люди купують авта. Наші фармері мають вже авта до виїзду. З Алберти вибрали українці трох послів: двох до Едмонтону, а одного до Оттави. Михайло Лучкович добре говорить. В Манітобі люди вибрали двох послів. Мій син Василь варта того, щоб його вибрали послом: дуже добрий фармер і школи має. Розуміє, що фармері потребують і знає, як за ними обстати.

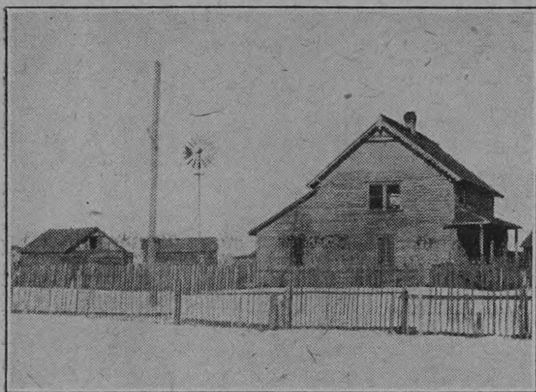
В старім краю якось недобре; нашому народови ще гірше стало. Люди пишуть та й ґазети голосять, що там бють

людий як за панщини. Там хотять, щоб наш чоловік лишився неписьменним, без школи. Молоді, що вродилися вже в Канаді, того не знають; хто приїхав з краю, той памятає як там було: поляки нами помітували. І чи довго воно ще так буде?"

Так я записав за словами Івана Пилипова в бюрі п. С. В. Баглая, нотара в Ламонті, дня 2-го квітня, 1932 р. Нашій розмові прислухувався цілий час і помагав пригадувати знакомий Івана Пилипова, також фармар з місцевости Стар.

Опісля зробив я знимки з обох фармарів. На мою просьбу дав Пилипів свої санки і коні, а його візник завіз мене на фарму. Сніг топився, санки переїздили через калабані води або болото. Однак дальше від місточка Ламонту сніг був ціпкий і санки бігли швидко. За три чверти години доїхали ми до фарми. Мешкальний будинок одноповерховий. Господиню застав я в добре опаленій кімнаті.. Почувалася дуже ослабленою і не мала охоти до розмови. Її лице було бліде, схороване, рухи без сили. Я розповів про ціль моїх відвідин, про мою подорож з Виннипеґу сюди, попросив о дозвіл зробити з неї знимку і попращався. Кілька слів поговорив я з прислугою, якимсь чоловіком і його женою, що держала малу дитину на руках. Кімнати просторі, але не в порядку. На столі лежав калєндар "Канадійського Фармера". Подвіря велике. Велика стайня, а навіть стодола, хотяй в Канаді обходяться фармарі без стоділ. Вежа з вітряним колесом, яке переносить силу вітру до роботи. Коні ходили самопас по подвірю. Глибокий сніг вкривав цілу околицю. Попри обійстя йшла широка дорога, яка провадила до залізничих стацій в оба противні боки. Телеґрафічні стовпи стояли попри дорогу, а дріт від одного стовпа переводив елєктрику у мешкальний будинок. Далека фарма на засипаних сні-

гом просторах злучена була із світом. Я зробив знимку з цілого хутора.

Обійстя з будинками на фармі Івана Пилипова біля стації Стар, Алта.

Світлив Іван Боберський, дня 2. квітня, 1932.

Смерком вернув я до місточка. Стиснув ще раз руку Пилипова на прощання — він за час моєї поїздки розмовляв при пиві зі знакомими — подякував я за труд і поміч п. Баглаєви і чекав на стації на поїзд, який завіз мене ще цього вечера до Чіпману. На другий день відвідав я Василя Іліняка на його фармі. Його оповідання було спокійне і вірне; числився зі словами.

З кінцем квітня виїхав я в Европу і опинився в Югославії. Доперва тут переписав я записки з оповідання Пилипова, яке виглядало де-не-де недокладне і нерівне. Длятого вислав я машинову рукопись до п. С. В. Баглая в Ламонті, щоб прочитав її разом з Іваном Пилиповим, поправив і доповнив. Написав я виразно, що треба провірити, залучив канадійських марок за сімнайцять центів на відповідь. Чекав я двайцять місяців і написав в річницю мого листа, 25/XI., 1933 письмо до пана С. В. Баглая, чому не відповів. Знакомий п. Баглая, п. С. Савула з Виннипеґу написав 17/I., 1934 на мою просьбу запит до п. Баглая в цій справі. Не було відповіди. Цього року, 1936, помер Іван Пилипів і він правдоподібно не мав нагоди прочитати моїх записок і поправити. Пан С. В. Баглай зробив нам всім велику прикрість. Длячого? — не знаю. Може хотів, щоб про Івана Пилипова нічого нігде ніяким словом не згадувати.

Трафилося мені вже третий раз в Канаді, що чоловік, якого я просив, щоб поправив мою рукопись, задержав рукопись і марки і нічого не відповів. А все ходило о загальні справи, важні для нас всіх. Чи не краще було б відписати так: "Лист я одержав і полагоджу, але прошу заплатити мені за роботу." Це вже був би доказ розуму а навіть бизнесової мудрости. А так що властиво маємо думати про таких українців, підхованих в анґлійській Домінії, які задержують для себе чужі важні рукописі? Про тих, що на звичайні листи не відповідають, тут не говорю. Таких є між нами без числа. Анґлійська асиміляція не навчила їх ще, що на листи треба відповісти в час, хотяй би як найкоротше.

Ані Іван Пилипів ані Василь Іліняк не знав, котрого дня висіли вони з корабля в Канаді. Листами з дня 5/VII. та 7/XII., 1933 р., просив я "Товариство Опіки над Українськими Переселенцями", щоб провірило через уряд в Оттаві цю дату. "Товариство Опіки" внесло з початком 1934 р. запит а міністерство іміґрації по виміні кількох листів відповіло письмом з дня 11. липня 1933, що дня 7-го вересня 1891 переїхало через порт Квебек до Монтреалу на кораблі "Ореґон" між іншими подорожними двох "робітників" з "Россії" з слідуючими назвищами:

W. ILILLIK — I. PYLPIWSKY

Нема сумніву, що се імена обох українців, селян з Небилова в Галичині, яка тоді належала до Австро-Угорщини. Корабель виїхав з порту Ліверпуль дня 28-го серпня 1891, Подорож від анґлійської суші до Канади тревала одинайцять днів. Правдоподібно приїхали Іван Пилипів і Василь Іліняк того самого дня з Квебеку до Монтреалу, це є 7-го вересня, 1891.

Письмо з міністерства іміґрації зазначує виразно, що цього самого місяця, вересня 1891, приїхали ще два кораблі, на котрих прибули гуртки українців. Належало б переглянути списи подорожних, щоб виписати імена всіх інших українських переселенців, які приїхали в вересні 1891 р. Це цікаво знати.

Покищо уважаємо Івана Пилипова та Василя Іліняка, які приїхали в першім тижні вересня 1891 р., за найдавніших і правдоподібно за перших двох україн-

ців, що прибули до Канади, щоб тут поселитись.

Постарався я о відпис "карного акту" проти Івана Пилипова з окружного суду в Станиславові ч. 468/36, рік 1892. Кошти відпису виносили вісім долярів.

Іван Пилипів, 32-літний, жонатий, батько трьох дітей, греко-католик, рільник, зізнавав перед судиєю слідчим Каратницьким в пївітовім суді в Калуші, дня 14. V. 1892, як слідує: "минулого року, 1891, випродав я часть мого поля і по оплаченню довгів лишилося мені 156 ринських 50 центів. За ті гроші поїхав я до Америки. А заплатив я 10 ринських за їзду до Мисłениць, але що при границі мав я виказати цілих 150 ринських, длятого допозичив я у Василя Ілиняка півчверта ринського, крім того для безпеченства позичив я 20 ринських від Тита Зіняка, якого завернули, тому що мав лише около 120 ринських. До Гамбурґа заплатив я 10 ринських і кілька центів а при кінці вересня сів я на корабель Вольффа і заплатив 92 ринських аж до Виннипеґу. З Виннипеґу за оплатою 2 долярів 65 центів, що рівнається нашим 7 ринським, дістався я до місточка Ґретна в Канаді.

Тут перебув я не цілих два місяці і працював я тут за заплатою 2 долярів денно.

Моя жена писала, що нездорова та що хотілаб виїхати до Америки. Я защадив 35 долярів т. є 87 ринських, а одержав я ще від Василя Ілиняка 35 долярів, щоб я його жінку привіз до Америки і власне длятого мав Василь Ілиняк покрити половину коштів моеї

подорожі з Америки. Дня 3-го грудня 1891 всів я на залізницю, опісля на корабель, потім знова залізницею вернув 12-го січня 1892 домів.

Я занявся продажию решти мого господарства, зібрав за це 600 ринських, вистарався о пашпорт для себе, для жінки і троє дітей та був готов до виїзду в Америку.

Не підмовляв я нікого, щоб їхав в Америку, але коли мене люди запитували, як там є і як дістатися тамтуди, я оповідав що знав. В тім часі рішило більше число господарів виїхати до Америки і роздобули пашпорти без мого посередництва. Однак після приписів треба на границі виказатись картою їзди на кораблі. Длятого звернулися вони до мене, щоби я їм постарався о таку карту.

Написав я до бюра Вольффа, бо їхав я кораблем цього бюра і одержав відповідь з дня 13/III., 1892, що карта за дорослого платиться 86 золотих, за діти від 5-12 літ половина, за діти від 1-5 літ 29 золотих, за діти до одного року півшеста золотого.

Пояснив я це людям, які вибиралися до Америки, а вони урадилися, щоб післати від родини по 10 золотих. Ці завдатки зложили у мене: Никола Тичковський, Дмитро Вижнович, Михайло Іліняк, Михайло Романюк. Минулого тижня одержав я лист за датою 28/IV 1892 разом з замовленими корабельними картами."

При переслухуванню дня 20-го мая зізнавав: "Коли я вертав з Америки, аґент Вольфф, чи може хтось з його людий, прикликав мене і довідався від мене, що поїду знова до Америки, але вже з жінкою. Наклонював, щоб я людий, колиб їх більше їхало, притягнув до їзди його кораблями, а він нагородить мене за це, виплатить мені від цілої родини по 5 ринських. Сказав також, щоб я завчасу замовив корабельні карти, бо жандарми на границі перепускають людий, коли викажуться корабельною картою і не треба мати вже при собі більше гроша. Длятого хотів я людий, що виїздили, запровадити до того бюра. Я побирав задатки, щоби люди не пішли до якого другого аґента, але не мав я наміру видурити ці гроші для себе."

Судія Каратницький провадив слідство в Калуші від дня 14-го мая до 1-го липня 1892. Цего послідного дня вручено Іванови Пилипови і його помічникови, Титови Зінякови, 28-літному батькови двоє дітей, акт оскарження з датою 30/VI., 1892, а це на підставі зізнань переслуханих свідків: Михайла Романюка, 32-літного, батька 4 дітей; Михайла Іліняка, 33-літного, батька 3 дітей; Дмитра Вижновича, 39-літного, батька 2 дітей; Николи Тичковського, 48-літного, батька 5 дітей; Івана Панишка, 30-літного, батька 2 дітей; Юрка Рожка в заступстві його доньки Анни, замужної за Василем Іліняком; також на підставі слідства жандарма Карла Щепанського, який арештував був Івана Пилипова і Тита Зіняка дня 12-го мая 1892. Оба просиділи в слідстві до головної розправи.

На головній розправі свідки не явились, бо виїхали до Америки. У всіх актах суду не говориться нігде про Канаду, лише про Америку. Особисто свідчив лише Іван Панишко, хотяй був шваґром Тита Зіняка і міг не зізнавати. Зізнав в некористь обжалованих.

Звіт жандарма не подає, хто зробив донос до жандармерії, що ця зробила ревізію у Івана Пилипова дня 12-го мая 1892 і арештувала його і Тита Зіняка за це, що начеби вони намовляли до виїзду в Америку і видурювали завдатки.

Головна розправа відбулася в окружнім суді в Станиславові дня 21-го липня 1892 р. Оскаржував прокуратор Арґасинський за обман; боронив радник краєвого суду, адвокат Маєрановський; трибунал творило 4 суддів: Старосольський, Шанковський, Шиманович і Піскозуб.

Судиї не узнали обставини, що Іван Пилипів завдатки звернув, але доглянули в поведенню Пилипова вину, бо завдатки побрав а не вислав до бюра і не виписав посвідок на одержані гроші. Вирок був однаково строгий для обох оскаржених. Одержали по одному місяцеви вязниці, обостреної що тижня постом. Слідство і кара тревали для них три місяці і один тиждень. Суд хотів очевидно настрашити всіх тих, що хотілиб дальше з нагоди еміґрації вихіснувати людий на їх шкоду.

Іван Пилипів відбув кару і виїхав опісля вже з женою і дітьми до свобід-

ної Канади. З роком 1891 зачинається виїзд українців з Европи до Канади і люди опісля розріжнюють вже Канаду від Америки.

Коли я 1920 року вступив в хату одного з фармерів коло Редводеру, в Алберті, що приїхав був до Канади 1892., і запитав: "як-же вам ведеться в Канаді?", він відповів: "нехай благословиться ця Канада; вона мене чоловіком зробила. Маю тут поле, якого я в краю не мав."

Тржич, Югославія, Европа, дня 21-го листопада, 1936.

ДОБРА РЕКОМЕНДАЦІЯ.

— А що сказав доктор, як ти сказав, що приходиш на мою рекомендацію?
— Сказав собі заплатити згори.

***

Всі розуми не находяться в одній голові.

МИТРУНЬО.

ЗА ЩО — НА ЩО?

За що, за що, караюсь я,
На тому білому світу,
Чим соблазнив переступив
Сурового заповіту?

За що, по що, туга моя,
Широка наче море,
Чом же стала за мачуху
Моя ти гірка доле?

За що, на що, тільки терпінь,
За який гріх, провину, —
Невжеж нести житєвий хрест
Судилось до загину?
На що, по що, нам молодим,
Кохатись і любитись,
Коли стежки розходяться
І нам у двох не жити?

(Атлян. океан, 15. мая 1925).

Р. ЗЕМИК
Інж. сот. летун.

ПРО ЛЕТУНСТВО УКРАЇНСЬКОЇ ГАЛИЦЬКОЇ АРМІЇ

З вибухом світової війни 1914 р. існувало вправді воздухоплавство, але воно не було ще так уладжене й видосконалене, щоб могло задовольнити вимоги ведення новочасної війни. Для того вже в перших її початках виринула конечна потреба перетворення й переорґанізовання воздухоплавства. Поступи в тому напрямі бачили ми на терені війни з кожним роком, а навіть із кожним місяцем. Кожна воююча держава старалася перевищити в тому напрямі свого противника, а вислідом їх безупинної праці на тому полі були що-раз то нові модерні літаки, та воздушні кораблі. Летунство розвинулося до тої міри, що вже перед кінцем світової війни стало воно новою й дуже грізною зброєю.

Кінець світової війни приніс для розвою воздухоплавства малий застій, бо всі його завдання, яких вимагала війна, нараз відпали. Та це був лише короткий віддих, по завзятій праці. За ним прийшла друга фаза життя воздухоплавства. Всі держави, що перестали воювати, почали перебудовувати воєнні літаки й воздушні кораблі на мирні, уживаючи їх до перевозу почти, або до особового руху.

Та в тому часі, коли инші держави могли спокійно відітхнути і в мирних обставинах подумати про перебудову воєнного воздухоплавства на мирне, тоді Західно - Українська Република, від першої хвилі свойого повстання, мусіла держати воздухоплавство й дальше лише для воєнних цілей. Цею воздушною зброєю мусіла вона забезпечити свої фронтові війська перед воздушними нападами ворога, та показати йому в його запіллі, що український нарід боронить своєї землі перед диким наїздом усякими засобами.

Мимоходом треба тут згадати, що за часів світової війни в кожній майже дивізії була одна летунська сотня, а її завданням було обмежити свою діяльність над простором дивізійного відтинку фронта. Рідко коли робила вона далекосяглу розвідку в глибину запілля ворога, бо до цього завдання були призначені зовсім окремі летунські сотні. Українсько - Галицька Армія не розпоряджала великою кількістю літаків. Вона мала лише одну летунську сотню в силі 3 боєвих і 4 розвідчих літаків. Постоєм цеї сотні було місточко Красне, коло Золочева, 45 кільометрів возд. лінії на схід від Львова, а підлягала безпосередно Начальній Команді Українсько - Галицької Армії. Її завданням було обслугувати цілий фронт У.Г.А. й виконувати далекосяглі розвідки на задах ворога.

До спеціяльних завдань, як метання бомб, фотографічного знимання боєвих відтинків і т. ін. не мала ця сотня осібно призначених літаків. Вона майже завжди мусіла примінювати свою діяльність до виконання складних завдань. Поодинокі літаки, що відлітали на фронт, мусіли виконувати підчас одного й того самого лету не лише подрібні завдання, але й робити службу опанцированих піхотних літаків.

Виконуваня дрібних фронтових завдань, що дуже рідко траплялося, не приносили нашому летунству більших труднощів. Зате виконування складних завдань стрічалося з великими перепонами. Літаки, що їх мала наша летунська сотня були вже давно перед розпадом Австрії вилучені з ужитку, як старі, непридатні до боєвої служби на фронті. Вивінування цих літаків не підходило під ніяку міру звичайних і конечних вимог. У нашій сотні не було ані одного компасу, ані скоростиміру, а озброєний був літак лише одним скорострілом, біля приміщення дозорця. Других двох скорострілів, злучених із мотором, не було. Не було теж ніяких запасних частин до літаків, що належать до нормального вивінування літака.

Ізза браку технічного матеріялу були всі літаки в такому стані, що підчас звичайних воєнних обставин, ніхто не був би не відважився післати їх на фронт, а про лети до ворожого запілля, ніхто й ду-

мати б не міг. Не було ані відповідного летища, ані метеорольоґічної стації, що являється найголовнійшим чинником летища. Відчувалося теж брак іскрової стації, через що не можна було держати злуки з літаками, яких висилано на далекі лети. Через це не можна було передавати їм підчас далекосяглого лету дальших подрібних завдань. Ми не розпоряджали навіть більшими варстатами, де б можна було переводити ріжні направи. Був — що правда — малий варстат, але він, із-за браку технічного знаряддя, самих механіків, та технічних матеріялів не вистарчав. А це необхідна конечність для самостійної летунської сотні, яка ще до того не мала до розпорядимости ніяких летунських парків.

Українсько - польська війна мала на початку характер маневрової війни й вимагала від літаків майже виключно лише стратеґічної далекосяглої розвідки. Це завдання виконувало українське летунство майже без перешкоди з ворожої сторони. Вороже летунство, що стояло тоді далеко нище від нашого, не давало ніякої причини звертати на себе увагу. Не було тоді теж у ворога відповідно зорґанізованих протилітакових батерій, які б припиняли розвідчі лети наших літаків, або змушували їх до відвороту. Наші летуни сміло виконували навіть найдальші лети. Спокійно і зимнокровно летіли у висоті 1,200 метрів понад ворожими позиціями, або понад його запіллям, та свобідно сповняли одержані накази — доручення своєї команди.

Доперва в першій половині березня 1919 р. появилася у ворога більша кількість літаків, що були після найновіщого зразку виряджені. Поляки мали ще за часів світової війни більшу кількість вишколених летунів, а в початках нашої війни мали вже пряму злуку з Францією, звідки спровадили багато нових моторів і літаків. Та й тоді, мимо своєї переваги, не вдавався ворог у отвертий, воздушний бій із нашими літаками. Всякої стрічи, в якій не мав би 5—6 кратної переваги, уникав, а частих визовів наших летунів до воздушної боротьби, ніколи не мав відваги приняти. Нераз трапляло-ся, що ворожий літак випадково стрінув ся із нашим, але відразу утікав, або злітав на землю. Таких випадків було більше особливо на лінії Львів - Перемишль. До першого воздушного бою прийшло аж кінцем квітня. Наші два літаки відлетіли на розвідку лінії Львів - Перемишль. Першим із них, що віз із собою 100 кільоґр. бомб і мав наказ провірити фронт здовж зелізничого шляху Львів - Перемишль, кермував чет. Шепарович і булавн. Кліш, а другим, боєвим літаком, що його завданням було ставити охорону першому літакові перед нападом ворожих, кермував пор. Рудольфер. Коли оба наші літаки зявилися над Львовом, пустилися за ними навздогін дуже відважно 8 польських літаків, та заатакували їх цілою силою. Наш боєвий літак кинувся сейчас до оборони, щоби в той спосіб дати змогу розвідному літакові відлетіти з району бою. Та вже по першій скорострільній серії зазнав тами в стрілянині й мусів старатися чимскорше вийти з оточення ворожих літаків. Злетів у долину, а скрившися в хмарі відлетів понад самими домами Львова, уникаючи в той спосіб цілковитого окруження його польськими літаками. Не вдалося польській перевазі струтити нашого літака навіть тоді, коли мала аж 8 разів більшу силу й коли наш літак уже по перших стрілах був безборонним.

Стан летунської сотні Української Галицької Армії в Красному виносив 14. старшин, 130 стрільців, 7 літаків, 2 особові й 2 тягарові авта. Для порівнання подаю, що нормальний стан летунської сотні після австрійської норми був слідуючий: 14 старшин, 120 стрільців, 8 літаків, 4 особові й 6 тягарових авт.

Траґедія Летунської Школи УГА.

Мимо браку технічного матеріялу й інших перепон, улаштовано при летунській сотні в Красному два курси, які вже в січні, 1919 р. почали свою працю. На першому курсі вишколювано борців, а на другому мотористів і обслугу. Праця йшла жваво і вже з самого початку виказувала великі успіхи, бо на обох курсах були слухачі, що вже перед тим мали побіжне вишколення. Та курсанти й інструктори курсу зорців не довго тішилися поступами своєї праці.

Дня 5. лютого 1919 р. вечером викладав полк. Губер „про кидання підчас лету бомб на великі цілі". Коли зацікавлені слухачі окружили бесідника й з великим зацікавленням слухали його викладу та приглядалися 5 фунтовій бомбі, що її полковник мав розбирати, наступив несподівано вибух тої бомби саме в хвилі, коли полк. Губер взяв її до рук і

відкрутив пропелер. На страшний гук збіглися незаняті летуни й на місці випад ку, де перед хвилею стояли молоді люди, що повні найкращих надій із жаждою черпали знання для оборони рідної землі, побачили купу розшарпаного людського мяса, з якого стікала ще тепла кров.

Причини страшного випадку треба шукати в неувазі полковника Губера, що попереднього дня розбирав ту саму бомбу й найправдоподібнійше при складанні її забув вложити пружину між запальним молотом а капслею, через що бомба по відкрученню пропелера розірвалася.

Більшу часть учасників курсу постигла смерть, а лише трьох віднесло менші або більші рани. Між убитими були полковник Губер, поруч. Гумецький, поручн. Томенко, поручник Басан, поручник Лупул, хорунжий Швець, хорунжий Нестор і хорун. Кануків.

Два дні пізніше, 7. лютого 1919 р. похоронено тіла шістьох убитих старшин у спільному гробі в Красному, а тіло поруч. Томенка, на бажання родини, відвезено до його родинного міста Коломиї. Тяжко ранений поручн. Лупул відіхав до лічниці в Золочеві, де по тижневі вмер. В Золочеві його й похоронено.

Смерть вісьмох старшин завдала летунській сотні УГА велику й болючу рану. Вона забрала її кращих синів саме в часі, коли Вітчина взивала їх до великого діла, прорідила ряди її борців, але заразом обвіяла її свіжим завзяттям і принесла нові сили, що не вичерпуються ніколи.

Дальший розвій летунства УГА. Добуті літаки і матеріяли з Великої України.

Через утрату 8 старшин не лише прорідився старшинський корпус летунів, але й перестав існувати курс зорців. У перших днях по нещастю не було спромоги його далі вести, а опісля не було вже й конечної потреби основувати новий курс. Із Відня наспіла більша скількість фахових сил, а саме: пільотів, зорців і обслуги апаратів. Із їх приходом

розвязано навіть курс вишколу обслуги апаратів, бо інструктор того курсу одержав инше, далеко важніше приділення. Улаштовання обох курсів мало наступити дещо пізніще. Прибуття нових фахових сил до сотні принесло велику користь нашим воздушним збройним силам. Сотня мала вже більше летунів, чим літаків. Усі її завдання розділено відповідним силам, а до виконування служби встановлено чергу.

Коли в той спосіб сотня стала на ноги й коли могла успішно працювати без ніяких перешкод, задумала команда сотні перевести дальшу орґанізацію летунства. Призначила до того осібний персонал та вислала до правительства перше запотребовання більшої скількости літаків і потрібного запасового матеріялу. Та правительство, що не могло наразі спровадити з заграниці потрібного летунського матеріялу, мусіло дати відмовну відповідь. Із цього прикрого положення ратує нас Дієва Армія У.Н.Р. що відступаючи перед напором большевиків переходить на терен Східної Галичини. Вона привезла з собою богато летунського матеріялу. Цілий колишній німецький летунський парк, що стояв за часів гетьмана в Київі, був у руках Дієвої Армії. Вправді по дорозі підчас перевозу богато матеріялу пропало, але все ж таки до Східної Галичини прибула маса літаків. Крім того на летнищі в Проскурові стояло теж около 100 літаків німецького типу. Тими літаками ніхто не журився. Стояли під голим небом без накриття й навіть непривязані. Наймен-ший вітер перевертав ними, та нищив їх. Підчас відвороту Дієва Армія забрала з Проскурова лише коло 10 літаків, що їх у поспіху перед опущеням міста можна було погрузити, але заряд перевозового київського парку й проскуровських 10 літаків, виносив 300 старшин, не числячи вже обслуги. Установлено було навіть летунський інспекторат, у якого булаві працювало теж около 100 старшин. До Красного приїхав був київський т. зв. дивізіон, що мав усього 3. літаки й 30 ваґонів цукру.

Нова катастрофа в нашім летунстві

Саме підчас відвороту Дієвої Армії з Проскурова, післала туди команда наших воздушних збройних сил 2 старшин і кількадесять людей із обслуги, за летунським матеріялом. Три дні по відступлені військ Дієвої Армії з Проскурова, грузили вони оставлені літаки власними силами, та привезли до Красного около 60 літаків і більшу скількість технічного матеріялу. Між відісланими до Проскурова летунами був заслужений уже в українському летунстві містостаршина Кавута, якого завданням було вишукати на летнищу добрий літак і прилетіти ним до Красного. Та цей лет не вдався. Кавута піднісся літаком у воздух, але вже по кількох хвилях упав таки недалеко Проскурова, де постигла його смерть, а з ним разом згинуло ще двох придніпрянців, що разом із ним летіли до Красного. Тіла всіх трьох перевезено послідним транспортом до Красного й там похоронено.

Утворення Полевих Летунських Сотень Української Галицької Армії

Приріст літаків і технічного матеріялу спонукав команду летунських збройних сил до утворення другої полевої летунської сотні УГА. В короткому часі стояла вона готова, а в великодну пятницю 1919 р. відійшла в силі 3 боєвих і 3 розвідчих літаків до Стрия під назвою „Перша Полева Летунська Сотня”. Команду її обняв поручник - летун Хрущ. Сотня, що лишилася в Красному, мала таку саму силу, що й стрийська, а від хвилі поділу, називалася „Друга Полева Летунська Сотня”. Команду її вів сотник - летун Залозний. Від цеї пори праця на фронті була розділена й давала кращі висліди. Перша сотня, що підлягала безпосередно Начальній Команді У.Г.А. мала справді більший боєвий терен і мусіла розвинути більшу боєву діяльність, чим друга сотня, що належала до 1-го Корпуса У.Г.А. й обслуґувала менший боєвий простір, але зате 2. сотня звернула більшу увагу на технічний матеріял і саму орґанізацію летунства. Вона заснувала малий летунський парк, що старався про доповнення обох сотень, чим дала товчок до дальшої орґанізаційної праці.

Інспектор летунства Дієвої Армії, будучи тоді в Красному й бачучи живу діяльність нашого летунства так на полі тактики, як і техніки, виставив іще одну летунську сотню, що відійшла в силі 5 літаків, як “Третя Полева Летунська Сотня” до Тернополю. Її завданям було виконувати службу на проти-большевицькому фронті, на якім згинув оден з на-

Beacon Radio Service

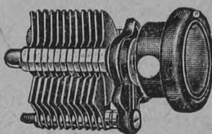

МАҐНЕТИЧНІ ГОЛОСНИКИ

5-інчові $1.95
6-інчові $2.50
9-інчові $3.25
Уживані рогові голосни ки **спеціяльно** по **$1.25**

Міджет Кондензатори

.000015 .... **60ц.**
.00025 .... **65ц.**
.00005 .... **80ц.**
.0001 .... **$1.00**
.00014 .... **$1.45**

Постійні Кондензатори

Уживані Майко .01 .001 .0001 .00025, один **10ц. 15ц., 20ц. і 25ц.**

Лител вондер кристал сет, ... **$1.00**
великий **$1.50**

Ейроплейн Показчики

$1.75, $2.00, $2.50, $4.00

3-інчевий покажчик .... **15ц.**
4-інчевий .... **25ц.**
50 дротів в однім дроті, 7 разів більше схоплює ніж звичайний ейріял дріт .... **60ц.**

Клип Тайт Сокетс

4-рожні **15ц.** 5. **15ц.** 6. **15ц.**
7-рожні **20ц.** 8-рожні **25ц.**

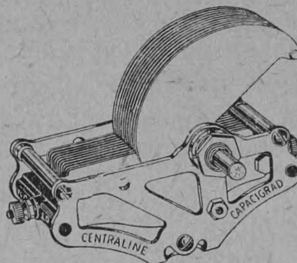

Постійний Кристал Дітектор .... **45ц.**
Постійний Кристал Дітектор .... **85ц.**
Ірфонс 2000 омів **$2.50**

Ірфонс 3000 омів **$3.00**

Змінні Кондензатори

13 плит ...... **75ц.** 17 плит ...... **85ц.**
15 плит ...... **75ц.** 21 плит ...... **95ц.**

Пин або плоґ Джек **15ц.**

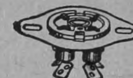
Звої 4. 5. 6-рожні .... **25ц.**
Великий трансмітер .... **35ц.**
Майкрофон ґузики .... **25ц.**
„ компл. до уживання **75ц.**
„ високого ґрейду екс. **$1.**
Добел Ботон Майк **$5.00**
Ми можемо доставити Вайбрейтор для кожного автового редія, якого бажаєте. Коштує від **$4.50** до **$7.00**

Авдіо трансформери уживані в кожній силі, необвиті **50ц.** обвиті **75ц.**, високого ґрейду **$1.25**

Гук ап вайр пуш бек **1ц.** за фут. Байндінґ постс 2 за **5ц.**
Гай ґрейд постс або Термінал .... **5ц.**
Бетері каблі 5 або 7 дротові за фут ....**10ц.**
Філтер Кондензер, 8 мфд. — .... **80ц.**
Кристал голдерс ..... **35ц.**

Пішліть свої тюби донас на пробу ДАРОМ.

ВАЖНЕ! — Се оголошення є важне до 28-го лютого 1938. — ВАЖНЕ!

Напишіть до нас чи бажаєте мати Комплетний Катальоґ редіових частей і системи публичних бесід.

Beacon Radio Service

555 Main St. Phone 94860 Winnipeg, Man.

ших найліпших летунів бул. ст. дес. Томас. У той спосіб уже з початком травня 1919 р. мала Українська Галицька Армія три полеві летунські сотні, що обслугували фронт, та виконували службові лети до Станиславова, а летунський парк давав їм доповнення всякого технічного матеріялу. Праця йшла, й наше летунство розвивалося, могутніло.

Відступ У.Г.А. Ще одна летунська катастрофа. Дальша праця летунства на Галицькій Землі

Та не довго так було. В другій половині травня зайшла на цьому велика зміна. Наша Армія відступила й війна прибрала руховий характер. Через те тактична діяльність нашого летунства обмежувалася на розвідці, а технічний його розвій зовсім упав.

Дня 18. V. 1919. одержала 1-ша сотня приказ Н.К.У.Г.А. відійти негайно до Станиславова й там ждати дальших приказів, а дня 25. V. на приказ летунського референта при Державнім Секретаріяті Військових Справ майора Пузи відлетіли три літаки в напрямі Карпат. Із невідомих причин мусіли осісти на терені Чехословаччини, де їх відразу інтерновано. Решта відійшла через Городенку - Заліщики до Ґерманівки, де опісля злучилася з 2-гою сотнею.

2-га летун. сотня ще кілька днів залишилась на старому місці, але чекала приказів у строгому поготівлю спакована в дорогу. В тому часі появилися кілька разів над Красним ворожі літаки, але лише раз удалося їм кинути бомби на залізничу стацію. Пізніше за кожним разом атаковані нашими літаками, відлітали не осягнувши своєї цілн. Дня 21. V. відійшла 2-га сотня до Озірної, лишаючи при булаві 1-го Корпуса УГА один літак для ведення конечної розвідки рухів ворожих сил, та для привернення звязку між відступаючими власними частинами. Рівночасно з відїздом транспорту, відлетів один розвідчий літак із підполк. Кануковим у район Тернополя, щоби там вишукати місце для нового летища. Та в годину пізніше упав із висоти 500 метрів і розбився, а Кануков і обидва мотористи згинули на місці.

Булава 1-го Україн. Гал. Корпуса, що перейшла з Камінки Струмілової до Золочева, а опісля до Тернополя, вислала 2-гу летунську сотню з Озірної до Березовець коло Тернополя. На цьому місці стояла сотня довший час, який використала для змонтовання двох боєвих літаків, що їх сейчас приділено до 1-го Укр. Гал. Корп. Дотепер обходився 1. Корпус лише одним літаком, бо инші робили службу для II. і III. Корпусів У. Г. А. Перша сотня, яка по страті трьох літаків розпоряджала лише двома літаками неспосібними до лету, не могла сповняти ніяких завдань, а завдання ті з кожним днем усе більшали. У дальшому відвороті перейшла булава I. Корпуса з Тернополя до Сухоставу. По дорозі переслала 2-гій летун. сотні приказ перейти до Ґерманівки. Та через лихі звязки сотня одержала приказ дуже пізно й знайшлася в скрутному положенні. Польські війська заняли вже були Тернопіль, а летун. сотня в Березівцях не мала ще паротягу до відїзду. Заходила потреба знищити летунський матеріял, щоб не попав ворогові в руки. Та в останній хвилі вдалося сотні роздобути паротяг і вона відїхала в напрямі Теребовлі, а три летоздатні літаки відлетіли до Ґермаківки де злучилися з 1-ою сотнею. Недалеко зелізничої стації на толоці устроєно тимчасове летнище, звідки згадані три літаки вилітали на розвідку. Тяжку працю сповняли вони в Ґермаківці. Тодішний фронт вимагав дуже живої летунської діяльности. Кожний літак, що міг забрати з собою лише на дві години бензини, мусів виконувати денно 5—6 летів.

Участь летунських сотень в протинаступі У. Г. А.

Від 6. червня 1919 р. зачалася наша протиофензива. По заняттю Чорткова, почали війська УГА скоро посуватися вперед, а тим самим вимагали великої праці від летунства. Команда воздушних збройних сил зрозуміла хвилю. В перших днях протиофензиви переноситься з цілою сотнею до Теребовлі, та зачинає працю, яка має принести велику полекшу власним геройським військам. Цілий технічний матеріял вигружає й складає в відповідних маґазинах, а варстати начинають свою працю. Робота йшла, аж горіла. Вже по кількох днях було готових і спосібних до лету кілька літаків. Перша сотня, що дотепер була безчинна, дістала 5 летоздатних розвідчих літаків і зачала вести зовсім успішну розвідчу службу, а друга сотня докомплектувала свої боєві літаки до чис-

ла 4 й вилетіла ними в товаристві розвідчиків. До злету мали дуже пригоже місце 4 клм. за місточком. Там залітано — випробувано — й новомонтовані літаки.

Та й тепер не довго вели обидві сотні спільну працю. Наш фронт із-за браку стрілива почав при кінці червня хитатися, а опісля наступив відворот цілої Української Галицької Армії. Обидві летунські сотні знов заваґонувалися й спільним транспортом відїхали до Гусятина. Летоздатні літаки відлетіли туди воздушною дорогою. В Гусятині мали летунські сотні послідне своє летнище на розвідку в глибину краю та перекладали летунський матеріял на вози, приготовляючи все до перевозу через Збруч. Дня 16-го червня відїхав транспорт до Камянця Подільського, а летоздатні літаки, після приказу Н.К.У.Г.А. розвідували, в яких місцях частини У.Г. А. переходять Збруч, та в якому напрямі посуваються на Великій Україні.

Змагання Летунських Сотень У.Г.А. на Великій Україні. Початок занепаду Летунства У. Г. А.

По переході через Збруч мусіло наше летунство припинити свою боєву діяльність майже на цілий місяць. У першій мірі треба було подумати над реорґанізацією летунських сотень, зробити їх легкими, приготовити до діяльности в рухомій війні, що стояла перед ними. В тій цили провірено всі літаки, пересортовано технічний матеріял і зложено в Камянці Подільському у відповідних складах усе, що було непотрібне. Тим робом відтяжено відразу сотні від того балясту, що утруднював працю підчас переїзду з місця на місце. З відкиненням непотрібного технічного матеріялу зменшено також число старшин і козацтва. По місячній праці стояли обидві сотні на новому фронті з найкращими

силами до диспозиції Н. К. Г. А., яка тоді видала їм наказ відійти до Шатави, звідки мали розпочати свою фронтову працю. На полі недалеко Шатави урядили обидві сотні (боєва і розвідча) спільне летище, звідки вилітали на розвідку до Старо-Константинова, Винниці й інших місцевостей.

В часі, коли наші війська стояли вже під Винницею, перейшли летунські сотні до Нової Ушиці, звідки можна би було лекше провадити розвідчі й бомбометні лети до Бердичева, Житоміра ітд. а в міру дальшого походу наших побідних військ вперед, посувалися й летунські сотні за ними. І коли наша армія осягнула боєву лінію: Козятин — Бердичів, перейшли до Винниці, де збогатилися одним літаком, що його зістрілено більшовикам. Здобутий літак не мав великих дефектів. Його направлено, "зареєстровано" під назвою "червоний" і відразу ужито до фронтової служби. Та й тут довго не стояли. По кількох днях мусіли посунутись до Козятина. В Козятині показалося, що три розвідчі літаки, через часте уживання на фронті, стали нездатними до лету. Треба було примінитися до конечности й стягнути дотеперішні дві летунські сотні в одну, яка вела дальшу працю на фронті під назвою "Перша Летунська Сотня". В день перед заняттям Київа одержала вона від Н. К. Г. А. такий наказ: Підчас наступу власних військ на Київ має щонайменше один літак кружляти безперервно над городом і голосити як заховуються червоні війська, та як наступають Денікінці." Крім того на випадок, коли б наші війська посунулися поза Київ, мала сотня відразу прийти до столиці.

Одначе несподівані події змусили нашу Армію до відвороту з Київа й летунська сотня перейшла, замісць до Київа, назад до Винниці, де залишилася аж до перемиря з Денікіном. Тут перебула тяжкі часи лихоліття, яке навістило під осінь цілу Українську Галицьку Армію. Козацтво і старшини почали занепадати на тиф, а фронт вимагав щораз то більшої праці. З півночі наступали большевики, з півдня денікінці; проріджені ряди армії потребували розвідки, а знесилена летунська сотня, що вже цілий рік працювала в незмінному складі людий і послугувалася тим самим зужитим технічним матеріялом, не могла відповісти своїм завданням. Ще два місяці обслугувала на новому місці оба фронти, ще два місяці добувала послідних сил, щоб бодай вчасти облекшити працю власним військам, але опісля з початком листопада1919 р. зовсім знесилена мусіла цілком застановити свою працю.

Як тяжко приходилося під той час працювати сотні старим і зужитим вже матеріялом, нехай послужить на доказ слідуючий факт: німецький летун, що прилетів з Берліна до Камянця Подільського, відлетів до Київа, щоб там скинути розкидки. По дорозі сів був на нашім летищі в Винниці для відпочинку. Оглянувши при тій нагоді наші літаки і довідавшись про наші обставини, сказав: "На так ушкоджених літаках може літати лише правдивий патріот, якому в обороні вітчини нема нічого страшного. Я ніколи не сів би за жадну ціну на такий літак, якими ви літаєте на фронт. У нас далеко ліпші апарати викидається, як зужиті й зовсім непотрібні."

З переходом сотні "у стан спочинку" перестала взагалі всяка летунська діяльність на фронті, бо пять летунських сотень, що підлягали Дієвій Армії, відпочивали вже від першого дня переходу У. Г. А. через Збруч. Вони розложені трьома сотнями в Камянці Подільському, а по одній у Житомирі й Христинівці, непорушилися навіть із місця. За цілий час воєнного походу не підприняли ані одного боєвого чи розвідчого лету на фронті. При сотнях, що стояли в Камянці Подільському заложено було вправді летунську школу, але й вона за сім місяців свого існування не видала ані одного летуна.

Перемиря з Денікіном. Летунська сотня У. Г. А. в Одесі. Занепад сотні.

У Винниці застало Летунську Сотню УГА перемиря з Денікіном, а вкоротці по перемирю 14. XII. 1919 р. відіхала вона по наказу Н. К. Г. А. до Одеси. На новому місці — після приречень денікінців мала одержати нові анґлійські літаки й потрібний технічний матеріял із Таганрогу, та перевести в себе реорґанізацію, щоби в короткому часі стати знов спосібною до фронтової служби. Дня 21-го грудня була сотня вже в Одесі й розложилася в заводі "Анатра"

— 5 кільометрів поза містом — на зимові кватири.

Та матеріяли не приходили. Обіцянки стали голими словами... Денікінці не лише що не вивінували сотні новими апаратами, але забрали ще від неї один найліпший літак, лишаючи її цілком безрадною. Тимчасом ріжні пошестні хороби, а головно тиф, проріджували її ряди далі, забирали найкращі сили. Всяка праця на технічному полі припинилась. Сотня, як така, завмерла.

В Одесі сотня навязала звязки з місцевими українськими просвітними організаціями й вела — як ціла армія під той час — просвітну працю між своїм козацтвом і місцевим населенням. Робітники й інтеліґенція, що мали нагоду пізнати нас, зжилися й полюбили "Галичан" так, що були готові заступитися за нами у всякім випадку. Найкращим доказом цього нехай послужить ось такий факт: на початку лютого 1920 року, коли денікінські війська перед напором большевиків опорожнювали Одесу, мала й наша сотня відїхати разом із 3. летунським девізіоном денікінського полковника Ґартмана пароплавом до Севастополя. Наші робітничі товариства прислало до нас делеґацію, яка нам сказала, щоб ми не їхали з деникінцями з Одеси на Крим, бо всі пароплави, що вибираються до Севастополя мають бути затоплені. Ми їх послухали. І дійсно, пароплав, на якім відплив той денікінський летунський девізіон, пішов на дно Чорного моря.

В половині лютого 1920 р. заняли Одесу червоні війська. Летунська сотня УГА стояла тоді погружена в залізничих возах на товаровому двірці і разом із залізничниками не допустила до розграблення двірця. Деякий час і при большевиках сотня провадила охорону двірця. Одначе червона влада принесла нові несподіванки. Большевицький летунський референт хотів відразу розвязати сотню, а літаки й увесь матеріял забрати як воєнну добичу. Сотня рішуче запротестувала проти цього; її також піддержали українські робітничі товариства. Щоб Галичани не ширили між робітництвом національної ідеї, большевицький референт летунства наказав нашій сотні відїхати до Київа при кінці березня 1920.

В Київі большевицький летунський ін-

стополя. Коли про це довідалося українське населення Одеси, воно негайно спекторат стрінув Летунську Сотню УГА дуже неприхильно і хотів розвязати. Але з весною галицькі частини відійшли на фронт, а в летунській сотні зачалася праця. Протягом трьох неділь скомплєтовано технічний матеріял і приладжено пять літаків до ужитку. Дня 21-го квітня 1920 р. відійшла сотня на фронт, де приділено її до 1-шої бриґади У. С. С. з постоєм в Бердичеві. Довго працювати не мала змоги. В два дні пізніше мусіла, разом із відступаючими військами, відійти до Козятина, де відтята, окружена й несподівано заскочена ворогом, попала в полон разом із цілим майном.

"Український Скиталець".

Йозефів, Квітень, 1922 р.

Сильвестер Калинець.

До Маркіяна Шашкевича

Маркіяне наш! Ти світло
Галицького краю,
Я переспівав „Русалку"
Щось скупав в Дунаю.

Хоч тих співів не багато,
В одягу скромненькім,
Але за те, для нас славні
Бо вони рідненькі,

Бо вони рознесли перші
Просте рідне слово,
Промостили шлях до світла
До життя нового.

Шлях, що був заріс хабаззям
Не було спромоги
Ним дійти, щоб рідним словом
Мож було промовить.

А ти перший наш Бояне,
Став хабаз стинати,
Щоб могло роскішно рідне
Слово виростати.

Виростати, процвітати
У Галицькім краю,
Й Першу „Дністрову Русалку",
Ти скупав в Дунаю.

Нею Ти відкрив скарбницю,
Жерела живого,
Звідки черпати зачали
Слово духа Твого.

Ти посіяв цільне зерно
На Галицьку ниву,
І видало плід сторичний
Світові на диво!

Хоч сьогодні Ти в могилі,
Але духом з нами,
Житимеш як довго будем
Жити Галичане!

Ти відживив рідню мову,
На землі Данила,
І ми її підливаєм
Щоб не помарніла.

Підливаєм Твоїм духом,
Щось влив в серця наші,
Щоб на славу процвітали
Як квітки найкращі.

Священик (до селянки, що лежить в ліжку):— То ви, Катерино, кажете, що лежите вже три роки в ліжку?

Селянка:— Так, прошу отця духовного, тому три роки був у мене лікар і сказав мені, що не вільно мені встати, поки він знову не прийде; одначе від того часу не приходив.

Один добродій просить свого сусіда:

— Будьте так добрі, подайте мені муштарду з кінця стола...

— Чому не просите про це кельнера?

—Так... вибачте, я помилився...

— Чи ви думали, що я кельнер?

— Ні, тільки, що добре вихована людина....

З вистави національних строїв в Торонто, в листопаді, 1936

Річний Базар Українського Народного Дому в Торонто був влаштований цього року в листопаді, 1936, вельми ґрандіозно й ориґінально.

Ціль цієї вистави була та, щоб представити ріжноманітність української ноші дівчат і жінок у всіх частях України, і то не лише принятої, або традиційної ноші, але й тої, в яку вбираються сьогодні наші дівчата й жінки на селі в Полтавщині, Буковині, чи у Львові.

Перед виступом модельок пані Вахнова відчитала по анґлійськи доклад про історію і характеристику народньої ноші, а відтак представила кожну модельку, замічуючи окремі ціхи даного строю і описуючи частину України, де його носять. Виступи модельок відбувалися до темпа музики.

Слідуючі жінки і дівчата брали участь в сій точці:— Панни Ольга і Катерина Еліщук, Наталія Прихода, Емілія Прокопець, Марія Ковбуз, Марія Харків, Раїна Крат, Марія Храпко, Павліна Хабаль, Марта Мандрук; пані:— Г. Яреміева, Мараз-Винничукова, Савкова, Левкова, Ґуралева, Стасюкова й Карманова.

Кожна з вичислених дівчат і жінок представляли модерний і традиційний стрій слідуючих частин України: Буковину, Поділля, Полісся, Лемківщину, Київщину, Підгіря, Полтавщину і Гуцульщину.

Взори на модерні строї випрацювала

Панна Мандрик в строю Покуття; пані Савків в національнім строю Поділля а пані Іванна Мараз в строю київських околиць.

панна Сильвія Щурик, учениця місцевої малярської школи, при помочі свого професора, на основі взорів у жіночому журналі "Нова Хата", що виходить у Львові. У крою і шитті помічною була пані Крат.

Пані Ґураль в строю Лемкині, пані Стасюк в строю Полтави, а пані Павліна Карман в строю Полісся.

Авто і рицинус

На сільській дорозі стануло авто, бо щось там попсулося в моторі. Шофер, оглянувши мотор, вступив до найблищої хати і питає старої жінки:

—Нема там у вас, бабуню, троха оливи?

— Та деж би там!

— То може бути і рицинус, бо буває він звичайно в кожній хаті.

— Рицинусу також не маю — відповідає жінка — але маю карльсбадську сіль, яка також дуже добра на прочищення...

Злобний

На концерті сидить якась закохана пара і підчас точок розмовляє з собою завзято. Голубята нічого не роблять собі з того, що довкола всі поденервовані й люті з їх поведінки. Врешті він шепче до неї:

— А пробувала ти, кохана, слухати коли музику з замкненими очима?

На це обертається сусід:

— А ви, коханий пане, пробували вже коли слухати концерту з замкненою губою?

„Не било нет і не будет!“

(В 60-ліття ганебного царського указу з 1876 року).

Історія українсько - російських взаємин від найдавніших часів — це один довгий реєстр заперечування українства з російського боку. Державна адміністрація, церква, школа, військо, — це все стояло на послугах "обєдинительних" тенденцій московського уряду, який б й деб він не був. Найбільше лиха і переслідувань з боку Москви зазнала українська мова. Так уже водиться в "культурному світі", що кожний подвиг на полі "обрусенія" в старій царській Росії знаходив завжди "теоретично-наукове" обоснування. Коли провалилася теорія про "великорускість" Київщини перед нападами татар — т. зв. теорія Погодіна - Соболевского, російські вчені (Фльоринський, Соболевський, Ляпунов і ін.) продумали нову теорію про т. зв. спільну праруську добу з розвою трох східно-словянських мов і народностей (української, білоруської і російської), що ще досі не перестала бути актуальною для деяких вчених. Ця теорія "общеруськости" була забороломом царської Москви для пропаґанди русскої (московської) мови й нації до світової війни в Україні й Білорусі і ясне — вона мусіла вороже поставитися до українства як політичного, так і культурного.

Опираючись на таких теоретичних засповках, московський уряд ішов систематичним походом на все, що могло нагадувати якунебудь відрубність України від Москви. Загально знані речі, нпр. заборона будувати церкви в українському трибанному стилі на початку минулого століття, постійна нагінка на українське друковане слово з боку уряду (від 1862 р. до 1872 російська цензура пропустила всього тільки одну популярну книжку!) і т. п.

Те все плянове цькування українства переходить у наявну боротьбу з ним у 1863 р. в т. зв. "указі" Валуєвського про те, що, мовляв, "никакого малороссійскаго язика не било, нет і бить не может", що українська мова — це засмічений польонізмами "русскій язик", що українці розуміють московську мову, отже це їх матірна мова і т. и.

Завершенням теоретичного й практичного поборювання українства царською Росією є. т. зв. емський або Григоріевський "указ" з кінця мая 1876 р. Він заборонював усе, що появлялося друком в українській мові з винятком історичних памяток, етноґрафічних записок, і то при задержанні офіційного російського правопису.

Ось цей ганебний акт (за передруком його в "Громаді" Драгоманова в Женеві 1879 р.):

Государъ Императоръ 10/30 минувшаго мая (1876 г.) Высочайше повелѣть соизволилъ:

1) Не допускать ввоза въ предѣлы Имперіи безъ особаго на то разрѣшенія Главного Управленія по дѣламъ печати какихъ бы то нибыло книгъ и брошюръ, издаваемыхъ за границею на малороссійскомъ нарѣчіи.

2) Печатаніе и изданіе въ Имперіи оригинальныхъ произведеній и переводовъ на томъ нарѣчіи воспретить, за исключеніемъ лишь: а) историческихъ документовъ и памятниковъ и б) произведеній изящной словесности, но съ тѣмъ, чтобы при печатаніи историческихъ памятниковъ безусловно удерживалось правописаніе подлинниковъ, въ произведеніяхъ же изящной словесности — не было допускаемо никакихъ отступленій отъ общепринятаго русскаго правописанія и чтобъ разрѣшеніе на печатаніе произведеній изящной словесности давалось не иначе, какъ по разсмотрѣніи рукописи въ Главномъ Управленіи по дѣламъ печати.

3) Воспретить также различныя сценическія представленія и чтенія на малорусскомъ нарѣчіи, а равно и печатаніе на таковомъ текста къ музыкальнымъ нотамъ. Начальникъ Главн. Упр. по дѣламъ печати, **Григорьевъ,**

Судьба українського слова від сього акту в межах довоєнної Росії, себто до 1905 року, була відома: на неї складалися впродовж десятиліть заборони цензури й конфіската українського друкованого слова що тут і там продиралося зза меж Росії. Ось кілька дат з довгого реєстру подвигів російської довоєнної цензури.

1880 р. — спалення українського перекладу св. Письма.

1883 р. — заборона Кулішеві друкувати переклад Шекспірових драм.

1884 р. — заборона друкувати укра

їнський переклад Одисеї Байди-Ніщинського.

1885—1898 рр. — конфіската й заборони цензури в "Кієвській Старині".

І т. д. і т. д. через заборони й шовіністичну нагінку на українське слово проходило українське життя в довоєнній Росії свою хрестну дорогу, щоб із тим більшою енерґією прорвати всі ті штучні обмеження в роках останньої національної революції.

В 60-ліття ганебного указу царської Москви, що мав за ціль здушити все, що могло свідчити про живучість українського духа, насуваються самохіть анальоґії: Чиж тепер по тому боці Збруча обставини змінилися? Чи в так званім УСРР — комуністичному "раю" на землі відносини покращали? Якби на справу не глядіти, треба ствердити, що сьогоднішна червона Москва вірний спадкоємець і наслідник царської Москви. Настанова Москви байдуже якої краски до українства є й має бути лише одна: "нє било, нєт і нє может бить".

В 60-ліття невдалого замаху на українство з боку царської Москви на наших очах переводиться в т. зв. УСРР новий погром українства:

"Одрубної мови від російської, від мови Лєніна-Сталіна в совєтській "батьківщині" не сміє бути!"

"Мовні засоби для українських і російських трудящих мас мають бути спільні!"

"Українська мова в УСРР призначена на злиття з російською по рецепті Марра!"

Ось провідні гасла нового постишівського валуєвства на СУЗ.

Коли до справи підходити з ширшого становища, то боротьба чорної та червоної Москви з українською мовою це не боротьба з "культурними цінностями", з назверхньою формою, це не боротьба тільки з мовою. В ній заключається, як це підкреслює в недавно опублікованій праці проф. Смаль-Стоцький, національне питання цілої Східної Европи.

Комуністична Москва, вірна традиціям царської Москви, перервала природне впорядкування національного питання згідно з засадами самовизначення народів.

Тепер це питання загострилось і знову назріває.

Історія показує нам його розвязку в долі старої турецької імперії, Австро-Угорщини або й царської Росії.

І як не помогли "укази" колись, так не поможуть і тепер!

Я. Рудницький.

БОРИС ГОМЗИН.

ЗАКЛИК

Ряди, ряди тісніще друзі,
Ще довго буде буря ця!
Назустріч кинемо нарузі
Всю велич справжнього борця.

Там хтось поблід! І очі долу!
Благає пана жалібно у ніг...
Кляне минулу коромолу
Та на братів готує вже батіг...

Деж тут борці краса і сила?
І де тут творчости нове живло?
Коли душа безсило заломилась,
І гноєм брудним серце підпливло.

Та що тут плести теревені...
Дарма! Дарма! Даремна трата слів...
Бо пан для нас одвічний ґеній,
А Бог? та ж Бог ніколи не платив...

Хай пугач плаче на розпутті,
Хай ворон серце матері протне,
Хай виром грають хвилі бутні —
Однаково вас Мати прокляне.

Ряди, ряди тісніще друзі,
Не довго буде буря ця!
Назустріч кинемо нарузі
Всю велич справжнього борця!

13-XII-25 р.

З вистави в Торонто.

Пані Єремій в модернім строю Поділля; панна Наталія і панна Емілія Прокопець в строю Поділля.

Панна Марія Ковбуз у модернім строю; панна Харків у модернім строю Підгіря; панна Петришин у традиційнім строю Підгіря.

З вистави національних строїв в Торонто, в листопаді, 1936

Панна Павліна Хабаль у модернім строю гуцулки; панна Крат у спортовім строю для совгання на лещатах; пані К. Левко в строю гуцулки.

В школі

Учитель (до учня):— Коли ти побачиш, що господар бє осла, ти підійдеш і скажеш, щоб не мучив звіряти. Як називається це почування?

Учень:— Братня любов.

"Наші" на літнищу

— Пане комісаре, я згубила золотий перстень з діямантом.

— Як виглядав?

—Зовсім якби правдивий. . .

Ощадність

— То пані тепер самі варите? Но і як, чи ощаджуєте, пані, на тім?

— Очевидно. Чоловік їсть тепер багато менше!

В ресторані

—Цей котлет знаменитий! Кажу це як фаховець!

— То ви, пане, може різник?

— Ні, виробляю шкіру на підошви!

О. П. БОЖИК.

ПРИВІТ РІДНОМУ КРАЄВІ.

Витай Вкраїно, люба та мила,
Кличу до Тебе з чужого краю;
Хоч много літ, як я в чужині,
Однак Тебе я не забуваю.

Нас розділило широке море,
В мене спомини щирі о тобі,
А так горячі, огнем палають;
І вони заснуть хиба у гробі.
Рідні могили і рідні ниви
Мене так тісно вяжуть з собою;
Будь все могуча, Вкраїно моя!
Нехай-же Господь буде з Тобою!

Бо ми не мало терпіли горя,
Прапору свого в діл не хилили
Й тепер не хилим. Рідний мій краю,
Хоч нас простори так розділили.

Хай в нас надія цвите мов рожа,
В лучшу будучність границь не має,
Прийми привіт мій, рідний мій краю,
Щодня до тебе думка злітає.

Сильвестер Калинець.

СЛАВА ПРАЦІ.

Слава тому, хто тяжкою
Працею хліб добуває,
Хто могутною рукою
Тяжкий молот піднімає.
Хто жертвує всі зусилля,
У копальнях землю риє,
Добуває з землі вугілля,
Щоб родину прокормити.
Хто на ниві в горяч - днину,
З плугом, серпом чи з косою
У поті чола, гне спину
Над роботою тяжкою.
Пригадую також того,
Хто в біді як раз в неволі,
Зерном розуму свойого,
Засіває пусте поле.
У книгарні все клопоче
Свою голову, книжками,
Читанням зриває очі,
Пише вірші, оди, драми...
І від тої праці - втоми,
Без заплати, тратить силу,
З біди, нужди, себе гонить
Передвчасно у могилу!...

З вистави національних строїв в Торонто, в листопаді, 1936

Панна О. Еліщук, в традиційнім костюмі Буковини і панна К. Еліщук, у модернім костюмі.

Довідався

Один старий емеритований радник залицявся до молодої гарної панни. Коли вже намірився оженитися з нею, захотів ще остаточно довідатися про її минуле. Пішов до приватного бюра детективів і доручив розвідати цю справу, заплативши добрі гроші за працю.

Небавом одержав відповідь: "Панна без жадного заміту, порядна, чесна. Коханків не мала — тільки останніми днями крутить голову якомусь старому дурневі"....

Між приятельками

— Як тобі подобається моя найновіша фотоґрафія?

— Знаменита! Так ти повинна виглядати в дійсності!...

Директор (до службовця):
— Так, так, ви дуже добрий і совісний службовик. Та чи знаєте, що я у вас найбільше подивляю? Подивляю цю вашу точність, із якою ви щодня спізняєтеся до офісу!

СПРОБУЙТЕ СЕ ПРОСТЕ СРЕДСТВО

на мягку, гладку скіру

Коли лишень бачите "потяг серця" — щось, чого жінки завидують, а мужчини обожають — ви зобачите скіру, яка є надзвичайно гарною і принадною.

Чи ви знаєте яке найскорійше, найбільше економічне средство до осягнення такої скіри? Відповідь на то є ITALIAN BALM — славне **оригінальне** средство до мягчення скіри, яке є певним (або дістанете гроші назад), що воно усуне потріскання, шорсткість, червоність і сухий стан скіри **скорше** і при **меншім кошті**, ніж щонебудь іншого, що ви коли уживали.

Протягом многих літ, ITALIAN BALM було найбільше популярною охороною скіри в сім залюбленім в зимі краю — добрим **"місцем на пробу"** для кожного средства до хоронення скіри! І нині — воно є препаратом свого рода в Канаді, який **продається найбільше.** Воно містить багато науково-вибраних складників. Його ніжність осягається виключним процесом виробу. Жадна рука не дотикає продукту в часі його виробу, абсолютна чистота є необхідною всякому препаратові, якого ви уживаєте до рук і до лиця — й абсолютна чистота є одною з многих річей, які ITALIAN BALM вам запевняє - - - В аптиках і департаментальних шторах у фляшках по **35ц., 60ц. і $1.00** і в зручних трубках по **25ц.**

Campana's Italian Balm

КУПОН

CAMPANA CORPORATION LTD., 4 Caledonia Road, Dept. Toronto, Ont.

Панове: Я ніколи не пробував Italian Balm. Прошу вишліть мені Vanity фляшку **даром** оплаченою почтою.

Імя.. Місто..

Адреса.. Провінція..

З вистави національних строїв в Торонто, в листопаді, 1936

Панна Раїна Крат у модернім костюмі Києва і панна Храпко у модернім строю Полтави.

В обличчі смерти

87-літний лежить смертельно хорий. Знає, що хвилини його пораховані, тому покликав двох послугачів із похоронного заведення та дає їм вказівки про подробиці похорону. Вкінці виймає пять долярів і каже:

— А як вже мене похороните, то підете собі до салуну й випете за моє здоровля.

Два подорожні стрічаються в готелі.

— Чи в вашій кімнаті є також стільки блощиць, як у моїй?

— Я радо відповів би на ваше питання, одначе насамперед мусів би знати, скільки є в вашій.

Безробітний

Суддя: — Обвинувачений так сильно вдарив позовника, що він на протязі двох тижнів не був спосібний до праці.

Обвинувачений: — Та позовник і так був і є безробітний.

В парку

В парку дівчинка щось пильно малює в своїм зшитку. З боку на лавочці сидить старший пан і приглядається цій роботі.

— Що ти малюєш, дитинко? — питає.

— Я рисую милу Бозю...

—Алеж, дитинко, якже ти малюєш? Щеж ніхто не бачив Бозі!...

— Ну, то ви будете перший, що побачите.

Пані Соня мала дуже легкий сон і часто їй уночі все щось причувалося. Майже щоночі вона будила чоловіка й казала оглядати всі кути: чи не сховався злодій.

Аж одного разу справді чоловік застав у коморі злодія.

— Почекайте, — закликав поспішно, коли побачив, що той кинувся втікати.

— Еге!... Вам добре казати... Чи маю ждати, аж закличете поліцію?...

— Борони Боже!... Закличу тільки мою жінку, — хай потішиться! Таж вона вас виглядає кожної хвилини... вже скоро двайцять літ...

Французький гуморист Трістан Бернар був раз на премієрі комедії якогось початкуючого автора.

На перерві після першої дії до льожі Бернара ввійшов автор комедії та спитався тихцем:

— Пане, як подобається вам моя комедія?

— Здається мені, — відповів Трістан Бернар, — що тепер паде дощ.

— Не розумію... Чому?

— Бо ще ніхто не вийшов із театру.

— Чи не здається тобі, дорогенький, що в зупі забагато соли?

— Ні, серденько, лише здається мені, що ти влила до соли замало зупи.

— Що! Навіть твій капелюх незаплачений?!

— Так.

— То ти сидиш в довгах повище вух!

Жінки є святими в церкві, ангелами на вулиці, чортами в дома, а совами в вікнах.

***

Брехня має короткі ноги.

Лікар і хорий

Нарешті горячка опала. Лікар відітхнув.

— Ласка Божа вратувала вас, та завдячуєте це й тому, що маєте сильний орґанізм! — каже лікар.

Хорий усміхнувся вдоволено:

— Сподіюся, пане докторе, що ви візьмете це під увагу при виставлюванню рахунку.

Спостережливий Юрчик

Юрчик:—Мамо, а вчора вуйко Влодко цілував панну Наталку...

Мама (сміється):—Він може це робити Юрчику, бо він жениться з нею за два тижні.

Юрчик (думає а опісля каже):—Ну, а коли жениться тато з нашою учителькою від фортепяну?...

Тяжко хорий

Лікар оглянув хорого селянина, що лежить в ліжку і каже:

— Дуже хорий ваш чоловік. Чую, як хропить йому в грудях.

— Прошу пана доктора, — перебиває жінка — та то так муркотить кіт, що спить там за подушкою.

— Здається, жінка мусіла взяти від тебе слово, що не підеш до коршми.

— Слово ні, але гроші.

— Вуйку, а чому у вас такий червоний ніс?

— Доля мене била, дитинко...

— Цікаво! І завжди вшмарила по носі?

Добрий помисл

— Нас є трох і як будемо женитись то вишукаємо таку родину, де будуть три сестри і кожний з нас дістане одну.

— Також вигадав! Увесь маєток ділити на три части...

—Що там маєток? зате для нас трох буде тільки одна теща.

Відповідальність

Учитель каже учневі поділити слово "відповідальність" на склади. Той ділить: від-по-ві-даль-ність.

— А чи ти знаєш, що те таке довге слово значить?

Учень думає і вкінці каже:

— Як при штанах маю два ґузики, а один урветься, то ціла відповідальність лежить на другім.

Наука не йде в ліс

Вуйко дав Івасеві пів доляра. Івась забув подякувати.

— Якто, Івасю, — повчає мати — то ти не знаєш, що маєш сказати? А як я все говорю, як тато дає мені гроші?

— Мама все каже: Та якто, так мало? — відповідає Івась.

Розмова супругів

Жінка до чоловіка:

— І як тобі не сором?! Вчора ти знову прийшов пяний до хати!

— Я? Пяний? Що ти таке говориш?!

— Якто? Таж ти вчера сам признався!

— Мало то чоловік говорить по пяному?

Чому не ходить до церкви?

— Чому ти не ходиш до церкви? — питає господар свойого наймита.

— Щоби пізнійше сказали, що то я вкрав пушку з грішми?! — відповідає наймит.

Правопис

Учитель:— Ти непотрібно написав слово "шклянний" через два "н".

Ученик:— Щож тепер зробити?

Учитель:— Перечеркни одно "н".

Ученик:— А котре?

Ангелик і свічка

— Спи, дитинко, спокійно. Я візьму свічку, але ти не бійся, бо над тобою буде чувати ангелик.

— Мамуню, візьми лише ангелика, а лиши свічку!...

В школі

— Хто то був Хам? — питає учитель.

— Приятель моєї мами, відповідає Івась — бо коли він прийде, то тато все кажуть: "О, вже знову йде той хам!"

Батько та син

— Тату, ви мусіли би ще раз ходити до школи! Ви зле виробили мені задачу.

Учитель

— Коли з чотирох мух убю одну, то скільки ще лишиться?

— Одна, прошу пана учителя

— Якжеж то?!

— Та ця вбита — інші зараз відлетять.

— Скажіть мені, куме, чому ваш пес дивиться на мене так зависно? Чи він такий голодний?

— Ні, лише ви їсьте з його миски....

Телєфон

Маленька дівчинка відповідала перший раз у життю телєфоном і дуже здивувалася, коли почула батьків голос. Врешті вибухнула плачем.

— Чого ти плачеш, доню. — питає мати.

— Ох, мамусю, — каже дівчина хлипаючи — як же ми тепер зможемо витягнути тата з цеї маленької дірочки?

— Чи ви вірите в мандрівку душ?

— Вірю. Я переконаний, що був уже раз ослом.

— Колиж то було?

— А знаєте, як я тому Солодусі позичив пятьдесять долярів без квітка; тепер він впевняє, що не позичав у мене ніяких грошей.

Жебрак: Пані, змилуйтеся... в дома лежить у мене хора жінка...

Пані: Не маю дрібних. Прийдіть завтра....

Жебрак: Завтра може бути за пізно. Ану-ж завтра вона встане.

БОРИС ГОМЗИН.

Вояцька Пісня

Сьогодні бій! А в серці радість —
Забуті сурми загули!
Привіт тобі, моя розрадо,
Моя ти втіхо на землі.
Багаття... Коні на припоні
Так смачно хрумкають овес
Із Лаври линуть тужні дзвони
Та десь далеко бреше пес...
Сідлати коні!... — Все готове?...
Ну, з Богом у зрадливу ніч! —
Тобі, кохана, тихе слово,
Щоб біль важкий не різав пліч.
Десь ще в тумані бродить ранок
Та двері в хату не знайде...
Перед очима мов серпанок
Марою привид все бреде.
Зірвались гуси з переляку —
В повітрі — пір'я! В небі — крик!
Вже сонце списом ріже мряку...
Гей, стріл?! І раптом сон утік!
Так весело гуляти в полі
Та слухати вітрових казок...
Когось нагадує тополя
Та щось у слід кричить бузьок...
Там за горбами темний морок,
Там щирить зуби хижа смерть...
— Чий образ це пливе над бором? —
Вперед! Шаблі пощербим вщерть!
14.-XII.-25 р.

Якраз робота для нього!

Бос (до молодого чоловіка, який шукає роботи): — Я вас радо приняв би, та в мому підприємстві булоб дуже мало праці для вас.

— Нічо не шкодить, пане! Я саме такого місця шукаю...

Вчора й нині

Вона:— Нині ви мені подобаєтеся більше ніж учора, пане Крапулик

Він:— Чому?

Вона:— Бо ви нині тверезі.

Він:— А ви, пані, подобаєтеся мені нині менше ніж учора.

Вона:— Чому?

Він:— Тому що я протверезів.

Оголошення

"Шукаю дружини. Може бути і вдовиця з дітьми (не більше сорок!).

Хитра вдовиця

— Ви не можете віддаватися. В завіщанню вашого небіщика мужа сказано, що коли б ви віддалися, то спадщина переходить вповні на небіщикового свояка Кропачука!

— Так, одначе я саме виходжу за того Кропачука!

В суді

Суддя до десятьлітного вбивника: — Скажи мені, малий, як ти міг убити свого батька і маму? Чому ти це зробив?

— Бо прошу пана, до нашого містечка приїхав цирк і казали, що сироти будуть мали вступ вільний

До начальника податкового уряду приходить селянин і просить відпустки.

— Таж ви в нас не працюєте.

— Але я на вас працюю.

В суді

Свідок, лисий як коліно, зізнає: Отже як я почув це, волосся мені дубом....

Суддя перебиває: Остерігаю вас, пане свідок, що в суді треба говорити тільки правду!...

Людська правда

Жив на селі бідний чоловік і хоч він був розумний, то слухати його ніхто не хотів: завжди казали йому: "цить!" або й просто "брешеш!"

Але сталося так, що раптом забагатів той чоловік і наставлено його війтом. От одного разу війт довго гомонів з людьми, а далі й каже:

— А мені таке трапилося: положив у коморі леміш, та миші його й поїли.

— Буває, — кажуть люди — ті миші такі, що все проїдять.

А війт тоді й каже:

— Оттака ваша правда, люди добрі! Як був я вбогий, то хоч казав і правду, ви казали, що брешу; а як тепер я багатий, то хоч і брешу, а ви кажете, що кажу правду!...

ВЕСЕЛИЙ ПАЦІЄНТ.

Лікар: Чого ви смієтеся? Чи то таке смішне, що я зашив вам живіт?

— Ні, пане доктор, але ви там зашили волос зі своєї бороди і він мене дуже скобоче.

ЛЕСЬ МАРТОВИЧ

Відміна.

Від порога до стола мокра, болотна стежка, бо на дворі слота. Світ поменьшав, стало тісно, неначе в горшку. Від сього нудьга бабі на печі, що в таку пору завсігди кашляє; нудьга Іванисі варити, бо куриться; нудьга Іванови сидіти за ткацьким варстатом, бо не видно.

Аж зненацька відчинилися з лоскотом двері, а до хати вбіг босий, заболочений по коліна хлопчище Микитка, наймолодший Іванів брат. Гримнув за собою дверми, аж вікна задзвонили. Нудьга зараз утікла, а всі троє в хаті попіднімали голови.

— То що, хата валиться? — запитала баба з печі.

— Ігі! на твою голову. Тебе пошибло? — сказала Іваниха до Микитки. Чому Бога не похвалиш, як уходиш в хату?

— Бо не маю часу!

— А чому не йдеш поцілувати бабу в руку?

— Бо я не до баби; я прийшов до Івана.

— Ти до мене в гості? — обізвався Іван зза варстату. — Зараз я тебе прийму за гостя, що понесеш сідало в жменях та й три дни не сядеш.

— Я таки того прийшов. Возьми, Іванку, пужално, або ліпше істик, та збий мене так, аж аби кров просякла крізь сорочку.

— Ти сказився?

— Бо мені треба знаків.

— Яких знаків?

— Синців! Мене сегодня бив Ціпенюк, а я хочу його до суду завдати. Біда, що нема знаків та не буде йому нічого, а я його мушу до арешту всадити.

— У тобі, мой, дідько сидить.

— Ходи, Іване. та спариш мене в порядку.

— Може б ти причепився сухої гиляки, не мене.

Баба на печі розлютилася:

— Уступися мені з хати, напасте жидівська! Ти би такого порядного ґазду до арешту давав? Господоньку милосердний! Який тепер поганий нарід настає на світі. Геть. ти, антихристе! бо як возьму яке лихо, то й перевалю тебе!

—Кобисте годни, то я би ще вам подякував красненько. Але ви лиш задурно збавляєте та й не можете сконати.

Микитка навмисне дражнив бабу, аби його побили. Баба аж посиніла зі злости.

— Та се чортеня напастує мене в моїй питомій хаті, Іване! А ти мовчиш? А хомни ж його раз, нехай уступиться!

Микитка підхопив:

— Хомни, Іванку, хомни. Але скілька раз пужалном, або истиком. Я тобі спущу свою пайку по батьковій смерти.

— Іди ж ти, мерзо! Ти й так згниєш у криміналі та лишиш мені пайку.

— Але так борше мене вхопить, як вилізеш мені сегодня на здоровлє.

— Іване! воркотіла баба. — А ти з глузду зсунувся? Но міркуйте, люди добрі, ся нужда напала мене в хаті, а він із ним у розмову зайшов.

— Та бо ви, нене, цитьте! Він вам лиш на то догонить, аби його побити.

Баба замовкла.

— Ходи Іванку, та вибєш мене, — достоював Микитка. — Я вхоплюся в сінех жорен, а ти з заду пар, що влізеся. Бо як не схочеш, то бігме, пожалуєш, я тебе підпалю.

— А ти, підсвинку, що гавкаєш?!

Розлютився Іван, а Іваниха й собі вмішалася:

— Ти гадаєш, що такому джусови тяжко? Таже він не має Бога в серци.

Микитці заіскрились очі:

— Та й тото збіже би вам погоріло, що сте в батька накрали. Не бійтеся, я видів!

— Йой! — крикнули в один голос І-

ван і Іваниха. Іван вилазив ізза верстату червоний із люти.

— Бігме, таки бий! — крикнула Іваниха.

— Ти мене злодієм робиш? — говорив Іван і розсотував нитки з ноги, бо з пересердя запутався. — Пожди, пожди, зараз я з тобою розправлюся!

— Я тобі ще щось Іванку скажу, щобись набрав більшої злости. Знаєш, де твої нашильники, що в літі пропали? То я їх вкрав та порізав на ремінці та й зробив шори на нашого пса.

— А ти шибенику якийсь! — Усі троє не тямилися зі злости на Микитку.

— Ходи, небоже, зараз я тобі справлю парню! — сказав Іван, ухопив Микитку за обшивку й таки виніс до сіней.

Жінки лютилися в хаті.

— О! Нехай же бє, нехай же добре випарить, коли сам лис із ловився в лапку! — говорила баба.

— А се сміття злодіями нас поробило. Та він мусів і батькови таке наговорити. А бодай же його скрутило! Та й таку шкоду заподіяв. Боже, Боже! Що я за тими нашильниками не наплакалася, що ми обоє з Іваном не нагризлися: таже нашильники коштували півтретя лева!

У сінях счинився лоскіт.

— То що? Він його так гупає? каже баба. — А йди ж подивися.

Іваниха виглянула до сіней: А якже! То Іван його так періщить. А він, як камінь: держиться жорен, закусив зуби та й ані не скривиться. Ще каже: — бий у одно місце, аби ліпше синець виступив.

Трохи згоді говорить баба:

— Кажи, най уже перестане, бо ще заголомшить його до біди. Але відай, уже не бє, бо втихло.

Іваниха знов виглянула до сіней:

— Скинув сорочку та й каже Іванови дивитися, чи є великі синці. Заставляє далі бити, бо хоче, аби кров просякла.

Знов лоскіт у сінях.

— Кажи, най перестане, — говорить баба, — бо ще яка напасть буде: готова біда сконати. То лиш завзяток у нім такий, а сили нема: таж йому лиш на чотирнайцятий рік.

Не треба було казати, бо Іван як раз із Микиткою до хати. Микитка блідий, як стіна, трясеться на цілім тілі, губи тремтять, як живі, а сльози течуть по лиці.

— Смакує? — каже Іван. — Се за мої нашильники.

— Ото з тебе ґазда! Змучився: не годен вже далі бити.

— Тобі, чорте, ще мало? — каже Іваниха. — Ади, як єсь заплакався. Так за рідним батьком не будеш плакати.

— Ти гадаєш, що я плачу? То сльози самі капають, бодай їх шлях трафив, — говорив Микитка, ловив жменею очі як ніс і пирскав сльозами на землю.

— Я вас мушу висякати дідьчі очища.

— Чого стоїш? Чому не йдеш? — обізвалася баба з печі.

— Чекаю, чи буде печи, бо як ні, то най ще бє. — Ех! запекло. Ой, пражить, як огнем. А тепер, Ціпенюку, посидиш собі! Порядно жарить. Се мене пожене до міста, як батогом. Землі не буду доступати, так хутко побіжу! Як цуґовий кінь.

Микитка побіг до дверей, а з порога ще сказав:

— А ти, Іване, не кажи нікому, що ти мене так ізбив, бо підеш сам до арешту за то, що посік мене на капусту.

Як уже Микитка пішов, то Іван заговорив:

— Я не вірив в ніякі забобони, але тепер вірю, що він — відміна.. Се дідько підміняв свою дитину. Він так доїв в дома кожному, що батько хотів уже його вбити. Але відтак гріхувався, та й таки боявся криміналу. Купив коня такого, що копає й кусає та й підкував на всі чотири ноги. Думка була така, що Микитка товче собою поміж коні, то кінь морсне його по чолі підковою та й зробить йому амінь. Гадаєте, що лучилося на нього? Де там! кінь копнув батька, копнув неню, копнув мене, а ся відміна лазила коневі попід живіт, тягала за хвіст, а кінь його й не рушив.

Баба зажурилася.

— Я казала, що з сього буде якась напасть, бо він або на дорозі десь закляне, або всадить тебе до арешту.

Але як кожде взялося за свою роботу, то журба щезла, а натомісць причепилася наново до всіх трох слотяна нудьга.

Микитка ж був уже далеко за селом. Жваво скакав по болоті, а брудна вода голосно свирщала і пирскала висо-

ко з під його босих ніг. Про біль спини не дбав, бо тішився думкою, що судовий лікар огляне синці й через те буде Ціпенюк покараний. Цілий світ робив Микитці наперекір. Дома його зневажали й били, в селі його били, від нікого не чув привітного слова, хіба тільки сварку; тим то й рад був Микитка, що й він же віддячить тому світови тим же добром.

ЛОРД ТВІДСМЮР,
Ґенеральний ґубернатор Канади.

М. П.

БАЖАННЯ МАТЕРІ.

Більше нічого ж не хочу:
Ні щастя, ні спокою —
Терновим шляхом поволочу
Тернову долю мою.
Лиш доти хочу в світі жити,
Лиш того я бажаю,
Щоб в серця дітям своїм влити
Любов свою безкраю.
Щоби Україну любили,
Леліли в серцю свому —
Щоб на чужині не згубили
Доріженьки додому.
Щоби котре в сильце негоже
Не впало необачно,
Щоби не зрадило... О, Боже!
І думати це лячно!...
Тоді б душа моя проклята
Покутою ходила,
Що я гірш ворога, гірш ката
Зрадника породила!

ФРАНЦ КОКОВСЬКИЙ

Ватьківщина Кличе.

I.

Ледви пустили хлопців зі школи, а Левко зараз побіг до дому, щоб прилагодитися до дороги. Годі було марнувати час на дрібнички, коли до села, що в ньому жили Левкові батьки, було чотири милі з хвостом, а ще Левкові, як найстаршому учневі з цього села, припала опіка над трома товаришами, що теж їхали до Вітрилець. Він уже семак, а вони третяки; мусить преці хтось старший ними заопікуватися. Виїдуть о дванайцятій, на четверту повинні бути в дома. А ще батько писав Левкові, щоб не гаїтись; непевні тепер часи. На північ від містечка, де була Левкова школа, йшла боєва лінія. Не та зі світової війни, тривка, ціпка, що нераз місяцями на одному місці трималася, а ця пізніша, пливка, що часами з години на годину мінялася. Годі було знати, кого стрінеться по дорозі:— люди розказували, що гостинець бував і в цих руках і в тих... Хто знає, кого можна стрінути по дорозі!

Тому то Левко не барився: зібрав що треба на дорогу, позбирав та припильнував, щоб його товариші на дорогу прибралися, запакувалися в четверо на сані, візник окутав їх бараницею — і гайда в дорогу.

II.

Пронизливий вітер з морозом гуляв по світі. Цілував почервонілі від холоду личка хлопців, всверлювався під теплу одіж, під бараницю. Коні, що в місті добре припочали, гнали скоро знайомою дорогою. Їм також хотілося бути як найскорше в дома, в теплій, огрядній стайні. Нековані полози санок совгалися по снігу, що мягко, грубим килимом вкрив дорогу; хлопцям миготіли тільки перед очима придорожні дерева та стовпи, ніби самі тікали від них десь назад.

На закруті дороги затемнів ліс.

Високі смереки окутали своє віття снігом, денеде тільки зпід снігового сповиття виглядало на божий світ темно-зелене чатиння гиль. Ніби цікаве око дитини, що в зимовий день заглядає крізь замерзлі шибки вікон, щоб подивитися, що діється на дворі.

А там — далі видно було високі безлисті, почорнілі буки, ще дальше березовий гайок зливався своєю біллю з коліром снігу, що його зима застелила в лісі.

У лісі почав візник спинювати коні. Не пускав їх чвалом, як перше.

— Що сталося? — питає Левко.

— Треба поволі, — каже візник, — а то можна біди напитати. У ліс заходять стежі, часами наші, часами їхні, спинюють, провірюють, хто, чого, та де їде. Не станеш відразу — стріляють. А як станеш, коли коні розженуться?

Якийсь пронизливий холод стряс хлопцями. Не той від морозу, а інший. Такий, що аж до глубини душі пронизує. Їх можуть переймити чужі стежі, можуть не пустити до дому, на Святий Вечір. Левко бачить, що хлопцеві, що сидить проти нього сльози напливають до віч.

— Ти чого? — питає ніби суворо, хоч і йому самому трохи ніяково на серці.

Аж у мент приходить друга думка, веселійша.

А може стрінемо нашу стежу? — питає вже голосно.

Очі хлопців блестять радісно. Вже зник страх, розвіялася непевність. Кров зачинає живіше кружляти в жилах. Кожний хотів би бодай здалека глянути на своїх.

III.

Стали вже доїздити до березини, як десь далеко-далеко почули гомін стрілів. У чистому, морозному повітрі цей голос нісся ясно, скоро, а тихий ліс поглочував його, щоб у мент вернути його сильним відгомоном.

Візник відвернув голову до Левка та подивився значучо на нього.

— Що це? — питає Левко.

— Бються...

— Де?

Візник знизав плечима.

— Десь далеко....

Підганяє коні, санки близкавкою мчать по дорозі. А гомін стрілів усе ближчий. Хлопцям здається, що вони чують гомін битви. Але це мабуть їм тільки здається; вони ж уже виїхали за ліс, на рівнину. Як далеко глянути оком, видно тільки білий ковер снігу, що іскриться під промінням заходячого сонця, і більше нічого. Тільки гомін стрілів змагається. А побіч клекоту рушниць та скорострілів чути часом глухий рев гармат.

Візник жене коні, щоб скорше втекти з небезпечного місця. Битва може пересунутися, одна чи друга сторона переможе, а ліс — добрий захист для стрільця. І хлопці теж постулювалися до купи і їм хочеться дуже знайтися вже в дома, при теплій печі, в батьків

— Їдьте, їдьте! — прохають візника.

IV.

Ще миля-півтори дороги і кінець.

Аж нараз:

— Стій! Хто їде? — паде різький запит.

Візник здержує коні, хлопці налякано розглядаються довкола. За хвилину всьміхаються спокійно.

— Це наша стежа! — каже Левко.

Але це не стежа! За хвилину із закруту дороги висувається відділ стрільців. Дула рушниць блестять у проміні заходячого сонця, під засніженими мазепинками видно здорові, всміхнені, морозом розкрашені лиця.

Кілька слів візника вияснюють справу.

— Можете їхати! — каже командант сотні.

— Пане команданте, хвилинку! відзивається нараз Левко.

— Чого там?

— Що це за стріли?

— Це йде битва біля містечка, що ви з нього виїхали. Противник хоче нам справити Святий Вечір, а ми саме на підмогу йдемо...

— В мент вискакує Левко із саней.

— Пане команданте, голошуся слухняно добровольцем.

— Що?

— Прошу мене взяти з собою...

Командант міряє його недовірливо очима.

— Ти ще молодий...

— Ні, пане команданте! Там, де Батьківщина кличе, нема ні старих, ні молодих.

Хвилина задуми і теплі слова команданта:

— Добре! Дай йому запасний кріс!

Горячково вспокоює Левко своїх товаришів і візника, горячково пише на клаптику паперу кілька слів та каже візникові передати їх батькам.

А за хвилину сотня стрільців уже скрилася в темному лісі. З ними й Левко.

V.

Панотець ходить від одного вікна до другого, виглядає підводи з сином.

— Щось забарилися, міркує.

Нараз затупотіли коні на містку, перед хату заїхав візник із порожними саньми.

— Ага! — міркує панотець. — Левко певно пішов коротшою доріжкою, щоб нам зробити несподіванку.

Але Левко не приходить. Нараз у кухні счинився крик. Побіг туди панотець. А там його дружина руки ломить, побивається, плаче....

— На, читай! — каже крізь сльози.

Панотець бере з її рук помняту карточку, читає, на мент морщить чоло, але по хвилі очі його випогоджуються.

— Що-ж, трудно! — Батьківщина кличе!

Юрій Федькович.

ДО ЧЕРЛЕНОГО.

О, ти з черленими очима,
Ти у черленім жупані!
Чо став єси ми за плечима?
Чого не даш спокій мені?

Чого шумиш над головою,
Мені, неначе той упир?
О, я ж бо знаю думку твою!
Та я ще не тобі на жир,

Та ні тим кремельським каганам,
Щоб мою душу їм продав,
Неначе смоку на снідання!
Я свою душу в вас не вкрав!...

СТЕФАН ФЕЩУК.

З Воєнних Переживань.

В 1914 році зголосилося нас кількох молодих хлопців до Українських Січових Стрільців і мій батько їдучи за орудками завіз список зголошених до повітового міста. Та як вернув, то вже привіз сумну новину, що москалі перейшли Збруч і заняли Борщів.

Не було ради, ми мусіли лишитись в дома.

В нашому селі був священик москвофіл. Він страшенно радів приходом москалів. Одного разу стрінув мене на вулиці та й питає: "Ну, що, ладний руский мороз?"

Я засміявся з того морозу.

"Пожди, бовдуре хахлацький, я тобі ще покажу!" — став він тоді відгрожуватись. Та в селі була свідомість і ми тих погроз не дуже боялися.

Іншим разом заголосив він у церкві, що треба заспівати "многая літа" російському цареві. Дяк почав співати, а ми молодші счинили великий шум та стали виходити з церкви. І таке повторювалось доволі часто.

А все таки з приходом москалів українське життя в селі стало завмирати.

Аж в 1917 році, з вибухом революції в Росії, нараз усе змінилось! Нас уже не гонили копати окопи, а за всяку роботу платили. Замісць так званих "начальників" призначено повітових комісарів. Появився наказ — відкрити назад українські товариства, словом — усе ожило як під подувом весняного леготу. Прийшли небаром німці та австрійці, почався новий побір рекрутів та ополченців.

Дня 5. грудня 1917 року відійшов і я.

Спершу було яко-тако. Опісля почалася біда. Треба було заєдно писати до дому по сухарі, бо голод дошкулював. Перекидали нас із фронту на фронт — доводилось перебувати усякі вишколи та курси, аж вкінці опинився на італійських скалах, де серед боєвого пекла і жахливої метушні до решти доїдали — голод, нужда і воші.

Вкінці і тому прийшов край — останный день Австрії.

Перед тим в окопах нам світили електрикою, а в цю останню ніч настала темінь . . .

Звичайно ночами гонили нас на роботу. Тепер ні.

Але знову стало під сподом щось вертіти — італієць почав наново угощати нас барабанним вогнем і я дістав наказ від коменданта чети, вахмайстра Гриня, — іти туда, де наша кухня, бо там залишились якісь харчі.

Я пішов із одним німцем з Коломиї. На щастя артилерія била кудись по наших батеріях, а не по нас. Від стріляянини не чути ні словечка — один гук і шум.

Доходимо до призначеного місця. Але кухні вже нема, лише трохи харчів залишилось. Беремо і втікаємо назад.

Приходимо до землянки — а тут наказ: наша чета має дати до скорострілів поміч в людях.

Я був на курсі скорострілів і мене призначили.

Беру ще з одним набої і йдемо.

По дорозі цей другий захорів, а я сам мусів скинути зі себе пасок, заложити на шию і так лізти із скринкою набоїв рачки, бо йти просто неможливо так перевантаженому.

Десь коло 11. години в ночі доходимо до землянок артилерії і там скриваємось. Недалеко землянки був мадярський барак. Чуємо, мадяри грають на фортепяні. Нараз крик, вереск.

Граната попала в самий барак. Чотирох мадярів поранило, а одного їхнього четаря, так тяжко, що до рана помер.

Досвіта починаємо варити каву. Стрілянина вже втихла, Нараз: "Алярм!"

Хочу злити каву до полевої фляшки, а тут один товариш з мого села кричить:— "Що робиш? алярм, а ти кавою бавишся?"

Хлюпнув я каву на вогонь, а тут бачу з гори в долину, до села Неарна валить лк лявіна народ . . .

Не було що робити, за ними рушили й ми.

Коло Неарної мадяри стали кидати усе від себе, а ми пішли з цілим табором аж до Триенту. Наші коменданти напоминали мадярів, що вони роблять, але мадяри насміхались з нашої "вірности" Австрії.

Приходимо до дивізійної команди, а там вже наші всі старшини. Не було куди втікати.

До нас підходить наш сотник і навіть не хоче вже йти на вечерю до старшинської столової.

Зварили йому бараболь в бляшанці, він зїв і каже, що він від своїх хлопців нікуди не піде. Нам пояснив, що є завішення зброї, та що італійці вже не будуть на нас стріляти.

В ночі, з 2 на 3 листопада, прийшли ми до Триєнту.

Спускаючись досвіта з гори до міста, побачили ціле море вогнів. Скрізь, куди не глянь, сидять вояки довкола вогнищ, виспівуючи та галасаючи. Дивно і якось несамовито виглядало те все. Картина, яку міг би лише маляр змалювати, описати годі.

Приходимо під місто, а тут і стати немає де. Війска як карамхи. Вкінці загнали нас на якийсь город. Цілий божий день плентаємось шукаючи, чи знайшов би що їсти, бо виголодніли як вовки.

Вечером прийшов наказ, що вже кінець війни. Стали трубіти, а потім співати.

Одні співають, другі танцюють а треті — плачуть з радости.

До нас приходить наш полковник, Райський, стає на якесь підвищення і голосить: "Хлопці! — вже по війні: Австрія розпалась, а на її землях нові вільні тепер держави — Польща, Україна, Чехія, Мадярщина!" — Скінчив і підніс оклик: "Нехай живе Польща!" — Всі відповіли: "Нехай живе!" "Нехай живе Україна!" "Нехай живе!" — загреміло і лоскотом вдарило по скалах.

Зараз всі почали співати український гимн, польський і чеський. І здавалося тоді, —що серце вискочить з грудей і годі було від зворушення спинити сльози. Співали всі разом — українці, поляки, чехи. Хоч раз браталися славяни. Але в кілька днів пізніше вже стали одні від одних бокувати, віддалюватись.

На 16 листопада італійці пігнали нас вглиб Італії. В Аля вже поділили нас на табори. Кожний табор мав свій прапор при вході. Українці завісили свій жовтоблакитний.

Перебули ми декілька днів в таборі і знову пігнали нас далі. Йшли без устанку, а за чотири дні нашого ходу ледви раз дали нам їсти. Приходимо вкінці до Ґразано. В тому таборі почалась вже справжня нужда.

Голод жахливий, при тому поводились з нами, не дай Бог! Всього 5 кільоґрамів цибулі нам давали. Треба було самому варити, а тут нема ні скибки дров.

В таборі були морви. Полонені стали їх ножиками тесати, а вартові давай стріляти. Не один дістав тоді кульку.

Дійсно сил не було, щоб усе це видержати. Я змовився ще з одним товаришом і ми втікали.

Цивільні італійці приймали нас вічливо, та військові варти виловлювали і знову вертали в табор.

Так тягнулись наші погані дні в голоді і у безнадії.

Аж одного дня приходить наказ, щоб наші підстаршини — "вахмайстри" і "штабсвахмайстри" посписували вояків, бо кудись маємо виїздити.

Почалась справжня бранка, ліпших на вигляд. Та я не мав щастя попасти до них. Зате товариші з мого села дістались до вибраних. Тоді став я проситись, щоб мене самого не залишили і я якось впросився.

Нас забрали на залізницю і повезли знову туди, де був фронт. Ми мали очищувати окопи від всяких вибухових матеріялів.

Тільки приїхали, а ще у той самий день втік "вахмайстер" Харахан і один звичайний вояк Романюк, що вмів добре говорити по італійськи.

І знову забирають нас до Верени, відки по кількох днях везуть далі, залізницею вглуб Італії через Мілано, Рим, до порту Бріндіча. Казали, що їдемо домів.

Весело стало нам тоді на душі, хоч обідрані були й голодні. Крізь вікна ваґонів бачили ми цвіти, зелень, — весна, аж серце радувалось, хоч в нас, в той час, ще сніги.

Ми були близько Сицилії. Поїзд весь час проїздив серед оливних садів і винниць, серед цвітучих висячих городів. Та минали й сторони бідніші, камянисті. Люде там жили по камяних будах, що виглядають як наші копиці сіна.

Вкінці доїхали до порту.

Нас завантажили на корабель і ненадійно перекинули в Албанію.

Тоді ходили слухи, що Український Уряд добив згоди з італійцями, та що полонені українці поїдуть через Румунію, або Чорне море до Одеси, на Україну.

І дійсно формувались тоді такі відділи з полонених а навіть відійшло декілька таких транспортів на Україну.

Але нам не судилось. По довших короводах здавалося, що ось-ось здійсняться мрії — що побачимо Україну і із зброєю в руках стояти ще мемо залогою в Одесі або Київі. Та положення на Україні з дня на день гіршало, тиф винищував до решти війско, що боролось з большевиками, вкінці й Український Уряд мусів покинути свої границі, а тим самим не було вже кому ні за нами впімнутись, ні їхати туди не було вже чого.

І з тих, що доїхали, не було хісна. Жахливий тиф на Україні викосив їх чимало —як тільки ступили в обіцяну землю.

ЯК ДОВГО ЖИВУТЬ ЛЮДИ НА ЗЕМЛІ?

Над розвязкою цього питання вчені ломлять собі голови від давна і досі не знають нічого певного. Легко можна ствердити, що один людський череп старший від другого, бо він лежав глибше в землі. Але вік людства взагалі? Тут можна ставити тільки гіпотези.

Німецький вчений Альбрехт Пенк мав недавно у німецькій академії в Берліні виклад на цю тему: Він подав докладніші хронольоґічні висновки на основі найновіших дослідів. Остання ледова епоха скінчилася менш-більш тому 15 тисяч літ, а тепла епоха перед нею до 30 тисяч літ. Тоді була на теперішній німецькій землі досить значна культура. Сильні люди полювали на мамутів і виставляли у своїх оселях мамутові зуби як трофеї. Перед тим переходом була передпослідня ледяна епоха, а перед нею теплий період, що тревав яких 200 тисяч літ. Але перед тим досить довгим теплим періодом були вже дві початкові епохи. Людська долішня щока, яку знайшли біля Гайдельберґу, походить без сумніву з часу між 1-ою і 2-гою ледяною епохою, отже зперед яких 300 тисяч літ. Таким чином вік людського роду можемо означити на яких 500 тисяч літ. Коли проф. Пенк виступив з цією гіпотезою тому 50 літ, стрінувся з переченням фізиків, які признавали тоді землі вік 20 міліонів літ. Тимчасом досліди над радіоактивністю виказали, що вік землі далеко більший. На основі нинішнього стану науки справа представляється так: Вік землі невідомий. Тверда її кора існує кругло три міліярди літ, а початки орґанічного життя припадають на останню шесту частину того часу. Отже орґанічне життя на землі існує від 500 міліонів літ. Життя людини займає тільки тисячну частину цього числа, отже останніх 50 тисяч літ. Отже коли б вік твердої кори землі назвати тижнем, починаючи від опівночі на понеділок, то цілий тиждень аж до кінця суботи на землі не було взагалі ніякого орґанічного життя. Воно починається аж останнього дня тижня в неділю. Але людина виступає щойно в годині 9.30 вечером, а його історія відома аж півтора мінути перед північчю. Півтора мінути — після цілого тижня розвитку земної кулі.

РІЖНИЦЯ.

На стації жінка, що приїздить з бічу, каже до мужа:— Чому ти так холодно мене поцілував? Ось диви, той добродій як горячо цілує свою жінку!

— Не штука, вона відізджає....

Свояки

Чоловік і жінка вертаються розсварені до хати. Перед ними йде осел.

— Це твій свояк, каже жінка.

— Так, говорить чоловік, я з ним посвоячений через моє подружжа.

ҐІ ДЕ МОПАСАН.

Вбивник.

Оборонець боронив завзято й доказував, що обвинувачений божевільний. Бо якжеж можна було вияснити це вбивство?

Рано знайшли недалеко Шату трупа жінки й мужчини, разом звязаних. Вони були відомі в товаристві, молоді, багаті. Мужчина щойно перед роком оженився з цею жінкою, яка повдовіла перед трома роками.

Не мали ніяких ворогів, слідство не виявило нічого. І була б справа пішла в забуття, коли б не зголосився був молодий столяр, Іван Людвик, якого всі звали міщанином.

На всі питання відповідав: — "Мужчину знав я два роки, жінку пів року. Давали мені направляти свої меблі".

— Чогож ти убив їх? — питалися.

— Я мусів їх убити! — відповідав. І не можна було з нього видобути ні слова більше.

Іван Людвик не мав назвища. Ще дитиною віддав його хтось на виховання пістунці на село й ніхто нічого більше не знав. Але що був більше інтеліґентний і якийсь інший, як його товариші, прозвали його міщанином.

Оборонець доказував, що він божевільний. Адже годі подумати, щоб здоровий на умі мужчина, знаменитий столяр, міг убити двоє людий, зовсім невинних, які достарчали йому праці і, як вказували рахункові книжки, добре за неї платили.

Оборонець говорив плавно і річево Коли скінчив, предсідник спитав обвинуваченого:

— Чи маєш щось на свою оборону?

Підсудний встав. Був низький, волосся мав русяве, очі сірі, пронизливі. Сміло сказав:

— Пане предсіднику! Я не хочу дістатися до дому божевільних і тому скажу правду. Вже краще смерть. Я вбив цього мужчину і цю жінку, бо вони були моїми родичами. А тепер слухайте і судіть мене.

Мене виховала пістунка, бо мати моя не хотіла знати мене. Пістунка особа чужа, була більш чесна, як мати. Я ріс і на мені тяжіла пляма: безбатьченко! Я не знав, чому всі покидуються мною і чому в школі, де я був найздібніщий, насміхаються з мене.

А міжтим я був жертвою, а мої родичі винуватцями. Я був безборонний, а вони не мали милосердя. Вони зробили найбільш нелюдський, найстрашніший учинок. Зневажена людина вдаряє, окрадена насиллям відбирає своє майно, погорджувана — вбиває. Я був зневажений, окрадений, погорджуваний. Я пімстися, я вбив. Бо я мусів убити.

Чиж вони були для мене родичами? Яж для них був тягаром, соромом. Але я навіть міг їх був полюбити. Два роки тому мій батько прийшов був до моєї столярні і зробив більше замовлення. Потім заходив до мене часто й добре платив. Часом розмовляв про це й про те. Я почував до нього симпатію. З початком цього року прийшла його жінка, а моя мати. Вона була неначе непритомна, оглядалася кругом і цілий час плакала. По кількох тижнях прийшла знову. І відтоді почала приходити частіше. А одного дня почала розказувати мені про моїх родичів, про мої дитячі літа. Я сказав їй: мої родичі, це нікчеми. Вона схопилась рукою за серце й зімліла. І тоді я пізнав, що це моя мати, тимбільше, що обидвоє вони довідались у пароха про мене.

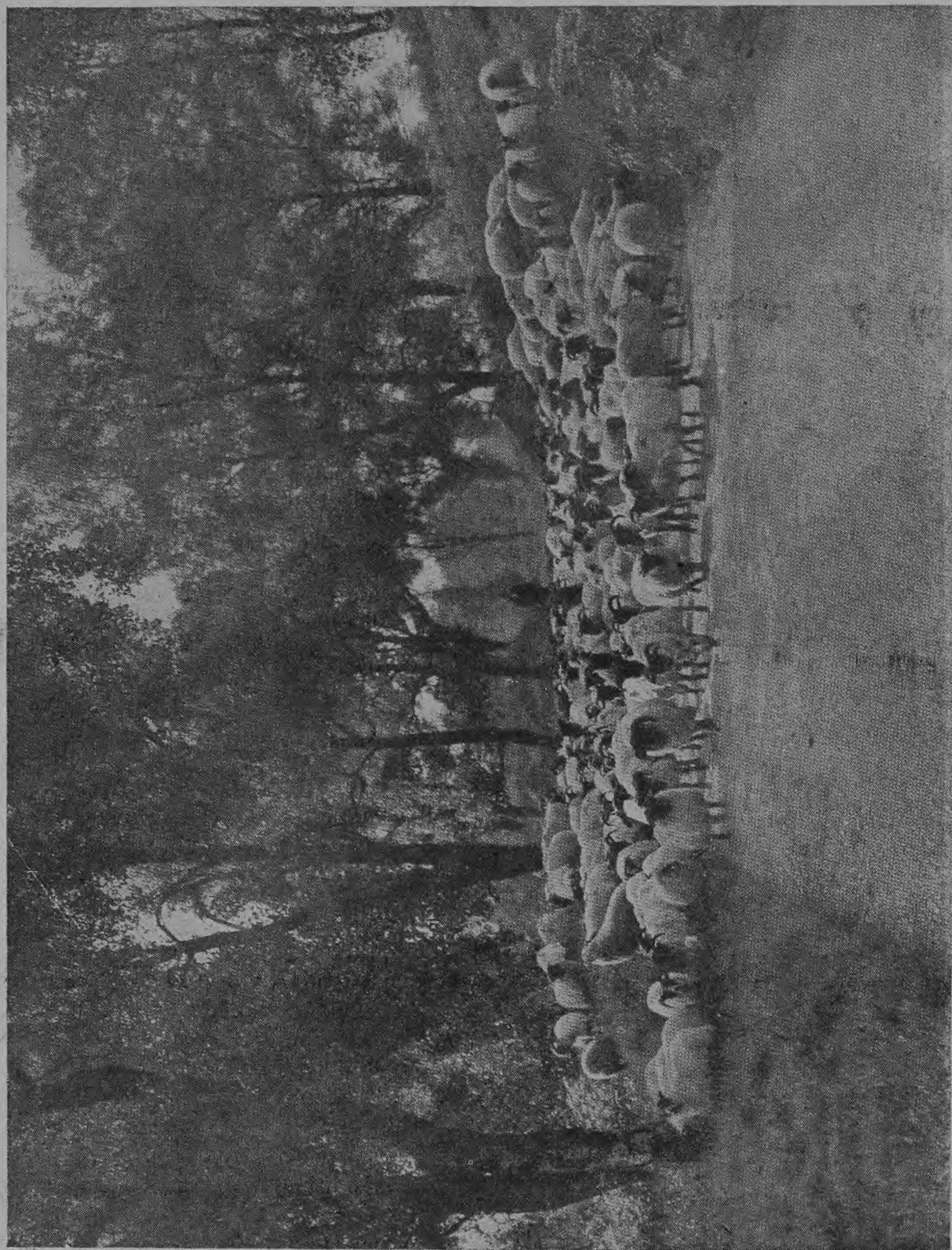
І я також довідався про них: так, я був дитиною їхнього кохання . . . Вони щойно перед роком подружилися.

Одного вечора прийшли разом. Моя мати, не знаю з якого приводу, вручила мені велику коперту й сказала:

— Як будеш женитися, то візьми. Це на початок твого хазяйства.

А я спокійно підійшов до дверей, замкнув їх на ключ і спитав:

— Ти є моєю матірю?

Ніч надходить — вівці блеючи вертають до дому.

Вона закрила очі руками, а батько зблід і почав кричати:

— Ти збожеволів?

Хотів випровадити мою матір, але двері були замкнені. Я сказав:

— Признайтеся! Я заховаю тайну, буду дальше столярем, як дотепер. Я тільки хочу мати родичів.

Але батько почав кричати, що коли не відчиню дверей, він каже мене арештувати. Я відчинив двері і вони вийшли. Ніч була темна. Я пішов за ними. Мати хлипала. Недалеко Секвани я знову приступив до них і почав благати:

— Не опускайте мене! Аджеж я ваш син!

Тоді батько вдарив мене. Мені почорніло в очах, я витягнув циркель з кишені й кинувся на них. Не знаю. Може я їх убив. Я не знаю, що я робив. Судіть мене! — І обвинувачений сів.

Розправу відложили. Вона внедовзі відбудеться. Але коли б ми були суддями присяглими, то чи ми засудили б цього вбивника?

М. ЗОЩЕНКО.

Палажка.

Палажка була жінкою неграмотною. Навіть свого назвища не вміла підписати.

А муж Палажки був відповідальним совєтським працівником. І хоч він був чоловік простий, зі села, але за пять літ побуту в місті, як видно, виробився. І не тільки назвище своє підписував, але, хто зна, чого б він не потрафив.

І дуже він журився тим, що жінка його була неписьменна.

—Навчися, Палазю, хоч назвище своє підписувати — говорив до Палажки. — Таке легеньке маю назвище, лише з двох складів, — Куч-кін, а ти не потрапиш... це дуже сумно...

А Палажка, знаєте, рукою махне й відповість:

— Навіщо-ж, Іване Миколаєвичу, воно мені здалось? Літа мої йдуть. Рука не дуже то й вигинається. Навіщо-ж мені тепер на старість вчитися букви складати? Хай краще молоді піоніри вчаться, а я й так літа переживу.

Муж Палажки був чоловік дуже занятий і на жінку багато часу не міг витрачати. Покиває лише головою — ей, Палажко, Палажко... І мовкне.

Одначе раз Іван Миколаєвич приніс спеціяльну книжку.

— Це — каже — Пазю, найновіший буквар-самоучок, зложений на основі останніх метод. Сам — каже — показуватиму тобі.

А Палажка, усміхнувшись, взяла буквар у руки, покрутила ним і сховала до комоди: нехай — каже — дітям, чи там і внукам здасться.

Але раз якось взялася Палажка до роботи. Треба було зреперувати маринарку Івана Миколаєвича, бо рукав протерся.

Сіла собі Палажка при столі. Взяла голку. Впхала руку під маринарку — щось шелестить.

"Може гроші?" — подумала Палажка.

Дивиться — лист. Гарна й чиста коверта, букви дрібненькі, ще й папір кольонською водою чи перфумами пахне. Здавило серце в Палажки.

"То це—подумала—Іван Миколаєвич обманює мене? То він листовно романсує собі з порядними дамами й кпить собі з мене, дурної анальфабетки?"

Глянула Палажка на коверту, добула листа, розгорнула — ані руш, звісно, неписьменна.

Перший раз в життю жалувала Палажка, що не втне читати.

"Хоча — думає — чужий це лист, але я повинна знати, що в нім написано. Може ціле моє життя від того зміниться й краще було б на село, до селянської роботи їхати?"

Заплакала Палажка, стала пригадувати собі, що Іван Миколаєвич останніми часами якось відмінився — про вусики став дбати й руки частіше мити.

Сидить Палажка, глядить на листа й

ревно поплакує. А листа прочитати не може. Чужому-ж показувати — сором.

Сховала Палажка листа до комоди, залатала маринарку й стала нетерпеливо ждати Івана Миколаєвича.

Як прийшов, Палажка нічим себе не зрадила. Навпаки, рівним і спокійним голосом розмовляла з мужем і навіть натякнула йому, що рада б навчитися письма, що їй остогидло вже бути темною й неписьменною бабою.

Дуже зрадів цим Іван Миколаєвич.

— Знаменито — сказав. — Букви я сам тобі показуватиму.

— Ану, показуй! — озвалась Палажка.

І пильно глянула на рівно підстрижені вусики Івана Миколаєвича.

Два місяці день-у-день вчилася Палажка письма. Терпеливо складала слова, писала букви й училася цілих речень. Кожного вечора витягала з комоди таємний лист і пробувала відгадати його скритий зміст.

Було це не зовсім легко.

Аж у третім місяці розкусила Палажка того горіха.

Раненько, як Іван Миколаєвич пішов до роботи, витягла Палажка з комоди листа й почала поволеньки відчитувати.

З трудом відчитувала делікатне письмо; додавав їй охоти ледви чутний запах перфуми.

Лист був заадресований до Івана Миколаєвича.

Палажка читала:

"Шановний Товаришу Кучкін!

"Висилаю Вам замовлений буквар. Думаю, що Ваша жінка за два-три місяці присвоїть собі зовсім сі мудрощі. Намовте її й обясніть їй, що сором бути неписьменною бабою.

"Зробіть це конечно, Іване Миколаєвичу.

"З товариським привітом

"Марія Блохіна".

Палажка два рази прочитала той лист і, стиснувши до болю зуби, ніби чуючи якусь незнану блище кривду, — розплакалась.

(Пер. **К. Данченко**).

Т. ДМИТРЕНКО, Канада.

ДАРУЙ НАМ СВІТЛЕ, СЛАВНЕ ВОСКРЕСІННЯ . . .

Тебе розпяли фарисеї злі,
І кров із ран Твоїх святих текла,
Огнем жажда уста Твої пекла,
Й поникли очі лагідні святі.

Невинна і пречиста кров поплила
За людську злобу, за гріхи віків,
Й терпіння чашу вище берегів
У муках смерти хресної сповнила.

Та не дарма пролита кров цілюща
І смерть, Христе, не даром Ти прийняв,
Бо зломана вже сила аду злюща —
Великдень по Голготі засіяв.

По хресній смерті власне Воскресіння,
Побіда Правди і благовоління,
Велика радість, радість із небес:
Христос Воскрес!

І ми, Христе, сьогодні на Голготі,
І кров у нас тече з болючих ран,
І соромом пече ярмо кайдан,
І око вяне у важкій скорботі.

Та наша кров грішна тече віками
За наші власні вікові гріхи —
Незгідливости, злоби та пихи,
Що живемо ми блудними синами.
Та хай, Христе, не даром наші рани!
Хай на Голготі нашій у крові
Загине раб у нас, що зна кайдани,
Щоб ми воскресли вільні та нові.

Даруй нам світле, славне воскресіння
І з радістю святою із небес —
Бо Ти воскрес!

МИТРУНЬО.

В ЧАСІ ПЛАВБИ.

Грає, клекоче
Океан,
Колибається цілує
Великан.
Сонце цілує
Темні филі,

Літають меви
Сірокрилі.
А пасажири
Походжають,
З жахом ледівця
Оглядають.

(Атлян. океан, 16. мая, 1925).

ЗЕЛЬМА ЛЯҐЕРЛЄФ.

Мати.

Ці, що жили разом довго, мають звичайно нагоду взаїмно читати свої думки. Це запримічуємо що дня, так, що воно відразу не дивує нас. — Справді, щось незвичайне, — скажемо лише. — Чи знаєш, що я в цій самій хвилині думав те саме, що ти мені оповідаєш?

Часом пояснюємо це так, що хтось, хто живе таким самим життям і має такі самі досвіди, легко приходить на такі самі думки. Або також пояснюємо, що інший знає наші наміри й нашу вдачу, тож із того може здогадуватися, що ми думаємо.

А всеж часом запримічуємо, що ті причини, якими це пояснюється, не є достаточні, тому мусимо питатися, чи тут посередині не ма того чогось дивного, що називаємо переношенням думок.

Із усіх тих, з ким я стрічалася, ніхто не мав такої нагоди читати мої думки, як моя мати. За останніх двацять літ свого життя, що їх вона провела в моїй хаті насамперед у Ляндскроні, потім у Фальоні та вкінці в Марбаку, зчудувала мене кілька разів тим, що мені оповідала таке, з чого я бачила, що вона знає, що я думала. Та мені все якось вдавалося знайти якесь природне пояснення, і більшість тих дрібних переживань перейшло тепер у забуття.

Та я наведу один маленький приклад цього роду „бездротного телеґрафу", який для мене був настільки незвичайний, що я затямила собі його.

В 1895. році я пішла на емеритуру як учителька в Ляндскроні, тому могла піти собі, куди завгодно. Та я побула тут іще кілька літ, бо я почувалася в цьому гарному місті на Сунді дуже добре й сама не знала, де інде я моглаб жити.

З весною 1897. року відїхала мати до моєї сестри, що жила в Фалюні, а я осталася сама в Ляндскроні. Одного дня, пополудні, прийшло мені на думку, чи не перенестися би до Фалюна. Там я мала сестру, сестриного чоловіка та їх дітей. Найпростіше й найприродніше було жити біля них. Воно булоб добре не лише для мене, а передовсім для мами.

Я розглядала всі причини „за і проти", та ще вечером тогож дня рішилася. Сіла й написала мамі листа, в якому повідомляла її про мою постанову.

Все те не було якесь надзвичайне. Та справжнім чудом був лист від матері, який я два дні опісля одержала. Мій лист не був іще навіть дійшов, а всеж я дістала відповідь на це, про що я їй писала. Лист від матері починався так:

„Вчора вечором сиділи ми, Ґерда і я, та гуторили про це, як булоб гарно, колиб ти схотіла перенестися сюди до Фалюна..."

Далі списала ще дві - три сторінки, щоб переконати мене, що я найліпше зробилаб, якби перенеслася до того міста.

Я обрахувала, що мати й моя сестра сиділи та балакали про моє переселення до Фалюна в тіж самі хвилини в яких я роздумувала над тим, і що наші листи писані того самого вечора.

Не можна заперечити, що то міг бути звичайний припадок, а всеж мусимо признати, що то було в цюж саму хвилину виринула одна й така сама думка та що написано ті два листи.

Ось іще один приклад. Ця пригода була богато пізніше, осінню 1911 року, як ми вже були переселилися до Марбаку.

Мати вже мала вісімдесять літ, зовсім здорова, та вже її фізична й духова сила замітно підупадали. Тої осени я працювала при викінчуванні повісти, що дістала заголовок „Лілієнкронова батьківщина". Самособою, що я матері не могла оповідати змісту книжки. Для неї булоб занадто перетомлюючо слідкувати за таким довгим оповіданням.

Та вона уже добре знала, що я працюю над якоюсь книжкою. Питалася мене що дня, чи скоро скінчу та жаліла мене, що мушу жити таким нервовим життям.

Раз пополудні перейшла я на остан-

ній розділ. Писала я, як то Ліліенкрон під вікном своєї любки грав на скрипці, й усе закінчила я заручинами та помиренням. Як лише я відложила перо, відійшла я до мами.

Мушу сказати їй, що книжка вже готова, подумала я. Це її врадує.

І вона цим зраділа та ґратулювала мені, одначе мала також щось сказати.

— Так гарно було нині вечером, — каже мені. Один музика був тут під вікном і так гарно грав.

Була справді, дуже схвильована, лиця їй зарумянились, а очі були такі живі.

— Невжеж тут був який музика? — спитала я.

— Так, — сказала вона, дивуючися, що я не чула.

— Стояв тут напроти вікна, довго. Знаєш, то справді було таке гарне.

Я дуже дивувалася. Мерщій збігла сходами до кухні і спиталася наймички, чи пополудні якийсь музика приходив перед хату. Та ні, не було нікого. Це було щось таке, що собі старенька мати уявила.

Чи вона на кріслі здрімалася чи їй снилося, чи може той музика з моєї книжки, великий скрипак Ліліенкрон, увійшов у її свідомість і так перед своєю старенькою Лєвдалею виконав свій концерт.

ОСИП МАКОВЕЙ.

ЦАРИЦЯ СВІТА.

Зпочатку була Брехня і була вона в царів та в панів, і царі та пани жили Брехнею. Всі трубіли на цілий світ, що ніхто з них не хоче війни — і нараз почали війну на цілий світ. Вигубили вісім міліонів людий, покалічили вісімнайцять міліонів, у могилу загнали пошестями кілька міліонів — і пять років брехали безнастанно: “То не ми бажали війни, то вони, ці дикуни! Ми невинні!”.... Колиж їм уже люди перестали вірити, стали потішати їх: “Не журіться! Війна дасть вам нове небо і нову землю, а сама пропаде”. І люди далі гинули.

Брехня, що з початку світової війни була молоденька, безсильна і мала, росла як буря і за час війни набрала такої сили, що стала всемогучою царицею світа. Де лише яка правда відізвалася, зараз її інтернувала, то значить по старому: брала у неволю і замучувала.

За лісами, за горами, за тридевятою землею і за великим морем знайшовся мудрець, котрий відважився сказати: “Панове! Брехня занадто розпаношилася. Позвольмо жити хоч одній Правді: нехай народи самі рішають, як їм жити і з ким!”

Цариця світа тут і відізвалася: “Добродію, не думайте, що я з вами не годжуся. Я тої самої думки, що ви! Дати волю народам — і годі!”

Здивувався світ на такі слова цариці світа і почав радуватися.

Родувався, та не довго.

Заморську Правду, гарненьку, здорову і милу, почала Брехня гонити з одної землі в другу, від одного народу до другого — нігде не могла нещасна остановитись і осісти. Зайшла нарешті до переслідуваних народів. Приняли її гарно. Але Брехня вислала за нею військо, зловила її, всадила у брудний табор полонених і там вона померла від тифу. Її не замордували, ні! — бо дуже була молоденька і гарна, — вона згинула від тифу, природньою смертю...

По її смерти Брехня засміялась і з престола повела своїми яструбячими очима по цілім світі. Ніякої нової правди не побачила нігде. Лишилося старе небо і стара земля. І вона заспокоїлась. А світові дуки затерли з радости руки...

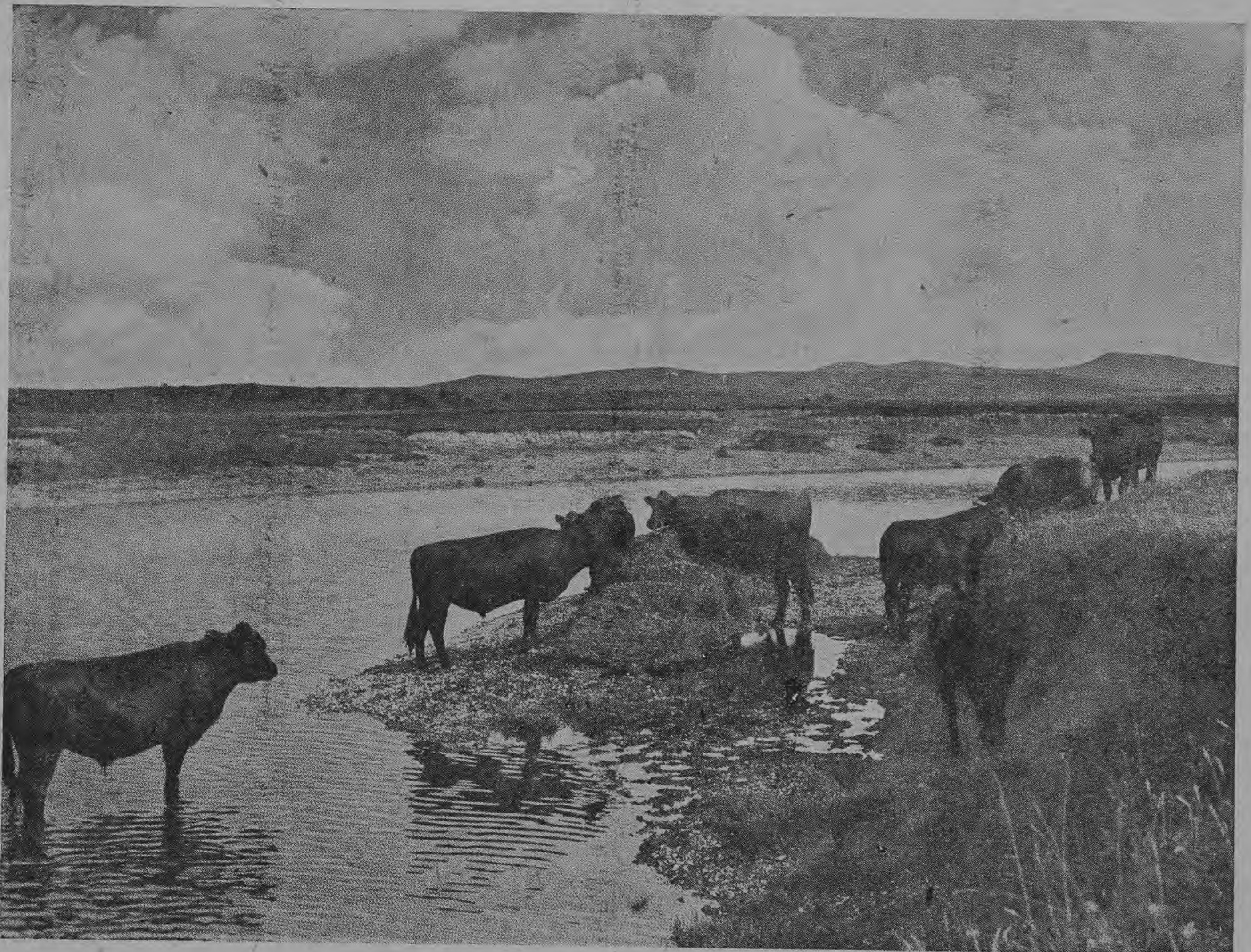
МИТРУНЬО.

НА ПАЛУБІ.

Пишная врода,
Гнучкий стан,
Карії очі
Мед повний збан.
Румяні личка
Калинові,
Невинні устонька
Малинові.
Червона шапка
З аксамиту
Збільшає красу
Оповиту.

Походжаємо
По палубі,
Зір стрічається
З поцілуєм.
Я зором ловлю
Всяк відрух, хід,
Оттак глядіти
Бажав би в вік.
Та з нутра вперто
Шепче у слід
„Вона ягідка
А ти гриб!”

(Атлян. океан, 15. мая 1925).

Прийшли заспокоїти спрагу.

В. П.

Відмовний Лист

28. жовтня 1848 року здобув князь Віндішґрец збунтований Відень. У найближчих кількох днях арештували багато людий та покарали смертю на основі присуду воєнного суду. Жах упав на Віденців. Ніхто не був певний завтрішнього дня, багато людий потерпали за своє життя. Серед політично підозрілих був і адвокат Ґ. У нього наслідком доносу перевели домашню ревізію. Підозріння не було безосновне. Адвокат, зрештою зрівноважена й обережна людина, захопився настроями революційного Відня, словом і ділом брав участь в революції. Щойно як Віндішґрец здавив революцію, адвокат зрозумів велику небезпеку, на яку наразив себе та родину. Був батьком численної родини, що без нього мусіла б попасти в нужду. Ревізія, переведена під проводом капітана З., злякала його, щоправда, та його вспокоювало те, що був певний, що дома не має ніяких компромітуючих документів. Як лише дістав вістку, що Відішґрец увійшов до міста, знищив усе, що чимнебудь могло пригадувати революцію та його участь в ній. Ревізія дійсно здавалася безуспішною. Капітан хотів уже виходити, як нараз один із поліційних службовців, що перешукував кіш на папери, з тріюмфом подав начальникові невеличкий скравок паперу. На цьому клаптику були слова: "зброї", а нижче "участь у змові". Капітан якстій приказав докладніше перешукувати кіш і справді знайшли ще два скравки паперу, а на них слова: "барикадою", "здобудете". Слова ті походили з маніфесту, що його адвокат скреслив, а взивав цей маніфест нарід до дальших заворушень.

Блідий упав змовник на крісло перед своїм бюрком. Не міг промовити ні слова. Його поведінка говорила капітанові, що він мовчки признається до вини. Голосно сказав формулку арештування.

З плачем підбігла жінка до нещасливого, обіймила його, наче б хотіла його оборонити та задержати. Дочка арештованого стояла бліда, понуро гляділа на старшину. Нараз підійшла до капітана та сказала:

— Лист, якого частинки ви знайшли в коші, писала я.

Всі присутні видивилися на молоду дівчину. Адвокат, думаючи, що дочка хоче посвятити себе за нього, зірвався, щоби її зупинити. Та йому перешкодив тут старшина. Сказав, що поки дівчини не переслухав, усі мають мовчати. На приказ дати вияснення, дочка сказала:

— Лист, якого частинки ви знайшли, не має нічого спільного з політикою. Це ніщо інше, лише на брудно писана відмова до того, що хотів взяти мене за жінку.

— Воно виглядає трохи неправдоподібне — всміхнувся капітан — Що-ж мають значити слова, як "змова" та "барикада" в любовному листі?

— Справа саме така, що то не був любовний, лише відмовний лист — відповіла дівчина — і коли ви, пане капітане, позволите, я наново напишу його цілість із памяти.

— Я саме хотів вас просити, пані, щоби ви написали такий лист.

Дівчина сіла та, стараючись наслідувати батькове письмо, написала такі слова:

Поважаний Пане!

Після Вашого останнього листа вважаю наші звязки зовсім виключені. Ви хапаєтеся за зброю погроз, щоби мене застрашити тай так вплинути на зміну моєї постанови. Та навіть це, що мої батьки були втаємничені в усе і брали участь у змові, не може захитати моєї постанови. Оставте дальші спроби, бо я зумію скритися за барикадою неприступности перед Вашою настирливістю.

Сподіюся, що незабаром здобудете щось краще, що дасть Вам змогу забути мене.

Остаюсь з поважанням,

М. Ґ.

—Воно переконує — сказав старши-

на. — Потім звернувся до тих, що прийшли з ним, та додав: — Ревізія скінчена, невинність пана меценаса безсумнівна.

Кілька тижнів пізніше, як у столиці настав знову лад і спокій, одержав адвокат такого листа:

Високоповажаний Пане!

Пригадуєте собі певно мене й цю ревізію, при якій бистрий ум Вашої дочки вратував Вам життя. Хіба не вірите, щоби мене переконало тоді її наборзі придумане вияснення. Я не пішов тоді за голосом мого обовязку, бо серце не дозволяло мені унещасливити таку добру дочку й таку інтеліґентну дівчину. Я був би радий, коли б міг відвідати Ваш дім і зазнайомитися з такою чесною родиною.

Остаюся з правдивим поважанням

Капітан Ф. З.

— — — — — — — — —

Гостина молодого капітана не скінчилася на одному разі й небаром бистра адвокатова дочка пішла до шлюбу з капітаном, своїм бувшим ворогом.

О. МАКОВЕЙ.

НА ТОРЗІ.

— Ґаздине, що вам дати за сих троє курят?

— Дасьте, пані, десять шісток тай беріть!

— Не варті стільки, бо малі і худі. Дам без торгу сім шісток і пять ґрейцарів. Берете? — Ні! Ви, видко, не годували ніколи курят, коли так мало даєте.

— Годувала і тому знаю, що більше не варті. Отже не дасьте? — Ні! Пані відходить в одну сторону селянка в другу. До пані приступає жидівка.

— Я пані куплю сі курята, але дасьте мені зарібку пять ґрейцарів? Дам! Купіть! — Ґаздине, е, чуєте? — кричить жидівка. — Зачекайте! Ґаздиня стає. Пані підходить близче і прислухується розмові жидівки і селянки. — Ті горобці на продаж?

— Які горобці?! обурюється ґаздиня. — Ну, сі курята. Ой, ой! Що то за курята?! Піря і кости! Тримайте їх добре, бо з вітром полетять. — То не купуй, коли тобі не до вподоби! — На щож ви їх принесли до міста? На показ? Нема чим хвалитися. То встид для порядної господині такі курята виносити на торг. — Чогож ти хочеш від мене? Хіба силую тебе купувати? На що купуєш? — На що купую? Я підгодую собі і потім заріжу. Ну, що вам дати? — Вісім шісток. — Вісім шісток?! Хіба разом з вами! Що ви собі так дорого рахуєте? Се піря чи лаби?Жидівка виймає з кишені шість шісток, бере курята у запаску, притримує їх одною рукою, а другою дає селянці гроші. Селянка числить. — Чи ти, паршива Суро, здуріла, чи що? Мені вже давали сім шісток і пять ґрейцарів!

— Що я тому винна, що ти така дурна і не брала! Ади! Шість шісток дає! На! маєш свої гроші і віддай курята! Ще чого не бувало! — А кількож ти хочеш? Казала я тобі що вісім шісток. — Ну, і як? Нічого не спустите? Се по якому? Як у великих панів: що їм заправлять, то платять?

— Спущу два ґрейцарі. — А я наложу два ґрейцарі. На маєш! Шість шісток все ще лежать на отвертій долоні селянки. До них докладає жидівка два ґрейцарі. Пані стоїть з боку усміхається і думає собі, коли люде почнуть числити на корони і сотики. За двайцять літ не привикли і числять по давньому. Селянка сердиться. — Віддай курята! Ади, забрала курята, як свої, у запаску, і кепкує собі з християнина! По два ґрейцарі накидає! — А ти по кілько спускаєш? — Мені вільно, бо гроші мої. А я вам кажу, ґаздине, щоби я так щасливо до своїх дітей вернула, що сі курята не варті більше, бігме, що не варті. То, що я вам даю, ніхто вам не дасть. Аби я так щасливий день мала! — Що за жидівська напасть на мене! Віддай курята, паршина! Раз кажу тобі! — Та що ти все: „паршива тай паршива".

Яка мені ґаздиня зателепана! Від по-

росят прийде і не вміє з людьми по людськи говорити! Чи я в тебе хліба просила, аби ти мені так казала? Твої курята, а мої гроші. Тут нема жадної ласки.

— Та бо ти Суро...

— Я не ніяка Сура, я є Рухля! — Жидівка змінює голос на ласкавійший. — Слухайте, ґаздинько, чого ми будемо перечитися! Докину вам ще три ґрейцарі, — на? маєте! Най страчу! Разом шісдесять пять ґрейцарів. Чекайте, порахуйте! Се корона, се шістка, а се пять — і будьте здорові! — Гоя, чекай! Ади, вже, вже би йшла! Таж та пані, що онтам стоїть, давала мені шілу шістку більше. Може купить тепер? — Тепер не купить, бо я вже купила. Бувайте здорові! Селянка перечислює ще раз гроші, потім оглядається і бачить, що жидівка іде просто до пані, передає їй курята, бере від неї гроші і відходить. — Прошу пані! — відзивається селянка. — Що там? Коли ви взяли мої курята, то додайте мені шістку! — Яким правом? Адже я у вас не купила! Сім шісток дала я. — Але я стратила. — А мене то що обходить, коли ви такі дурні?! Адже я вам давала 75 ґрейцарів! Пані хвилинку надумується, потім витягає десять сотиток і дає селянці. — Пять ґрейцарів жидівка заробила, а пять вам даю, щоби разом було так, як я перше вам давала. Але скажіть мені за те, чому ви жидам скорше і дешевше продасьте, як нашому християнинови?

— Бо жиди ліпші на руку, се відома річ.

Як ліпші на руку? — Ведеться ліпше: чи худоба, чи кури... як їм продам.

— Адже ми християне ліпше платимо?

— Та ліпше. І чомуж нам не продаєте? Ми не торгуємося, не ганьбимо. — Та бо се, прошу пані, жид уміє якось так на розум поговорити. Ти йому слово, він тобі два...

А з панами делікатно, не можна нічого сказати, нема торгу. Адже ганьблять вас жиди. Ну, тай ми їм не жалуємо. Так, знаєте, пані, якось веселійше. А перше діло, що ліпші на руку. Се, хоч кого спитайте, то вам те саме скаже.

Коли так, то нехай вас зневажають далі! Майтеся гаразд!

Дай Боже, здоровля!

Ярослава Мандюкова.

АНЕКДОТИ.

В одному селі жила зі своєю матерю вдовицею, дуже гарна дівчина, яка звалася Маряна. Кромі своєї краси, мала вона ще богато инших гарних прикмет, між иншими була дуже побожна. Сільські парубки бігали за нею як опутані, а головно один гульвіса — богач Василь Задорожний. Що він коло ньої не находився, вона ні оком не кинула в його сто рону. Довго він придумував, якби то покохатися трохи з нею, вкінці видумав ось яку штуку:

Одного разу пішов раненько до церкви, сховався за образ св. Петра, перед яким Маряна, щодня молилася. Приходить Маряна до церкви, йде перед престіл св. Петра й молиться. В церкві ще нікого не було, бо було ще дуже рано. Нараз з образу промовив св. Петро.

— Не бійся Маряно, за це що ти так сердечно молишся до мене, я змилувався над тобою й нині о півночи прийду до тебе в гості.

З початку дівчина перелякалася, але опісля дуже втішилася й душком побігла до хати сповістити матір про нечуване щастя й честь. Тут обі нарадилися як би то гідно приняти св. Петра. Маряна пішла до склепу, взяла булок, горілки, та всякого иншого дива.

Зацікавлений склепар запитався, чи вони може припадково не справляють весілля. Утішена Маряна, оповіла все склепарові й пішла домів.

Тимчасом Василь виліз з поза образа й пішов до хати. Вечером перебрався він за св. Петра, взяв перуку з лисиною, почіпив довгу, білу бороду, закинув біле полотно на плечі, взяв ключі в руку, а в другу палицю й пішов до дівчини.

Саме вибила дванайцята година, як хтось застукав до дверий хати. Маряна й мати її, сиділи при столі і з нетерпеливістю очікували дорогого гостя, приладувавши всі закуски на гостину. Скоро лиш увійшов св. Петро, зірвалися обі

мов опарені з місця й з ушануванням поцілували в руку великого угодника й попрохали його сідати. Два рази не дав він себе прохати й сейчас примістився біля Маряни, та почав обіймати її. Коли вже добре підпив собі, почав цілувати дівчину зі всіх сил.

Склепар, який домірковувався в цій цілій справі підступу, перебрався за св. Павла, взяв добрий костур в руки й пішов під хату Маряни.

Коли побачив, що св. Петро стає надто смілий, влетів прожогом до хати, та почав костуром обкладати цікавого святого, приговорюючи:

— Та там перед небесною брамою праведники стоять, пяти відморожують, а ти зі собою ключі забрав, та тут з дівчиною обіймаєшся? Та далі лупцювати Петра по хребті. Перестрашені жінки кинулися ратувати мнимого святого, але коли цей дав ногам знати, св. Павло дався пізнати й розяснив цілу подію.

Склепар зберіг тайну нічної гостини св. Петра, сам Василь рівнож мовчав, бо було це в його власнім інтересі, лиш довго ще чіхався після здорових побоїв св. Павла.

В дворі у пана велика забава. Їдять, пють, вносять тоасти. Є там також і місцевий, молодий отець сотрудник. Почали вести ріжні забави, вкінці о. Петро каже: — „Панове, заложіться зо мною, о одну дуже важку справу. Зацікавлені гості згуртувалися й поспитали, о що ходить. — Ось, річ мається так: В неділю я маю мати проповідь в церкві, й скажу її так, що половина людий буде плакати а половина сміятися...

— Ну якже це можливе, запитали гості?

—Ви вже тим не журіться, лише зробім заклад.

— Гаразд, згодилися всі, й позаклададалися о досить велику суму.

Прийшла неділя. Всі гості в комплєті явилися в церкві та нетерпеливо чекали на проповідь.

Тимчасом священик нилїз на проповідальницю й почав проповідь:

„Слава Йсусу Христу! дорогі людоньки, бійтеся Бога поправтеся бо надходить конець світа... (тут він з розмахом нагнувся на праву сторону, понизше плечий була роздерта наскрізь реверенда, так, що при кождому зігняттю вона отвиралася). Люди, що були на правій стороні, а між ними й гості двірські, не бачили цего, й настрашені проповіддю почали плакати.

Натомісць друга половина людий, які побачили понизше плечий отвір в реверенді, реготалися зі всеї сили, а декотрі аж качалися.

І в цей спосіб молодий - хитренький сотрудник виграв заклад.

Одна баба оповідає мені, що по селі що ночі ходить опир — страх такий. За життя був він чарівником і всякі штуки вмів робити, а по смерти вставав з гробу, ходив по селі й людий страшив. Люди не могли собі дати з ним ради, розкопали гріб, а він такий червоний, як живий лежить. Тоді взяли сокиру й відтяли йому голову.

— Ну й що, питаю, певно вже потім опир не ходив.

— Але де, каже баба, ходить, візьме голову в зуби й далі людий страшить.

Кабарівський Богдан.

ТРИ ТРІОЛЄТИ.

Моїй Найдорозшій Матусі Северині у день 12. травня

I.

В яблінки яблучко спілеє
в тихім садочку удалося,
вигріло личенько білеє,
в яблінки яблучко спілеє;
в промінях сонічка смілеє
з листячка в світ-би вже рвалося,
в яблінки яблучко спілеє
в тихім садочку удалося. —

II.

Покотилося яблучко в світ
по шовкових травичках саду
поміж квітів все запашний рід,
покотилося яблучко в світ;
Хоч зазнало і щастя і бід,
мріло завжди про рідну гилю,
покотилося яблучко в світ
по шовкових травичках саду.

III.

Гилячка тужила, ридала,
вмивалась сльозами росою,
а осінь листочки вже рвала,
гилячка тужила ридала;
хоч яблучка щастям втішалась
й жагою його все палкою,
гилячка тужила, ридала,
вмивалась сльозами - росою.

МАРСЕЛЬ ПРЕВО.

Дзеркало.

Коли Людвик Амбрі втік з Парижа неначе звір, смертно ранений, його біль прибрав форми смутку й безпереривного ланцюга споминів.

Село Урке вбрала зима в білу шату. Колись перевів він тут молоді літа. До цього села приїхав він з молоденькою жінкою. Для неї був він радше любчиком, як чоловіком. А тепер, до цього самого села, до Урке, вертався сам. Париж затримав померлу. Вона залишила по собі багато памяток. В сінях ждала її парасолька й соломяний капелюшик. В шафах ждали її сукні, просякнуті запахом її тіла. На столі лежала книжка, яку вона читала. Квіти, що їх вложила в флякон, були зівялі.

Людвик ходив по кімнатах двора й дивувався, що це все не має вигляду смерти, а радше якогось сну. Йому здавалося, що Еліза живе, що вона на хвилину вийшла й вернеться. І підчас її неприявности всі предмети ждуть її. А вона вернеться, зовсім певно вернеться....

І Людвик погодився би віддати решту днів своїх, щоб побачити Елізу. В снах, в галюцинації, у хвилинах божевілля. Він ждав її, так, як ждали її всі предмети. Але вона не приходила до нього.

— Дивно! — думав він. — Чи нема способу, щоб штучно викликати сонні марева? Чи-ж сьогоднішне знання, яке усипляє людину одним ґрамом порошку, не може викликати так потрібних штучних снів?

Це питання завдав він одного разу сільському лікареві, свойому приятелеві, який жив в Урке. Лікар Сежур жив самітно зі своєю дочкою Мартою, дівчиною рідкої вроди, яка одначе не думала про подружжя.

— Друже мій! — казав лікар. — Не думайте про сонні марева. Я, як овдовів, думав також про сонні марева. І повірте, якщо ви є здоровою людиною, то ви ніколи не побачите своєї жінки. І так є краще для вас. Бо каже Св. Письмо, хай померлі хоронять своїх померлих. Ви не маєте ще трийцять літ, оженитеся вдруге і пічнете нове життя.

— Ніколи! — сказав Людвик.

І в тому моменті його очі стрінулися з чорними зіницями Марії Сежур.

— Ця дівчина — подумав він — є дуже гарна, але я ніколи не погодився би, щоби вона спала в кімнаті моєї найдорожчої Елізи.

Минали дні. Одного разу Людвик, ідучи до спальні, переходив через сіни й у великому дзеркалі побачив образ своєї жінки. Еліза була вдягнена в сірий костюм і усміхалася до нього. Коли він приступив до дзеркала, образ зник. Людвик чергового дня ждав до вечора; покажеться образ, чи ні? І коли вечором ішов до спальні, в дзеркалі появився образ Елізи; всміхненої і такої дорогої...

І від цього часу ціле життя Людвика Амбрі оберталося коло дзеркала. Цілий день ждав вечора, а вечером ждав відбитки в дзеркалі найдорожчої жінки на світі...

Минали дні, проходили ночі. Настала весна. Людвик змізернів і неначе ждав чогось. Пробудилася в ньому жажда життя, пробудилася пристрасть. І трапилось, що одного дня квітня лікар Сежур зі своєю дочкою були в нього на обіді й, попрощавшись, виїзджали. Нагло Марта побачила, що залишила в сальоні свій шаль. Людвик побіг принести його, а коли він довго не вертався, Марта пішла за ним. Лікар курив циґаро й ждав на веранді.

Врешті Людвик знайшов шаль. Він лежав на землі. Подав його Марті й невідомо, яка сила злучила їх уста. Може це була весна, може пристрасть, а може туга за жінкою.

Забули про все, уста їх не могли розлучитися, коли нагло розлучив їх дивний лоскіт.

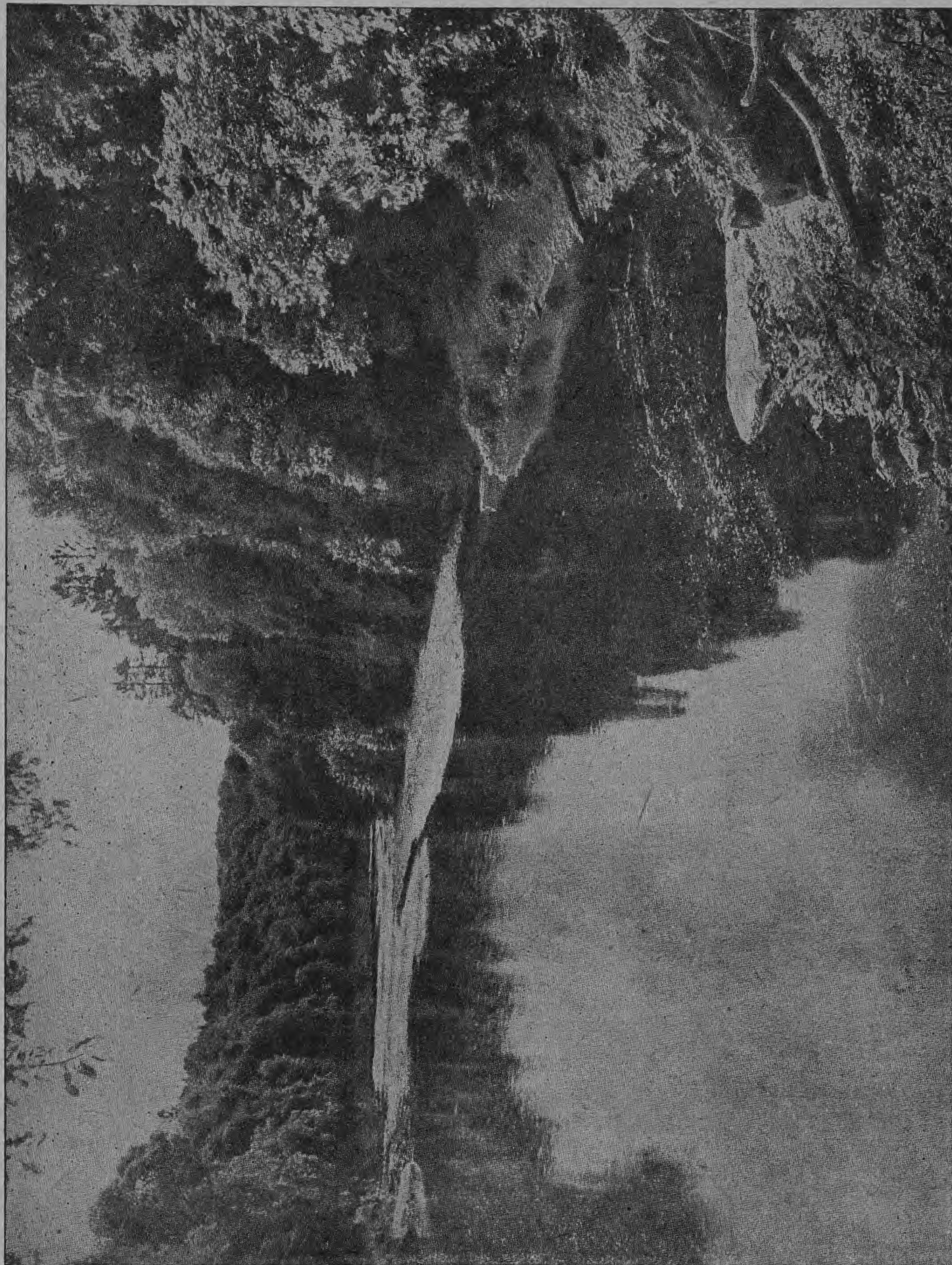
— Що це? —шепнула Марта.

— Не знаю!

З веранди пролунав голос лікаря:

— Ну, ходіть вже, діти!

Попрощалися. Марта з лікарем відїхала, а Людвик увійшов до сіней. Відчинив двері з сусідної кімнати й ждав, поки в дзеркалі не появиться образ Елізи.

Роскішне озеро у північній Манитобі.

В дзеркалі не було нікого.

— Що це? — подумав і підійшов ближче.

Через цілу довжину дзеркало трісло надвоє.

А. М. ТІЛЬШОВА.

На самітній стації.

Поміж деревами стоїть маленький, жовто потинкований будинок. Довкола ні живого духа, навіть касієра нема при віконці й тільки поміж рейками крутяться дві курки, а на лавці сидить жінка в чорному й дивиться байдуже перед себе. На далекій сіножати збирають жінки сіно, за огорожею копошеться дріб. На небі закамяніли великі, пошматовані хмари, сонце палить, з далини сюрчать пільні коники. Мертвецька тиша налягла над краєвидом і чимраз голосніше торохтять колеса.

Віз сполошив курята з рейок, а жінка в чорному піднялася також бездушно, як сиділа. Байдужий вираз на її обличчю не змінився, коли віз переторохтів через рейки, хоч вона ждала на підводу. Щойно коли бричка зупинилася, жінка дрогнула. Вона лякалася першої зустрічі з чоловіком, з яким розійшлася перед роками.

По підлозі ждальні задудніли мужеські кроки. По десятьох роках вона пізнала, що це його кроки. "Мій Боже!... ласкава пані! Що ми в той спосіб зустрінемося!"

Повен пошани, з відкритою головою, стояв перед нею пересічно одягнений старший пан.

"Справді.... так!"

Стриманий, вимушений вираз ляг на її обличчю; здавалося, наче під справжнім чорним серпанком вона мала на собі ще один, так жеж густий, що закривав її душу. Десять довгих років вони себе оминали, лякалися зустрічі, а всеж таки одно про одно знало. Вона знала, в якій він поселився околиці, що зразу по розстанню він був мов божевільний, а він знав знову, як вона, хоч жінка землевласника, була нещасна й терпіла. Він знав про довготревалу недугу її чоловіка, знав, як вона три довгі роки ним піклувалась і як вона нарешті по його смерти, заломалась.

Не знав тільки про одно: що недугу й смерть свого чоловіка вона приняла як кару за те, що не була йому вірна. Коли б вона йому була тоді все сказала, він не розумів би її своїм здоровим хлопським розумом. Вона вірила в те, що через свою вину звязана зі своїм чоловіком навіть по смерти.

"Я знав зовсім певно, що ми ще раз у життю зустрінемось, але я ніколи не думав, що воно буде так"...

Вона глянула тепер на нього й завважала, що волосся в нього на висках посивіло. Сиве, зовсім сиве — й вона почула охоту погладити його по голові, як це вона любила робити давним-давно, перед роками. Але якась таємна сила зупинила її руку; вона не повинна робити цього навіть тепер, хоч небіжчик не міг би їй у цьому перешкодити.

"Як це можливе, що ви зівсім не змінилися?"

Він нахилився до неї й дивився на її обличчя, як на новий листок на дереві. Йому було так дивно на серці. Вона була йому така знайома, а всетаки така чужа: люба, а всетаки ворожа, бо було щось чуже в її обличчю, що було для нього таке дороге, бож він стільки витерпів через ту жінку....

"Скиньте серпанок... прошу вас"....

Затревожений, якою вона йому видасться, відхилив серпанок і глянув на її ніжне, дівоче личко, що його чару не притушили ні літа, ні сльози...

"Ні одної морщини... Навіть у куті повік", сказав він, зітхаючи, наче йому було прикро, що вона не посивіла так, як він.

"Мій Боже, ви все ще маєте двацять літ!"

Вона легко усміхнулася. "Ви помилилися тільки на шіснацять літ".

"Тепер ви вперше усміхнулися.'

Вона глянула нечайно на залізничий шлях, мов перелякана пташка.

"Ах, Боже! Як би нас хто побачив разом!'

"Те саме ви вже тоді постійно говорили".

"А знаєте, скільки літ проминуло від того часу?"

"Як мені цього не знати?"

Глянув на неї твердо, з докором "Чому ви хоч раз єдиний не написали до мене?"

"Я не могла!" — прошепотіла вона так зворушено, якби хтось стояв поза ними й підслухував.

"Ви, як бачу, не легко перенесли наше розстання", сказала вона нагло, майже ворожо.

Він тільки знизав плечима:

"Це знову цілком ви. Легко.... Мої приятелі були переконані, що я застрілюся"....

"Але вони помилилися!"

"Чи ви були б хотіли того, щоб я застрілився?"

Їй стало ніяково. "Ні... тоді, коли ми розійшлися, коли ми мусіли розійтися.... я страшно за вас боялася!"

"Бачите, як добре ви знали, чим ви були для мене!"

"Коли-ж...."

"Що?"

"Коли ж я все була в сумніві, чи ви мене справді любите"...

"Ви все ще таки дитина! Про це знало наше ціле окруження.... Коли ми йшли разом, я був хорий.... Потім я жив мов божевільний. Але ви можете мені вірити, що я нікого ніколи більше крім вас"....

Обоє пригадали собі момент, коли вони востаннє поцілувалися. Була весна. Вікнами плив гомін військової орхестри так переможно, наче вона грала весільний марш їхньому коханню. Тепер вони дивилися на себе.

"Шкода молодости... не правда?"...

Вони йшли попри гурток жниць, що виблискували до сонця своїми синіми й червоними спідницями. Але вона не завважувала ані жниць, ані розпаленого сонця, але, вперше від довшого часу вона почувала, що живе. Дивилася перед себе на дорогу, але бачила його профіль і все повторювала собі в дусі: "Все це неправда, це тільки сон."

"Дивний цей світ", сказав він, похитуючи головою. "Тепер, коли я йду поруч вас, здається мені, що я щось украв"....

Вона потакнула. Він зупинився і з усмішкою глянув на її струнку стать.

"Марія!"

Імя це, вимовлене улюбленим голосом, поділало на неї потрясаючо. Вона похилилася, щоб укрити своє зворушення. "Марія!", повторив він, тепер уже зовсім інакше, тревожно, але радісно, наче йому блиснула якась спасенна думка.

Узяв її обвислу руку, якої вона йому боронила. "Ми маємо щонайменше яких десять літ перед собою. Шкода всього того, що могло бути, а не було! Коли б ми були ніколи не розійшлися, кохана!"

"Ми-ж мусіли!" — прошепотіла вона.

"Бо — бо люди про нас говорили?"

"Ні, але тоді ми не мали іншого вибору: або він, або"...

Хвилину стояли вони мовчки під яблінкою. Нараз він її обійняв, підняв і мов божевільний пригорнув до себе.

"Ти!"

Їх уста обєдналися в довгому, палкому поцілунку, в якому було більше болю, ніж кохання.

"Ми будемо любитися таксамо, як колись, не правда?"

Їй було якось захисно в його обіймах, але вона почувала, що їх щастя не може тревати довго.

"Що тобі?" Тепер він завважав, що вона плакала.

"Ніщо."

Силою підняв він її обличчя й побачив на дні її очей жах.

"Він"....

Чоловік не відразу зрозумів, кого вона мала на думці.

"Хто: він?"

"Він... він цього не хоче".

"Але-ж Маріє! Смерть є смерть. Він щасливий, що знайшов собі спочинок. Дай йому його. Яж старий чоловік, ти теж немолода вже... але це не вадить, ми можемо ще любитися, не віриш?"

Вона заперечила головою.

"Ти мені цього не зробиш, мені, якому здавалося, що віднайшов раз уже страчене щастя!"

Вона стояла перед ним без руху, а її обличчя набрало назад виразу байдужности й холоду, як перед його приїздом.

Мовчки йшли вони серед літньої спеки. Під їх ногами хрустіла спалена груда, непорушно стояли стиглі збіжжя по полях.

“То я на те приїхав? Нате ми зустрілися, щоб знову розійтися?” — запитав він, коли підійшли до самітного стацийного будинку.

“Не гнівайся, вибач мені!”

Вона виглядала так зворушливо, така нещасна в своїй жалобі з своїм дитячим личком, дивилася на його так одчаянно, що він забув на власний біль.

“Шкода, Маріє!”

Вагалася хвилину, але нагло побігла по камяних східцях самітної стації, затріснула двері за собою й не підняла голови навіть тоді, коли він сів на бричку. Щойно як бричка рушила, вона ревно розплакалася.

Шкода життя!

Переклав **М.**

Колиб пропали моря...

Колиб якогось дня пропали води з морей і океанів і можнаб обійти всю земну кулю сухою ногою, щож ми побачили би? Ми тоді відбули би цікаву подорож, днами всіх вод, що сьогодні доступні лише вчасти для нурців і сміливіщих учених.

Така подорож ділилася би на три частини. Отже передовсім мусілиб ми зійти збіччями гір, що колись були частинами тих суходолів, а опісля проковтнули їх води.

Вже і в цій частині морей, хоч добре вони відомі завдяки досвідам нурців, побачилиб ми багато цікавого. Так наприклад: на північному морі побачилиб ми велику піскову лавицю Доґербанк, яку затопило море. Це велика смуга піскового намулу, довга понад 500 миль. Рибалки, що виїжджають тут, у догідні для риболовлі дні, виловлюють у сіти кости гіпопотамів,що колись жили в тих околицях. Лавиця та повстала ще тоді, коли устя Рену сягало далеко дальше на північ десь до Шотляндії, в околицях міста Ебердін, а Темза була ще тільки лівобережним допливом Рену.

Після тих відкрить на Північному морі поїхалиб ми в кітловину Середземного моря шукати слідів давньої культури. Можна здогадуватися, що яких дванацять тисячеліть тому Середземне море це були два озера. Остров Мальта зі своїми предивними камінням тисячлітніми святинями був мабуть місцем святого суходолу. У стіп Мальти знайшлиб ми напевно міста, побудовані тому тисячі-тисячі літ. Ще нижче знайшлиб ми велике цвинтарище звірят, зовсім нам невідомих. Це кістяки та скаменілі сотворіння. На дні океанів є величаві гірські пасма. Підморські скелі дуже стрімкі, а ходити по них булоб і тому тяжко, що покриті намулом.

Риби, що живуть у великих глибинах, пристосовуються до таких умовин. Тому, що живуть у пітьмі „носять” самі світло з собою, щоб кермуватися так у темних челюстях.

Про ті морські сотворіння не знаємо майже нічого. Не вірили люди, що є довга трицять-кілька стіп „чорнильна риба”, аж одного дня знайшли її частини, викинені на поверхню моря. Отже, якби так висохли океани, отворився би перед нами наче новий світ.

Прогулька по морському дні всеж таки не булаб приємна. Ще до глибини яких 5,000 стіп булоб дно піскове або скеляне. А опісля треба би бродити зеленим, рожевим, то знову синявим липким намулом. Намул цей, самособою, висох би зчасом і розмножилисяб рої найріжніших комах.

ІРИНА НАРІЖНА.

ПО ЗЛИВІ.

Цеї ночи була страшна злива,
Дощ до самого ранку шумів —
За селом потолочило ниви,
Наче хто до землі їх прибив.

Золоті похилились пшениці,
Полягли колосисті жита..
Чи ж то діждуть вони косовиці?

Чиж торкне їх співуча коса?
Я стою у степу. Сутеніє.
У душі моїй смуток і біль.
Де-не-де при межі червоніє
Непотрібний нікому кукіль...

Я. Ш.

Моя перша стійка.

Того памятного і переломового 1918 року я мав тринацять років і був у першій клясі тернопільської ґімназії.

Була менше-більше половина жовтня. Золотіла того року осінь і ми, нудувались, коли одного дня прочитали нам, що науку в школі прининяють на два тижні з уваги на епідемію красухи, яка тоді ширилася, та з огляду на моді, як нині ґрипа. Але ті непередбачені двотижневі ферії потревали трохи довше як два тижні, бо місяці, і ми першаки, як теж і наші старші ранґою ґімназійні товариші, вже ніколи не вернулись до ц. к. ґімназії.

Науки не було, вільного часу мав я забагато і кожного дня в передобідових годинах вештався по місті, обовязково в ґімназійнім "банячку" та зі срібним паском на ковнірі. З міста йшов я до свого шкільного товариша Данька М., якого родичі мешкали при одній з вулиць Заруддя, близько тернопільського залізничого двірця. З Даньком ми завжди знаходили собі якесь заняття.

Якийсь смуток царив тоді над знищеним москалями в р. 1917 містом. Вистави крамниць — тямлю — були пусті, на вулицях міста вояків майже не було видно, зате стояли меншими та більшими ґрупами цивілі, переважно робітники, які про щось між собою дуже живо гуторили. Не читали ґазет. Про що-ж говорили між собою? Про брак хліба, про голод в Австрії, чи про події на фронтах, що вже ламалися? Можливо. В кожному разі всі, навіть ми, першаки-ґімназисти, відчували тоді, що ситуація якась непевна, та що щось у повітрю "висить".

Про те саме чув я в хаті, коли з моєю мамою говорила сусідка на теми будня, далеко більше, як я чув про те від своїх старших братів. Останні бігали щодня кудись до міста і робили враження, немов би до чогось приготовлялись.

Ми, наймолодші ґімназисти, знали вже про те, що в Східній Україні є своя держава, та були вповні свідомі значіння цього факту. Але про те, що українці в місті можуть перебрати владу, майже ніхто зі старших тоді не згадував, або робив це дуже тяжкими до зрозуміння натяками.

Було останнього дня жовтня або першого листопада — не тямлю точно дати — трохи зполудня, як Данько якось таємничо промовив до мене:

— Йдемо робити варту!

На мій запит, куди і яку варту, Данько нічого не відповів, потягнув мене за собою і по кількох хвилинах ми опинилися між вантажними ваґонами тернопільської залізничої стації.

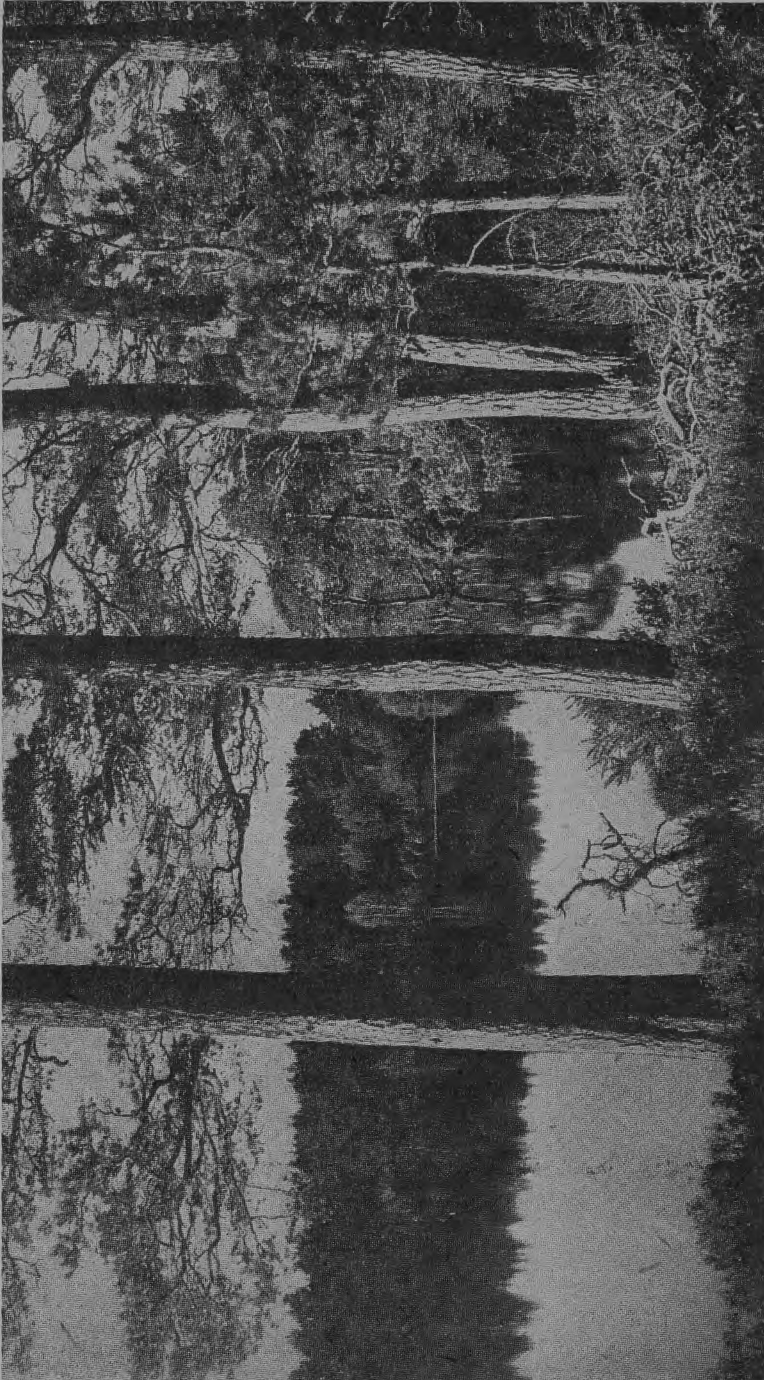
В тому часі ціла тернопільська стація була заповнена довгими вантажними поїздами. Ними зі Східної України вивозили німці українське майно. Куди не глянь, усюди стояли тоді на тернопільському двірці ваґони з українським збіжжям, мукою, крупами, маслом, солониною, шкірами та іншим добром. Десь-не-десь стояли між ваґонами німецькі вояки. Це були стійкові, що берегли награблене українське добро на дорозі до Німеччини.

На двірці застали ми Данькового брата і більше наших ґімназійних товаришів з вищих кляс. Усіх їх ми знали, як не з назвища, то принайменше з лиця. Хоч у тих воєнних часах роздобути кріс було дуже легко і я і Данько вміли вже добре орудувати і російськими і австрійськими "ґверами", проте мене дуже здивувало, коли я побачив, що старші ґімназисти ходять по стації з крісами перед лицем німецьких вояків, що останні все те бачать і ніяк не реаґують. Та незабаром усе було мені зрозумілим.

Данько зголосив нас у свого брата, який повів нас перед ваґон з крісами, кажучи по дорозі, що все те, що бачимо на двірці — це українське народне майно та тепер коло цього добра

сторожитимуть самі українці. Дав кожному з нас кріса та зазначив місце, де маємо стійкувати.

мав ходити біля них з крісом та важати, щоб хтонебудь не важився викрадати з ваґону пачки з мукою. А як

Над озером в околицях Кенора, Онтаріо.

Мені припала стійка коло 5 до 7 вантажних ваґонів довжезного поїзду. Я

би до такої або іншої небезпеки доходило, я мав алярмувати. Не сказав мені

Даньків брат, яким способом маю алярмувати, чи стрілом чи інакше. Данько дістав стійку коло іншого поїзду. Крім мене стояли коло "мого" поїзду з крісами ще якісь два цивілі, дальше від мене. Я їх не знав.

Мій кріс зі штиком був дуже довгий — мабуть був російський — і добре виставав мені понад голову та бив по ногах, як я тримав його на рамені. Коло мене перейшов двічі якийсь німецький вояк і я бачив, як він, поглянувши на мене, іронічно за кожним разом усміхнувся. Та я не бентежився. Я просто не хотів бачити тієї усмішки. Я відчував якусь гордість, що "роблю варту", яку доручив мені Даньків брат. А про нього я знав, що він великий патріот. Я не думав ні про маму, яка не знала, де я подівся, ні про те, як довго буду на стійці. та що буде дальше. Я знав і відчував, що бережу щось рідне, наше, дороге.

Була глуха тиша. За ввесь час моєї стійки, крім одного німця, не перейшла коло мене ні одна особа та не впав на двірці ні один стріл. По якій годині, а може й пізніше, прийшов до мене старший клясою ґімназійний товариш, якого я знав з обличчя, взяв від мене кріс і велів мені йти домів. Ні слова більше.

Сутеніло. З міста доходили вже лоскоти крісових стрілів. Чим більше темніло тим більшою ставала стрілянина. Вечером — це були вже безупинні сальви.

Світав Великий День політичної волі.

А чергового дня я читав на мурах міста відозву. В ній було написано, що українці іменем Української Національної Ради перебрали владу в мойому місті. Ким була ця відозва підписана — не тямлю.

Я зрозумів усе як слід: Учора я мав свою першу стійку коло майна Української Держави.

БОРИС ГОМЗИН.

БУРОВІЙ.

Я бурі дух! Пісні мої — безодня горя,
Прокльонами застелений мій шлях...
Диви:—в сльозах рясних струнка тремтить тополя
І жито жовкне на сухих полях.
Я закручу в танку лискучі мури моря!
Вогнистим криком хмари запалю!
Агов! — там врозтіч кинулись човни! Погоня!!
Лечу і жах віщую кораблю...
Реву! сурмлю в бурхливому хаосі бурі!
Хай грає громів стоголосний хор!!!
— Вже по човнах... лише лютують сонми фурій...
Гей там! — у путь! — лечу мов метеор...
Гу-гу!... Все далі й далі — в сині степу далі,
Мов кінь рознузданий нестримно мчусь,
І в перегонах бистрих з відьмою у парі
Луною голосною пронесусь.
І пяний од гонитви — з шумом, гуком, свистом
Без сил я в ліс дрімучий порину,
І, загорнувшись в шелестіння ніжне листя,
Безжурним сном тихесенько засну...
29-XI-22 р.

Пилип Серпенко-Пахольчук, Волинь.

ЛЮБОВ МОЯ.

Чого я так Тебе люблю,
Моя приспана Мати?
І слово: „Мамо! Раю мій!"
Так хочеться сказати?
Чого люблю Твої ліси,
Поля, річки і гори?...
Чого душа летить туди,
Де даром все говорить?

Чого люблю Твої міста,
Сади, хатки — оселі,
І мову рідну, нарід Твій,
Високі сірі скелі?
Люблю за те, що я Твій син,
Що вірна я дитина,
Й для мене ти уся свята,
О, Мати — Україно!...

Сон післяплатника.

(Гумореска).

Спить крамар Онисько Вага і сниться йому, що він помер. Га! Старість — не радість, а смерть не потіха.... Але вмер — пропало. Дихавичний був сарака. Бувало — як збігне з гладущика молоко, як накоптиться в хаті, то Ониська так душить, аж очі наверх лізуть. Душило його, душило, аж задушило.

Стала крамарська душа перед небесною брамою:

Стук! Стук!

Заспівав райський ключ і вихилилася сивезна борода св. Апостола Ключника:

— А хто там?

— Я крамар, Онисько Вага, з кооперативи "Тримаймося-Недаймося", спілка з обмеженою порукою в Заплотові, почта в місці.

— Ага...

Наложив св. Петро окуляри й розгорнув грубезну "Книгу приходів" із доземного світу.

— Як, кажеш, називаєшся?...

— Вага, Онисько Вага. Мама Текля, тато Яким. Жонатий. Жінка Параска, дай їй Боже царство небесне, вже давніше переставилася....

— Чекай, чекай... Вага, кажеш... А, Б, В... Гм!... Нема тут такого. Ти помилився, чоловіче. На інші двері.

Ониськова душа подрапалася за вухом.

— Неможливо, каже, Достойна Особо, щоби я помилився. Я 15 літ був крамарем і найменшої помилки не зробив у рахунках.

— А крамар! — покивав головою св. Петро. — То готово бути пекло. Йди, чоловіче, туди просто в сутерини і там замельдуйся. Крамар!... Звісна річ....

І небесна брама зачинилася перед самим Ониськовим носом.

Га, трудно. Зліз Онисько під пекольні врата і калатає, щоб його пустили. Вискочив Люципер із цапячою борідкою і з радоси дриґнув ратицями.

— А, гості....

Але і в пеклі є свої книги і статистика, бо нині без рахунку ніхто не жиє. Перевертає Люципер Книгу Грішників, сюди, туди, геть і назад — нема Ониська.

Скривився чорт, посумнів.

— В наших книжках, каже, тебе нема. Шкода нам тебе дуже, бо від прибутку голова не болить, але мусимо триматися того, що в книжці стоїть, щоби був якийсь порядок. Ти, каже, напевно небесний пташок.

— Та де — каже Онисько — небесний... Нема мене в тамтих книгах.

— А то йди до чистилища.

В чистилищі переглянули Архангели свої друки і кажуть:

— Ні, ти до нас неприналежний. На інші двері.

Онисько скаржиться:

— Де-ж, каже, я врешті подіюся? До неба неприналежний, до пекла — неприналежний. і до чистилища — ні. А десь мушу подітися. Пустіть хоч десь за двері, бо не буду в люфті висіти. Холодно, зима йде.

Ти, кажуть Архангели, скокни ще раз до неба. Хай вони ліпше переглянуть свої скрипта. Може старенький Апостол не доглянув, або що... Кажи, най він сконтролює загальний спис душ.

Вертається Онисько Вага до неба.

—Сконтролюйте, каже, спис душ. Десь, каже, мушу бути записаний, бо я з тої самої планети, що й усі. З Заплотова.

Кликнув св. Петро св. Івана — шукають разом. Перевертають книги від самого початку світа. Врешті св. Іван знайшов.

— Є, каже. Онисько Вага, правда?

— Ага!

— Крамар?

— Так...

— Літ 60?

— Минуло на Покрови.

— Бодайже тебе, кажуть апостоли,

Збирає дафоділі.

а що-ж ти тут робиш?! Таж ти мав ще жити 10 літ! Чого-ж ти так поспішився? В Етіопії воював, чи що? . . .

— Ні, каже Онисько, в Етіопії я не був, але мене Каса Хорих трохи лікувала.

— Ага! Так, так, вона нам завжди скорше душі присилає. Але нема ради. Виїмково десь тебе тут притулимо, як покажеться, що ти чесна душа і нічого не наброїв.

Глянув св. Петро на Ониськове конто і здивувався: чисте, як сонце.

— Гарно, гарно. 15 літ був у кооперативі і ні разу не зробив манка. Але, чекайно: Чи ти комусь щось не завинив?

— Ні, каже Онисько, я ні ґрейцаря нікому не завинив.

— Ану, пригадай собі ліпше.

Онисько стукнув себе в чоло.

— Такой ні — каже. — В мене все йшло рехтельно. Винен був, що правда, в Повітовім Союзі за паперові торби, але вчора заплатив.

А св. Петро тиць йому під ніс конто:

—А то що? Незаплачена передплата за пів року!! Цілих 10 злотих!...

Ониськова душа зісунулася до пят. Зітхнув сердега, аж зорі небесні закліпали віями.

— Так... Признаюся до гріха. Винен, винен. Мав я вже тих чеків і тих упімнень за гроші повно за образами, а все зволікав. Був би й вислав, як би та Каса Хорих мене так скоро не вилікувала.... Пропало...

— Так, пропало! — каже гостро св. Петро. — За тих 10 злотих будеш, мой, 10 літ висіти в повітрі і нігде тебе не приймуть. Не караємо тебе за злу волю, бо ти, може, був би і вислав ті гробальство! З Богом, Парасю! . . . .

Гримнула небесна брама, аж наш Онисько захитався й полетів стрімголов у міжпланетні простори.

Летить, летить, летить — і збудився. Холодний піт облив його цілого. В одній сорочці виліз із постелі, добув зза образу переказ і зараз рано прислав нам гроші. Написав теж лист про свій дивний сон. А на кінці додає:

"Будьте такі добрі подивіться добре по картотеках, може я ще вам що завинив! Може за календар? Може за книжки? Напишіть зараз що й як, бо мене далі Каса Хорих лікує, а як що до чого, то най мене Бог не карає на тамтім світі за руське недбальство. Бувайте здорові!"

Кр.

Іспанська Жінка.

Країна, в якій подружжя та материнство це головна, коли не одинока життєва мета жінки — це Іспанія. Ніякі новітні впливи ні еманципація жінок, що останніми часами перекочуються через Піренеї, не вспіли досі зменшити або приглушити повноту жіночости.

Република признала іспанській жінці на основі конституції з 1931 р. активне та пасивне виборче право а всеж іспанка не перенесла цієї рівноправности до приватного життя та, як її мама й бабуся, вважає, що життєву мету може осягнути лише при помочі та за посередництвом чоловіка.

Іспанка це тиха, підлягла чоловікові жінка, який поведе її до престола та вирве зпід деспотичної батькової влади, а запевнить їй домашнє огнище та потомство.

Тієї рівноправности не видно теж у коханні. Вже самого слова "амар" (кохати) не вживають у щоденному житті, як занадто літературного, а заступають його словом "керер" — хотіти. "Іо те кіеро" значить "я тебе кохаю", одначе дослівно „я тебе хочу". Відповідає це більше дійсности в країні, де кохання виступає як непогамована, нагальна пристрасть, яка "може дати й відібрати життя", де кожний найменший усміх і погляд коханої під іншою адресою з місця можна вважати зрадою та може спричинити траґічні наслідки.

У саму приязнь між чоловіком та молодою жінкою ніхто в Іспанії поважно не повірить, а більшість людей вважатиме, такі звязки чимсь неприродним, коли не викривленим.

Молодої іспанки ніколи не оставляють самої, бо вона від дитинства зростає в такій атмосфері, що сама признає, що її потрібна безупинна опіка й контроля. Пари наречених (новіос) ніколи не оставляють самих. Коли нема матері, тітки або бабусі, яка могла би їм товаришити, то наймають до того за гроші від години жінку, яку молоді згірдливо звуть "карабіна". Обовязком

"карабіни" є не оставити молодої пари ні на хвилиночку сам-на-сам. Зрештою іспанки загалом дуже вразливі на добру славу та самі оминають усе, що могло б їх наразити на обмову та її так утруднило би їм вийти замуж. Щоби зазнайомитися з жінкою на вулиці, як це водиться в інших країнах, про те в Іспанії нема й мови. Іспанка, хочби їй подобався даний мужчина, не звертає на нього уваги. Іспанець знає це дуже добре, а всеж буде йти слідом за жінкою навіть і годинами цілими та вихвалювати її красу на всякі способи. Трапився такий випадок, що молода іспанка, коли вже ніяк не могла позбутися настирливого чоловіка, який снувався за нею крок за кроком наче тінь, звернулася о поміч до поліцая. Та поліцай з усмішкою дав красуні зрозуміти, що не бачить у цьому нічого злого, та вважає поведінку того настирливого прохожого зовсім зрозумілою, бо це справедливий поклін для її краси. Такі компліменти чоловіка для жінок звуть в Іспанії „піропо". Одна іспанка призналася, що „піропо", яке їй справило найбільшу приємність, було, як такий настирливий прохожий сказав їй: "Віве Еспаня!" Це був натяк на расовість її краси.

В Андалюзі ще донедавна був звичай, що "кабалєро" (юнак), коли хотів висловити, що вона очарувала його своєю красою, одним рухом скидав із плечей своїх пелєрину ("капа") і кидав її дівчині до ніг. Таку почесть випадало приняти і на доказ того перейти по пелерині.

У народньому розумінні ідеалом жіночої краси є „джітана", себто циганка. Головно на півдні Іспанії, в Андалюзії, живе багато циганів, а деякі міста мають окремі циганські дільниці, наприклад, Тріяна в Севіллі. Із тієї дільниці походять найліпші тореадори (борці, що борються з биками). Родовиті іспанці з трудом можуть їм дорівнати щодо відваги та способу боротьби. У Ґранаді при вході до Альгамбри обступають туриста настирливі "джітани", та просять, щоб купив цвіти або дав собі ворожити з руки. З вигляду вони дуже мальовничі, в довгих яскравих суконках із складками або трепами. Дивляться визиваючо, на лиці смагляві очі чорні іскряться, а при цьому жартують.

Одним із найбільших комплімєнтів, що їх говорять принагідні адоратори іспанкам, це порівнання їх із циганкою. "Ту мадре ес уна джітана!" (Твоя мама була (хіба) циганкою!")

Навіть селянка кладе велику вагу до того, щоби гарно виглядати. Чорне волосся, що вилискується від олійків, укладає в гладко вичесані звої. При святочних нагодах, як приміром, боротьба биків, два спіральні космики волосся кокетливо висуваються їй на лиця. Високий, різьблений гребінь і кілька цвітів, застромлених у волосся, доповнюють прибрання її голови.

Іспанки мають гарне й буйне волосся, тому нерадо закривають його капелюхом, а коли йдуть до церкви, причіпляють короткий чорний серпанок. Це звичай загально принятий і роблять так не лише селянки.

Та останніми часами стрічається щораз більше голов, пристрижених "а ля ґарсон", а також зафарбованих на ясно-соломково, що є дивним контрастом до смаглявої краски лиця.

Маруся Грабовецька.

ОСІНЬ.

„Ой, ходить сон — коло вікон,
А дрімота — коло плота!"
Зжовкле листя осінь котить,
Хлипає на дворі слота...

Осінь темна, непривітна
Гострим вітром в шиби дзвонить,
Мракою весь світ закрила,
Ходить полем і заводить...

Сумно в полі, глухо в борі,
Лиш берізка тихо плаче...
Розпустила довгі віти,
А на віттях — ворон кряче...

Мудрість і наука.

Для засвоювання науки потрібно тільки доброї памяти, але щоб стати мудрим, треба мати здібність думати. Тепер на світі є багато вчених, але не багато таких людий, що дійсно вміють самостійно думати. Ми багаті вченими людьми, але бідні розумними людьми.

Вчений головно запамятує те, що інші люди кажуть, або пишуть. Розумна людина не так запамятує, як роздумує й робить собі якийсь висновок про те, що чує, що бачить, або що переживає.

Розумний чоловік може й не знати письма і бути розумним і розумно поступати в житті. А вчений, коли не спосібний самостійно думати, то хочби мав і які науки й відзнаки, то не вміє розумно поводитися й жити.

Нераз воно й дивно стає, що світ стільки вчених тепер має й не може ані поправити теперішнього невдоволяючого ладу на світі, ані навіть оминути війни в полагоджуванні міжнародніх справ. Але хто розуміє, що наука не завсігди товаришує з мудрістю, той знає що наша доба дуже бідна на великих та мудрих людий. А коли навіть і трапиться яка дитина, що починає самостійно думати, то вже змаленьку в школі ми її приучуємо тільки відповідати на наші питання, так як нам хочеться, або так як книжка вимагає. Ми вже змаленьку стараємося убивати в дітий всякі самостійні спроби в думанні й діланні.

Щоб бути розумною людиною не треба аж конче знати як вираховувати віддаль між зорями, як вираховувати скільки кінських сил має якась машина, або знати кілька живих і мертвих мов. Треба тільки вміти думати й бути розсудним.

Коли людина тільки нарікає на когось, не розумна вона. Коли людина тільки зло добачує скрізь, не розумно вона глядить на світ. Взагалі хто односторонний, той не розумний.

Та й не той розумний, що над кожним питанням по кілька день роздумує. Така людина багато не заважить в світі. Така людина може бути тільки точною тупицею.

Та й така людина не розумна, що тільки говорить „я", та й „я". Не розумна й та людина, що смирна та благенька. Не розумна й та людина, що скрізь своїм язиком мов маслом маже.

Розумна людина понятлива, вирозуміла, сміла, відважна, витревала й повна віри в добро.

Леся Українка.

НА РУЇНАХ.

(Уривок).

ТІРЦА:
Розкуй меча на рало. Час настав,
Потрібна оборона і руїні.
Бо прийде ворог і розоре землю,
Насіє збіжжя і збере жнива, —
І буде хлібом люд цей годувати,
І вдруге завоює Палестину,
Вже без меча, самим блискучим ралом.
Бо скажуть вголос сироти й вдовиці:
Благословенний той, хто хліб дає!
Лежачим краю рідного немає.
Чий хліб і праця — того і земля.
Тож вавілонською назвуть цю землю.
А ті руїни, що он там чорніють,
Стоятимуть вже на чужій землі.
Кого тоді болітиме та рана,
Що звалася колись Єрусалимом?

Пилип Серпенко-Пахольчук.
Почаїв, Волинь.

ВЕСНА.

Дивіть, весна!... Весна прийшла!
Усе збудилося зі сну;
Гремить, клекоче цілий світ,
Співає пісню чарівну.

Ось жайворонки в полі дзвонять,
В долині річечка блищить...
А там — плуги шматкують землю;
Вітрець хабаззям шелестить.

І все ожило, все сміється;
Селянська доля зацвіла, —
— О весно, весно золотая,
Ти знов воскресла, знов прийшла!

Легко забуваємо про свої хиби, коли тільки самі про них знаємо.